УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

НАУКОВІ РОБОТИ СТУДЕНТІВ УДФСУ

ЗБІРНИК СТАТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДРУГОГО (МАГІСТЕРСЬКОГО) РІВНЯ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВОГО ІНСТИТУТУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ

Частина 1

СЕРІЯ «НАУКОВІ РОБОТИ СТУДЕНТІВ УДФСУ»

Серія «Наукові роботи студентів УДФСУ» заснована у 2018 році і є продовженням започаткованої у 2017 р. серії «Випускникам УДФСУ».

Редакційна колегія:
Пашко П. В., д.е.н. (голова)
Шевчук О. А., д.е.н. (заступник голови)
Топчій В. В., д.ю.н.
Краєвський В. М., д.е.н.
Кужелєв М. О., д.е.н.
Шевчук С. В., д.е.н.
Суліма Є. М., д.філос.н., член-кореспондент НАПНУ
Горбовий А. Ю., д.т.н.
Чмелюк В. В., к.ю.н.
Малинський І. Й., к.н.фіз.вих.
Шевчук В. А., к.ю.н.

У СЕРІЇ «ВИПУСКНИКАМ УДФСУ» ВИЙШЛИ ДРУКОМ:

2017

«Збірник статей здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня ННІ економіки, оподаткування та митної справи»

«Збірник статей здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня ННІ права»

«Збірник статей здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня ННІ інформаційних технологій та менеджменту»

«Збірник статей здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня ННІ обліку, аналізу та аудиту»

«Збірник статей здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня ННІ фінансів, банківської справи»

«Збірник статей здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції»

У СЕРІЇ «НАУКОВІ РОБОТИ СТУДЕНТІВ УДФСУ» ВИЙШЛИ ДРУКОМ:

2018

«Збірник статей здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня ННІ економіки, оподаткування та митної справи»

«Збірник статей здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня ННІ права»

«Збірник статей здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня ННІ інформаційних технологій та менеджменту»

«Збірник статей здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня ННІ обліку, аналізу та аудиту»

«Збірник статей здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня ННІ фінансів, банківської справи»

«Збірник статей здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції»

2019

«Збірник статей здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня ННІ права»

«Збірник статей здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня ННІ обліку, аналізу та аудиту»

«Збірник статей здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня ННІ фінансів, банківської справи»

«Збірник статей здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня ННІ економіки, оподаткування та митної справи»

«Збірник статей здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня ННІ інформаційних технологій»

«Збірник статей здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції»

2020

«Збірник статей здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня ННІ права»

«Збірник статей здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня ННІ обліку, аналізу та аудиту»

«Збірник статей здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня ННІ фінансів, банківської справи»

«Збірник статей здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня ННІ економіки, оподаткування та митної справи»

«Збірник статей здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня ННІ інформаційних технологій»

«Збірник статей здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції»

«Збірник статей здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня ННІ спеціальної фізичної і бойової підготовки та реабілітації»

УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Серія “Наукові роботи студентів УДФСУ”
Заснована у 2018 році і є продовженням започаткованої у 2017 р. серії “Випускникам УДФСУ”

ЗБІРНИК СТАТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДРУГОГО (МАГІСТЕРСЬКОГО) РІВНЯ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВОГО ІНСТИТУТУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ

У двох частинах

Частина 1

Ірпінь
2020

УДК 657(477)(06)
ББК 65.9(4Укр)052я54
З-41

Рекомендовано до друку Вченою радою
Навчально-наукового інституту
обліку, аналізу та аудиту
(протокол № 5 від 4 листопада 2020 року)

З-41 Збірник статей здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня Навчально-наукового інституту обліку, аналізу та аудиту Університету ДФС України : у 2-х ч. Ч. 1. – Ірпінь, 2020. – 306 с. – (Серія "Наукові роботи студентів УДФСУ"; т. 20).

У збірнику опубліковано статті здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня.

Видання призначене для молодих вчених, аспірантів, студентів.

УДК 657(477)(06)
ББК 65.9(4Укр)052я54

Матеріали розміщено в авторській редакції.
Відповідальність за зміст матеріалів, їх відповідність вимогам чинного правопису і достовірність фактів та статистичних даних несуть автори.

© ННІ обліку, аналізу та аудиту, 2020
© Університет ДФС України, 2020

ЗМІСТ

Група ОМА-19-1

Барило Сніжана Сергіївна
УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ОБЛІКУ,
АНАЛІЗУ І КОНТРОЛЮ ВИТРАТ НА ОПЛАТУ ПРАЦІ 9

Борисенко Аліна Володимирівна
ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ
ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ 14

Вакуліч Євгеній Вікторович
ОСОБЛИВОСТІ АНАЛІЗУ ВПЛИВУ МАТЕРІАЛЬНИХ ВИТРАТ
НА ФОРМУВАННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ
ВИРОБНИЧОГО ПІДПРИЄМСТВА 18

Волощенко Владислав Павлович
ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ
ДО ОБЛІКУ І АУДИТУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИРОБНИЦТВА
МАТЕРІАЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ 25

Гожуловський Сергій Сергійович
ОСОБЛИВОСТІ ТА НЕОБХІДНІСТЬ СКЛАДАННЯ ОСНОВНИХ
ФОРМ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ЗА МСФЗ..... 31

Кисіль Олена Ігорівна
ПРОГНОЗУВАННЯ РОЗРАХУНКІВ З БЮДЖЕТОМ
ПО ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК НА ПРИКЛАДІ
ПАТ “СЛОВ’ЯНСЬКІ ШПАЛЕРИ – КФТП” 36

Кібиш Олександра Олександрівна
КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ
РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ ТА ЗАМОВНИКАМИ 40

Косовська Дарія Василівна
ОБЛІК ОПЛАТИ ПРАЦІ: ПРОБЛЕМИ ТА
ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ 45

Ливацька Яна Анатоліївна
АНАЛІЗ СТАНУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА
ПАТ “ПОЛТАВСЬКИЙ АВТОАГРЕГАТНИЙ ЗАВОД” 50

Сікач Анастасія Андріївна
АУДИТ ЗАПАСІВ НА ВИРОБНИЧОМУ ПІДПРИЄМСТВІ
AUDIT OF SUPPLIES ON ENTERPRISE.....56

Мазанович Ірина Сергіївна
РОЗВИТОК ТА ПРОБЛЕМИ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ 62

Ольшевський Вадим Олегович
ОБЛІКОВА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ПОНЯТТЯ
“ДОВГОСТРОКОВІ АКТИВИ”.....68

Панюкова Анастасія Юріївна
УДОСКОНАЛЕННЯ ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗА
НАДХОДЖЕННЯМ ПОДАТКУ З ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ 72

Польовик Людмила Володимирівна
ОБЛІК ТА АНАЛІЗ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВІ ...79

Розман Андрій Михайлович
МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ АНАЛІЗУ ДЕБІТОРСЬКОЇ
ЗАБОРГОВАНОСТІ ЗА ТОВАРИ (РОБОТИ ТА ПОСЛУГИ)
ВИРОБНИЧОГО ПІДПРИЄМСТВА.....85

Сікач Павло Юрійович
ВНУТРІШНІЙ АУДИТ НА ТОРГОВЕЛЬНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ
INTERNAL AUDIT ON POINT-OF-SALE ENTERPRISES.....91

Сонько Сергій Віталійович
ДОКУМЕНТАЛЬНЕ ОФОРМЛЕННЯ БЕЗГОТІВКОВИХ
РОЗРАХУНКІВ ЗА ПРОДУКЦІЮ ТА ПОСЛУГИ 97

Сулятицька Варвара Михайлівна
КОНТРОЛЬ ТА ОПТИМІЗАЦІЯ ПОДАТКОВОГО
НАВАНТАЖЕННЯ З ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК 103

Фещенко Ірина Олександрівна
МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОКУМЕНТАЛЬНОЇ
ПЕРЕВІРКИ ПРАВИЛЬНОСТІ ОБЧИСЛЕННЯ ОБ’ЄКТА
ОПОДАТКУВАННЯ ПОДАТКОМ НА
ПРИБУТОК ПІДПРИЄМСТВА.....109

Фішер Наталія Володимирівна
АНАЛІТИКА ПІДПРИЄМСТВА ЧЕРЕЗ ОЦІНКУ ЗАБЕЗПЕЧЕНОСТІ ОСНОВНИМИ ЗАСОБАМИ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ 115

Хринюк Ольга Миколаївна
АУДИТ МАЛОЦІННИХ ТА ШВИДКОЗНОШУВАЛЬНИХ ТОВАРІВ 121

Хрящевська Василина Василівна
ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ ТА ЙОГО РОЛЬ У ФОРМУВАННІ БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ 126

Черненко В'ячеслав Іванович
ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ЕКОНОМІЧНОГО ЗМІСТУ ГОТІВКОВИХ ТА БЕЗГОТІВКОВИХ ОПЕРАЦІЙ ТА ЇХ СПІВВІДНОШЕННЯ 131

Шамрай Вадим Валентинович
ОКРЕМІ ВИДИ ПРЕВЕНТИВНОГО ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮ АКЦИЗНОГО ПОДАТКУ 137

Щолкіна Ольга Романівна
ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДОЛОГІЇ АНАЛІЗУ ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО ТА СОБІВАРТОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ 143

Група ОМУ-19-2

Безпала Катерина Анатоліївна
ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ МЕТОДІВ ОЦІНКИ РИЗИКУ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ 148

Берлізєв Ілля Олегович
АНАЛІЗ СОБІВАРТОСТІ РЕАЛІЗОВАНОЇ ПРОДУКЦІЇ ПАТ "ЖИТОМИРСЬКИЙ МАСЛОЗАВОД" 152

Богатюк Ірина Валеріївна
ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ 157

Борисенко Катерина Миколаївна
МОДЕЛЮВАННЯ ДОХОДУ ПІДПРИЄМСТВА ЗА ДОПОМОГОЮ ЕКОНОМЕТРИЧНИХ МЕТОДІВ.....163

Борисюк Софія Валеріївна
АНАЛІЗ ПОТУЖНОСТІ ТОВ “ФОЗЗІ-ФУД” НА РИНКУ ОПТОВОЇ ТОРГІВЛІ.....170

Вишнивецький Максим Андрійович
ВИНИКНЕННЯ ТА РОЗВИТОК БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЕКОЛОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....176

Волошина Марія Юріївна
РОЗРОБКА РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОЇ СИСТЕМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ 181

Горбань Софія Юріївна
АНАЛІЗ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ПАТ “КИЇВМЕДПРЕПАРАТ” ЗА ДОПОМОГОЮ ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ 185

Гринь Вероніка Михайлівна
ОБЛІК СТВОРЕННЯ Й УТРИМАННЯ ВЕБСАЙТУ ЯК ВИЗНАЧАЛЬНОЇ ВЕЛИЧИНИ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА.....191

Дорошенко Марина Миколаївна
ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ У НАТУРАЛЬНІЙ ФОРМІ.....200

Журибеда Марія Олександрівна
УПРАВЛІНСЬКІ ТЕХНОЛОГІЇ РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТУ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА 205

Кащук Анна Миколаївна
МІСЦЕ ГРОШОВИХ КОШТІВ ТА ЇХ ЕКВІВАЛЕНТІВ ЯК ОБ’ЄКТІВ ФІНАНСОВОГО ОБЛІКУ 210

Кравченко Ірина Олександрівна
ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ ПОТОЧНИХ ЗОБОВ’ЯЗАНЬ “ПАТ КИЇВСЬКА КОНДИТЕРСЬКА ФАБРИКА “РОШЕН”.....215

Кунашенко Руслана Володимирівна
ОСОБЛИВОСТІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ПРИ ВИХОДІ УЧАСНИКА З ПІДПРИЄМСТВА……221

Кундиловський Дмитрій Юрійович
ОСОБЛИВОСТІ КЛАСИФІКАЦІЇ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ДЛЯ ПОТРЕБ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ 226

Кушнір Богдан Васильович
ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЧИСТИМ ДОХОДОМ ПІДПРИЄМСТВА 232

Кущ Марія Олександрівна
УПРАВЛІНСЬКИЙ АНАЛІЗ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 243

Лопанчук Денис Васильович
ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ЗАПАСІВ ЯК ГОЛОВНОГО ЕЛЕМЕНТА ОБОРОТНИХ АКТИВІВ 247

Морозюк Андрій Михайлович
АНАЛІЗ ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ ПРАТ “МИРГОРОДСЬКИЙ ЗАВОД МІНЕРАЛЬНИХ ВОД” ЗА ДОПОМОГОЮ ФІНАНСОВОГО СКОРИНГУ 253

Пономаренко Ганна Євгенівна
ОЦІНКА ТРАДИЦІЙНИХ ПІДХОДІВ ДО АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВ 259

Скрицька Олександра Юріївна
МОДЕЛЮВАННЯ ВЕЛИЧИНИ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ ЗА ДОПОМОГОЮ SPSS 265

Стативко Олег Олександрович
АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБГРУНТУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА 271

Сухина Ярослав Станіславович
АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ТДВ “ЯГОТИНСЬКИЙ МАСЛОЗАВОД” ЗА ДАНИМИ ІТ КОМПАНІЇ “Ю-КОНТРОЛ” 276

Улітіна Олена Станіславівна
ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ КУРСОВИХ РІЗНИЦЬ ЗА ОПЕРАЦІЯМИ З ВАЛЮТНИМИ КРЕДИТАМИ 282

Хрущ Ілля Олександрович
НОВІ КОДИ УКРАЇНСЬКОЇ КЛАСИФІКАЦІЇ ТОВАРІВ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ – ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКОВО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.....288

Шевченко Євгеній Дмитрович
УПРАВЛІНСЬКИЙ МЕХАНІЗМ ПІДВИЩЕННЯ ПРИБУТКОВОСТІ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА 294

Яковенко Михайло Юрійович
ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ РЕАЛІЗАЦІЇ ІМПОРТОВАНОГО ТОВАРУ ЗА ЦІНОЮ НИЖЧЕ СОБІВАРТОСТІ.....299

ГРУПА ОМА-19-1

Барило Сніжана Сергіївна,
студентка групи ОМА-19-1
Науковий керівник:
Панасюк Ольга Вікторівна,
к.е.н., доцент, доцент кафедри аудиту та економічного аналізу

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ І КОНТРОЛЮ ВИТРАТ НА ОПЛАТУ ПРАЦІ

Анотація. *У статті визначено мету обліку, аудиту та аналізу витрат на оплату праці організації. Досліджено проблеми, що виникають в процесі проведення аналізу і аудиту витрат на оплату праці. Запропоновано основні шляхи удосконалення аналізу, обліку і аудиту витрат на оплату праці.*

Ключові слова та поняття: *витрати на оплату праці, облікова політика, конкурентний аналіз, документообіг, класифікатор порушень.*

Постановка проблеми. Питання оплати праці повсякчас знаходиться в центрі уваги. Слід звернути увагу на те, що на роботу кожної установи безпосередньо впливають його працюючі, результативність їх праці, мотивації і звичайно оплати праці. Витрати на оплату праці виступають невід'ємною складовою діяльності будь-якої фірми. Правильно і якісно організований облік таких витрат дозволить скоротити їх та зробити систему менеджменту компанії оптимальною. Вибудована ефективна система мотивації, організації обліку, аналізу та контролю впливають на величину та своєчасність проведення усіх робіт, ефект від користування обладнанням, машинами, механізмами і, як результат, на обсяг виготовлення продукції, її собівартість, дохід та інші економічні показники.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженням питань оплати праці, їх обліку, аналізу і контролю займалися такі вчені як М.Болюх, К. Брезицька, Ф.Бутинець, О.Герасименко, О.Грішнова, В. Жернаков, Г.Завіновська Т., А.Калина, А. Колот, І.Пахомова,

В. Толуб'як, О.Шоляк і інші. Незважаючи на наукові напрацювання в цій сфері, питання обліку, аналізу і контролю витрат на оплату праці потребують подальшого удосконалення.

Метою статті являється систематизація теоретичних засад і надання пропозицій для удосконалення аналізу, обліку і контролю витрат на оплату праці вітчизняних суб'єктів господарювання.

Виклад основного матеріалу. В нинішніх умовах ведення бізнесу правильний і раціональний облік витрат повинен виступати інструментом дотримання положень чинного законодавства, а також базою надійних відомостей для здійснення контролю і прийняття рішень щодо оптимізації витрат на оплату праці.

Облік даного виду витрат має бути організований так, щоб не тільки допомагати у формуванні усіх видів звітності, а й відображати інформаційні відомості стосовно витрат на оплату праці так, щоб вони могли використовуватися для подальшого аналізу та прийняття рішень.

Якісне та раціональне ведення обліку витрат на оплату праці забезпечує управлінський апарат даними відносно фінансово-господарського положення товариства, використання ресурсів, утворення собівартості, необхідними для аналізу і контролю кількісних і якісних параметрів, а також самого виробничого процесу, ухвалення оптимальних економічних рішень[1].

Сьогодні формуються посилені вимоги до бухгалтерського обліку, які обумовлюють потребу у його удосконаленні шляхом автоматизації із використанням персональних комп'ютерів.

Децентралізоване оброблення облікової інформації, розв'язання певних облікових задач, складання зведених регістрів обліку і звітності - все це дає можливість вирішувати завдання не лише бухгалтерії, а й іншим відділам, робота яких має тісний зв'язок із управлінською та господарською діяльністю усієї організації. Такі завдання, в тому числі, включають і завдання стосовно обліку праці та нарахуванню зарплати, які дають можливість проводити її нарахування для працюючих і керівників, контролювати і оцінювати використання фонду оплати праці в розрізі господарських підрозділів і фірми загалом [2].

Слід відмітити, що Україна має негативну практику підприємств щодо існування неофіційних необліковуваних нарахувань і виплат зарплати робітникам без утримання належних податкових платежів, тобто зарплата "в конвертах". Для подолання тіньової зарплати уряд

вживає заходи, направлені на легалізацію доходів, при якій передбачається штраф за кожного неоформленого працюючого [3, с.123].

Одним із шляхів покращення системи обліку витрат на оплату праці, за переконанням Ю. Кулик, виступає спрощення документообігу в установі. Це передбачає: скорочення кількості документації за допомогою введення накопичувальних документів; створення аналітичної відомості стосовно виплат кадрам; розробка відомості складу персоналу фірми; створення документу щодо стану кредиторської заборгованості з оплати праці за визначені терміни [4, с. 63].

Складність ведення обліку стає основою для посилення контролюючих функцій.

Загальна мета контролю вбачається у правильному та своєчасному відображенні господарських операцій в обліку і звітності, визначенні законності таких операцій і їхньої доцільності для конкретної компанії [5, с. 432–440].

Зважаючи на те, щоконтроль за витратами на оплату праці господарюючих суб'єктів посідає одне із центральних місць в систем і бухгалтерського обліку, то доцільно виокремити основні шляхи покращення його проведення.

Для вдосконалення методики контролю за витратами на оплату праці перевірку доцільно здійснювати у певній послідовності, звертаючи увагу на контроль ефективності оплати праці:

1. Проведення попередньої оцінки проведення контролю.

2. Планове розроблення документів контролю кадрів.

3. Докази, отримані при проведенні контролю. Цей етап передбачає виявлення і узагальнення інформаційної бази, формування отриманих аудиторських доказів [6].

При проведенні перевірки на типові помилки та облікові порушення щодо витрат на оплату праці, контролеру слід сформувати класифікатор порушень з ціллю виявлення найбільш проблемних аспектів обліку з погляду порушень чинних законодавчих вимог.

При здійсненні компаніями обліку в комп'ютерному середовищі суб'єктам контролю потрібно внести до плану проведення аудиту перевірку зміни алгоритму обрахунку утримань і відрахувань обов'язкових платежів із виплат працюючому відповідності зі змінами на законодавчому рівні.

У разі, якщо компанія користується автоматизованою системою обліку оплати праці, слід також змоделювати систему автоматизованого

контролю. При цьому внутрішньогосподарська аудиторська перевірка має бути направлена на контроль за правильністю реквізитів з метою уникнення механічних помилок та на дотримання технологічності процесу обробки інформації в обчислювальному центрі [7].

При здійсненні управління компанією важлива роль відводиться аналізу витрат на оплату праці.

При проведенні аналізу таких витрат слід здійснювати постійний контроль за формуванням та використанням фонду оплати праці, визначати можливості економії фінансових ресурсів при збільшенні продуктивності праці і скороченні трудомісткості виробничої продукції.

Крім того, в сьогоднішніх умовах дуже важливими є економічні та соціальні чинники стосовно аналізу витрат за заробітною платою. Ефективність такого аналізу потрібно направляти не лише на облік витрат на оплату праці, а і на її продуктивність, тобто приділяти увагу мотиваційній системі для працюючих конкретного підприємства.

На думку Шевчук Л. П. для вдосконалення аналізу витрат на оплату праці ефективним буде застосування методу конкурентного аналізу. Порівняльне оцінювання коштів суб'єкта господарювання, що провадить свою діяльність в конкурентних умовах, забезпечує проведення порівнянь зі здобутками конкурентів [8].

Крім того, доцільно ввести в дію методичні підходи до аналізу формування та застосування ресурсів на оплату праці за допомогою покращення аналітичних модулів програмного продукту "1С:Підприємство" [8].

Висновок. Таким чином, процес вдосконалення аналізу, обліку і контролю витрат на оплату праці в організаціях повинен проводитися постійно, системно і вчасно. Облік, аналіз і контроль витрат на оплату праці виступають важливими економічними процесами у фірмі, адже розрахунки із оплати праці являються досить складними. Результати аналізу витрат на оплату праці доцільно направляти на продуктивність праці. Головною вимогою аналізу є достовірність інформації, її повнота та забезпеченість. Одним із найважливіших шляхів удосконалення обліку витрат на оплату праці є спрощення документообігу. Контроль витрат на оплату праці можна покращити за допомогою запровадження автоматизованої системи контролю, чіткого визначення задач такого контролю, а також приділення уваги правильності порядку розрахунку та оплати утримань із зарплати.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Василенко Ю. О. Облік витрат на оплату праці для управління таконтролю за собівартістю продукції. Матеріали XVI Всеукраїнської студентської наукової конференції “Розвиток системи обліку, аналізу та аудиту: теорія, методологія, організація”. С.50-53

2. Яцишин С.Р. Витрати на оплату праці: питанняудосконалення їх обліку на сучасному етапігосподарювання. Збірник наукових праць кафедри економічного аналізу. Випуск 10.Тернопіль: Видавництво “Економічна думка”, 2001 р. С. 148-151

3.Миронова Ю.Ю., Панасенко В.А. Проблеми організації обліку розрахунків з оплати праці на підприємстві. Економіка і регіон. № 1(56). 2016. С. 121–126.

4. Кулик Ю.М. Шляхи вдосконалення обліку оплати праці. К.: КНУТД, 2016. С. 63.

5. Корінько М.Д. Контроль та аналіз діяльності суб’єктів господарювання в умовах її диверсифікації: теорія, методологія, організація: монографія. К.: Інформаційно-аналітичне агентство, 2007. С. 464.

6. Вареник В.М., Друз’єва С.П. Удосконалення механізму проведення аудиту з оплати праці на підприємствах сфери послуг. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. Випуск 1 (12). 2018. С. 155-160

7. Сусіденко Ю. В. Напрями покращення методики внутрішнього аудиту витрат на оплату праці підприємства. Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку. № 19. 2019. С.17-28

8. Шевчук Л.П. Аналіз і контроль формування та використання коштів на оплату праці на підприємствах роздрібної торгівлі: автореф. дис.... канд. екон. наук: 08.00.09. Київ, 2010. 21 с.

Борисенко Аліна Володимирівна
студентка групи ОМА-19-1
Науковий керівник:
Савченко Алла Миколаївна
к.е.н.,доцент

ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Анотація: *У статті проаналізовано облік дебіторської заборгованості та розглянуто ключові питання, які пов'язані на пряму із проблемами її обліку на підприємстві. А також наведено шляхи їх ефективного вирішення та надані рекомендації, щодо удосконалення ведення обліку на підприємстві.*

Ключові слова: *дебіторська заборгованість, дебітори, безнадійний борг, облік дебіторської заборгованості, проблеми дебіторської заборгованості.*

Актуальність теми дослідження: Сьогодні облік дебіторської заборгованості на підприємстві є одним із ключових моментів його функціонування. На превеликий жаль вона має досить негативний вплив на фінансовий стан підприємства, тим самим імобілізує грошові засоби з господарського обороту, що в подальшому призводить до зменшення виробництва і зменшує результат вироблення продукції, оскільки її прострочення спонукає до збитків підприємства.

Досліджували цю проблему такі вчені як: Ф.Ф. Бутинець, П.М. Герасим, Н.М. Малюга, М.Д.Білик, Є.О. Іванова, О. М. Горбачова та інші.

Метою даної статті є дослідити проблеми, що виникають в ході обліку дебіторської заборгованості на підприємстві, та проаналізувати шляхи їх вирішення,задля покращення ефективності його господарської діяльності.

Виклад основного матеріалу. Головним фактором облікової політики на підприємстві є створення певних підходів до обліку дебіторської заборгованості та розрахунку з покупцями. Потрібно розуміти, що розроблення підприємством облікова політика має суттєвий вплив на величину показників фінансового стану та впливає на результати діяльності підприємства.

Основним нормативним документом, що регулює облік дебіторської заборгованості виступає П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість»[1]. Відповідно до нього «дебіторська заборгованість – це сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату. Дебіторська заборгованість визнається активом, якщо існує ймовірність отримання підприємством майбутніх економічних вигод та може бути достовірно визначена її сума» [1]. Також слід відмітити, що дебіторська заборгованість не має чіткого розмежування на короткострокову та довгострокову, тому і їх облік ведеться на різних рахунках, так як короткострокова дебіторська заборгованість є оборотним активом, а довгострокова в свою чергу виступає необоротним.

Більшість науковців порівнюють дебіторську заборгованість з грошовими коштами, що були вилучені із обороту підприємства, із неможливість суб'єкта підприємницької діяльності виконати грошові зобов'язання .

Дебіторську заборгованість класифікують за певними критеріями:

- за встановленим строком погашення (короткострокова або довгострокова);
- за способом погашення (грошова або товарна);
- за своєчасністю погашення (звичайну, сумнівну та безнадійну).

Ефективне використання облікової інформації, визначає придатність підприємства комплексно характеризувати всю діяльність сучасних суб'єктів господарювання з метою оцінки їх економічного стану. Таким чином, не вірне її використання в подальшому може призвести до нестач або неправильного відображення суми заборгованості у фінансовій звітності підприємства, яке в свою чергу має негативний вплив на його діяльність, також не маючи інформаційного забезпечення підприємства про фінансовий стан своїх покупців може призвести до неотримання сплати за товари, роботу, послуги.

Управління дебіторською заборгованість дає нам змогу зменшити вплив негативних ризиків на діяльність підприємства, та розширити ринки збуту товарів, призводить до залучення нових покупців, але для ефективного функціонування підприємство повинно бути в повному обсязі забезпечене розміром оборотного капіталу, адже його недостатня кількість може викликати залучення додаткового фінансування .

Кожне підприємство для свого ефективного функціонування в своїй діяльності надають перевагу тим споживачам, які мають змогу зробити попередню оплату, або здійснити її по факту отриманню то-

вару, адже тоді не виникає ризик неповернення коштів за реалізацію продукції. В сучасному світі, коли існує велика конкуренція на ринку, все більше підприємств погоджується працювати із покупцями за рахунок підписання договорів на відстрочку платежу, що призводить до залучення додаткового фінансування для покриття поточних витрат з виробництва продукції.

Основою для ефективного управління розрахунків з дебіторами виступають дотримання граничних обсягів дебіторською заборгованістю та термінів її погашення. Тому, аби забезпечити дотримання цієї умови потрібно проводити попередній аналіз кожного дебітора. Воно зводиться до формування реєстру дебіторів, включення дебіторської заборгованості в систему операційного бюджету, формуванню кредитного списку клієнтів.

«Можна погодитися з думкою багатьох науковців і узагальнити наступні недоліки системи обліку дебіторської заборгованості:

1. Недостатність і неясність інформації щодо стану розрахунку з дебіторами. На прикладі журналу № 3 можна зауважити, що даний журнал не враховує специфіки даного активу, а саме наявності різних ознак його класифікації, а також різність методів оцінки. Регістри не передбачають збір інформації щодо дебіторів, тобто не можливо повністю зібрати дані щодо виплат і розрахувати у майбутньому оцінку ризику стосовно невиплати.

2. Досі залишається відкритим питання щодо відображення довгострокової дебіторської заборгованості.

3. Оцінка, аналіз та перевірка поточної дебіторської заборгованості.

4. Вивчення обліку сумнівних боргів, зокрема резерву на їх покриття з метою зближення бухгалтерського та податкового обліку.

5. Залишається потреба зміни синтетичного та аналітичного обліку дебіторської заборгованості, проте на прикладі міжнародного досвіду, ми не можемо розробляти нові системи, через відсутність необхідного обсягу інформації»[2, с.32].

Існує також, певний недолік, щодо створення резерву сумнівних боргів, який визначається за одним із двох існуючих методів: за методом абсолютної суми сумнівноїої заборгованості або за методом застосування коефіцієнта сумнівності. Останній використовується підприємствами, що мають не велику кількість дебіторі. В свою чергу метод коефіцієнта сумнівності краще використовувати для заборгова-

сті термін якої не перевищує один календарний рік. Для вирішення цієї проблеми можна розробити певні напрями для управління дебіторською заборгованістю:

1. Потрібно організувати систему визначення достовірності дебіторської заборгованості;

2. Визначити структур та динаміку зміни дебіторської заборгованості за попередні періоди;

3. Визначити потенційних дебіторів, на в майбутньому розробити план для сурового контролю за ним, із застосуванням певних санкцій;

4. Проводити постійний моніторинг стану дебіторської заборгованості;

5. Розробити сучасні методи прискорення погашення заборгованості.

Отже, можемо дійти висновку, що правильно організований облік дебіторської заборгованості допоможе нам зменшити її розмір. Тому основним завданням аби досягти поставленої цілі необхідно визначати ступені ризику несплати боргів, вести переговори з потенційними клієнтами, збільшити кількість покупців для мінімізації втрат, якщо хтось не розплатиться, але в той же час зменшити відвантаження продукції в борг, аби підприємство не працювало в збиток, застосовувати систему певних санкцій у вигляді нараховування пені, а в подальшому, якщо вони не дадуть очікуваного результату звертатися до судових органів. Для зменшення ризику несплати за надані товари, роботи, послуги підприємство повинно більш прискіпливіше проводити аналіз своїх клієнтів з точки зору кредитоспроможності, на за необхідності страхувати свій товар.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 “Дебіторська заборгованість” затверджено наказом Міністерства фінансів № 237 від 08.10.1999 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua

2. Кубік В.Д., Облік дебіторської заборгованості: проблеми в системі управління та шляхи їх вирішення. Сучасне досягнення науки і технологій.2020. №1, с.29-35.

Вакуліч Євгеній Вікторович,
студент групи ОМА-19-1
Науковий керівник:
Салямон-Міхєєва Катерина Дмитрівна,
к.е.н., доцент кафедри економічного аналізу та аудиту

ОСОБЛИВОСТІ АНАЛІЗУ ВПЛИВУ МАТЕРІАЛЬНИХ ВИТРАТ НА ФОРМУВАННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ ВИРОБНИЧОГО ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. *У статті здійснено аналіз матеріальних витрат для виявлення шляхів їх раціонального використання та розробки заходів щодо виявлення резервів. Встановлено, що важлива роль у забезпеченні оптимального рівня матеріальних витрат на виробництво належить економічному аналізу, який є ефективним інструментом управління витратами. Запропоновано впровадження організаційно-технічних заходів, які дозволять досягнути оптимального рівня витрат та зниження ціни одиниці продукції.*

Ключові слова: *аналіз, матеріальні витрати, виробниче підприємство, собівартість, управління витратами, оптимізація матеріальних витрат.*

Постановка проблеми. У процесі прийняття управлінських рішень основне і важливе значення має інформація про склад, величину, характер та місце виникнення витрат. Витрати підприємства одним з основних об’єктів в системі управління підприємством. В умовах реформування економіки, забезпечення конкурентоспроможності підприємства, нарощення матеріальних потужностей, розширення ринку збуту – аналіз матеріальних витрат має місце та набуває особливого характеру. Аналіз матеріальних витрат виробничого підприємства дозволить встановити ступінь ефективності використання матеріальних витрат та збільшить можливість їх ефективного використання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Суттєвий внесок у розробку проблем управління витратами зробили такі зарубіжні вчені, як Р. Ентоні, Дж. Рис, Ч.Т. Хорнгрен, Дж. Фостер та ін. Аналогічними питаннями займались російські фахівці Є. А. Ананькіна, Н. Г. Даніло-

чкіна, В.Г. Лебедєв, Н. Д. Врублевський, а також вітчизняні вчені, серед яких М. Г. Грещак, О.С. Бобко Н.А., Крутько Р.О., Коцюба, Є.В. Мних, Л.В. Нападовська та ін.

Мета і завдання дослідження. Мета статті полягає у виявленні шляхів скорочення витрат та збільшення можливостей більш раціонального і ефективного використання матеріальних ресурсів та зниження ціни одиниці продукції підприємства.

Виклад основного матеріалу. Витрати є однією із головних категорій визначення ефективності діяльності підприємства, оскільки саме вони впливають на кінцевий результат його діяльності, тобто прибуток. Тобто, діяльність будь-якого підприємства завжди пов`язана з певними витратами матеріальних, трудових, інформаційних, грошових та інших ресурсів на виготовлення, зберігання, транспортування, сортування, пакування, фасування та реалізацію товарів. Оптимізація витрат є загальновизнаним способом вдосконалення діяльності підприємства та ефективним інструментом управління його розвитком.

Витрати класифікуються за економічними елементами та за статтями калькуляції. Під "економічними елементами витрат розуміють сукупність економічно однорідних витрат у грошовому вираженні за їх видами (це групування дозволяє відповісти на запитання, що витрачено на даний об'єкт), у свою чергу, статті калькуляції показують, як формуються ці витрати для визначення собівартості продукції - одні витрати показують за їх видами (елементами), інші - за комплексними статтями (включають декілька елементів)" [1, с. 39].

Витрати операційної діяльності групуються за такими економічними елементами: "матеріальні витрати; витрати на оплату праці; відрахування на соціальні заходи; амортизація; інші операційні витрати" [2].

До складу елемента "Матеріальні витрати" включаються витрати на:

1. "Сировину й матеріали (основні та допоміжні), які використовуються при виготовленні продукції (робіт, послуг) або для господарських потреб, технічних цілей та сприяння у виробничому процесі;
2. Купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби, які використані в операційній діяльності підприємства;
3. Придбане у сторонніх підприємств і організацій будь-яке паливо та енергія всіх видів, які використані на технологічні та інші операційні цілі, в тому числі на експлуатацію транспортних засобів,

опалення та освітлення приміщень, на вироблення з палива тепло- та електроенергії, що спожиті в операційній діяльності підприємства;

4. Тару та тарні матеріали;

5. Будівельні матеріали, (основні та допоміжні);

6. Запасні частини, які використані для ремонту основних засобів, інших необоротних матеріальних активів та малоцінних і швидкозношуваних предметів підприємства;

7. Інші матеріальні витрати, які відображають вартість виконаних для підприємства робіт і послуг виробничого та невиробничого характеру (здійснення окремих операцій з виробництва продукції; обробки сировини й матеріалів; проведення випробувань сировини й матеріалів, які використовуються у виробництві; транспортні послуги, які є складовою технологічного процесу виробництва тощо);

8. Витрати на малоцінні й швидкозношувані предмети (МШП), що використовуються протягом не більше одного року або операційного циклу, якщо він більший за один рік зокрема: інструмент, господарський інвентар, спеціальне оснащення; спеціальний одяг, взуття та інші засоби індивідуального захисту, мило, інші миючі та дезінфікуючи засоби, молоко та лікувально-профілактичне харчування або відшкодування витрат працівникам за придбання ними спеціального одягу, взуття та інших засобів індивідуального захисту у випадках невидачі їх адміністрацією" [2].

Отже, під матеріальними витратами слід розуміти "сукупність різних речових елементів, що надходять у формі товару та використовуються в процесі господарської діяльності як предмети праці, споживаються в кожному виробничому циклі та повністю переносять свою вартість на вартість створеної продукції" [1, с. 41].

Відображаючи рівень витрат на виробництво, "собівартість комплексно характеризує ступінь використання всіх ресурсів підприємства, а отже, і рівень техніки, технології та організації виробництва, що краще працює підприємство (інтенсивніше використовує виробничі ресурси), то нижчою є собівартість продукції" [1, с.41]. Тому собівартість є одним із важливих показників ефективності виробництва і має тісний зв'язок з її ціною, адже собівартість є базою ціни товару та водночас обмеженням для виробництва (ніхто не випускатиме продукцію, ринкова ціна якої є нижчою за собівартість). Адже "собівартість продукції відображає рівень організації виробничого процесу; технічний рівень та рівень продуктивності праці" [3, с. 166].

Зниження частки матеріальних витрат в собівартості продукції повинно бути ключовою метою при аналізі показників використання матеріальних запасів.

Для ефективного використання матеріальних ресурсів, тобто зниження матеріальних витрат в складі собівартості продукції необхідно розв'язати комплекс завдань:

1) дослідити строки, умови постачання та сам порядок розрахунку обсягів матеріальних ресурсів відповідно до укладених договорів;

2) належним чином оцінити структуру і рух споживання матеріальних цінностей за певні періоди та визначити характер складських запасів;

3) проаналізувати вплив факторів, зумовили відхилення фактичних показників використання матеріальних ресурсів від прогнозованих за різні періоди;

4) встановити та промоделювати взаємозв'язки між обсягами випуску продукції і матеріаловіддачею та матеріаломісткістю;

5) встановити кількісне вимірювання впливу факторів на виявлені відхилення показників, що дасть можливість оцінити рівень ефективності використання матеріальних ресурсів;

6) проаналізувати динаміку оптових цін на транспортно-заготівельних витрат та норм витрат матеріальних цінностей;

7) розрахувати резерви економії матеріальних ресурсів та оцінити можливі варіанти мобілізації виявлених резервів;

8) розробити ефективну політику управління виробничими запасами і формування нового портфеля замовлень на матеріальні ресурси.

Загалом, аналіз структури та динаміки витрат доцільно здійснювати за різними напрямками - по підприємству загалом, за окремими центрами відповідальності, по окремих видах продукції для того, щоб отримати інформацію про кількісну оцінку суми витрат на виготовлення продукції, тобто, перш за все, на виробничу собівартість, що дасть змогу реагувати керівництву підприємства на відхилення фактичних витрат від нормативних значень. А ці рішення вплинуть на суму отриманого прибутку та конкурентні переваги.

На сьогоднішній день є чимало варіантів різних методик проведення аналізу впливу матеріальних витрат на формування собівартість продукції. Важливий ряд етапів методики аналізу використання матеріальних ресурсів повинен складатися з аналізу потреби підприємства в матеріальних ресурсах, аналізу величини запасів використаних

підприємством за певний проміжок часу, аналізу виконання договорів на постачання матеріальних ресурсів та аналізу ефективності використання матеріальних ресурсів.

Варто розширити методику аналізу використання матеріальних ресурсів за допомогою таких підходів:

1) вартісного - дослідження впливу величини матеріальних ресурсів на вартісні характеристики результатів діяльності;

2) збалансованого - встановлення необхідності дослідження процесів використання матеріальних ресурсів;

3) комплексного – визначення необхідності дослідження процесів функціонування підприємства в контексті стійкого його розвитку.

Застосування даних підходів дозволить розширити спектр питань, котрі необхідно досліджувати в процесі аналізу впливу матеріальних витрат на формування собівартість продукції.

Варто доповнити етапи аналізу використання матеріальних ресурсів, які впливають на формування собівартість продукції:

1) досліджувати екологічну політику підприємства, за допомогою якої можна знизити негативний вплив на оточуюче середовище, підвищити екологічну безпеку виробництва: провести аналіз результатів екологічної сертифікації продукції; проаналізувати екологічне супроводження технологічних процесів; встановити екологічні наслідки діяльності підприємства та обґрунтувати впровадження у виробництво нових технологічних процесів та обладнання.

Увесь цей аналіз можна провести за рахунок дослідження динаміки обсягів виробництва і величини викидів підприємства; динаміки і структури викидів та можливості повторного використання відходів.

2) аналізувати рівень енерговитрат за допомогою встановлення загальної їх величини у вартісних та натуральних вимірниках та у показниках та питому вагу витрат енергетичних ресурсів і матеріальних ресурсів загалом.

Тобто для досягнення ефективного використання матеріальних ресурсів, а отже, зниження матеріальних витрат необхідно розв’язати комплекс таких завдань: вивчення строків, умов постачання та порядку розрахунку обсягів матеріальних ресурсів за укладеними договорами, оцінка обґрунтованості та ефективності формування портфеля замовлень на матеріальні ресурси; визначення характеру складських запасів, оцінка руху та структури споживання матеріальних цінностей за певний період і в динаміці; систематизація факторів, які зумовили

відхилення фактичних показників використання матеріальних ресурсів від прогнозованих у звітному та попередніх періодах та моделювання взаємозв'язків між обсягами випуску продукції та матеріаломісткістю, матеріаловіддачею тощо.

А також необхідно запроваджувати автоматизовані MES - системи для зниження витрат, котра сплине на – "скорочення незавершеного виробництва на 30% та скорочення матеріально- виробничих запасів на 40%" [4, с. 78].

І не забувати про основні напрямки проведення аналізу витрат виробництва та собівартості продукції: "аналіз узагальнюючих показників собівартості продукції та витрат виробництва; аналіз витрат за статтями калькуляції; аналіз витрат за економічними елементами; аналіз впливу витрат виробництва на формування ціни" [5, с. 21].

Отже, для підвищення ефективності діяльності підприємств необхідно вдосконалити методику аналізу та планування матеріальних витрат, приділяючи увагу комплексному впливу факторів на узагальнюючі результативні показники діяльності підприємства і розрахувати резерви підвищення використання ресурсного потенціалу.

Заниження витрат виробництва та собівартості продукції є однією з основних умов зростання прибутку підприємства, підвищення рентабельності та ефективності його роботи.

Матеріальні витрати – це вираження вартості матеріальних ресурсів, що використовуються у процесі виробництва продукції. Зниження частки матеріальних витрат спричинить зниження собівартості продукції, що є позитивним результатом.

Виходячи з вищенаведеного вважаємо, що необхідність дослідження матеріальних витрат полягає якраз у пошуку резервів зниження собівартості продукції промислових підприємств за рахунок ефективного використання матеріальних ресурсів та в правильному управлінні витратами. Цього можна досягти за рахунок: повного й своєчасного забезпечення підприємства матеріальними ресурсами необхідної якості, зменшення втрат під час їх перевезення та зберігання, поліпшення їх використання; скорочення до мінімуму відходів; раціонального використання сировини, матеріалів, механізації й автоматизації виробничих процесів, підвищення кваліфікації працівників; своєчасного та повного використання резервів підприємства та ін.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бобко Н.А., Крутько Р.О. Резерви зниження матеріальних витрат промислового підприємства. Запорізька державна інженерна академія. 2013. С.38-47. URL: http://www. zgia. zp. ua/gazeta/evzdia_4 _038. pdf.

2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 “Витрати”. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text

3. Роєва О. С. Аналіз впливу матеріальних витрат на формування собівартості продукції, робіт або послуг підприємства. Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. 2018. №.33. С. 165-170. URL: http://economics.kntu.kr.ua/pdf/-33/21.pdf

4. Присяжнюк Л. Г. Оптимізація витрат підприємств машинобудівної галузі за допомогою інформаційних технологій та оптимізації управління запасами. Інвестиції: практика та досвід. 2016. № 20. С. 76-79. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2016_20_18.

5. Хомяк Т. Р. Аналіз витрат у контексті формування стратегії підприємства. Європейські перспективи. 2015. № 5. С. 20-25. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evpe_2015_5_5.

Волощенко Владислав Павлович
студент групи ОМА-19-1
Науковий керівник:
Пілевич Дмитро Станіславович
к.е.н., доцент кафедри управлінського обліку, бізнес-аналітики та статистики

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОБЛІКУ І АУДИТУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИРОБНИЦТВА МАТЕРІАЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ

Анотація. *У статті розглянуто економічна сутність обліку і аудиту забезпечення виробництва матеріальними ресурсами. Розглянуто матеріальні ресурси як економічну та облікову категорію. Досліджували вітчизняний та зарубіжний досвід в нормативно-правовому регулюванні обліку та аудиту виробництва матеріальними ресурсами.*

Ключові слова. *Виробництво, матеріальні ресурси, сировина, матеріали.*

Постановка проблеми. Забезпечення конкурентоспроможного розвитку підприємства значною мірою залежить від поведінки витрат та керування ними.

В період стрімких змін конкуруючого середовища, збільшення кількості підприємств на ринку, недостатня кількість інформації у керівництва підприємства при збільшенні складності управління необхідної для прийняття правильних управлінських рішень. Саме тому стоїть питання приділити увагу забезпечення виробництва матеріальними ресурсами.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Значний внесок у розвиток обліку і аудиту забезпечення виробництва матеріальними ресурсами: Азріліян А.Н., Борисов А.Б., Вознюк Г.Л., Гордієнко Д.Д.,Загородній А.Г., Золотогоров В.Г., Іванюта П.В., Лугівська О.П., Мочерний С.В., Мочерний С.В., Мочерний С.В., Ларіна Я.С., Устенко О.А., Юрій С.І., Суков Г.С.

Мета дослідження. Методологія та організація обліку і аудиту забезпечення виробництва матеріальними ресурсами.

Виклад основного аналітичний матеріалу. Головним фактором розвиткує стабільна забезпеченість підприємства матеріальними ресурсами та їх ефективне використання. Зважаючи що витрати сировини, матеріалів, палива, напівфабрикатів складають 80-90% серед загальних витрат на виробництво продукції (нової), саме тому головною метою обліку і аудиту є визначення забезпечення підприємства різними видами матеріальних ресурсів та пошук резервів раціонального їх використання.

В сучасних етапів господарювання термін “матеріальні ресурси” є підсумковуючим та в бухгалтерському обліку майже не використовується.

Трактування терміну “матеріальні ресурси” доцільно розглянути в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1.

Трактування терміну “матеріальні ресурси”

№	Автор	Визначення
1	Азріліян А.Н. [1]	Матеріальні ресурси – предмети праці: сировина, основні та допоміжні матеріали, напівфабрикати, паливо, незавершене виробництво та відходи виробництва, а також запасні частини машин, призначені для ремонту обладнання, тара і тарні матеріали (с. 211)
2	Борисов А.Б. [3]	Матеріальні ресурси – ресурси в матеріально-речовій формі (с. 382)
3	Гордієнко Д.Д. [5]	Матеріально-технічні ресурси – матеріали, які є фізичними складовими товару, що експортується, енергія, паливо та нафта, які використовуються у процесі виробництва, у тому числі каталізатори, що споживаються у процесі їх використання з метою одержання зазначеного товару (с. 212)
4	Загородній А.Г., Вознюк Г.Л. [8]	Матеріальні ресурси – основні та допоміжні матеріали, вироби, конструкції, сировина, паливо, незавершене виробництво і відходи власного виробництва, тара й тарні матеріали, а також запасничастини, призначені для ремонту обладнання (с. 783)
5	Золотогоров В.Г. [9]	Матеріальні ресурси – комплекс речових елементів (засобів та предметів праці), призначених для обробки або переробки в процесі виробництва (машини та обладнання, сировина, основні та допоміжні матеріали, напівфабрикати тощо.) (с. 377)
6	Іванюта П.В., Лугівська О.П. [10]	Матеріальні ресурси – це як предмети праці, так і засоби праці тобто засоби виробництва (с. 95)

7	Мочерний С.В. [12]	Матеріальні ресурси – основні та оборотні засоби виробництва, які використовуються (або можуть бути використані) у виробничому процесі та є матеріальною базою підприємства чи галузі (с. 275)
8	Мочерний С.В. [14]	Ресурси матеріальні та сировинні – сукупність предметів праці, що використовуються в народному господарстві країни у процесі виробництва матеріальних благ і послуг (с. 207)
9	Мочерний С.В., Ларіна Я.С., Устенко О.А., Юрій С.І. [13]	Матеріальні ресурси – основні та оборотні засоби, які використовуються (абоможуть бути використані) у виробничому процесі та формують його матеріально-речову базу (с. 463)
10	Суков Г.С. [17]	Матеріальні ресурси – це джерела забезпечення процесу виробництва, що виступають одним з видів економічних ресурсів і охоплюють засоби виробництва (засоби і предмети праці) (с. 188-189)
11	Тимошенко Л.М. [18]	Матеріальні ресурси або предмети праці, є однією із складових частин засобів виробництва. Їхосновустановлятьсировина й матеріали (с. 89)

Наведене вище дозволяє стверджувати, що існують наступні підходи до трактування поняття “матеріальні ресурси”, зокрема: Матеріальні ресурси визначають як предмети праці А.Н. Азріліян [1], С.В. Мочерний [14], Л.М. Тимошенко [18].

Сукупність предметів та засобів праці під матеріальними ресурсами розуміють В.Г. Золотогоров [9], П.В. Іванюта та О.П. Лугівська [10], Г.С. Суков [17]. Дещо іншу позицію займають С.В. Мочерний, Я.С. Ларіна, О.А. Устенко, С.І. Юрій [13], Мочерний С.В. [12], які трактують матеріальні ресурси як основні та оборотні засоби, що використовуються у виробничому процесі.

Борисов А.Б. [3] під матеріальними ресурсами розуміється ресурси в матеріально-речовій формі. Гордієнко Д.Д. [5], Загородній А.Г., Вознюк Г.Л. [8] наводять окремі види матеріальних ресурсів, не зазначаючи при цьому узагальнюючого визначення. Отже, серед авторів немає одностайності у визначенні поняття “матеріальні ресурси”.

Наступним етапом дослідження є уточнення складових матеріальних ресурсів в таблиці 1.2.

Аналізуючи показники в таблиці 1.2. складових матеріальних ресурсів дає можливість зрозуміти, що у складі матеріальних ресурсів виділяють як оборотні активи, зокрема запаси, так і необоротні активи.

Таблиця 1.2.

Основні складові матеріальних ресурсів

№	Складова матеріальних ресурсів	Азріліян А.Н [2]	Булавіна Л.Н.[1]	Городянська Л. [6]	Гуцайлюк З.В. [7]	Іванюта П.В., Лугівська О.П [10]	Кавторєва Я. [11]	Мочерний С.В., Ларіна Я.С., Устенко О.А., Юрій С.І. [1 3]	Рудюк Г.Г. [16]	Тимошенко Л.М.[18]	разом
1	Сировина й матеріали	+			+	+	+		+	+	6
2	Паливо	+			+	+	+		+		5
3	Запасні частини	+			+	+	+		+		5
4	Малоцінні та швидкозношувані предмети		+			+	+		+		4
5	Купівельні напівфабрикати	+			+			+	+		4
6	Основні засоби			+		+	+		+		4
7	Готова продукція		+			+	+				3
8	Товари		+			+				+	3
9	Предмети праці	+				+	+		+		4
10	Незавершене виробництво				+	+	+				3
11	Тара й тарні матеріали					+	+		+		3
12	Напівфабрикати власного виробництва			+					+		2
13	Інші необоротні матеріальні активи					+					1
14	Засоби праці					+					1
15	Поточні біологічні активи						+				1
16	Виробничі запаси						+				1
17	Інші запаси (брак у виробництві, відходи виробництва)						+				1

Узагальнюючи, можна сказати, що в більша частина вченних-економістів до складових матеріальних ресурсів відносять запаси, представлені в Плані рахунків бухгалтерського обліку [15], крім продукції сільськогосподарського виробництва.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Азрилиян А.Н. Большой бухгалтерский словарь / А.Н. Азрилиян. – М.: Институт новой экономики, 1999. – 574 с.

2. Азрилиян А.Н. Большой экономический словарь / А.Н. Азрилиян. – [4-еизд. доп. и перераб.]. – М.: Институт новой экономики, 1999. – 1248 с.

3. Борисов А.Б. Большой экономический словарь / А.Б. Борисов. – М.: Книжный мир, 2001. – 895 с.

4. Булавина Л.Н. Бухгалтерский учет и аудит материальнопроизводственных запасов: [Учеб. Пособие] / Л.Н. Булавина. – М.: Финансы и статистика, 1999. – 144 с.

5. Гордієнко Д.Д. Економічнийтлумачний словник [Понятійна база законодавстваУкраїни у сферіекономіки] / Д.Д. Гордієнко. – [Вид. 2-е, перероб. І доп.]. – К.: КНТ, 2007. – 360 с.

6. Городянська Л. Відтвореннянеоборотнихматеріальнихресурсів у вітчизнянійобліково-аналітичнійсистемі / Л. Городянська // Бухгалтерськийоблік і аудит. – 2008. – № 9. – С. 4-8/

7. Гуцайлюк З.В. Учет материальных ресурсов в пищевой промышленности / З.В. Гуцайлюк. – К.: Техника, 1983. – 104 с.

8. Загородній А.Г. Фінансово-економічний словник / [А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк]. – К.: Знання, 2007. – 1072 с.

9. Золотогоров В.Г. Экономический словарь по экономике / В.Г. Золотогоров. – Мн.: Полымя, 1997. – 571 с.

10. Іванюта П.В. Управління ресурсами і витратами: [навч. посіб.] / [П.В. Іванюта, О.П. Лугівська]. – К.: Центр навчальноїлітератури, 2009. – 320 с.

11. Кавторєва Я. Положення (стандарти) бухгалтерськогообліку: коментарі / Я. Кавторєва. – Х.: Фактор, 2009. – 1328 с.

12. Романчук К.В. Матеріальніресурси як об’єкт бухгалтерського обліку

13. Мочерний С.В. Економічнаенциклопедія: [у трьох томах] / С.В. Мочерний. – [Том 2 / Редкол.: С.В. Мочерний (відп.ред.) та ін.]. – К.:Видавничийцентр”Академія”, 2001. – 848 с.

14. Мочерний С.В. Економічнийенциклопедичний словник: [У двох томах] /[С.В. Мочерний, Я.С. Ларіна, О.А. Устенко, С.І. Юрій]. – [Т. 1 / За ред. С.В. Мочерного]. – Львів: Світ, 2005. – 616 с.

15. Мочерний С.В. Політичнаекономія: [Навч. посіб.] / С.В. Мочерний. – К.:Знання-Прес, 2002. – 687 с.

16. План рахунківбухгалтерськогообліку активів, капіталу, зобов'язань і господарськихоперацій підприємств і організацій від 30 листопада 1999 р. № 291: за станом на 18 листопада 2008 р. [Електронний ресурс].– Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0892-99&p = 1298038204291796

17. Рудюк Г.Г. Активипідприємства – питаннявизначення, класифікації, складу та розміщенняїх у балансі / Г.Г. Рудюк // ВісникЖитомирського державного технологічногоуніверситету / Серія: Економічні науки. Житомир:ЖДТУ, 1997. – № 6. – С. 104 – 110.

18. Суков Г.С. Вирішення проблем облікузапасів / Г.С. Суков. – ВісникЖитомирського державного технологічногоуніверситету / Серія: Економічні науки. – Житомир: ЖДТУ, 2005. – № 2(32). – С. 187-195

Гожуловський Сергій Сергійович
студент групи ОМА-19-1
Науковий керівник:
Рябчук Оксана Григорівна,
к.е.н., доцент, доцент кафедри аудиту та економічного аналізу

ОСОБЛИВОСТІ ТА НЕОБХІДНІСТЬ СКЛАДАННЯ ОСНОВНИХ ФОРМ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ЗА МСФЗ

Анотація. *У статті розкрито основні особливості та проблеми, що виникають у процесі складання основних форм фінансової звітності підприємства за міжнародними стандартами фінансової звітності. Розглянуто основні передумови запровадження МСФЗ в Україні, а також обґрунтовано необхідність використання вітчизняними підприємствами МСФЗ при складанні фінансової звітності.*

Ключові слова: *фінансова звітність, міжнародні стандарти фінансової звітності, інвестиції, інвестиційна привабливість.*

Актуальність тематики дослідження. У сучасних умовах, коли Україна перебуває у стані глибокої економічної кризи, соціально-культурного, правового та морального нігілізму, головною ціллю українського істеблішменту є пошук виходу з такої нелегкої, а подекуди критичної ситуації, яка наразі, не зважаючи на впроваджені активні та пасивні заходи захисту та протидії, все-таки склалася в нашій країні.

Актуальність дослідження полягає у необхідності забезпечення високого рівня інвестиційної привабливості українських підприємств за допомогою рішення про їх перехід на застосування правил ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності за МСФЗ.

Ступінь наукового вивчення проблеми. Велику зацікавленість у вирішенні питань щодо особливостей та проблем складання основних форм фінансової звітності та МСФЗ виявляє велика кількість вітчизняних науковців та практиків, серед них: Сопко В.А., Голов С.С., Пархоменко В.О., Костюченко О.С., Зубілевич С.Я., Горяйнова Ю.С., Мазіна О.І. та багато інших.

Мета дослідження. Основною метою статті є: дослідження основних передумов застосування МСФЗ в Україні, визначення основ-

них особливостей та проблем при складанні основних форм фінансової звітності підприємствами за МСФЗ, а також обґрунтування необхідності використання вітчизняними підприємствами МСФЗ при складанні фінансової звітності.

При цьому, проводячи дослідження, автором роботи були використані наступні методи наукового дослідження: аналіз, групування, узагальнення, дедукція, індукція, порівняння, аналогія, метод логічного умовиводу та ін..

Виклад основного матеріалу. Розвиток глобалізації у світі створив передумови для розроблення і впровадження загальноприйнятих правил та принципів ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності. Такими загально уніфікованими правилами відображення результатів діяльності підприємств стали МСФЗ [1]. Історія міжнародних стандартів фінансової звітності почалася 29 червня 1973 року. Саме в цей день професійні організації Австралії, Великобританії, Ірландії, Канади, Нідерландів, Німеччини, Мексики, США, Франції та Японії створили Комітет з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (IASC). Згодом його реорганізували в Раду з міжнародних стандартів фінансової звітності (IASB) [2]. Як бачимо, з історії створення МСФЗ, вони завдячують своєю появою не окремим державам, їх об'єднанням або союзам, а професійним організаціям, тобто їхня поява була ініціативою, а не імперативною – з боку урядів держав.

Передумовою такого кроку стало прискорення розвитку міжнародної торгівлі та транснаціональних корпорацій, а також глобалізація фінансових ринків, що в якійсь мірі знищило кордони між представниками бізнесу різних країн.

Таким чином, сьогодні МСФЗ [1] стали мовою міжнародного економічного спілкування для бізнес спільноти та інвесторів. Тому Україна, яка сьогодні потребує великих інвестиційних вкладень, все більшою мірою залежить від процесів економічної інтеграції, що спричиняє необхідність формування адекватного інформаційного середовища. Зазвичай, модель бухгалтерського обліку та звітності, яка була сформована в окремо взятій країні, не завжди може забезпечити відображення господарських явищ і процесів з точки зору глобальної концепції. Такі окремі моделі не можуть забезпечити єдиної системи для взаємного обміну економічної інформації.

Звичайно, побудова системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності, яка складається на її основі, не зрозуміла для зовнішніх кори-

стувачів з різних країн світу, хоча і може виглядати подібною за формою, проте насправді різниться за своєю суттю. Така розбіжність формується під впливом історичних, соціальних, економічних особливостей, що притаманні тій чи іншій країні. Тому, в такій ситуації, надзвичайно необхідна гармонізація облікових систем, з метою інтернаціоналізації облікової інформації, вільного руху капіталу та інвестицій.

Таким чином, прийнявши міжнародні стандарти фінансової звітності за національні, наша країна долучиться до гармонізації облікової системи на глобальному рівні. При цьому, МСФЗ [1] є законодавчими інструментами, які визначають загальні вимоги щодо складання, змісту та подання фінансової звітності. Логіка цього підходу така: має існувати уніфікований набір стандартів обліку і звітності, який прийнятний для будь-якої ситуації в будь-якій країні, через що зникає необхідність створення окремих національних стандартів.

З самого початку МСФЗ [1] були спробою ліквідації неоднозначних тлумачень і невідповідностей у бухгалтерській практиці. Розроблення МСФЗ [1] почалась у 60-х рр. під егідою Центру Організації Об'єднаних Націй із транснаціональних корпорацій. Під час виступу на Генеральній Асамблеї ООН президент США Джон Кеннеді звернув увагу міжнародного співтовариства на розвиток глобальних економічних відносин, які виникали на основі транснаціональних корпорацій. Для успішного функціонування нових відносин необхідною була "універсальна мова спілкування бізнесу". Як таку мову емпірично обрано бухгалтерський облік і фінансову звітність. У відповідь на це, враховуючи зростаючу потребу в розробленні й узгодженні стандартів в Європі, у 1973 р. створений Комітет із МСБО (пізніше МСФЗ [1]). До початку XXI ст. Комітет затвердив більше 40 стандартів, деякі з яких зазнали змін, а окремі були настільки модернізовані, що довелось змінити їхню назву.

У МСФЗ [1] приваблює те, що вони не повинні давати відповіді на всі запитання щодо особливостей бухгалтерського обліку, а являють собою стисле викладення інформації з фінансової звітності з поясненнями щодо розкриття більш детальної інформації по ній. На даний час більш ніж 120 країн світу серед 197 використовують МСФЗ [1] як основу для складання своєї фінансової звітності. При цьому, ми вважаємо, що більш доцільно та ефективно для українського підприємництва та економіки загалом є також, за прикладом інших країн, повний перехід на застосування МСФЗ [1].

Також, хочемо зазначити, що у 2014 році Україна підписала Угоду про асоціацію між Європейським Союзом та Україною (політична частина підписана 21 березня, економічна частина 27 червня), в якій окремо визначений обов'язок нашої держави щодо гармонізації законодавства, яке регулює господарську діяльність. Стаття 387 Угоди передбачає подальшу реформу бухгалтерського обліку й аудиту з переходом на міжнародні стандарти [3]. Використовуючи досвід європейських країн, Україна може надалі ухвалити рішення щодо цілковитого впровадження МСФЗ [1]. До того ж у світі є сучасний позитивний досвід такого переходу [4].

Реальним прикладом є досвід Південної Кореї. Голова Ради з МСФЗ Ханс Хугерворст (Hans Hoogervorst) зазначив: "Приємно бачити, що корейські компанії отримують свою користь від п'яти років повного прийняття МСФЗ [1]. Тепер є емпіричне свідчення того, що перехід на МСФЗ [1] зробив корейські фірми більш привабливими для іноземних інвесторів, з якими вони тепер мають можливість ефективно і прозоро обмінюватися інформацією за допомогою глобальної мови звітності" [5].

Усе це говорить про те, що МСФЗ [1] є більш гнучкими аніж будь-які національні стандарти фінансової звітності. А їх особливістю є те, що вони орієнтовані насамперед на потенційних інвесторів та кредиторів, при цьому і одні і другі забезпечують залучення фінансового капіталу в країну.

Висновки. Отже, вихід українських підприємств на міжнародні ринки капіталу безпосередньо залежить від прозорості та достовірності фінансової звітності [6]. Процес розвитку бухгалтерського обліку спричиняє розширення економічних зв'язків України у світовому просторі за допомогою залучення як зовнішнього так і внутрішнього капіталу.

Тому, важливо визначити переваги і проблеми впровадження МСФЗ [1] у національне законодавство. Перевагами є те, що складання фінансової звітності за міжнародними стандартами дозволяє:

- зіставляти фінансову звітність на основі єдиних принципів складання звітності;

- залучати інвестиції через прозорість і зрозумілість звітності, що забезпечується шляхом дотримання правил її складання, а також наявністю численних пояснень до звітності;

- отримати необхідну інформацію (яка більш детально висвітлена в такій звітності) для ухвалення управлінських рішень;

- збільшити міжнародні інвестиції і вийти на закордонні ринки, ураховуючи те, що український фондовий ринок нині неспроможний забезпечити реалізацію довготривалих інвестиційних стратегій;
- забезпечити більшу довіру з боку потенційних інвесторів, для яких застосування МСФЗ [1] є свідченням надійності та прозорості отриманої інформації;
- проведення аудиту за МСФЗ[1], що є більш ефективним через взаємозв'язок стандартів МСФЗ [1] і міжнародних стандартів аудиту (МСА), єдине розуміння цілей фінансової звітності й інше.

У підсумку зазначимо, що переваги складання фінансової звітності за міжнародними стандартами є беззаперечними для України. Тому Методологічна рада з бухгалтерського обліку, Верховна рада України та інші органи державної влади та регулятори повинні в межах своїх компетенцій поступово схиляти українські підприємства до переходу на МСФЗ [1], а найголовніше створити відповідні умови у вигляді пакету законопроектів, указів, листів та рекомендацій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Міжнародні стандарти фінансової звітності (переклад українською мовою, 2018 р.). URL: https://www.minfin.gov.ua/news/view/mizhnarodni-standarty-finansovoi-zvitnosti--pereklad-ukr.

2. Рогозний С.А. МСФЗ як елемент міжнародної економічної інтеграції. *Uteka: Ефективний менеджер*. URL: https://uteka.ua/ua/publication/commerce-12-effektivnyj-menedzher-33-msfo-kak-element-mezhdunarodnoj-ekonomicheskoj-integracii#.

3. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та ЄС і його державами-членами – з іншої сторони. URL: http://comeuroint.rada.gov.ua/ komevroint/doccatalog/ document?id=56219.

4. Товкун Л.В. Міжнародні стандарти фінансової звітності: особливості впровадження в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. №4, 2019. С. 272 - 275. URL: http://lsej.org.ua/4_2019/75.pdf.

5. Досвід впровадження МСФЗ. Можливості для України. URL: https://ua.accace.com/dosvd-vprovadzhennja-msfz-mozhlivost-dljaukrani-news-flash.

6. Кірей О. Впровадження МСФЗ в Україні як стимул розвитку бізнесу. *Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Економіка*. 2014. Вип. 10. С. 22–25.

Кисіль Олена Ігорівна,
студентка групи ОМА-19-1
Науковий керівник:
Таращенко Володимир Анатолійович,
к.е.н, доцент кафедри аудиту та економічного аналізу

ПРОГНОЗУВАННЯ РОЗРАХУНКІВ З БЮДЖЕТОМ ПО ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК НА ПРИКЛАДІ ПАТ "СЛОВ'ЯНСЬКІ ШПАЛЕРИ – КФТП"

У статті розглянуто основні аспекти прогнозування розрахунків з бюджетом по податку на прибуток на прикладі ПАТ "Слов'янські шпалери – КФТП". Розкрито основні особливості визначення математичного очікування сплати податку на прибуток підприємства та визначення ступенів його ризиків. Досліджено надходження податку на прибуток підприємства до Державного бюджету України від підприємства ПАТ "Слов'янські шпалери – КФТП". Запропоновано заходи задля збільшення обсягу надходжень податку на прибуток.

Ключові слова: *прогнозування податку на прибуток, податок на прибуток, математичне очікування визначення податку на прибуток.*

Податки є основним джерелом забезпечення виконання державою функцій щодо регулювання всіх економічних процесів. Податкова політика є ефективним методом державного регулювання економіки, що застосовується в багатьох країнах світу. Податкова політика держави залежить від соціально-економічного устрою суспільства, стратегічних цілей розвитку національної економіки та соціально-політичних груп [1].

Податок на прибуток підприємств є одним із основних бюджетоутворюючих податків, невід'ємною складовою сучасних податкових систем і важливим інструментом регулювання соціально-економічних процесів в державі. Покращення сучасного стану надходження від податку на прибуток підприємств є одним з важливих питань, від вирішення якого залежить підприємницький клімат України та надходження інвестицій. Тому існуючі недоліки у системі оподат-

кування податком на прибуток підприємств зумовлюють необхідність пошуку шляхів удосконалення системи оподаткування [2].

Актуальність вибраної теми полягає у тому, що на сучасному етапі економічного розвитку головна мета держави полягає в досягненні такого рівня розвитку податкової системи, який би зміг, забезпечуючи доходи бюджету, не стримувати процеси накопичення, зростання виробництва.

Дослідженням прогнозування податку на прибуток підприємства займалися такі видатні вчені як В. Л. Андрущенко, І. Г. Лук'яненко, Д. М. Серебрянський та ін.

Мета статті полягає у прогнозуванні обсягу податку на прибуток підприємства, що буде сплачено ПАТ ""Слов'янські шпалери – КФТП" за 2020 р. за допомогою математичного очікування.

Функція прогнозування податків, зборів та інших платежів здійснюється на передплановій стадії й полягає в тому, щоб на основі кількісного та якісного аналізу тенденцій надходжень платежів і факторів, що на них впливають, передбачити можливі обсяги й інтенсивність дії цих факторів на суми надходжень в прогнозованому періоді. Методи прогнозування зумовлені особливостями об'єкта та предмета пізнання, законами їхнього розвитку. При виборі методу прогнозування необхідно врахувати такі чинники: доступність і точність ретроспективних даних, час для проведення аналізу, необхідний рівень точності, тривалість прогнозного періоду, вартість проведення аналізу і тривалість складання прогнозу [3].

Головними вимогами при виборі методу прогнозування є забезпечення точності, своєчасності та зрозумілості.

Прогнозування за математичним очікуванням полягає у використанні математичного очікування надходження податку на прибуток підприємства, як майбутнього прогнозованого значення. Підприємство використовує даний метод прогнозування задля оптимізації власних податкових надходжень до Державного бюджету України.

Проаналізувавши надходження податку на прибуток підприємства до Державного бюджету України від підприємства ПАТ "Слов'янські шпалери – КФТП" за 2007–2019 роки можемо побачити наступні результати (рис. 1).

Починаючи з 2007 року, спостерігається зростання надходжень податку на прибуток, але в 2011 році надходження податку зменшилось на 6874 тис. грн, що пов'язано з економічною кризою та збитка-

ми, що зазнало підприємство. З 2012 року знову спостерігається зростання надходжень податку на прибуток, проте в 2017 році надходження податку різко зменшилося на 18 339 тис. грн., що зумовлено погіршенням політичної та економічної ситуації в країні

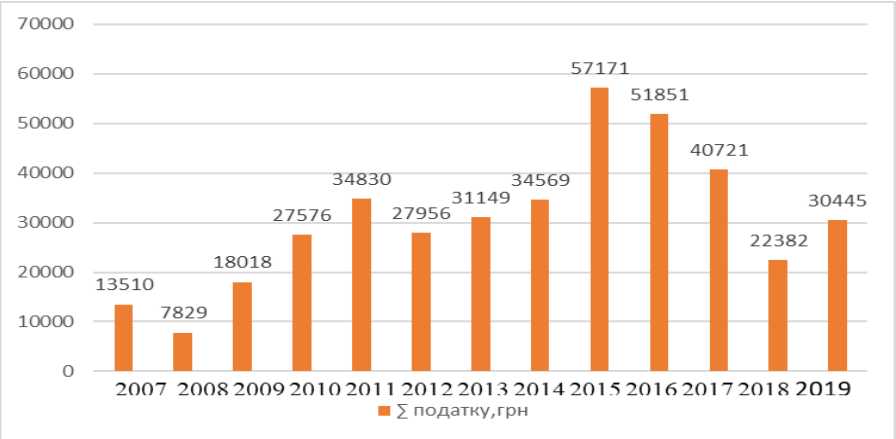

Рис.1 Динаміка надходжень податку на прибуток до бюджету від підприємства ПАТ "Слов'янські шпалери – КФТП" за 2007–2019 роки

Слід зауважити, що одним з основних чинників впливу на надходження податку до бюджету є фінансовий результат діяльності підприємств та врахування у звітних періодах від'ємного значення об'єкта оподаткування попереднього року.

За допомогою вищенаведених даних визначимо математичне очікування податку на прибуток на 2020 рік та оцінимо його ступінь ризику (табл. 1).

Провівши розрахунки бачимо, що в 2020 році підприємство сплатить податку на прибуток у сумі 29868, 39 тис. грн. Ризик несплати незначний – 36,29%, адже становить менше, ніж 40 %.

Отже, податок на прибуток підприємств є одним із основних бюджетоформуючих податків, але в умовах фінансово-економічної і політичної кризи в Україні спостерігається значне зменшення податкових надходжень від нього, ця тенденція буде продовжуватися і надалі. Наразі це обумовлено не лише загальним зменшенням обсягів виробництва, а і недосконалістю існуючої системи оподаткування.

Задля забезпечення збільшення обсягу надходжень податку на прибуток підприємств до бюджету від ПАТ "Слов'янські шпалери – КФТП" необхідно здійснити наступні заходи:

1) подолати кризу українського бізнесу, шляхом стимулювання підприємницької діяльності, послаблення податкового навантаження

на підприємства, залученням інвестицій. Такі заходи допоможуть підприємству поступово подолати збитковість та наростити прибуток;

2) створити всі необхідні умови для ведення бізнесу та його розвитку для платників, що перебувають на загальній системі оподаткування, шляхом пониження фіскального тиску та підвищення регулюючого потенціалу та таким чином заохотити до реєстрації на загальній системі більшу кількість платників;

Таблиця 1

Математичне очікування податку на прибуток на 2020 р. ПАТ "Слов'янські шпалери – КФТП"

Показник	Формула	Розрахунок
Математичне очікування M(x)	$\sum_{i=1}^{n} x_i \times P_i$	16052,65×0,31+32499,95×0,54+48947,3×0,15=29868,39
Середній квадрат відхилення (σ^2)	$\sum x^2 \times P_i - x^2$	(16052,65^2×0,31+32499,95^2×0,54+48947,3^2×0,15)-29868,32^2= 11751579,3
Σ	$\sqrt{\sigma^2}$	$\sqrt{11751579,3}$=10840,46
Ризик (V)	$\frac{\sigma}{\overline{x}}$	$\frac{10840,46}{29868,39}$×100%=36,29 %

3) зменшити обсяг наданих пільг з податку на прибуток, шляхом зміни діючої системи пільг. Пільги повинні мати цільовий інвестиційний характер, а не сприяти ухиленню від сплати податку.

Саме впровадження вищезазначених заходів у комплексі дозволить не лише підвищити фіскальний потенціал податку на прибуток підприємств, а й посилити його регулюючу роль.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Куценко Т. Ф. Бюджетно-податкова політика: навч. посіб. / Куценко Т. Ф. – К.: КНЕУ, 2005. – 508 с

2. Черничко Т. В. Бюджетно-податкове регулювання в умовах трансформаційних змін в економіці України: дис.... канд. ек. наук: 08.02.03 / Черничко Т. В. – Л., 2003. – 201 с

3. Чумаченко Н.Г. Некоторые вопросы прогнозирования, планирования и организации производства в США. – К., 1971.

4.Офіційний сайт інформаційного масиву даних про емітентів цінних паперів. https://smida.gov.ua/

Кібиш Олександра Олександрівна
студентка групи ОМА-19-1
Науковий керівник:
Савченко Алла Миколаївна
к. е. н., доцент кафедри аудиту та економічного аналізу

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ ТА ЗАМОВНИКАМИ

Анотація. *У статті розглядається важливість концептуальних основ обліку, аналізу та аудиту розрахунків з покупцями та замовниками. Досліджено підходи вчених до інтерпретації, особливостей розрахунків підприємства з покупцями та замовниками. Визначено методичні підходи до організації обліку, аналізу та аудиту дебіторської заборгованості. Оцінено організацію синтетичного та аналітичного обліку розрахунків з покупцями та замовниками, проаналізовано ефективність розрахункових операцій з покупцями та замовниками. Розроблено рекомендації щодо вдосконалення обліку, аналізу та аудиту розрахунків з покупцями та замовниками, підвищення ефективності управління дебіторською заборгованістю. За результатами дослідження було сформульовано пропозиції щодо: автоматизації бухгалтерського процесу розрахунків з покупцями та замовниками; організація системи внутрішнього контролю за дебіторською заборгованістю; активізація роботи зі стягнення дебіторської заборгованості.*

Ключові слова: *розрахунки з покупцями та замовниками, аудит, аналіз, облік, дебіторська заборгованість.*

Abstract. *The article considers the importance of the conceptual basis of accounting, analysis and audit of settlements with buyers and customers. The approaches of scientists to interpretation, features of calculations of the enterprise with buyers and customers are investigated. Methodical approaches to the organization of accounting, analysis and audit of receivables are determined. The organization of synthetic and analytical accounting of settlements with buyers and customers is estimated, the efficiency of settlement operations with buyers and customers is analyzed. Recommendations for improving the accounting, analysis and audit of settlements with buyers and customers, improving the*

efficiency of receivables management have been developed. Based on the results of the research, proposals were formulated on: automation of the accounting process of settlements with buyers and customers; organization of the system of internal control over receivables; intensification of work on collection of receivables.

Key words: *settlements with buyers and customers, audit, analysis, accounting, receivables.*

Постановка проблеми. Будь-яке підприємство в процесі своєї діяльності так чи інакше взаємодіє з іншими компаніями, або підприємцями (контрагентами). У деяких підприємство купує товари чи послуги (тобто це постачальники), а іншим, навпаки, продає продукцію або послуги (замовники, або ж покупці). Умови співпраці зазвичай прописуються в договорах, а потім у первинних документах на кожну операцію. Одним із завдань підприємства є систематизації інформації про розрахунки з покупцями та замовниками, врахування всіх операцій та визначення фінансового результату. По суті, облік, аналіз та аудит розрахунків з покупцями та замовниками показує ефективність діяльності організації в цілому, адже економічний сутність роботи підприємства полягає в отриманні прибутку. А фінансовий стан та стабільність підприємства безпосередньо залежать від її дебіторської заборгованості. Тому організація обліку, аналізу та аудиту розрахунків з покупцями та замовниками є важливою частиною базових управлінських завдань.

Загальноприйнятим є ідентифікація розрахунків з покупцями та замовниками з погашенням боргу, що прирівнює розрахунки до здійснення оплати, звужує відображення розрахунків з покупцями та замовниками до відображення нарахування та погашення дебіторської заборгованості, яке в свою чергу спричиняє спотворення даних бухгалтерського обліку про стан розрахунків з покупцями та замовниками. Це визначається актуальністю даного дослідження щодо організації обліку, аналізу та аудиту розрахунків з покупцями та замовниками.

Метою статті є дослідження, узагальнення та систематизація теоретико-методичних і практичних засад обліку, аналізу та аудиту розрахунків з покупцями та замовниками, а також розробка напрямів їх удосконалення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам концептуальних основ обліку, аналізу та аудиту присвячені роботи вітчизняних вчених: Чабан Т., Бруханський, Р., Желєзняк І., Меліхова Т.,

Петрик О., Зотов Б. та ін. Однак певні аспекти організації обліку розрахунків з покупцями та замовниками так і лишаються невирішеними.

Виклад основного матеріалу дослідження. Діяльність кожного підприємства супроводжується розрахунками з покупцями та замовниками за продані ними товари, виконану роботу та надані послуги. На сучасному етапі на розрахунки з покупцями припадає найбільша частка оборотних активів підприємств, що значно погіршує їх фінансовий стан. У зв'язку з цим існує необхідність чіткої організації аналізу та аудиту за виплатами покупцям та замовникам на підприємствах з метою забезпечення їх ефективної та стабільної роботи та отримання прибутку [1].

Необхідність відображення в системі бухгалтерського розрахунків з покупцями та замовниками випливає з потреб користувачів (власників, уряду, службовців тощо) в інформації, що визначає закономірності та тенденції формування основної частини доходів та надходжень підприємства, виявити та оцінити основні фактори, позитивний та негативний вплив на процес їх формування та використання, виявити резерви і, таким чином, підвищити рівень прибутковості підприємства та мінімізувати виникнення боргу у відносинах із замовниками [1].

Покупець - це юридична і фізична особа, яка використовує, придбаває, замовляє, або має намір придбати чи замовити товари, послуги або роботи. Покупцем називається суб'єкт господарської діяльності, який отримує товар не для власного використання [2].

Замовником є юридична або фізична особа, яка звернулася із замовленням до іншої особи - виробнику, продавцеві, постачальникові товарів і послуг (підряднику). В якості замовника можуть виступати уряд, державні органи, установи, організації, підприємства, громадяни [2].

Основою розрахунків з покупцями та замовниками є їх намір підписати договір про надання послуг/постачання товарів. Як результат, з одного боку – обов'язок постачальника (підрядника) - поставити цінності, надати послуги або виконати роботи, а з іншого боку – обов'язок покупця (замовника), є оплата за товари, послуги, роботи. Ці зобов'язання фіксуються умовами договору між ними. Договір набирає чинності та стає обов'язковим для сторін з моменту його підписання. Договір повинен містити розділи, умови та всі необхідні деталі відповідно до вимог щодо укладення та виконання контрактів [2].

Основні види контрактів, які найчастіше оформляють відносини з покупцями та замовниками, перелічені в таблиці 1.

Таблиця 1.

Види договорів, якими оформляються взаємовідносини з покупцями і замовниками

Назва договору	Характеристика
Договір купівлі	продажу, за цим договором продавець зобов'язаний передати товар у власність покупцеві, а покупець в свою чергу повинен прийняти цей товар і сплатити за нього обумовлену суму
Договір поставки	різновид договору купівлі-продажу, його головні відмінності полягають в тому, що, товар за договором поставки купується для здійснення в господарській діяльності, а також те, що договір поставки не може бути укладений організацією, що не займається підприємницькою діяльністю
Договір підряду	угода, відповідно до якого одна сторона (підрядник) зобов'язується виконати за завданням другої сторони (замовника) певну роботу і здати її результат замовнику, а останній зобов'язується прийняти результат роботи і сплатити його
Договір надання послуг	за договором спільного надання послуг виконавець зобов'язується за завданням замовника надати послуги (здійснити певні дії або здійснити певну діяльність), а замовник зобов'язується оплатити ці послуги

Джерело: згруповано автором на основі [2].

Кожен із цих договорів має свої суттєві умови, які дуже важливі для бухгалтера, в тому числі з точки зору обліку платежів покупцям та замовникам [3].

Під час продажу своєї продукції, послуг чи робіт, постачальник відображає зобов'язання покупця здійснити оплату за умовами договору, виконаними постачальником, які називаються дебіторською заборгованістю. Він реєструється у постачальника (замовника) до повного погашення його покупцем (замовником).

Розрахунки з покупцями та замовниками виникають, коли організація укладає договір, за яким вона зобов'язується перед підрядником, що вона виконує всі умови договору на поставку товарів, послуг чи робіт на платній основі. Контрагент, у свою чергу, зобов'язується виконувати це в повному обсязі та відповідно до договору.

Розрахункові операції з покупцями та замовниками регулюються комплексом нормативно-правових актів різних груп, що встановлюють вимоги та рекомендації щодо бухгалтерського обліку розрахунків. Однак слід зазначити, що законодавче регулювання бухгалтер-

ського обліку розрахунків з покупцями та замовниками вимагає більш ретельного аналізу та уточнення, що повинно виражатися у розробці окремого положення про бухгалтерський облік або керівних принципів.

Компанія при розрахунках з покупцями та замовниками повинна керуватися принципом раціональності вибору форми оплати з підрядниками, а також принципом передбачуваності, який полягає в тому, що існують певні обмеження законодавства про форми оплати в певних договорах, як, до прикладу, експорт чи імпорт [4].

Висновки. Точна організація бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту розрахунків з покупцями та замовниками має надзвичайно важливе значення, оскільки вона має прямий вплив на швидкість руху оборотних коштів, а своєчасність руху грошових потоків призводить до підвищення рівня платоспроможності та абсолютної ліквідності будь-якого суб'єкта господарювання.

Питання купівлі-продажу товарів та розрахунки з покупцями та замовниками за виконану роботу, переданий матеріальний запас, послуги, що надаються підприємствами всіх форм власності, є одними з найбільш актуальних, незалежно від соціально-політичної системи, що діє в конкретній країні та всієї світової спільноти в цілому, оскільки розрахунки між підприємствами та організаціями є однією з необхідних частин розширеного відтворення, від якої залежать результати діяльності підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Чабан Т.С. Облік і аналіз розрахунків з покупцями і замовниками: ТНЕУ, 2019. – 6-15 с.

2. Бруханський, Р. Ф. Фінансово-облікова проблематика відтворення потенціалу сільськогосподарських підприємств: монографія / Р. Ф. Бруханський, Н. В. Железняк, І. П. Хомин; за наук. ред. Р. Ф. Бруханського. – Тернопіль: ТНЕУ, 2014. – 452 с.

3. Меліхова Т.О. Методичні засади проведення внутрішнього контролю розрахунків з покупцями та замовниками для підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства / Т.О. Меліхова // Агросвіт. – 2019. – №9. – 17–24 с.

4. Петрик О.А. Аудит: підручник / О.А. Петрик, В.О. Зотов, Б.В. Кудрицький та ін.; за заг. ред. проф. О.А. Петрик. – К.: КНЕУ, 2015. – 496 с.

Косовська Дарія Василівна
студентка групи ОМА-19-1
Науковий керівник:
Лісовий Андрій Васильович
д.е.н., професор, завідувач кафедри аудиту та економічного аналізу

ОБЛІК ОПЛАТИ ПРАЦІ: ПРОБЛЕМИ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ

Згідно із Законом України "Про оплату" "Заробітна плата – це винагорода, обчислена як правило у грошовому виразі, яку за трудовим договором роботодавець виплачує працівникові за виконану ним роботу. Розмір заробітної плати залежить від складності та умов виконуваної роботи, результатів його праці та господарської діяльності підприємства".

З однієї сторони для більшої частини населення зарплата являється основним джерелом доходу, для них це основа матеріального добробуту родини. Проте з іншої сторони, зарплата – це частка витрат виробництва, а також основна мотивація для робітників. На даному етапі розвитку людства лише зацікавити робітників в результативності праці не є достатнім, потрібно підвищити саме їх ефективність. Найпершим завданням, яке стоїть перед організацією обліку оплати праці це – забезпечити у певні терміни провести розрахунки з оплати праці (нарахувати зарплату на провести утримання з неї), забезпечити своєчасність і достовірність віднесення сум нарахованої зарплати та утримань на собівартість товару, забезпечити контроль за кількісним складом, робочим часом і одним із найголовніших елементів – дотриманням трудової дисципліни. Крім того, ще одним із найперших завдань в організації обліку займає групування показників з цілю оперативного контролю та складання певної звітності, ну і звичайно вести розрахунки з бюджетом, стосовно утримання податків та Пенсійним фондом, стосовно правильного нарахування ЄСВ.

На превеликий жаль, в Україні облік заробітної плати має безліч недоліків. Одним із найпопулярніших є "заробітна плата в конвертах", суть полягає в тому, що на підприємствах ведуть неофіційний облік, який досить негативно впливає на економіку України. Для цьо-

го, уряд України вирішив легалізувати доходи, при цьому за кожного неоформленого працівника підприємство змушене заплатити штраф.

Для того, щоб облік заробітної плати був більш вдосконалений, необхідно змінити такі елементи:

- удосконалити наявну систему організації документообігу;
- змінити наявну систему оплати праці;
- удосконалити чинну модель аналітичного обліку;
- автоматизувати облік;
- змінити форму оплати праці.

Для того, щоб бухгалтерські документи оброблялися зручно та своєчасно необхідно проаналізувати чинну систему організації документообігу. В першу чергу це визначити слабкі місця, що дасть змогу покращити або розробити більш ефективну систему руху документів, а також поділити роботу між робітниками найбільш раціонально. При вдосконаленні документообігу удосконалюються не лише форми документів, а й змінюється рух документів та алгоритм їх формування. Окрім того, виникає необхідність зменшити документацію, впроваджуючи багатоденні та накопичувальні документи, використовуючи типові міжвідомчі форми, пристосованих для застосування обчислювальної техніки [2]. З цією метою найкраще використовувати комп'ютерні технології, адже саме в них головне місце і роль техніки в загальній схемі руху документів. Науковці вважають, що запровадивши систему автоматизації документообігу, можна отримати оперативний доступ до документів та звітів, ефективно управляти рухом та обробкою документів, скоротити час на погодження документів та прийняття рішень, а також мінімізувати фінансові витрати на проведення документообігу та діловодства.

В залежності від організаційної структури апарату управління та розподілу завдань між його складовими, напряку залежить рух документів. А тому, вдосконалення документообігу має досить тісний зв'язок із вдосконаленням структури управління.

Ще одним напрямом покращення організації заплати – підбирання новітніх форм оплати праці. Така необхідність виникає тому, що традиційні механізми нездатні підвищити ефективність господарської діяльності. Разом з тим, нетрадиційні системи мають великий перелік переваг, однією з яких є легкість та простота. Тобто застосовуючи їх, ми можемо чітко та ясно зрозуміти механізм нарахування зарплати працівників, що показує значущість стимулюючої функції

заробітної плати. Порівнявши міжнародні системи оплати праці з вітчизняними, можна твердо сказати, що перші ставлять орієнтир на мотивацію працівників, тобто кожен працівник має ставити собі ціль – виконувати якомога більше роботи, не зменшуючи при цьому ефективність. Українські системи оплати праці є не досить гнучкими, крім того мотивація є досить слабкою, оскільки рівень зарплати не відповідає якості та продуктивності, яка вимагається.

Саме через відсутність ефективної системи оплати праці, а тим більше "матеріального заохочення" виникає велика різниця в оплаті праці спеціалістів різних підрозділів і однорідних спеціалістів в організаціях однієї місцевості. Через це така плинність кадрів, нестабільна робота колективу, зростають матеріальні витрати, пов'язані із навчанням нових робітників.

В сучасному світі досить важливе місце посідає застосування гнучких форм та системи оплати праці, в тому числі введення контрактної та безтарифної системи.

Ще одним досить важливим завданням в удосконаленні обліку зарплати є – вдосконалення чинної моделі аналітичного обліку, адже саме ця інформація відграє досить важливу роль. Вона характеризує місце та склад персоналу, робочий час, розмір виготовленого товару кожним робітником, а також відображає фонд оплати праці та структуру.

Науковці вважають, що є необхідність деталізувати рахунки з обліку зарплати, але вони мають дещо інші підходи стосовно напрямів та методів. Як на мене, то необхідно конкретизувати рахунок для групування даних, стосовно нарахування зарплати в розрізі її видів та форм оплати в подальшій конкретизації рахунків по субрахунках третього порядку, яку здійснює підприємство, в залежності від власних потреб.

Ще одним досить важливим напрямком в успішному вирішенні недоліків бухгалтерського обліку є введення новітніх технологій для автоматизації обліку. Саме завдяки такому оновленню не лише значно скорочується час нарахування та самого обліку зарплати, але й доволі непогано скорочуються витрати, а крім того, у короткі терміни можна отримати необхідну інформацію.

Автоматизувавши обліковий, аналітичний та контрольний процес підвищується оперативність та точність облікової інформації, при цьому значно скорочується кількість операцій для введення вручну, при цьому ймовірність помилок під час розрахунку значно знижується. Саме це забезпечує більш точне нарахування заробітної плати та утримання з неї.

Завдяки цьому ефективність роботи бухгалтерії значно збільшується, адже автоматизований облік дозволяє швидко нарахувати заробітну плату, відпускні, лікарняні, а також набагато швидше заповнюють звіти та інші документи. Однією із основних українських програм, які використовуються для автоматизації обліку є: "Парус-заробітна плата" та "1С: Зарплата і Управління Персоналом для України", "Нова Бухгалтерія" з модулем "Зарплата", "Галактика: Управління персоналом".

Програма "Парус-заробітна плата". За допомогою такого програмного забезпечення можна вести особові рахунки працівників, обліковувати штатну структуру по підрозділах і посадах; вести табель робочого часу, обліковувати накази по оплаті праці, нараховувати заробітну плату на основі табелів, розраховувати зарплату, враховуючи нормативи робочого часу і виробітку, обліковувати виплати за відомостями та ВКО, розраховувати відпустки, лікарняних, ну і звичайно нараховувати податки, утримувати їх із заробітної плати.

Ще одним досить популярним програмним продуктом являється "1С: Зарплата та Управління Персоналом для України", з допомогою якого можна планувати потреби у персоналі, управляти компетенціями та атестацією працівників, управляти навчанням працівників, обліковувати кадри і аналізувати кадровий склад. Крім того, за її допомогою можна розраховувати заробітну плату працівникам, управляти грошовими розрахунками з робітниками, розраховувати податки та внески, які регламентує законодавство України, а також відображати нараховану зарплату і податки у витратах підприємства. На мою думку, таке програмне забезпечення є найпростішим та найточнішим для обліку зарплати на підприємстві.

Досить популярною програмою є Модуль "Зарплата" комплексу програм "Нова Бухгалтерія". З її допомогою автоматично накопичується інформація для перерахунку, нарахування лікарняних, відпустки, бригадних нарядів, звітності тощо. Крім того, формуються проводки до кожного нарахування та утримання.

Ще одним не дуже використовуваним, але ефективним програмним продуктом є "Галактика: Управління персоналом". З його допомогою можна планувати та управляти пошуком персоналу, так як постійно відстежується поточний стан справ за актуальними вакансіями, оцінюються результати діяльності, ну і звичайно обліковується зарплата та табеля.

Вибираючи програмний модуль для проведення обліку заробітної плати, необхідно опиратися на програмний продукт, який використовується для автоматизації обліку. Найпопулярнішим серед інших

розробок є програма розробника 1С, а саме "1С: Зарплата і Управління Персоналом для України". Одна з причин, чому цей продукт має такий попит це те, що вона підходить під різні форми оплати праці: погодинну, відрядну, акордну, за договорами ЦПХ. Окрім того, в ній є широкий список доплат та утримань. Програма підтримує імпорт інформації з різних баз даних різного формату, а також можна вивантажувати в текстові редактори, завдяки чому можна колективно обробляти інформаційні потоки в режимі онлайн.

Ще одним плюсом в автоматизації обліку є спосіб її виплати. В теперішньому світі найбільш популярним способом видачі заробітної плати це зарахування коштів на платіжні картки працівників. Для цього створюється зарплатний проект. З таким способом виплати зарплати, є можливість значно зменшити об'єм роботи бухгалтерії, що дозволить їй працювати більш раціонально.

Отже, удосконалення обліку оплати праці набирає все більші оберти в теперішньому світі. Випускаються все нові програмні забезпечення, завдяки яким робота бухгалтера стає більш ефективнішою, а завдяки цьому у нього з'являється більше часу, щоб звернути увагу на проблемні ділянки роботи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" від 16 липня 1999 року № 996-XIV.

2. Безпалько О.С. Вдосконалення обліку заробітної плати працівників підприємства. URL: https://naub.oa.edu.ua/2018/вдосконалення-обліку-заробітної-пла.

3. Кулик Ю.М. Шляхи вдосконалення обліку оплати праці. К.: КНУТД, 2016. С. 63.

4. Миронова Ю.Ю., Панасенко В.А. Проблеми організації обліку розрахунків з оплати праці на підприємстві. Економіка і регіон. 2016. № 1(56). С. 121–126.

5. Програмні продукти MASTER. URL: http://masterbuh.com/masterbuh_zp.

6. Про оплату праці: Закон України від 24.03.1995 № 108/95–ВР. URL: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/ main.cgi?nreg=108%2F95-%E2%F0.

7. Облік і аналіз розрахунків з оплати праці / Л.А. Суліменко, А.В. Киян, С.А. Вітер. Інфраструктура ринку. 2018. № 18. С. 395–404.

Ливацька Яна Анатоліївна,
студентка групи ОМА-19-1
Науковий керівник:
Панасюк Ольга Вікторівна
к.е.н., доцент, доцент кафедри аудиту та економічного аналізу

АНАЛІЗ СТАНУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПАТ "ПОЛТАВСЬКИЙ АВТОАГРЕГАТНИЙ ЗАВОД"

Анотація. *У статті розглянуто основні підходи щодо трактування поняття "основні засоби". Здійснено аналіз ефективності використання основних засобів на прикладі українського машинобудівного підприємства та запропоновано перелік заходів, які здатні підвищити ефективність їх використання.*

Ключові слова: *основні засоби, первісна вартість, знос.*

Актуальність дослідження. Господарська діяльність будь-якого підприємства неодмінно пов'язана з основними засобами, які характеризують виробничі можливості галузі в які вони функціонують та можуть визначити масштаби темпи її розвитку. В теперішніх умовах діяльності машинобудівних підприємств доцільним буде здійснити аналіз стану основних засобів, ефективності їх використання, адже їх зношеність становить більше 50 %.

Аналіз останніх публікацій та досліджень. Останнім часом проблемами аналізу стану основних засобів на підприємствах опікувались чимало вітчизняних та зарубіжних вчених серед яких: О.Г. Агрес, Н.Д. Бабяк, Ф.Ф. Бутинець, О.М. Денисюк, В.М. Козаченко, Н.В. Кужельний, М.А. Романенко, А.В. Щербина та ін.

Мета дослідження полягає в аналізі стану основних засобів українського машинобудівного підприємства ПАТ "Полтавський автоагрегатний завод".

Виклад основного матеріалу. На сьогоднішній день метою машинобудівних підприємств України є не стільки максимізація прибутків та розвиток, виживання в надто жорстких умовах світової економічної кризи, яка загострилась в наслідок пандемії COVID-19, з одного боку, та військово-політичного конфлікту країни - з іншого. Але незважаючи на ці чинники машинобудівні підприємства мають звер-

тати чимало уваги саме на основні засоби та їх стан, адже вони є тією рушійною силою за допомогою якої підприємство починає функціонувати та тримати свою продукцію на межі конкурентоздатності. Тому доцільним буде здійснити порівняння поняття “основні засоби” за науковими підходами та згідно вимог чинного законодавства.

Основними нормативно-правовими актами, які регламентують в Україні облік основних засобів є Податковий кодекс України,, Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку 16 “Основні засоби” та Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 “Основні засоби”. Підходи щодо трактування даного поняття наведені у табл. 1.

Таблиця 1

Трактування поняття “основні засоби” згідно нормативно-правової бази

Нормативно-правовий документ	**Визначення основних засобів**
МСБО 16 “Основні засоби” [9]	“Матеріальні об’єкти, які їх утримують для використання у виробництві або ж постачанні товарів чи наданні послуг для адміністративних цілей або для надання в оренду. Матеріальні об’єкти, що використовуватимуть, за очікуванням, протягом більше одного періоду” [9].
ПКУ [7]	“Матеріальні активи, у тому числі запаси корисних копалин наданих у користування ділянок надр (крім вартості землі, незавершених капітальних інвестицій, автомобільних доріг загального користування, бібліотечних і архівних фондів, матеріальних активів, вартість яких не перевищує 20000 гривень, невиробничих основних засобів і нематеріальних активів), які призначаються платником податку задля використання у певній господарській діяльності платника податку, вартість яких перевищує 20000 гривень та поступово зменшується з фізичним або моральним зносом і очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких з дати введення в експлуатацію становить понад один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік)” [7].
П(С)БО 7 “Основні засоби” [10]	“Матеріальні активи, що утримує підприємство з метою використання у процесі виробництва або надання послуг, постачання товарів, здавання в оренду іншим особам або ж для здійснення адміністративних та соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік”) [10].

Джерело: складено автором за даними [9; 7; 10]

Згідно з методологічними засадами формування облікової інформації щодо основних засобів, виокремлюють такі умови їх ідентифікації, як: приналежність до матеріальних активів, зношування, збереження натуральної форми, використання для реалізації соціально-культурних і адміністративних функцій, функціональний зв'язок з виробничим процесом, строк корисного використання більше одного року або операційного циклу.

Розглянемо трактування поняття "основні засоби" зарубіжними та вітчизняними вченими, систематизація поглядів яких представлена у табл. 2.

Таблиця 2

Економічні підходи щодо визначення сутності поняття "основні засоби"

Автор	Визначення
Гречко С.М.	"Основні засоби є необоротними активами, які призначені для господарської діяльності, інакше кажучи плануються використовуватись в господарській діяльності" [1, с. 28].
Кужельний М.В.	"Основні засоби виступають як сукупність матеріально-суттєвих цінностей, які діють в натуральній формі протягом матеріального виробництва та в невиробничій сфері" [3, с. 50].
Бабаєв Ю.А.	"Основні засоби – частина майна, яка використовується як засоби праці під час виробництва, надання послуг, виконання робіт та/або ж управління підприємством протягом певного періоду" [2, с. 300].
Бойко В.М.	"Основні засоби є сукупністю засобів праці, які діють у сфері матеріального виробництва у незмінній натуральній формі протягом довгого часу та переносять свою вартість на заново створену продукцію частинами в міру їх зношеності" [4, с. 565].
Неміш Ю.В.	"Основні засоби - це грошово виражені ресурси, які утримуються з метою використання в процесі виробництва, надання в оренду іншим особам або для здійснення чи соціально-культурних функцій, постачання товарів і послуг, очікуваний строк експлуатації яких становить не менше одного року або визначається межами операційного циклу понад один рік, вартість яких зменшується в процесі використання" [5, с. 155].
Янчев А.В.	"Основні засоби – це частина постійного продуктивного капіталу у формі засобів праці, що поступово, протягом багатьох виробничих циклів переносять свою вартість на виготовлений продукт" [6, с.250].

Джерело: складено автором за даними [1; 3;2; 4; 5; 6]

Отже, на основі табл. 1 та табл. 2 можна сказати, що більшість науковців під терміном “основні засоби” розуміють матеріальні активи та засоби праці, які придатні для використання в процесі діяльності підприємства, що частково втрачають свою вартість, шляхом перенесення її на знов створений продукт та використовується протягом тривалого часу.

В останні роки в Україні склалася несприятлива ситуація щодо ефективності використання та забезпеченості основних засобів. Передусім, це пов’язано з високим ступенем зношеності основних засобів, що спричиняє негайну потребу у модернізації та заміні наявного парку засобів на виробництві (табл. 3).

Таблиця 3

Вартість основних засобів
ПАТ “Полтавський автоагрегатний завод” млн. грн.

Роки	Первісна вартість	Залишкова вартість	Ступінь зносу, %
2013	532677	70139	86,83
2014	538785	72739	86,50
2015	542939	73533	86,46
2016	552135	73016	86,78
2017	559073	70915	87,32
2018	571746	74331	87,00
2019	585771	81905	86,02

Джерело: складено автором за даними [8]

Провівши аналіз основних засобів за 2013-2019 роки, можна побачити, що розмір первісної вартості кожного року зростає. До 2019 року даний показник зріз на 55 млн. грн. Що ж до показника ступеня зносу основних засобів, то він також має тенденцію до зростання з 2015 по 2017 рік, що негативно відобразилось на діяльності підприємства, проте вже протягом 2018-2019 років починає поступово зменшуватись. Ми можемо припустити, що через падіння курсу національної валюти та інфляцію, вартість нового обладнання є набагато вищою аніж первісна вартість аналогічного експлуатованого устаткування.

Через значене зношення основних засобів на ПАТ “Полтавський автоагрегатний завод” посилюється технологічна та технічна відсталість підприємства. Відтворення основних засобів може відбуватися лише за рахунок валових капітальних інвестицій, спрямованих на відновлення, придбання, створення та поліпшення основних засобів.

Поліпшити ефективність використання основних засобів можна за допомогою:

- резервів поліпшення екстенсивного використання основних засобів або ж шляху збільшення часу роботи обладнання (вдосконалення організації виробництва, підвищення коефіцієнта змінності, прискорення введення в дію і т.і.);

- резервів поліпшення інтенсивного використання устаткування або ж підвищення ступеня його завантаження в одиницю часу (модернізація обладнання, підвищення класифікації робітників, поліпшення якості підготовки матеріалів і сировини до процесу виробництва, встановлення оптимального режиму роботи обладнання, підвищення рівня автоматизації та механізації виробництва);

- вдосконалення структури основних засобів (забезпечення пропорційності між підрозділами, цехами та дільницями, збільшення питомої ваги активної частини основних засобів, придбання високопродуктивного устаткування та своєчасне оновлення, зменшення частки невстановленого обладнання).

Висновки. Отже, основні засоби залишаються одними з найголовніших чинників, які сприяють успішному функціонуванню підприємства машинобудівної галузі. Оскільки від ступеня їх наявності, оновленості та відповідності техніко-технологічним нормам прямо залежить виробнича потужність підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гречко С. Особливості визнання основних засобів в цілях бухгалтерського обліку та оподаткування. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. 2011. № 3 (21). Ч. 2. С. 28.

2. Бабаєв Ю.А. Бухгалтерський фінансовий облік. Москва: РІОР, 2013. С.300.

3. Кужельний М.В. Бухгалтерський облік і аудит: науково-практичний журнал. 2006. № 5. С. 50.

4. Бойко В.М. Бізнес: словник-довідник Київ: Україна, 2008. С. 565.

5. Неміш Ю. В. Методи та підходи дослідження процесу управління основними засобами. Ефективна економіка. 2013. № 10. С. 155.

6. Янчев А.В. Основний капітал в умовах ринкової економіки. Стратегічні напрями розвитку підприємств харчових виробництв і торгівлі: збірник тез Міжнар. наук.-метод. конф. Харків: ХДатох, 2012. С. 250.

7. Податковий кодекс України від 2755-VI від 02.12.2010. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17.

8. ПАТ "Полтавський автоагрегатний завод". URL: https://smida.gov.ua/db/prof/00232124.

9. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 "Основні засоби". URL: https://ips.ligazakon.net/document/MU17035.

10. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби": Наказ Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р. №92. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text.

Сікач Анастасія Андріївна,
студентка групи ОМА-19-1
Науковий керівник:
Савченко Алла Миколаївна,
к.е.н., доцент кафедри аудиту та економічного аналізу

АУДИТ ЗАПАСІВ НА ВИРОБНИЧОМУ ПІДПРИЄМСТВІ
AUDIT OF SUPPLIES ON ENTERPRISE

Анотація. *Визначена сутність процесу організації аудиту запасів на виробничих підприємствах. Здійснений аналіз окремих питань щодо організації процесу аудиту виробничих запасів на підприємствах України. Визначені шляхи щодо покращення та підвищення рівня ефективності процесу аудиту запасів на сучасних виробничих підприємствах України.*

Ключові слова: *аудит, управління, запаси, перспективи, проблеми, розвиток, система, переваги, організація.*

Аннотация. *Определена сущность процесса организации аудита запасов на производственных предприятиях. Осуществлен анализ отдельных вопросов относительно организации процесса аудита производственных запасов на предприятиях Украины. Определены пути относительно улучшения и повышения уровня эффективности процесса аудита запасов на современных производственных предприятиях Украины.*

Ключевые слова: *аудит, управление, запасы, перспективы, проблемы, развитие, система, преимущества, организация.*

Annotation. *Essence of process of organization of audit of supplies is certain on production enterprises. The analysis of separate questions is carried out in relation to organization of process of audit of production supplies on the enterprises of Ukraine. Ways are certain in relation to an improvement and increase of level of efficiency of process of audit of supplies on the modern production enterprises of Ukraine.*

Keywords: *audit, management, supplies, prospects, problems, development, system, advantages, organization.*

Постановка проблеми. Система організації та управління процесом виробництва матеріальних благ або послуг, яка повинна задоволь-

няли окремі інтереси та потреби споживачів, неможливо без використання виробничих запасів, операційною функцією яких є створення важливої складової активів кожного виробничого підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремими питаннями організації та методики організації та здійснення аудиту виробничих запасів займались багато українських вчених, а саме: Мельнікова К.С., Сиротюк Г., Скороба О.А., Скрипник М.І., Утенкова К.О. та інші.

Постановка завдання. Основне завдання дослідження полягає у визначенні сутності та перспектив побудови та організації ефективної системи аудиту запасів на виробничих підприємствах України як важливої складової забезпечення певних конкурентних переваг у процесі реалізації визначених цілей та має на меті досягнення певного рівня економічного та фінансового розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Організація та здійснення аудиторської перевірки операцій з виробничими запасами на виробничих підприємствах є дуже трудомістким процесом та включає дослідження стану окремих складових господарства [1, с.95]. Основною метою аудиту виробничих запасів є встановлення законності, достовірності та доцільності операцій з виробничими запасами, правильності їх відображення в обліку. Завдання аудиту виробничих запасів на підприємстві відображені на Рис. 1.

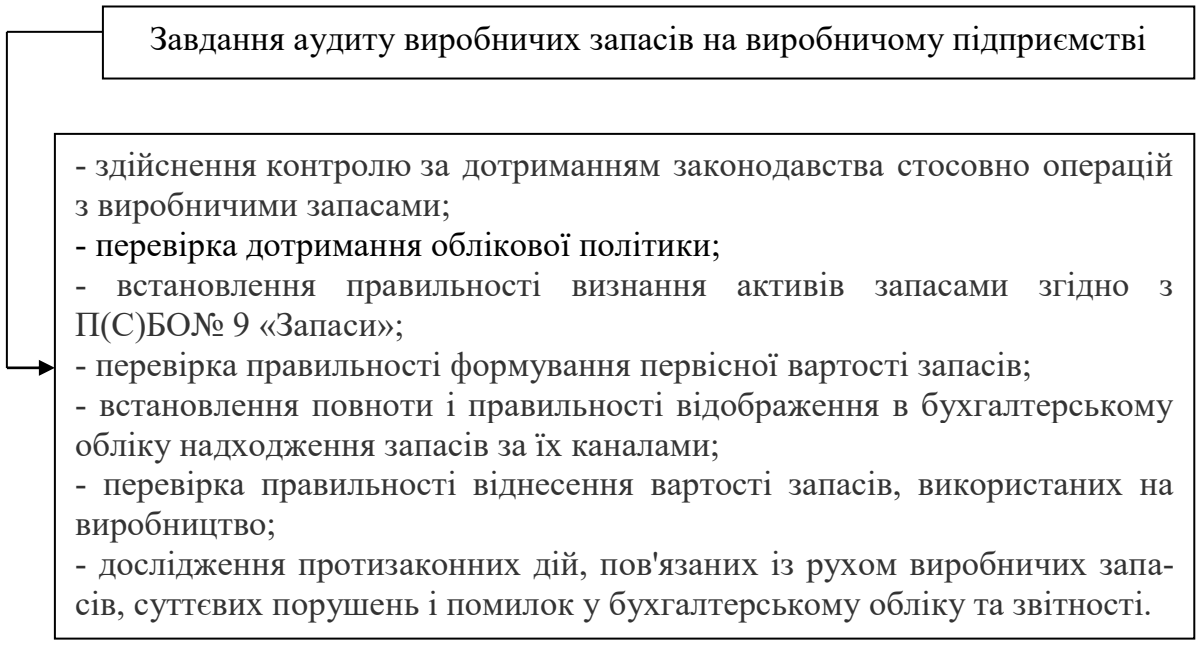

Рис. 1. Завдання аудиту виробничих запасів на виробничому підприємстві

Об’єктами аудиту виробничих запасів на виробничому підприємстві є: прийом за кількісно-якісною ознакою, належне збереження, норми витрат на виробництво, дані бухгалтерського обліку та фінансової звітності [6].

Джерелами інформації аудиту виробничих запасів на виробничому підприємстві є: записи на рахунках бухгалтерського обліку; первинні документи з надходження, регістри обліку (картки складського обліку матеріалів, накладні, накладна-вимога, рахунки-фактури, журнали обліку вантажів, що надійшли на підприємство, доручення, звіти матеріально відповідальних осіб, Головна книга, журнали, лімітно-забірні картки, прибуткові ордери); фінансова звітність підприємства [4, с.5-6].

Послідовність здійснення аудиту виробничих запасів представлена на рис. 2.:

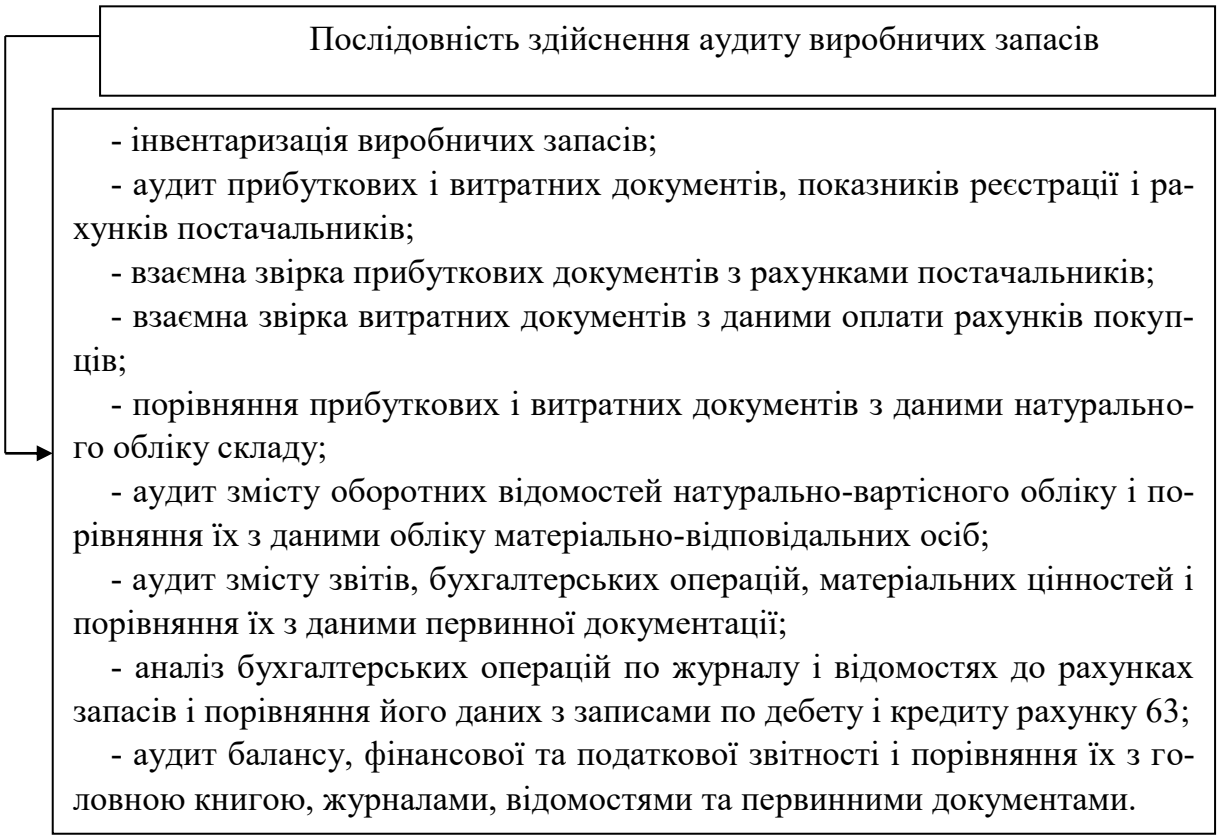

Рис. 2. Послідовність здійснення аудиту виробничих запасів на виробничому підприємстві

Отже, правильна організація та послідовність здійснення аудиту виробничих запасів повинна знизити рівень аудиторського ризику, також зменшити рівень визначення та виявлення помилок в процесі здійснення аудиту можливо за умов побудови професійно розробленого

плану перевірки запасів, здійснення адекватного виробу окремих процедур перевірки, організації рівня належного документального оформлення, здійснення систематизації та відображення аудиторських доказів у робочих аудиторських документах [3, с.91-92].

Способи та прийоми, що використовуються в процесі організації та здійснення аудиту виробничих запасів надані у рис. 3.:

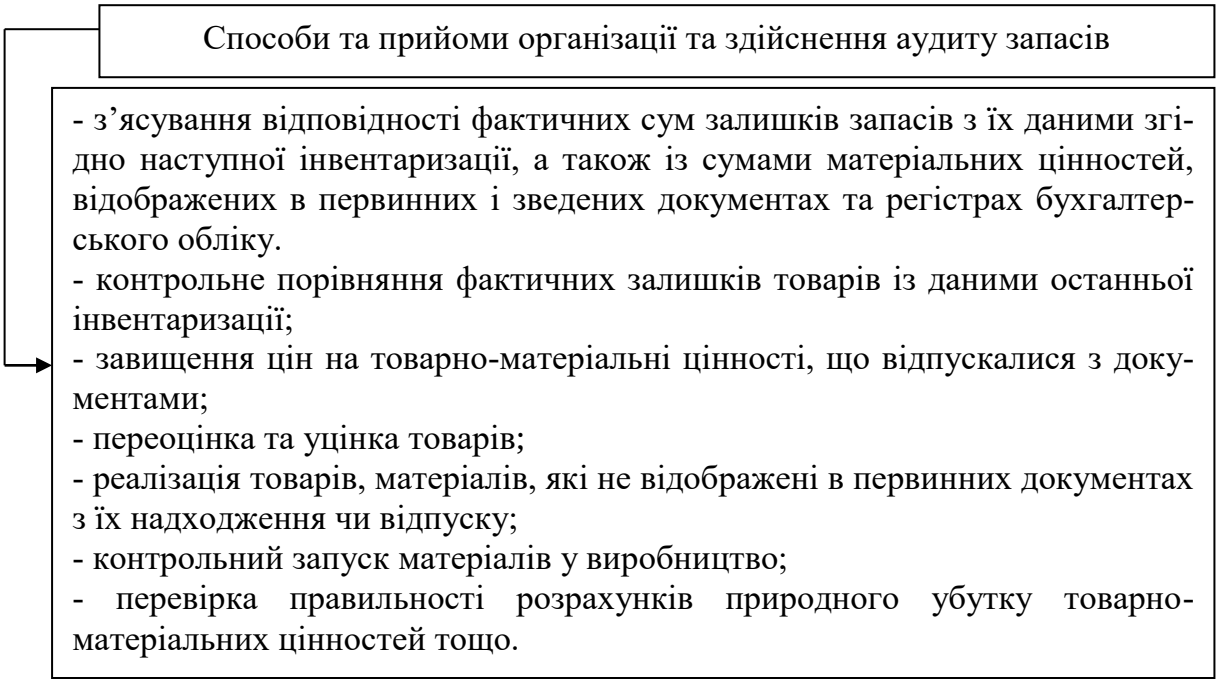

Рис. 3. Перелік способів та прийомів, які використовуються в процесі аудиту виробничих запасів

Отже, запаси є одним із найважливіших елементів виробничого процесу на підприємстві та організація правильного процесу формування та їх використання є одним із найважливіших факторів функціонування та розвитку сучасного виробничого підприємства, тому для підвищення рівня ефективності та результативності аудиту запасів необхідно здійснення процесу їх перевірки за такими наступними етапами [5]:

1. Перший етап – це перевірки аудитором порядку ліквідації порушень (якщо такі мали місце) за результатами попереднього аудиту операцій із виробничими запасами.

2. Другий етап – завдання аудитора щодо виявлення та попередження появу порушень з обліку запасів на підприємстві та його структурних підрозділах.

3. Третій етап – це здійснення ретельної перевірки документації з обліку виробничих запасів (первинних, облікових регістрів), в яких відображено операції щодо придбання запасів та здійснення розрахунків із постачальниками [5].

4. Четвертий етап – здійснення перевірки своєчасності та повноти процесу оприбуткування запасів матеріально відповідальними особами на підприємстві.

5. П'ятий етап – це перевірка стану та своєчасності відображення в бухгалтерському обліку підприємства здійснених операцій з відпуску та використання виробничих запасів.

6. Шостий етап – здійснення перевірки форм внутрішньої звітності підприємства на предмет достовірності відображення залишків запасів на бухгалтерських рахунках.

7. Сьомий етап – аудитор повинен сформулювати загальні висновки за результатами здійсненої перевірки.

8. Восьмий етап – це визначення, обґрунтування та оцінка певних резервів щодо підвищення ефективності використання виробничих запасів на виробничому підприємстві [5].

Таким чином, в процесі здійснення аудиту запасів необхідно на підставі отриманих доказів підтвердити рівень достовірності відображення інформації у звітності, а також надати керівництву підприємства певні пропозиції, які спрямовані на забезпечення процесу ритмічності надходжень, підвищення рівня платіжної дисципліни та підвищення рівня ефективності використання запасів на підприємстві.

Висновки з проведеного дослідження. Таким чином, можна зробити висновки, що існуючий процес здійснення аудиту запасів на багатьох сучасних виробничих підприємствах не повною мірою відповідає існуючим вимогам щодо загальної системи управління та не забезпечує рівень своєчасності одержання необхідної інформації про стан, надходження та рух запасів. Отже з метою підвищення рівня ефективності аудиту запасів повинен бути спрямований на вирішення наступних завдань: більш узагальнених підхід щодо об'єктів аудиту на виробничих підприємствах, що має на меті знизити ризик не виявлення можливих помилок та підвищить якість аудиту; формування наукового обґрунтування методики організації та здійснення аудиту запасів з урахуванням особливостей діяльності виробничого підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Белуха Н.Т. Аудит: учебник. / Белуха Н.Т. – К.: “Знания”, КОО, 2016. – 769 с.

2. Кужельний М. В. Лінник В. Г. Теорія бухгалтерського обліку: Підручник / Кужельний М. В. Лінник В. Г. – К.: КНЕУ, 2018. – 334 с.

3. Писаревська Т.А. Інформаційні системи обліку та аудиту: Навч. посіб. / Київський національний економічний ун-т. – К.: КНЕУ, 2019. – 105 с.

4. Василюк М.М., Григорів О.О., Василюк В.В. Особливості проведення аудиту запасів і застосування експертних систем. // Василюк М.М., Григорів О.О., Василюк В.В. – Збірник наукових праць. – 2017. – С. 6-8.

5. Шендригоренко М.Т. Виробничі запаси як об’єкт обліку та аудиту – Електронний ресурс – Режим доступу: http://global-national.in.ua/archive/20-2017/213.pdf

6. Зінченко О.В. Аудит виробничих запасів на підприємствах – Електронний ресурс – Режим доступу: ttps://er.knutd.edu.ua/-bitstream/123456789 /4865/1/20160527IAZ_P108-110.pdf

Мазанович Ірина Сергіївна,
студентка групи ОМА-19-1
Науковий керівник:
Панасюк Ольга Вікторівна,
к.е.н., доцент, доцент кафедри аудиту та економічного аналізу

РОЗВИТОК ТА ПРОБЛЕМИ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

***Анотація**. Зовнішньоекономічна діяльність (ЗЕД) є одним із невід'ємних найважливіших напрямків для ефективного розвитку підприємництва, за для його визнання, престижності і відповідної якості товару, тобто бути номером один у конкурентній боротьби на ринку. Особливо це є актуальним в умовах сьогодення, де спостерігається активізація євроінтеграційних процесів. За рахунок цього розвиток зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів господарювання України сприяє інтеграції вітчизняної економіки до ринкових процесів на міжнародному рівні відбувається модернізації виробничих процесів, оптимізації використання ресурсів виробництва. Важливе значення також має для кожної країни наповненість бюджету, тому що зовнішньоекономічна діяльність є джерелом валютних надходжень.*

***Ключові слова.** зовнішньоекономічна діяльність, розвиток, експорт, імпорт.*

Постановка проблеми. Важливою складовою розвитку економіки країн та її господарської діяльності є розвиток зовнішньоекономічної діяльності підприємств країни та зовнішньоекономічних зв'язків. Здійснюючі провідні зовнішньоекономічні операції, такі як експорт та імпорт, підприємства країни розширюють не лише кон'юнктуру внутрішнього ринку країни, але надають можливість державі показати свій економічний та експортний потенціал на міжнародній арені господарювання.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Зовнішньоекономічна діяльність є важливим аспектом у розвитку кожної країни, тому цій темі присвячено праці багатьох вчених, серед яких: В.Є. Власюк, О.О. Гетьман, О.П. Гребельник, В.А. Зінченко, Н.А. Кизим, Ю.Г. Козак, Н.С. Логвінова, Г.А. Маховикова, В.С. Сухарскій, Н.І. Рединa та інші.

Формулювання цілей дослідження. Метою даної статті являється визначення реального стану зовнішньоекономічної діяльності України в умовах сучасності, а також виокремлення основних проблем подальшого розвитку ЗЕД України.

Виклад основного матеріалу дослідження. В умовах глобалізації та міжнародних економічних відносин збільшується значення та роль зовнішньоекономічної діяльності як для економіки країни в цілому, так і окремих її структур. Зовнішньоекономічна діяльність стає одним із пріоритетних напрямків розвитку для країн, тому що стає дієвим засобом економічного, технічного та суспільного прогресу.

Відповідно до Закону України від 16.04.91 Про зовнішньоекономічну діяльності зі змінами внесеними згідно із Законами від 17.01.2019 р. зовнішньоекономічна діяльність – це діяльність суб'єктів господарської діяльності України та іноземних суб'єктів господарської діяльності, а також діяльність державних замовників з оборонного замовлення у випадках, визначених законами України, побудована на взаємовідносинах між ними, що має місце як на території України, так і за її межами [1].

Згідно статті 337 Господарського Кодексу України зовнішньоекономічна діяльність провадиться на принципах свободи її суб'єктів добровільно вступати у зовнішньоекономічні відносини, здійснювати їх у будь-яких формах, не заборонених законом, та рівності перед законом усіх суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності [2].

Зовнішньоекономічна діяльність реалізується, як на рівні державних органів управління, так і господарських організацій. В першому випадку вона направлена на встановлення міждержавних основ співробітництва, створення правових і торгово-політичних механізмів, стимулюючих розвиток і поведінку ефективності економічних зв'язків, в другому випадку проявляється в укладанні і виконанні контрактів та інших договорів в межах цивільного права.

Економічну сутність зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД) виявляється в наступному:

- ЗЕД - це важливий і потужний фактор економічного зростання і розвитку кожної країни (національний аспект ЗЕД);

- ЗЕД - це спосіб включення економіки кожної країни до системи світового господарства, а отже, і до процесів міжнародного поділу праці та міжнародної кооперації, що особливо актуально в умовах зростаючих тенденцій до глобалізації (регіональний і глобальний аспект ЗЕД) [3].

Зовнішньоекономічна діяльність усіх країнах спрямована до:

- реалізація переваг міжнародного поділу праці, що сприяє зростанню ефективності національних економік;
- сприяння вирівнюванню темпів економічного розвитку;
- порівнянність витрат виробництва на національному і світовому рівнях.

До функції ЗЕД відноситься наступне, що можна переглянути на рисунку 1

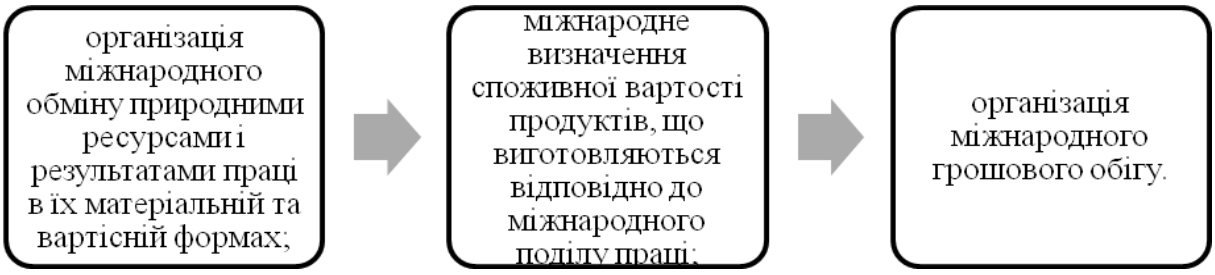

Рис. 1. Функції ЗЕД

Джерело: розроблено автором на основі [3].

Важливим завданням розвитку зовнішньоекономічного комплексу кожної країни є об'єднання виробничих і зовнішньоекономічних видів діяльності в єдину органічну, успішно функціонуючу систему. Для України умовами успішного розвитку зовнішньоекономічного комплексу у наш час є:

- зміцнення і нарощування експортного потенціалу;
- розширення самостійності суб'єктів господарювання у провадженні зовнішньоекономічної діяльності;
- підвищення конкурентоспроможності виробничо-господарського комплексу країни взагалі та суб'єктів її господарювання зокрема [3].

За умови проведення ефективної зовнішньоекономічної діяльність можна відтворити експортний потенціал країни, значно підвищити рівень конкурентоспроможності українських товарів на світових ринках, сформується раціональна структура експорту й імпорту; країна поступово стане привабливою для іноземних інвестицій на взаємовигідних умовах, забезпеченню економічної безпеки України.

У сучасних умовах зовнішньоекономічної діяльності є важливим підсилення пріоритету інтересів споживачів у системі економічних відносин, це все спричинило агресивну конкуренцію на ринках збуту продукції, тому підприємства мають звертати на це особливу увагу, щоб забезпечити конкурентні переваги в сфері збутової діяльності. Кожне підприємство, яке прагне утриматись в умовах сильної

конкуренції на просторах зовнішнього ринку має здійснювати дослідження цільових зарубіжних ринків.

Україна є державою яка визнана на світовому ринку із значним потенціалом та не може розвиватися окремо від світової економіки. Особливо коли Україна приєдналася до Європейського Союзу, потрібно посилено розвивати зовнішньоекономічну діяльність підприємств.

Налагодження економічних зв'язків з іншими країнами є основою для ефективного розвитку будь-якої країни і підприємства. Для України розширення зовнішньоекономічних зв'язків можливе при здійсненні експортно-імпортних операцій по купівлі та продажу товарів, послуг чи виконання певних робіт.

Нажаль на даний момент є дужу багато негативних чинників, які уповільнюють розвиток в Україні ЗЕД. Це досить низький рівень інвестиційної привабливості та несприятливий інвестиційний клімат, що не дозволяє отримати достатньо фінансових ресурсів для розвитку підприємств, запровадження сучасних технологій, технічного переоснащення, наукових розробок, запровадження інноваційних проектів.

Можна, ще відокремити наступні проблеми:

- тривалі терміни окупності інвестицій;
- несприятлива політика цін;
- інфляційні процеси в країні;
- недоступність кредитних ресурсів;
- нестабільна політична ситуація в Україні;
- високий рівень корупції та недовіри до держави як до гаранта виконання угод та контрактів;
- лобіювання інтересів олігархів, що дуже негативно впливає розвиток зовнішньоекономічних зв'язків і є проблемами першочергового вирішення [3].

Недосконала законодавча база у сфері ЗЕД також сповільнює належний розвиток цієї сфери господарювання. Вона є досить недосконала і дуже об'ємна процедура підготовки документів і реєстрації суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, відсутня певна стратегія зовнішньоекономічної політики держави і не завжди прозоро сформульовані адміністративні заходи.

Але дивлячись на ряд негативних чинників українські підприємства беруть активну участь у ЗЕД. Одним із лідерів на фармацевтичному ринку України та найбільшим експортером лікарських засобів завдяки якості та інноваціям є компанія "ФАРМАК".

“ФАРМАК” - виробник лікарських засобів європейського рівня, лідер фармацевтичного ринку України за обсягами продажу. Експортує продукцію до 20 країн світу. Член асоціації “Виробники ліків України” (АВЛУ).

Експорт компанії “ФАРМАК” у 2019 році становив 1,417 млрд. грн., або 22,6% від загальних продажів. Компанія постачала продукцію у 28 країн світу. Наразі “ФАРМАК” планує суттєво розширити присутність у ЄС та вийти на ринок США.

У ЄС зареєстровано 37 лікарських засобів “ФАРМАКУ”. Ще сім перебувають на реєстрації. Компанія фокусуватиме увагу на країнах Азії, Латинської та Північної Америки, ЄС. На разі проходять інспекцію FDA, щоб вийти на ринок США. Стратегією підприємства являється наростити частку експорту до 40%. Наразі вони постачають за кордон майже чверть виробленої продукції.

Динаміка виручки компанії “ФАРМАК”, яка поділена по географічним регіонам, що закінчилися 31 грудня 2018 та 2019 років, представлена в табл. 1.

Таблиця 1

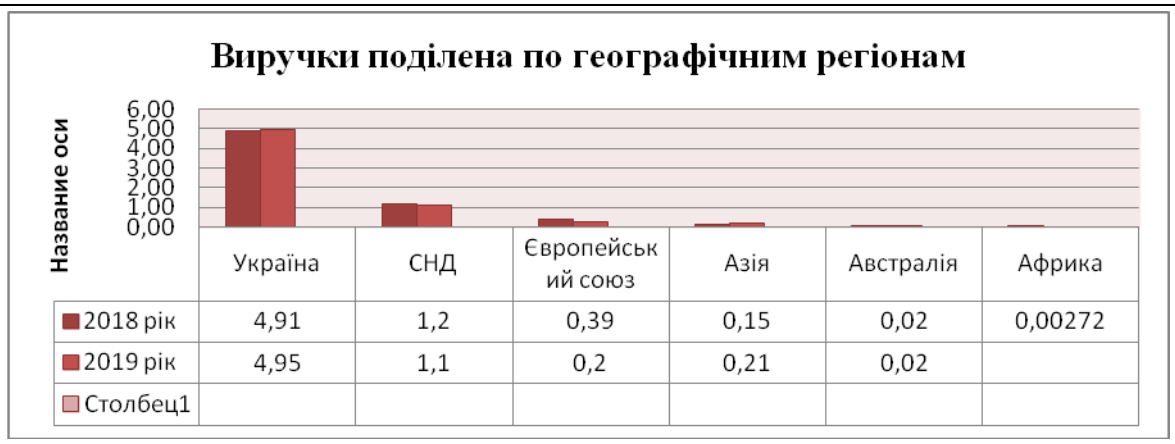
Динаміка виручки поділена по географічним регіонам, що закінчилися 31 грудня 2018 та 2019 років

Виручка поділена по географічних регіонах	2018 рік		2019 рік		Динаміка		
	Надходження	Частка, %	Надходження	Частка, %	Абсолютна	Відносна, %	Частка,%
Україна	4,91	74,2	4,95	75,7	0,04	0,9	1,6
СНД	1,2	17,4	1,1	17,0	-0,04	-3,2	-0,4
ЄС	0,39	5,9	0,2	3,8	-0,15	-37,4	-2,2
Азія	0,15	2,2	0,21	3,2	0,07	45,6	1,0
Австралія	0,02	0,3	0,02	0,3	0,00	-4,3	0,0
Африка	0,0027	0,0		0,0	0,00	0,0	0,0
Всього	6,6	100	6,5	100	-0,08	-1,2	

Джерело: розроблено автором на основі [4].

Аналізуючи таблицю бачимо, що найбільшу питому вагу у виручці займає Україна, частка у 2018 році склала 74,2 % та 2019 році 75,7 %, що складає пріоритетність у даній таблиці. Також значну питому вагу займає виручка країн СНД, частка у 2018 році склала 17,4 %, 2019 році 17 %.

Динаміку виручки також можна показати за допомогою рисунка 1.

	Україна	СНД	Європейський союз	Азія	Австралія	Африка
2018 рік	4,91	1,2	0,39	0,15	0,02	0,00272
2019 рік	4,95	1,1	0,2	0,21	0,02	
Столбец1						

Рис. 1. Виручка компанії "ФАРМАК" поділена по географічним регіонам за 2018-2019 рр.

Всього виручки у 2019 році порівняно з 2018 роком спостерігається незначне зменшення на 1,2 %.

Висновки. Можна зробити наступні висновки виходячи з вище наведеного. Зовнішньоекономічна діяльність для всіх країн є дуже важливою і невід'ємною сферою господарської діяльності, яка при ефективному використанні всього комплексу сучасних методів і форм побудови міжнародного бізнесу здатна позитивно впливати на ефективність виробництва, також на його технічний рівень, якість продукції. Незважаючи на всі недосконалості у законодавчі базі, зовнішньоекономічною діяльність займається значна кількість підприємств, і одним із лідерів на фармацевтичному ринку є компанія "ФАРМАК" продукція якої представлена більше ніж у 20-х країнах світу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України від 16.04.91 "Про зовнішньоекономічну діяльність" зі змінами внесеними згідно із Законами від 17.01.2019 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua

2. Господарський Кодекс України [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua

3. Петруня Ю.Є., Єдинак В.Ю. та ін., Зовнішньоекономічна діяльність підприємства. Ю.Є Петруня, В.Ю. Єдинак та ін., // навчальний посібник / за заг. ред. д.е.н. Ю.Є. Петруні. – Дніпропетровськ: Університет митної справи та фінансів, 2015. – 331 с.

4. Консолідована фінансова звітність АТ "ФАРМАК" за 2019 рік. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://farmak.ua.

Ольшевський Вадим Олегович,
студент групи ОМА – 19 – 1
Науковий керівник:
Салямон-Міхеєва Катерина Дмитрівна,
к.е.н., доцент

ОБЛІКОВА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ПОНЯТТЯ "ДОВГОСТРОКОВІ АКТИВИ"

Анотація. *В статті розкрито підходи та характеристика поняття довгострокові активи в контексті бухгалтерського обліку. Порівняно визначення поняття з різних точок зору та нормативно-правової бази. Узагальнено терміни та запропоновано загальновживане трактування, яке ідентичне "необоротним активам".*

Ключові слова: *довгострокові активи, необоротні активи, бухгалтерський облік*

Постановка проблеми. Для забезпечення безперебійної діяльності будь-якого підприємства поряд із наявністю поточних активів досить важливе значення мають довгострокові активи, до яких потрібно віднести основні засоби, інші матеріальні та нематеріальні активи, які тривалий час використовуються суб'єктом господарювання. Тобто, базою для здійснення всіх господарських процесів є довгострокові активи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми обліку, аналізу та аудиту довгострокових активів розглядали в своїх працях видатні вчені та науковці, такі як: Бутинець Ф., Бондар М., Завгородній А., та багато інших.

Мета і завдання дослідження. Метою статті є дослідження та аналіз категоріального апарату у вітчизняних джерелах та нормативних актах.

Виклад основного матеріалу. Розподіл активів в практику бухгалтерського обліку прийшов з економіки. Досить часто є вживані поняття, які ототожнюються із довгостроковими активами – це необоротні активи, основний капітал, основні активи і т. д. Перші згадки щодо довгострокових активів з'явилися у судових звітах в Англії, які стосувались методів оцінки фіксованих і оборотних активів, які

потрапили туди з економічної літератури тих часів. Варто також відмітити, що першочергово економісти та бухгалтери тих часів поділяли активи на основні й оборотні, з метою можливої оцінки ліквідності суб'єкта господарювання.

Аналіз літературних наукових джерел та досліджень вчених свідчить, що визначеного тлумачення терміну та суті довгострокових активів не існує, оскільки кожній складовій активів у плані рахунків бухгалтерського обліку визначено окремий рахунок, що призводить до "невикористання" у професійній діяльності бухгалтера такого узагальненого визначення як "довгостроковий актив".

В зарубіжній обліковій практиці поняття "довгострокові активи" позначається різними термінами: основний капітал, постійні активи; споруди та обладнання; постійні активи тощо. У Швейцарії довгострокові активи в балансі об'єднані в одну групу - основні засоби; в Німеччині - це основний капітал та фінансові активи; в Російській федерації активи, які включають нематеріальні активи, основні засоби підприємства та дохідні вкладення в матеріальні цінності, в Естонії - основне майно; в Єгипті - моральний (нематеріальні активи), основний (основні засоби) та ресурсний капітал (природні багатства).

Аналіз вітчизняного законодавства свідчить про відсутність визначення "довготрокові активи". Одночасно літературні джерела однозначно трактують та порівнюють визначення довгострокових активів з необоротними активами.

У таблиці 1 розглянуто у вітчизняних нормативно-правових джерелах трактування економічної сутності необоротних активів.

Таблиця 1

Економічна сутність необоротних активів у вітчизняній нормативно-правових джерелах

Джерело	Визначення терміну	Примітка автора
П(С)БО № 1 "Загальні вимого до фінансової звітності" [2]	"Необоротні активи – всі активи, що не є оборотними. Оборотні активи – гроші та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації чи споживання протягом операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців з дати балансу" [2]	"На думку автора, таке визначення не конкретизує склад необоротних активів, а лише зводитися до ідентифікації необоротних активів за строком їх експлуатації" [2]

Правління Національного банку України [3]	“Необоротні активи - основні засоби (необоротні матеріальні активи) та нематеріальні активи” [3]	“Визначення необоротних активів зводиться до поділу необоротних активів на матеріальні та нематеріальні необоротні активи, тому не може бути використано для підприємств інших галузей, зокрема сільського господарства” [3]
Федерація Професійних спілок України [4]	“Необоротні активи - це матеріальні та нематеріальні ресурси, які є на балансі ФПУ та надані у розпорядження структурним підрозділам для їх експлуатації і строк корисної експлуатації яких, як очікується, становить більше одного року” [4]	“Визначення розкриває економічну сутність необоротних активів через їх класифікацію та строк корисного використання” [4]
Міністерство економіки України [5]	“Необоротні активи - всі активи, що не є оборотними” [5]	“Дублює визначення необоротних активів у П(С)БО №1 “Загальні вимого до фінансової звітності”“ [5]
Фонд державного майна України [6]	“Необоротні активи - матеріальні та нематеріальні ресурси, які закріплюються за підприємством на праві господарського відання чи праві оперативного управління і забезпечують провадження його основної діяльності та строк корисної експлуатації яких становить більше одного року або операційного циклу, якщо він більший ніж рік” [6]	Дане визначення найповніше розкриває суть необоротних активів, порівняно із попередніми, оскільки окрім вищезгаданих характеристик “вказує на необхідність права володіння чи користування необоротними активами суб’єктів господарської діяльності” [6]

Отже, вітчизняне законодавство в сфері бухгалтерського обліку надає визначення терміну необоротні активи, який застосовується в практиці, під час обробки та узагальнення інформації. Недостатньо досліджено, як з теоретичної, так і з практичної точки зору довгострокові активи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Адамик О. В. Інформаційна технологія автоматизованого вирішення задач обліку необоротних активів [Текст] / О. В. Адамик // Стан і перспективи розвитку обліково-інформаційної системи в Укра-

їні: матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. [м. Тернопіль, 11 трав. 2016 р.] / редкол.: З. В. Гуцайлюк, В. А. Дерій, Г. П. Журавель [та ін.]. - Тернопіль: ТНЕУ, 2016. - С. 29-31

2. "Про затвердження Інструкції з бухгалтерського обліку основних засобів і нематеріальних активів банку України": Постанова Національного банку України від 20.12.2005р. №480 із доповненнями та змінами. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0040-06.

3. Порядок бухгалтерського обліку, збереження та використання необоротних активів у Федерації профспілок України: Розпорядження голови ФПУ від 13.11. 2006 р. №180. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.licasoft.com.ua.

4. "Про затвердження Методичних рекомендацій щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства": Наказ Міністерства економіки України від 19.01.2006 р. №14. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://uazakon.com/big/-text1518/pg1.htm.

5. "Про порядок віднесення майна до такого, що включається до складу цілісного майнового комплексу державного підприємства": Наказ Фонду державного майна України від 29. 12. 2010р. №1954. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/-laws/show/z0109-11.

6. Пилипенко К. А., Арутюнова О. А. Актуальні питання обліку довгострокових активів в контексті міжнародного та вітчизняного досвіду. *Ефективна економіка*. 2019. № 6. – URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7099 (дата звернення: 21.10.2020). DOI: 10.32702/2307-2105-2019.6.11

Панюкова Анастасія Юріївна,
студентка групи ОМА – 19 – 1
Науковий керівник:
Таращенко Володимир Анатолійович,
к.е.н., доцент кафедри аудиту та економічного аналізу

УДОСКОНАЛЕННЯ ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗА НАДХОДЖЕННЯМ ПОДАТКУ З ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

Анотація. *У статті висвітлено сутність податкового контролю, проаналізовано роль контролюючих органів та досліджено можливості подальшого удосконалення. Розкрито напрями забезпечення належного податкового контролю органами державного управління. Обґрунтовано шляхи підвищення ефективності податкового контролю у процесі адміністрування податку на доходи фізичних осіб.*

Ключові слова: *податковий контроль, податок на доходи фізичних осіб, ефективність податкового контролю, контролюючі органи, податкове правопорушення.*

Постановка проблеми. На сьогоднішній день пріоритетним напрямом модернізації податкової служби в Україні є вдосконалення системи адміністрування податків. Загалом в Україні створено таку податкову систему, що подібна до розвинених європейських країн за своєю структурою. Проте вітчизняна податкова система не сприяє підвищенню конкурентоспроможності підприємства на ринку та не сприяє соціальній справедливості працівників. Ефективність податкової системи формується за рахунок податкового контролю органами державної влади, який повинен сприяти зменшенню механізму ухилення від сплати податків, у тому числі податку на доходи фізичних осіб.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми, пов’язані з податковою реформою, постійно перебувають у полі зору відомих вітчизняних учених, таких, як О. Василик, Л. Демиденко, Т. Єфименко, В. Ільяшенко, П. Мельник, Ю. Каспрук, Ю. Касперович, Р. Паславська, В. Попова й ін. Проблемами оподаткування податку на до-

ходи фізичних осіб займалися такі вітчизняні науковці, як В.Л. Андрущенко, Г.І. Бондаренко, Ю.В. Гончаров, О.Д. Данілов, В.М. Мельник, Т.Р. Яроцька та ін.

Мета статті. Метою статті є обґрунтування рекомендацій з удосконаленням механізму державної політики щодо здійснення податкового контролю податків, у тому числі за надходженням податку з доходів фізичних осіб в Україні.

Виклад основного матеріалу. Податкова система існує тоді, коли є ефективний податковий контроль з сплатою податків за допомогою, найефективнішого методу контролю з боку держави, податкового аудиту. Найбільш конфліктним моментом взаємовідносин між платником та податковим органом є процес проведення аудиту та формування аудиторського висновку. В той же час, на сам процес проведення аудиту та складання аудиторського висновку впливає кількість залучених висококваліфікованих спеціалістів, значні витрати часу та відволікання платників податків від основного виду діяльності. Тому перевіряючий податковий орган повинен враховувати всіх ці нюанси та встановлювати чіткі завдання при проведені аудиту.

Досягнути гармонізації відносин між податковими органами та платниками податків, можна за допомогою вдосконалення методів податкового контролю (зменшення перевірок суб'єктів господарювання та підвищення їх якості); формування у платників податків усвідомлення необхідності добровільної сплати податків; попереднє та обов'язкове інформування населення про очікувані зміни в оподаткуванні тощо.

Тобто, завданнями податкового контролю податку на доходи фізичних осіб є: "оцінка реального визначення оподаткування; дотримання податкового законодавства по операціях, пов'язаних із визначенням оподаткованого доходу для нарахування податку на доходи фізичних осіб; встановлення впевненості дотримання чинного законодавства з метою попередження зловживань і порушень; аналіз зв'язку функцій податку з формуванням його на підприємстві; оцінка формування фонду заробітної плати; оцінка податку на доходи фізичних осіб, його стабільності та перспектив збільшення; отримання достатніх доказів впевненості в правильності організації та оцінки оплати праці; перевірка своєчасності утримання і перерахування податку на доходи фізичних осіб до бюджету" [1, с. 20].

Варто зазначити, що в європейських країнах "податковий контроль проводиться з метою здійснення попереджувальних заходів, а в Україні – із метою виявлення фактів несвоєчасності чи неповного виконання податкових зобов'язань" [2, с. 232]. Тому при проведені контрольних дій перевіряючими органами платників податків, у тому числі податку з доходів фізичних осіб, варто приділяти особливу увагу платникам, щодо яких були встановлені факти порушення податкового законодавства та проводити попереджувальні заходи для уникнення податкової злочинності та налагодження комунікації.

На сьогоднішній день відбувається зменшення ролі податку на доходи фізичних осіб у формуванні дохідної частини бюджету через:

1) зниження чисельності населення (в результаті виїзду за кордон, смертності та воєнних дій в зоні антитерористичних операцій на сході України);

2) затримками виплат заробітної плати частині працівників;

3) зниження рівня правопорядку в суспільстві через коронавірусну хворобу (COVID-19);

4) поширення практики масового ухилення від оподаткування осіб з високими доходами тощо.

Тому, контроль за правильністю, повнотою та своєчасністю сплати податків є пріоритетним напрямком роботи податкових органів, що зменшують податкову злочинність платників.

Факторами податкової злочинності з податку на доходи фізичних осіб виступає розрив між офіційними та реальними доходами окремих категорій населення; прихована зайнятість населення та обсяг готівки на ринку. Все це стає підґрунтям формування схем мінімізації оподаткування з податку на доходи фізичних осіб (рис. 1).

І тому, для запобігання податкової злочинності з податку на доходи фізичних осіб, податковим органам варто проводити регулярні перевірки найбільших податкових агентів, платників податків та проводити заходи із недобросовісними платниками щодо виправлення ситуації в бік наповнення бюджету країни.

Пропонується налагодити роботу по створенню електронного депозитарію актів документальних перевірок з питань оподаткування доходів фізичних осіб, що сприятиме підвищенню якості та результативності перевірки, економії фінансових та людських ресурсів.

При проведенні роз'яснювальної та профілактичної роботи податкові органи повинні враховувати особливості психології сучасної людини, щоб позитивно вплинути на неї, як платника податків.

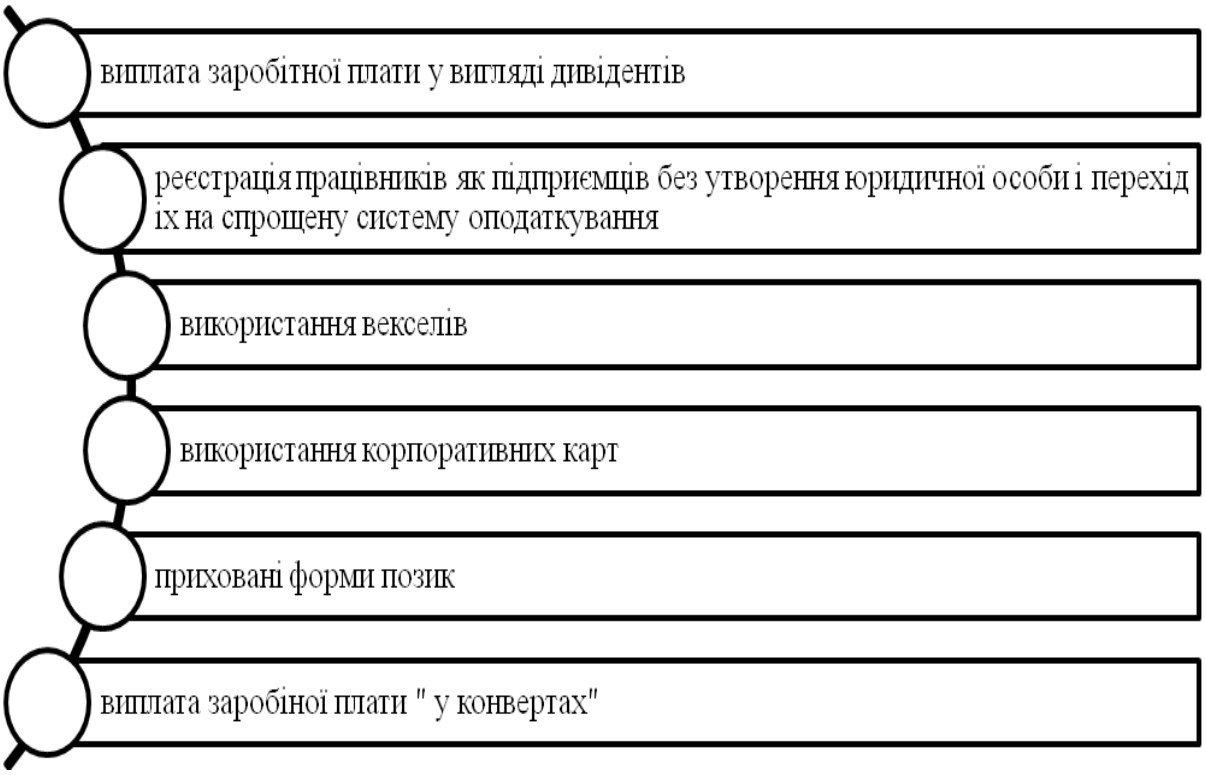

Рис. 1. Схеми мінімізації оподаткування на доходи фізичних осіб

Джерело: розроблено автором на основі [1]

Для того, щоб активізувати комунікацію податкових органів з платниками податків варто конкретизувати регламентовані завдання та функції інформаційно-комунікаційних підрозділів податкових органів за допомогою доповнення до існуючого переліку ефективних заходів.

Необхідно також розширити повноваження податкових органів щодо оцінки доходів з використанням непрямих даних, що свідчить про розміри одержаного доходу, виходячи зі способу життя платника податку.

Крім того, необхідно запровадити політику пріоритету попередження податкових правопорушень, а не покарання за їх вчинення. Варто не забувати і про сумлінних платників доцільним для яких можна провести запровадження процедур розстрочки платежів чи запровадження процедури мирової угоди.

Для здійснення ефективного податкового контролю "необхідно налагоджувати тісну взаємодію з іншими державними службами, у зв'язку з чим необхідним є створення передумов виключення дублювання їх функцій і забезпечення взаємодії контролюючих органів" [3, с.102].

Однією з форм вдосконалення податкового контролю є "взаємодія органів податкової служби з аудиторськими фірмами при здійсненні перевірок, адже аудитори мають досить широкі знання обліку, господарської діяльності, практичні навички, що дозволить при здійсненні перевірок легше й повніше відобразити стан об'єкта, що перевіряється" [5].

Необхідним є оперативне інформування контролюючими органами платників податків на доходи фізичних осіб за допомогою: "висвітлення у засобах масової інформації об'єктивної та різнобічної інформації про діяльність підрозділів податкового контролю територіальних податкових органів, результатів поточного відпрацювання ними суб'єктів господарювання, а також резонансних прикладів руйнування тіньових схем мінімізації податкових зобов'язань суб'єктів господарювання (при умові, що така інформація не є комерційною чи службовою таємницею), аналіз ефективності здійснених податкових перевірок та узагальнення найтиповіших правопорушень, виявлених за їх результатами, характеристика мір покарання за вчинені податкові правопорушення" [5].

Отже, "застосування механізмів податкового контролю має носити комплексний характер з урахуванням стратегії розвитку державних фінансів України, Стратегічного плану розвитку ДПС України та в поєднанні з інституційними ринковими реформами – це створення стимулюючої податкової системи та конкурентної ринкової системи" [4, с. 136].

Також, посилити просвітницьку діяльність органів контролю, спрямовану на забезпечення розуміння суспільством того факту, що для громадян сплата податків – це конституційний обов'язок, для бізнесу – соціальна відповідальність.

Всі вищезазначені шляхи дадуть змогу дотриматися принципу соціальної справедливості і збільшити надходження до дохідної частини з податку на доходи фізичних осіб.

ВИСНОВКИ

В умовах ринкової економіки перед податковою системою постають пріоритети забезпечення достатнього обсягу податкових надходжень до бюджетів усіх рівнів та гарантій громадянам достатнього життєвого рівня.

Зазначені шляхи покращення податкової політики посилять протидію ухиленню від оподаткування, сприяти формуванню довіри до податкових органів та формуванню високої податкової культури суспільства.

Загалом, для вирішення проблеми податкового контролю за надходженням податку з доходів фізичних осіб необхідно повністю автоматизувати процесу прийому та обробки податкової звітності платників податків; розширити повноваження податкових органів щодо оцінки доходів з використанням непрямих даних за рахунок розробки таблиць, що даватимуть право податковим органам за відсутності джерел походження доходу і видатків, встановити дохід на основі відомостей про придбання майна; надати можливість самостійно запроваджувати процедури розстрочки платежів чи запровадження процедури мирової угоди для сумлінних платників податку, у тому числі податку з доходів фізичних осіб; ввести постійну практику взаємодії податкового органу із аудиторськими фірмами для полегшення, своєчасності виконання роботи; переглянути функції податкових органів, які дублюються між собою і найголовніше, переосмислення того, що податкові органи це не лише контролюючі та каральні органи влади, а й інституціями, які сприяють підвищенню загальної фінансово-економічної стабілізації в державі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Рябчук О. Г. Напрями вдосконалення контролю за сплатою податку на доходи фізичних осіб. Макроекономічні аспекти сучасної економіки. Формування ринкових відносин в Україні. 2015. № 2 (165). С. 19–23. URL: file:///C:/Users/Admin/Downloads/frvu_2015_2_6.pdf

2. Лугова Х. Удосконалення адміністрування податків в Україні з урахуванням європейського досвіду. Підприємство, господарство і право. Фінансове право. 2018. №12. С. 230–233. URL: http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2018/12/43.pdf

3. Ковальчук К. Ф. Актуальні питання вдосконалення податкового контролю в Україні. Економічний вісник Національного гірничого університету. 2017. № 4. С. 100-106. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evngu_2017_4_14.

4. Ткачик Ф.П. Удосконалення податкового контролю в Україні у контексті протидії ухиленню від оподаткування. Економічний часопис XXI. 2017. №4. С. 133–137. URL: http://market-infr.od.ua/journals/2017/4_2017_ukr/28.pdf

5. Гриджук І. А. Удосконалення механізму реалізації державної політики щодо здійснення податкового контролю. Електронне “Державне управління: удосконалення та розвитку”. 2018. №11. URL:http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/11_2018/27.pdf

Польовик Людмила Володимирівна
студентка групи ОМА-19-1
Науковій керівник:
Лісовий Андрій Васильович
д.е..н., професор, завідувач кафедри аудиту та економічного аналізу

ОБЛІК ТА АНАЛІЗ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Отримання прибутку в обсязі, достатньому для подальшого розвитку є метою будь-якого суб'єкта господарювання, що працює за принципам самофінансування. Як результат своєї діяльності підприємство випускає готову продукцію, виконує роботу чи надає послуги.

Перш ніж приступити до викладу основної думки потрібно визначити що ж собою являє поняття "готова продукція". Згідно П(С)БО 9 "Запаси" готова продукція є складовою запасів "що виготовлена на підприємстві, призначена для продажу і відповідає технічним та якісним характеристикам, передбаченим договором або іншим нормативно-правовим актом" [1].

За допомогою П(С)БО 9 "Запаси" та П(С)БО 16 "Витрати" в бухгалтерському обліку відбувається формування інформації про готову продукцію.

Оцінюється готова продукція на підприємстві під час її продажу в залежності від облікової політики підприємства, в частині оцінки запасів при їх вибутті. У бухгалтерському обліку зазначено два види оцінки готової продукції при відображенні продажу, а саме: за первісною вартістю (дебет рахунку 901 "Собівартість реалізації готової продукції"); вартість, що визначається за домовленістю сторін (кредит рахунку 701 "Дохід від реалізації готової продукції").

Готова продукція під час випуску з виробництва, а потім її передачі на склад підлягає оформленню певних документів, а саме: накладних, відомостей, приймально-здавальних документів, актів приймання чи передачі.

Після отримання бухгалтерією приймально-здавальних документів складаються накопичувальні відомості випуску готової продукції.

Накопичувальні відомості випуску готової продукції містять дані, які в подальшому використовуються для контролю обсягу виробництва, а також на рахунках синтетичного обліку для бухгалтерських записів. В свою чергу аналітичний облік ведеться за готовою продукцією в залежності від її місця зберігання і окремими її видами.

Аналіз готової продукції можна проводити за допомогою аналізу її реалізацією, який пов'язаний з аналізом виконання договірних зобов'язань з постачання готової продукції. Аналіз виконання договірних зобов'язань допомагає прослідити за невиконанням договірних зобов'язань, які спричиняють зменшення виручки, прибутку та виникнення штрафних санкцій.

Коли проводиться аналіз визначається чи було виконано план поставок продукції за місяць та за її наростаючим підсумком по підприємству щодо окремих замовників, а також щодо видів продукції, з'ясовуються причини невиконання плану і потім оцінюють стан виконання договірних зобов'язань. Приклад аналізу виконання договірних зобов'язань з відвантаження готової продукції за червень 2020 р. наведено в таблиці 1.

Таблиця 1

Аналіз виконання договірних зобов'язань з відвантаження готової продукції за червень 2020 р. на ПрАТ "Конотопський хлібокомбінат", тис. шт

Виріб	Замовник	План поставки	Фактично відвантажено.	Недопоставка продукції	Заліковій обсяг у межах плану
Хліб	ТОВ Фора	41	41	-	41
Батони		35	35	-	35
Хліб	ФОП Сахно Г.М.	15	15	-	15
Батони		6	6	-	6
Хліб	ФОП Щербакова О.М.	27	27	-	27
Батони		10	10	-	10
Хліб	ФОП Жукова Н.С.	35	35	-	35
Батони		20	20	-	20

Також визначається коефіцієнт виконання договірних зобов'язань за допомогою якого визначається кількість недопоставленої готової продукції за договорами та в цілому за рік. Як видно із наведеної таблиці ПрАТ "Конотопський хлібокомбінат" за червень 2020 р. виконав договірні зобов'язання і не було виявлено недопоставок, що свідчить про відповідальну роботу підприємства та забезпечує гарну репутацію серед потенційних замовників і виділяє на фоні інших конкурентів.

При аналізі готової продукції важливо розглянути структуру готової продукції підприємства за певний період. Приклад аналізу структуру готової продукції ПрАТ "Конотопський хлібокомбінат" за травень-червень 2020 р. щодо деякої продукції наведено в таблиці 2.

Таблиця 2

Аналіз структури готової продукції ПрАТ "Конотопський хлібокомбінат" за травень-червень 2020 р.

Продукція	Травень 2020р., тис. грн	Питома вага, %	Червень 2020р., тис. грн	Питома вага, %
Батони	550,19	27	410,73	24,4
Булочки	143,12	7	67,57	4
Хліб	1010,46	49,4	1013,44	60,4
Сухарі	339,31	16,6	186,18	11,2
Всього	2043,08	100	1677,92	100

За даними, які були отримані з таблиці, можна зробити висновок, що основну частку в структурі продукції ПрАТ "Конотопський хлібокомбінат" за травень 2020 р. займають: хліб – 49,4% та батони – 27%. За червень 2020 р. основну частку займають: хліб – 60,4% та батони – 24,4%.

Незважаючи на зменшення обсягів випуску готової продукції в червні 2020 р. у порівнянні з травнем 2020 р. за деякими видами продукції ПрАТ "Конотопський хлібокомбінат" зберігає структуру випуску продукції. Це можна пояснити наявністю постійного попиту на ринку та наявністю відповідної сировини для виробництва.

Отже, наступним кроком є дослідження аудиту готової продукції на підприємстві та як він впливає на отримання прибутку.

Спочатку слід наголосити, що дослідженню питань аудиту готової продукції на підприємстві були присвячені досить багато наукових праць вчених-економістів, зокрема, С. В. Бардаша, Н.І. Дорош,

Г.М. Давидов, М. В. Кужельного, О. М.Черновол і т.д. Проте, невирішеними є комплекс проблемних питань, що стосуються аудиту готової продукції незважаючи на значну кількість публікацій вчених-економістів.

Коли аудитор проводить аудит готової продукції він керується насамперед нормами, які викладені у П(С)БО 9 "Запаси" та нормами податкового законодавства.

Джерелами інформації аудиту готової продукції є: наказ про облікову політику, баланс, звіт про фінансові результати, журнал №5, дані інвентаризації, первинні документи відпуску готової продукції зі складу, банківські виписки руху коштів на поточному рахунку, касові звіти з прикладеними прибутково-видатковими документами в оплату рахунків, платіжні доручення на оплату відвантаженої продукції [3, ст. 207].

Будь-яка аудиторська перевірка, в тому числі аудит зберігання та реалізації готової продукції, починається зі складання плану та програми аудиту, одним з основних положень якого є визначення напрямків та складових системи внутрішнього контролю, які підлягають перевірці [4, ст. 38].

Отже, проведемо SWOT-аналіз для ПрАТ "Конотопський хлібокомбінат" використовуючи перелік зовнішніх можливостей і загроз, а саме: зростання/зниження ділової активності в Україні; зниження/зростання податкового тиску; послаблення/посилення конкуренції; зменшення/збільшення впливу теле- і радіореклами; зменшення/збільшення вартості сировини і матеріалів. SWOT-аналіз для ПрАТ "Конотопський хлібокомбінат" наведено в таблиці 3.

Таблиця 3

SWOT-аналіз для ПрАТ "Конотопський хлібокомбінат"

Зовнішні можливості				**Зовнішні загрози**			
Фактори	Мі	Рмі	Мі* Рмі	Фактори	Зі	Рзі	Зі*Рзі
Зростання ділової активності в Україні	5	0,6	3	Зниження ділової активності в Україні	5	0,4	2
Зниження податкового тиску	8	0,3	2,4	Зростання податкового тиску	8	0,7	5,6
Послаблення конкуренції	7	0,5	3,5	Посилення конкуренції	7	0,5	3,5
Зменшення	6	0,3	1,8	Збільшення	6	0,7	4,2

вплину теле- і радіореклами				вплину теле- і радіореклами			
Зменшення вартості сировини і матеріалів	10	0,4	4	Збільшення вартості сировини і матеріалів	10	0,6	6
Разом	36	2,1	14,7	Разом	36	2,9	21,3

Тепер розрахуємо загальну оцінку можливостей і загроз підприємства використовуючи відповідні формули, результати наведено в таблиці 4.

Таблиця 4

Оцінка можливостей і загроз
ПрАТ "Конотопський хлібокомбінат"

Загальна оцінка можливостей (М)	Загальна оцінка загроз (З)
21,6	14,4
10,8	25,2
18	18
10,8	25,2
14,4	21,6

На основі отриманих даних табл. 3, 4 можна визначити, що зовнішні можливості (75,6 бали) компанії ПрАТ "Конотопський хлібокомбінат" оцінюються набагато нижче, ніж загрози (104,4 балів). Це означає, що підприємству слід позиціонуватися у нижній половині матриці SWOT-аналізу.

Отже, ПрАТ "Конотопський хлібокомбінат" потрібно буде підсилювати власну позицію на внутріщному ринку, розвивати власну виробничу базу.

Тепер зробимо загальний висновок в якому можна узагальнити інформацію яку було досліджено. За допомогою П(С)БО 9 "Запаси" та П(С)БО 16 "Витрати" в бухгалтерському обліку відбувається формування інформації про готову продукцію.

Аналіз обсягів виробленої готової продукції та отриманого прибутку (збитку) дозволяє побачить чи ефективно використовуються можливості підприємства, а також оцінити перспективи на майбутній період.

SWOT-аналіз є вид ситуаційного аналізу, що дозволяє оцінити поточну і майбутню конкурентоспроможність товару компанії на ри-

нку за допомогою аналізу внутрішнього і зовнішнього середовища організації.

Під час проведення аудиту готової продукції потрібно перевірити своєчасність та якість обліку виробництва, випуску та реалізації готової продукції але не тільки за звітній період, а й за коротший термін. Проводячи облік готової продукції більш доцільним є використання уніфікованих форм документації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про затвердження положення (стандарту) бухгалтерського обліку: наказ міністерства фінансів україни від 20.10.1999р. №246, із змінами і доповненнями 29.10.2019р. Url: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#text

2. Приватне акціонерне товариство “Конотопський хлібокомбінат”. SMIDA. URL: https://smida.gov.ua/db/prof/00379614

3. Гірічева Я. Є., Зінченко О. В. Особливості методики аудиту готової продукції. Бухгалтерський облік, аналіз та аудит. Інфраструктура ринку. 2017. № 5. С.206-212.

4. Селіщев С. В. Внутрішній аудит готової продукції на промислових підприємствах: організаційний аспект. Науковий вісник національної академії статистики, обліку та аудиту. 2016. № 1-2. С.38-42.

Розман Андрій Михайлович
студент групи ОМА-19-1
Науковий керівник:
Рябчук Оксана Григорівна,
к.е.н., доцент, доцент кафедри аудиту та економічного аналізу

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ АНАЛІЗУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ЗА ТОВАРИ (РОБОТИ ТА ПОСЛУГИ) ВИРОБНИЧОГО ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. *У статті здійснено систематизацію наукових підходів щодо методичного забезпечення аналізу дебіторської заборгованості за товари (роботи та послуги) виробничого підприємства. Встановлено, що всі розглянуті підходи можуть бути використані для аналізу стану та ефективності управління даним показником діяльності підприємства. Визначено, що комплексний підхід передбачає аналіз за вказаним напрямом на системному рівні, результати якого нададуть повну, вичерпну інформацію стосовно широкого масиву інформації, дадуть змогу встановити проблеми, переваги управління зазначеним елементом оборотних активів виробничого підприємства.*

Ключові слова: *дебіторська заборгованість, методичне забезпечення, якісні характеристики, ефективність управління, ризики.*

Актуальність тематики дослідження. Актуальною проблемою багатьох українських галузей є платоспроможність їх суб'єктів, нестача якої пов'язана з дефіцитом оборотного капіталу і платіжною кризою багатьох виробничих підприємств. Вказане обумовлює потребу розробки ефективної системи управління дебіторською заборгованістю на основі проведення її комплексного постійного аналізу, який би був побудований у рамках найбільш оптимальних методичних підходів. Проведення аналізу дебіторської заборгованості за товари (роботи та послуги) необхідне виробничим підприємствам різних категорій, оскільки, незважаючи на обсяги діяльності (масштаби), кожне з них повинно враховувати стан цього показника, орієнтуватись у власних можливостях щодо ефективності управління в контексті забезпечення платоспроможності оборотних активів. Враховуючи зазначене,

дослідження методичних аспектів аналізу даного показника діяльності виробничих підприємств є важливим як для узагальнення існуючих підходів, так і для розвитку сучасної наукової думки.

Ступінь наукового вивчення проблеми. Проблеми методичного забезпечення аналізу дебіторської заборгованості вивчались в наукових дослідженнях: Н. Бондарчук, А. Тімашової, Н. Власової, Л. Носач, С. Кузнєцової, А. Лисенко, Т. Єдинак, П. Попович, Г. Савицької, Т. Науменко, М. Ніканорової (методики оцінки дебіторської заборгованості згідно положень комплексного підходу); І. Мягких (ризикоорієнтований науковий підхід); О. Загородньої і Р. Федорович (локальний підхід, націлений на оцінку надійності дебіторів).

Мета дослідження. Метою статті є систематизація наукових підходів щодо методичного забезпечення аналізу дебіторської заборгованості за товари (роботи та послуги) виробничого підприємства.

Виклад основного матеріалу. Спробуємо систематизувати положення основних наукових підходів, присвячених досліджуваній проблематиці в контексті можливості віднесення їх до певних функціональних ознак використання.

По-перше, потрібно відмітити класичний підхід до аналізу стану та ефективності управління дебіторською заборгованістю підприємства, оснований на засадах комплексного аналізу, який передбачає вивчення всебічних характеристик зазначеного феномену, що охоплюють вартісні, відносні показники, проблеми та недоліки управління за результатами аналізу даного напряму тощо. Вказаний підхід визначається різними авторами в контексті їх поглядів на склад оціночних відносних показників ефективності управління дебіторською заборгованістю підприємства (в тому числі дебіторської заборгованості за товари (роботи та послуги) підприємства.

Можна розглянути авторський підхід Н. Бондарчук, А. Тімашової [1, с. 172-174], в рамках якого авторками задекларовано цільовий орієнтир на дослідження того, наскільки правильно, своєчасно, в повній мірі проводяться підприємствами операції з дебіторами, яким є рівень якості дебіторської заборгованості (в тому числі за товари (роботи та послуги) відповідно до параметрів часткових, узагальнюючих показників, якими є фактори змін. У розрізі авторської методичної пропозиції Н. Бондарчук, А. Тімашової [1, с. 172] встановлено низку завдань, які необхідно здійснювати в межах аналізу стану вказаного феномену, серед яких наступні, зокрема: 1) аналіз обсягів, складу, ди-

наміки змін досліджуваного показника відповідно до його елементів (мається на увазі поточна дебіторська заборгованість за різними видами, задекларована в балансі підприємства (або за більш детальними видами (за видами окремих дебіторів); 2) аналіз складу досліджуваного показника відповідно до часу його появи з відповідною класифікацією на види (за певними часовими періодами); 3) аналіз існування, стану та структури поточної дебіторської заборгованості за товари (роботи та послуги), яка відноситься до категорії сумнівної. Незважаючи на вказаний склад завдань методики, авторки відмічають потребу вивчення відносних показників ефективності управління вказаним показником через вивчення характеристик якості цього феномену, зокрема в рамках визначення та аналізу [1, с. 172]: платоспроможності та ліквідності (певний склад оціночних показників); фінансової стійкості (показник, який напряму пов'язаний із здатністю компанії здійснювати довгострокове забезпечення відповідного рівня платоспроможності); рентабельності (показник, який опосередковано характеризує ефективність управління дебіторською заборгованістю зазначеної категорії на підприємстві). Варто відмітити, що на важливість визначення зазначених оціночних показників ефективності управління вказаним феноменом вказують багато дослідників, які пропонують як комплексне, так і локальне вивчення стану, але в положеннях завдання методики Н. Бондарчук, А. Тімашової [1, с. 172-174] не зазначено на те, що їх авторський підхід передбачає потребу вивчення вказаних показників діяльності підприємств. Є вказівка лише на те, що слід оцінити та проаналізувати стан, характеристики змін дебіторської заборгованості підприємства. Тобто, ті показники, які визначають ефективність управління вказаним феноменом пов'язані із певними додатковими аспектами зазначеної методики комплексного аналізу за даним напрямом, сформульованої Н. Бондарчук, А. Тімашовою. Незважаючи на існування певних невідповідностей, авторська пропозиція Н. Бондарчук, А. Тімашової [1, с. 172-174] передбачає досить вичерпне методичне забезпечення оцінки досліджуваного феномену діяльності підприємства в рамках положень комплексного підходу.

У дослідженнях Н. Власової, Л. Носач [2, с. 77-94], С. Кузнєцової [4, с. 216-224], А. Лисенко [5, с. 184-192], Т. Єдинак [3, с. 54-57], М. Ніканорової [8, с. 40-45], Т. Науменко [7, с. 54] представлено методичне забезпечення оцінки стану вказаного показника, сформульоване в рамках

першого наукового підходу (комплексного), яке за основними етапами, напрямами схоже з підходом Н. Бондарчук, А. Тімашової.

По-друге, необхідно відмітити ризикоорієнтований науковий підхід, який передбачає дослідження стану, характеру дебіторської заборгованості за товари (роботи та послуги) підприємства через призму вивчення виникнення фінансово-економічних ризиків для даного суб'єкта господарської діяльності.

У контексті вказаного наукового підходу можна відмітити авторську пропозицію щодо оцінки даного показника діяльності підприємства, наведену в дослідженні І. Мягких [6, с. 256]. Авторка пропонує дослідження стану даного показника через призму проведення наступних етапів аналізу, серед яких, зокрема: етап оцінки дебіторів підприємницької структури за ознакою їх ризикоорієнтованості діяльності (фінансово-економічний стан, який характеризується як загрозливий, загроза гарантіям сплати заборгованостей, збитковість функціонування, які оцінюються за вихідними звітними даними таких суб'єктів); етап періодичного аналізу граничних обсягів кредитів підприємства; етап оцінки застосування перспектив розрахунків за дебіторською заборгованістю за допомогою цінних паперів, векселів; етап аналізу дотримання підприємством встановлених на декларативному рівні принципів взаєморозрахунків з дебіторами різних видів; етап аналізу можливостей надання товарних кредитів підприємством на строкову перспективу (в рамках поточних періодів), які впливатимуть на збільшення обсягів поточної дебіторської заборгованості, оборотних активів тощо; етап вивчення можливих сум обігових активів за товарними кредитами, за виданими авансами; етап визначення умов, можливостей повернення дебіторської заборгованості, яка віднесена за балансовими показниками до категорії простроченої; етап визначення системи штрафів, санкцій щодо прострочення сплати заборгованості з боку контрагентів (дебіторів), яка б забезпечувала оптимальну ефективність управління цим показником на досліджуваному підприємстві. Слід зауважити, що вказаний підхід І. Мягких, незважаючи на певний узагальнюючий характер методичного обґрунтування, є доцільним, може бути використаний в складі комплексного аналізу при аналізі напрямі оцінки ризиків взаємин з дебіторами різних категорій.

По-третє, існують наукові підходи, пов'язані з оцінкою зазначеного показника через призму локальних параметрів, які характеризують окремі аспекти управління за вказаним напрямком дослідження. В рамках даного підходу слід виокремити підхід О. Загородньої і Р.

Федорович [9], націлений на оцінку дебіторів за основним оціночним параметром надійності по відношенню до підприємства, яке відвантажує їм продукцію (товари) на умовах відстрочення платежу. Використання зазначеного методичного підходу може використовуватись для постійного моніторингу надійності дебіторів.

На наш погляд, всі визначені підходи мають наукову та практичну цінність, але для встановлення вичерпної картини досліджуваної проблематики необхідне використання комплексного підходу, положення якого визначені в рамках першого підходу. Узагальнюючи зміст наукових поглядів, визначених в рамках комплексного підходу, інших наукових пропозицій другого та третього підходів, можемо спробувати запропонувати авторське визначення методики оцінки аналізу дебіторської заборгованості за товари (роботи та послуги) виробничого підприємства. А, саме, комплексний аналіз за даним напрямом повинен включати: 1) оцінку обсягів, складу, динаміки змін даного показника (в цілому, за елементами – горизонтальний, вертикальний аналіз); 2) оцінку складу зазначеного показника відповідно до часу його виникнення з відповідною класифікацією на види (за часовими періодами); 3) встановлення існування, стану та структури сумнівної поточної дебіторської заборгованості за товари (роботи та послуги); 4) аналіз ефективності управління досліджуваним показником за основними показниками ліквідності (платоспроможності), оборотності, фінансової стійкості, рентабельності (додатковий показник).

Висновки. У ході дослідження здійснено систематизацію наукових підходів щодо методичного забезпечення аналізу дебіторської заборгованості за товари (роботи та послуги) виробничого підприємства, наведено авторський підхід за вказаним напрямом дослідження. Можна констатувати, що всі вищезазначені підходи можуть бути використані для аналізу стану та ефективності управління даним показником діяльності підприємства. При цьому встановлено, що комплексний підхід передбачає аналіз за вказаним напрямом на системному рівні, результати якого нададуть повну, вичерпну інформацію стосовно широкого масиву інформації, дадуть змогу встановити проблеми, переваги управління зазначеним елементом оборотних активів виробничого підприємства. Інші підходи можуть бути використані як в рамках комплексного підходу, так і окремо для визначення тих або інших характеристик стану даного показника.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бондарчук Н.В., Тімашова А.М. Модель аналізу дебіторської заборгованості: основні показники. Проблеми системного підходу в економіці. 2019. Вип. 3(71). С. 170-177.

2. Власова Н., Носач Л. Управління дебіторською та кредиторською заборгованостями підприємств оптової торгівлі: монографія. Харків: ХДУХТ. 2011. 229 с.

3. Єдинак Т.С. Проблеми управління дебіторською заборгованістю підприємства в умовах фінансово-економічної кризи. Економіка та підприємництво. 2009. № 3. С. 54–57.

4. Кузнецова С.О. Финансовый инструментарий комплексной оценки состояния дебиторской задолженности на макро-, мезо и микроуровнях национальной экономики. Вестник УГУЭС. 2014. № 1(7). С. 216-224.

5. Лисенко А.М. Методика проведення аналізу дебіторської заборгованості суб'єктів господарювання. Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. 2014. Вип. 26. С. 184-192.

6. Мягких І.М. Методичний підхід до аналізу та оцінки дебіторської та кредиторської заборгованості як складових управління фінансової стійкості авіакомпаній України. Сталий розвиток економіки. 2013. № 4(21). С. 255-262.

7. Науменко Т.С. Основные этапы комплексного анализа дебиторской задолженности. Научный вестник ЮИМ. 2016. № 3. С. 50-54.

8. Никанорова М.Е. Методика анализа и оценки дебиторской задолженности клиента, передаваемой на факторинговое обслуживание банку-фактору. Бухгалтерский учет и анализ. 2010. № 3. С. 39-46.

9. Серединська В., Загородна О., Федорович А. Економічний аналіз. Тернопіль: Видавництво Астон, 2010. 624 с.

Сікач Павло Юрійович,
студент групи ОМА-19-1
Науковий керівник:
Савченко Алла Миколаївна,
к.е.н., доцент кафедри аудиту та економічного аналізу

ВНУТРІШНІЙ АУДИТ НА ТОРГОВЕЛЬНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ INTERNAL AUDIT ON POINT-OF-SALE ENTERPRISES

Анотація. *Проаналізовано і визначена сутність, особливості організації системи внутрішнього аудиту на торгівельних підприємствах. Здійснений аналіз недоліків сучасної системи внутрішнього аудиту на торгівельних підприємствах України. Визначені основні напрями побудови ефективної системи організації внутрішнього аудиту на торгівельних підприємствах з урахуванням сучасних ринкових умов господарювання в Україні.*

Ключові слова: *аудит, управління, проблема, перспектива, розвиток, система, переваги, організація.*

Аннотация. *Проанализирована и определена сущность, особенности организации системы внутреннего аудита на торговых предприятиях. Осуществлен анализ недостатков современной системы внутреннего аудита на торговых предприятиях Украины. Определены основные направления построения эффективной системы организации внутреннего аудита на торговых предприятиях с учетом современных рыночных условий ведения хозяйства в Украине.*

Ключевые слова: *аудит, управление, проблема, перспектива, развитие, система, преимущества, организация.*

Annotation. *Analysed and certain essence, features of organization of the system of internal audit on point-of-sale enterprises. The analysis of lacks of the modern system of internal audit is carried out on the point-of-sale enterprises of Ukraine. Basic directions of construction of the effective system of organization of internal audit are certain on point-of-sale enterprises taking into account the modern market conditions of menage in Ukraine.*

Keywords: *audit, management, problem, prospect, development, system, advantages, organization.* ***Annotation.*** *Analysed and certain essence, features of organization of the system of internal audit on point-*

of-sale enterprises. The analysis of lacks of the modern system of internal audit is carried out on the point-of-sale enterprises of Ukraine. Basic directions of construction of the effective system of organization of internal audit are certain on point-of-sale enterprises taking into account the modern market conditions of menage in Ukraine.

Постановка проблеми. Актуальність теми визначається тим, що з урахуванням сучасного стану розвитку економіки України та окремих господарюючих суб'єктів виникає необхідність розробки, формування та використання більш ефективних і діючих підходів щодо організації та побудови діючої системи внутрішнього аудиту, яка буде спрямована на задоволення інформаційних запитів контролюючих органів та внутрішніх користувачів інформації та повинна носити у собі системний характер, який спрямований на захист інтересів власно представників бізнесу та власників.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливості організації внутрішнього аудиту на торгівельних підприємствах розглядались у працях багатьох вітчизняних та зарубіжних вчені, таких як Г.С. Беккер, С.М. Бичкова, М.Д. Білик, М.Т. Білуха, В.П. Бондар, Ф.Ф. Бутинець, Т.А. Бутинець, Б.І. Валуєв, Д.Ф. Галлетта, А. Грехем, Н.І. Дорош, Є.В. Калюга, М.Д. Корінь, В.М. Костюченко, В.Ф. Максімова, Л.В. Нападовська, О.А. Петрик, В.П. Пантелеєв, В.С. Рудницький, І.І. Сахарцева, Я.В. Соколов, В.В. Сопко, В.О. Шевчук, М. Ястребофф та інших.

Постановка завдання. Основне завдання дослідження полягає у визначенні сутності та перспектив організації ефективної системи внутрішнього аудиту на торгівельному підприємстві як важливої складової забезпечення певних конкурентних переваг у процесі реалізації визначених цілей та має на меті досягнення певного рівня економічного та фінансового розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Внутрішній аудит на підприємствах, які здійснюють торгівельні операції, виступає однією із головних функцій управління, завдяки цьому керівництво підприємства може виявити певні недоліки у власній господарській діяльності, причини їх виникнення та визначити більш ефективні рішення, які будуть спрямовані на покращення господарської діяльності підприємства. Окремою та більш важливою складовою в системі загального управління будь-яким торгівельним підприємством є система

організації саме внутрішнього контролю [1]. Система внутрішнього аудиту – це сукупність певних методик та процедур контролю, що прийняті керівництвом господарюючого суб'єкта для впорядкованого та ефективного ведення торгівельної діяльності, що включає визначені та систематизовані підходи щодо організації процесу нагляду та перевірки всередині даного суб'єкта [2].

Отже, система внутрішнього аудиту має бути ефективною у тому випадку, коли вона є гнучкою та має на меті задоволення інтереси представників усіх рівнів управління на підприємстві та повинна врахувати особливості господарської діяльності (рис 1.).

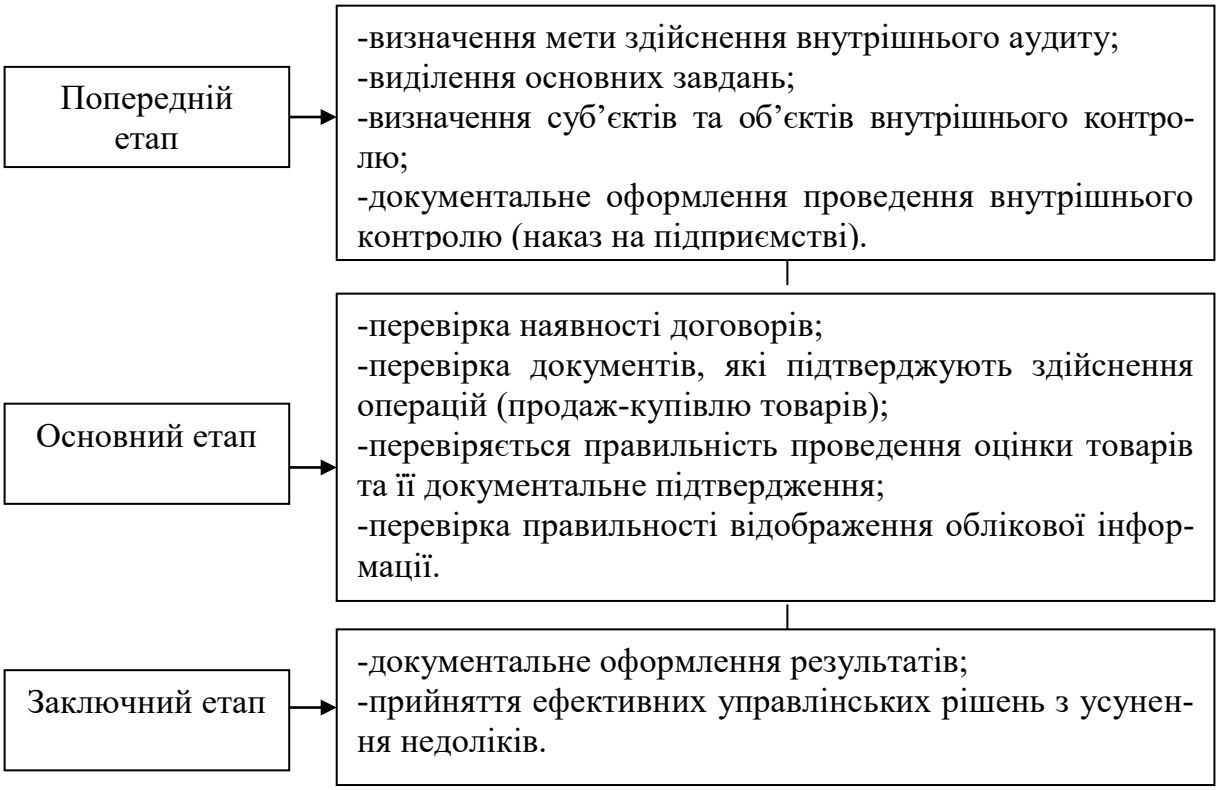

Рис. 1. Етапи організації процесу внутрішнього аудиту на торгівельних підприємствах

На попередньому етапі внутрішнього аудиту повинна бути визначена мета щодо проведення внутрішнього контролю та для здійснення більш ефективного використання його власних процедур. На даному етапі також визначаються окремі завдання внутрішнього аудиту, що потребують подальшого вирішення. Також треба визначити методи, які будуть використані в умовах здійснення внутрішнього аудиту. Зокрема на торгівельних підприємствах повинні бути застосовані розрахунково-аналітичні, документальні та органолептичні

методичні прийоми. Основний етап внутрішнього контролю є самим головним, оскільки саме в процесі його використання перевіряється: відповідність товарів певним вимогам, сертифікатам; наявність первинних документів на окремі товари (квитанції, товарні ярлики, цінники тощо); правильність відображення облікової інформації в регістрах бухгалтерського обліку [1].

На заключному етапі підраховуються загальні підсумки результатів внутрішнього аудиту та узагальнюються висновки з метою приймання окремих управлінських рішень [4].

З урахуванням сучасного стану організації внутрішнього аудиту на торгівельних підприємствах України слід віднести наступні (рис. 2.):

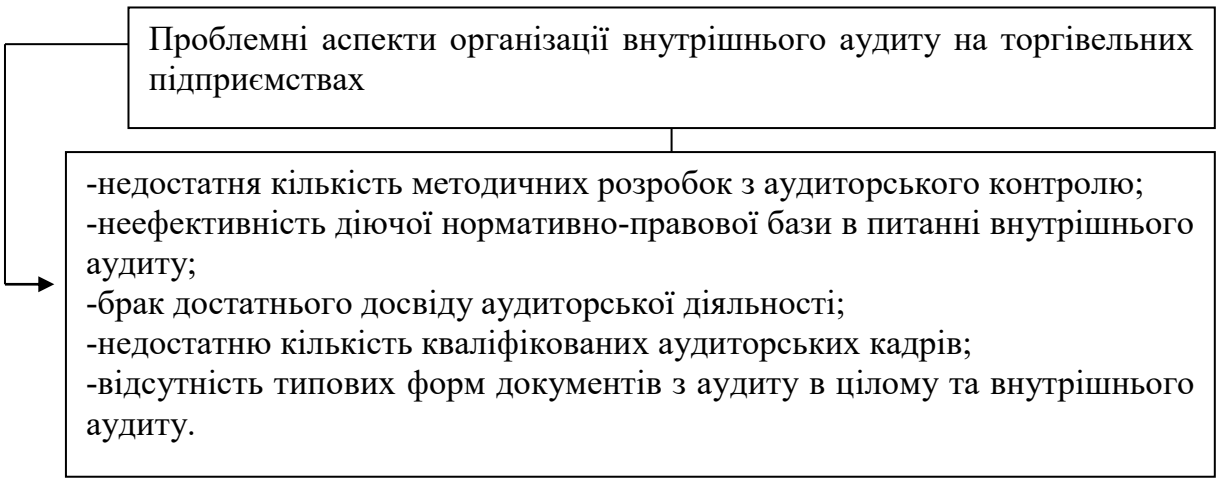

Рис. 2. Окремі аспекти організації внутрішнього аудиту на торгівельних підприємствах України

З впровадженням внутрішнього аудиту підприємство отримає певні переваги, а саме: визначення окремих резервів та джерел підприємства, формування певних рекомендацій щодо удосконалення діючої системи обліку, що може в кінцевому результаті привести до певної економії витрат взагалі та окремим стаття [4].

На основі вивчення досвіду організації внутрішнього аудиту на закордонних підприємствах можна відокремити і використати у сучасній вітчизняній практиці наступні вимоги (рис 3.):

Крім того, підвищенню ефективності стану господарюючої діяльності сучасного торгівельного підприємства може сприяти інтеграція системи внутрішнього аудиту з управлінським обліком та функціонально-вартісним аналізом, які спільно можуть сприяти організації системи ефективного контролінгу, яка повинна визначити та мобілізувати окремі резерви економії ресурсів, здійснити процес раціоналізації окремих

господарюючих процесів, зменшити собівартість та підвищити власну конкурентоспроможність [4].

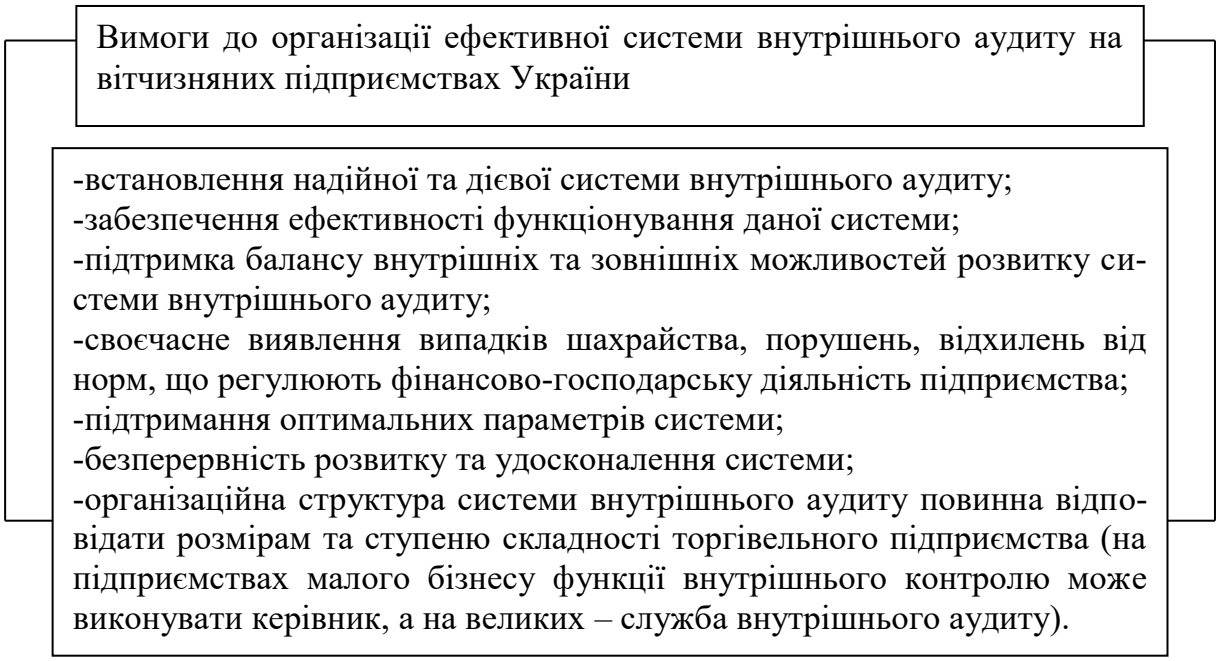

Рис. 3. Окремі вимоги щодо організації ефективної системи внутрішнього аудиту на торгівельних підприємствах України з урахуванням досвіду закордонних підприємств

Таким чином, основними напрямами щодо підвищення рівня ефективності системи внутрішнього аудиту на торгівельних підприємствах України є наступні (рис 4.):

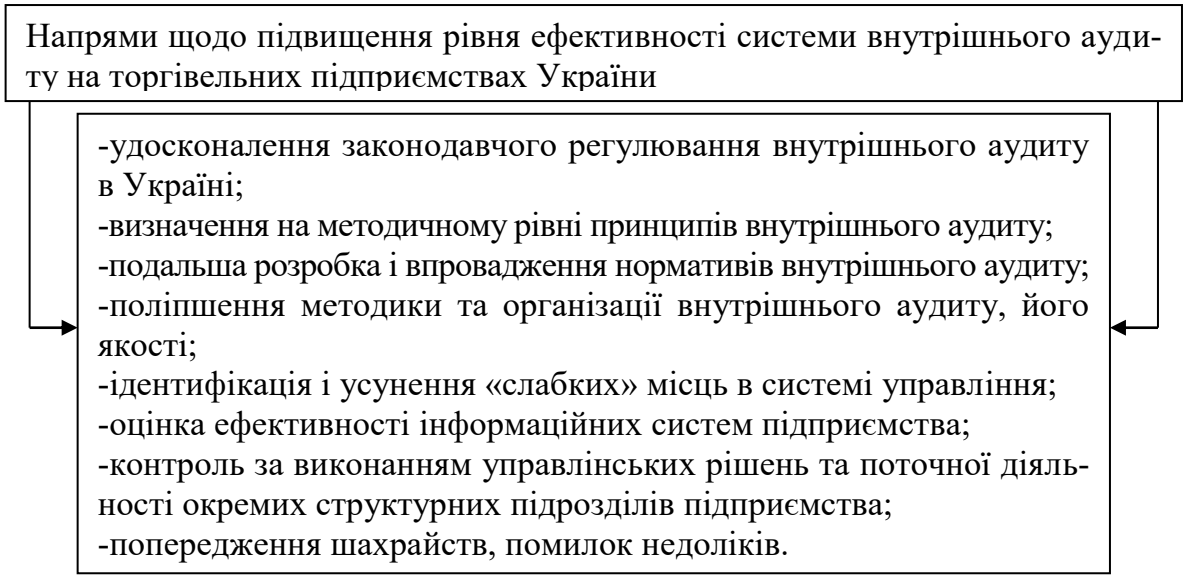

Рис. 4. Напрями підвищення рівня ефективності системи внутрішнього аудиту на торгівельних підприємствах України

Висновки з проведеного дослідження. Таким чином, сучасна ситуація, що склалася в Україні, потребує вирішення загальних та окремих проблем щодо організації системи ефективного внутрішнього аудиту на торгівельних підприємствах. Окрім завдань контрольного характеру, внутрішній аудит має вирішити окремі завдання здійснення фінансово-економічної діагностики, розробка загальної фінансової стратегії, здійснення оцінки рентабельності окремих комерційних угод.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Акімова Н. С. Внутрішній аудит в Україні: сутність, проблеми розвитку та шляхи їх усунення. URL: http://nbuv.gov.ua/jpdf/esprstp_2019_1(1)__19.pdf.

2. Гуцаленко Л. В. Сутність та функції внутрішнього аудиту на підприємствах України / Л.В. Гуцаленко, А.О. Ярова // Інноваційна економіка. – 2017. – №2. – С. 105 – 107.

3. Дмитренко О. М. Формування системи внутрішнього аудиту на підприємстві– Електронний ресурс – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/node/1539

4. Кудирко О. М. Внутрішній аудит: сутність, проблеми розвитку та перспективи – Електронний ресурс – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/references/.

Сонько Сергій Віталійович
студент групи ОМА-19-1
Науковий керівник:
Салямон-Міхєєва Катерина Дмитрівна,
к.е.н., доцент, доцент кафедри аудиту та економічного аналізу

ДОКУМЕНТАЛЬНЕ ОФОРМЛЕННЯ БЕЗГОТІВКОВИХ РОЗРАХУНКІВ ЗА ПРОДУКЦІЮ ТА ПОСЛУГИ

Анотація. *У статті розглянуто питання сутності безготівкових розрахунків через систематизацію досліджень науковців та практиків щодо їх трактування. Проаналізовано нормативно-правове регулювання безготівкових розрахунків за продукцію та послуги. Визначено основні форми здійснення безготівкових розрахунків за продукцію та послуги та випадки, при яких використовують відповідну форму та доцільність її застосування.*

Ключові слова: *безготівкові розрахунки, форми безготівкових розрахунків, розрахунки за продукцію та послуги, грошові кошти.*

Постановка проблеми. Доволі стрімкий розвиток економіки України в умовах євроінтеграції характеризується всеохоплюючим використанням нових платіжних інструментів і сучасних технологій. Ефективне використання безготівкових коштів забезпечує стабільний стан грошового обігу, кредитних відносин та ціноутворення загалом. Безготівкові операції прискорюють рух коштів, оскільки більша їх частина акумулюється в банках, відповідно створюються умови контролю за їх цільовим використанням.

Актуальність обраної теми полягає у обґрунтуванні значення безготівкових розрахунків за продукцію та послуги в системі грошових потоків підприємства. Розгляд документального оформлення безготівкових розрахунків та визначення переваг та недоліків застосування тієї чи іншої форми.

Ступінь наукового вивчення проблеми. Дослідженням питань сутності, методичного забезпечення та документального оформлення безготівкових розрахунків за продукцію та послуги займалися такі вітчизняні вчені та практики: Ф.Ф. Бутинець, С.Ф. Голов, З.Б. Живко,

В.В. Сопко, О.І. Коблянська, Л.П. Кулаковська, Г.О. Партин, Р.Л. Хом'як та інші.

Мета статті. Мета дослідження полягає у вивченні економічної сутності безготівкових розрахунків, форм їх здійснення та документального оформлення, з визначенням проблемних питань та вжиття заходів щодо їх усунення.

Виклад основного матеріалу. Грошові кошти є найбільш ліквідними активами підприємства. Їх наявність спостерігається на всіх стадіях діяльності підприємства – від початку його функціонування до моменту ліквідації. Свої розрахунки підприємство може здійснювати не тільки за допомогою готівкових коштів, а й в безготівковій формі.

Безготівкові розрахунки є тією ланкою, яка з'єднує всіх суб'єктів господарської діяльності з ринковим середовищем, державними фінансами і забезпечує участь у процесі виробництва, розподілу та споживання.

Безготівкові розрахунки – це система грошових розрахунків, які проводяться без участі готівкових кошті, тобто перерахування банком певної суми з рахунку платника на рахунок одержувача або заліком взаємних вимог підприємств і громадських організацій [1].

З огляду організації обліку грошових коштів на поточних рахунках в банках, можуть виникати проблеми з відкриттям необмеженої кількості поточних рахунків, що може ускладнювати контроль за рухом грошових коштів [2].

Саме тому, кожне підприємство повинно правильно та раціонально розробляти розрахункову політику, що є одним із етапів у напрямі покращення їх фінансування. А успішне завершення кожної господарської операції залежить від оптимального вибору способу платежу та форми розрахунків.

"Безготівкові розрахунки – це перерахування певної суми коштів з рахунків платників на рахунки отримувачів коштів, а також перерахування банками за дорученням підприємств і фізичних осіб коштів, внесених ними готівкою в касу банку, на рахунки отримувачів коштів" [3].

Головне призначення безготівкових розрахунків полягає у прискоренні обігу грошових коштів та зменшенні потреби у готівкових коштах. При цьому зменшуються витрати на здійснення касових операцій та забезпечується збереження коштів. Все це сприяє акумуляції тимчасово вільних коштів на поточних рахунках в банках суб'єктів господарювання.

Вітчизняна практика безготівкових розрахунків застосовує певний спектр платіжних інструментів, які базуються переважно на кредитовому переказі коштів. Безготівкові розрахунки здійснюються із застосуванням таких платіжних інструментів у формі: меморіального ордера, платіжного доручення, платіжної вимоги-доручення, платіжної вимоги, розрахункового чека, акредитива, інкасового доручення, векселів, банківських платіжних карток.

Розрахунки здійснюються банком на основі розрахункових документів на паперових або електронних носіях.

Основні правила, види та стандарти розрахунків визначені Інструкцією про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті, а види платіжних інструментів згруповані у таблиці 1[3].

Розглянемо деякі форми безготівкових розрахунків та їх документальне оформлення.

Розрахунки за продукцію та послуги платіжними дорученнями здійснюється наступним чином. Насамперед, постачальник відвантажує продукцію або надає послуги та виставляє рахунок-фактуру. Покупець надає до банку, який його обслуговує, платіжне доручення. Банківська установа списує з рахунку покупця кошти та повідомляє йому про це. Банк покупця передає платіжне доручення на відповідну суму банку постачальника. Банк постачальника зараховує кошти на його рахунок і повідомляє про їх надходження випискою з розрахункового рахунку.

Розрахунки платіжними дорученнями мають універсальний характер, оскільки використовуються при розрахунках за різними платежами і вважаються найбільш швидкою та простою схемою документообігу.

Проте, не виключені певні недоліки, а саме, для платника за умови попередньої оплати немає абсолютної гарантії у своєчасній поставці продукції чи наданні послуги, Одержувач коштів ризикує із затриманням виписки платником платіжного доручення через відсутність коштів на розрахунковому рахунку.

Розрахунки за допомогою платіжної вимоги-доручення здійснюються у разі відвантаження продукції покупцеві і разом з документами передається платіжна вимога-доручення на оплату. Покупець надає платіжну вимогу-доручення до обслуговуючого його банку для переказу коштів. Банк покупця інформує за допомогою виписки, про списання коштів з його розрахункового рахунку. Одночасно направ-

ляє в банк постачальника платіжну вимогу-доручення, на підставі якої зараховує кошти на його рахунок та сповіщає про їх надходження.

Таблиця 1

Основні види платіжних інструментів під час здійснення безготівкових розрахунків*

Розрахунковий документ	Призначення розрахункового документа	Випадки використання
Меморіальний ордер	Розрахунковий документ, який складають за ініціативи банку для оформлення операцій щодо списання коштів з рахунку платника і внутрішньобанківських операцій	Підтверджує списання коштів з рахунку платника
Платіжне доручення	Розрахунковий документ містить письмове доручення платника обслуговуючому банку про списання зі свого рахунку зазначеної суми коштів та перерахування на рахунок отримувача	Здійснюється переказ авансом, за отриманий товар чи надану послугу
Платіжна вимога-доручення	Розрахунковий документ складається з 2-х частин. Верхня частина – це вимога отримувача безпосередньо до платника про сплату визначеної суми коштів. Нижня частина – доручення платника обслуговуючому банку про списання з власного розрахункового рахунку відповідної суми коштів та перерахування на рахунок отримувача.	Після здійснення відвантаження, банк покупця списує кошти з розрахункового рахунку, а банк постачальника їх зараховує
Платіжна вимога	Розрахунковий документ, який містить вимогу стягувача або в разі договірного списання обтяжувача чи отримувача до банку, що обслуговує платника, здійснити без погодження з платником переказ визначеної суми коштів з рахунку платника на рахунок отримувача	В разі несплати або несвоєчасної сплати коштів здійснюється переказ
Розрахунковий чек	Розрахунковий документ, який містить нічим не обумовлене письмове розпорядження власника рахунку банку-емітенту, у якому відкрито його рахунок, щодо сплати чекодержателю вказаної в чеку суму коштів	Перевіряється дійсність підпису та направляється до сплати чек
Інкасове доручення	Розрахунковий документ, який містить вимогу стягувача (контролюючого органу) до банку, що обслуговує платника, здійснити без погодження з платником переказ визначеної суми коштів з рахунку платника на рахунок отримувача	В разі несплати або несвоєчасної сплати коштів здійснюється переказ

* *Складено на основі джерела [3]*

Платіжна вимога-доручення є зручним засобом розрахунків за різноманітними платежами, яка підвищує відповідальність суб'єктів при організації розрахунків. Проте, швидкість оплати може бути нижчою,

через те, що доручення на списання коштів надає платник і можливе затримання, через відсутність коштів на розрахунковому рахунку.

Розрахунки за допомогою чеків здійснюються у разі передачі товару покупцеві, який передає чек постачальнику. Банк, що обслуговує постачальника, отримавши чек, передає його для оплати в банк покупця. Банк списує кошти та повідомляє про це платника і переказує кошти банку постачальника. Зарахувавши кошти, банк постачальника повідомляє про надходження коштів на його рахунок.

Розрахунковий чек забезпечує відносну швидкість розрахунків та високий ступінь гарантованості одержання коштів на рахунок чекодержателя і відповідно прискорення оборотності капіталу та зменшення дебіторської заборгованості. У покупця з'являється достатньо високий ступінь гарантії отримання продукції або послуг, оскільки чек виписується і передається саме у цей момент. Недоліком такої форми розрахунку для постачальника при великих сумах платежів, можливість підробок.

До безготівкових розрахунків відносять акредитивну форму, нормативно-правове регулювання якої забезпечується переліком певних документів [3; 4].

Акредитив – це договір, який містить зобов'язання банку емітента, за яким цей банк за дорученням клієнта, зобов'язаний виконати платіж на користь бенефіціара або доручає іншому банку здійснити цей платіж, покупець доручає банку, який його обслуговує, відкрити акредитив.

Акредитив для покупця є запорукою того, що кошти на розрахунковий рахунок будуть зараховані тільки після поставки товару за визначеною у договорі адресою. Продавець матиме можливість використати кошти тільки після відвантаження продукції або надання послуг. При оформленні договору не є обов'язковим підпис гаранта, банк платника списує кошти з розрахункового рахунку покупця продукції. Недоліком можна вважати те, що грошові кошти на певний час відволікаються з обороту, а продавець не має можливості використати кошти до моменту поставки продукції або надання послуг.

Висновки. Таким чином, можна зробити висновок, що підприємства здійснюють безготівкові розрахунки за продукцію та послуги, використовуючи різні види платіжних інструментів. Основними з них є: платіжна вимога, платіжна вимога-доручення, розрахунковий чек

тощо. За допомогою таких платіжних документів, підприємство у процесі діяльності витрачає кошти на потреби виробництва, проводить розрахунки з працівниками, здійснює розрахунки з іншими суб'єктами господарської діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Завадський Й.С., Осовська Г.В., Юшкевич О.О. Словник економічних термінів: менеджмент, маркетинг, підприємництво. Навч. Метод. посібник. Житомир. ЖІТІ, 1999. 444 с.

2. Піхняк Т.А., Кобилецька М.А. Економічна сутність безготівкових розрахунків. Молодий вчений. № 6 (09). 2014.

3. Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті. Затверджена Постановою НБУ від 21.01.2004 р. № 22. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04#Text

4. Про затвердження Положення про порядок здійснення банками операцій за акредитивами. Постанова НБУ від 03.12.2003 № 514. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1213-03#Text

Сулятицька Варвара Михайлівна,
студентка групи ОМА-19-1
Науковий керівник:
Таращенко Володимир Анатолійович,
к.е.н., доцент кафедри аудиту та економічного аналізу.

КОНТРОЛЬ ТА ОПТИМІЗАЦІЯ ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ З ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК

Анотація. *У статті проаналізовано проблеми податкового контролю податку на прибуток та оптимізації податкового навантаження, обґрунтовано напрями їх удосконалення.*

Ключові слова: *податковий контроль, оптимізація податкового навантаження, податок на прибуток, прибуткове оподаткування підприємств.*

Актуальність тематики дослідження. Система прямих податків регулює прибутки юридичних і фізичних осіб. Одним із важливих важелів регулювання розподілу грошових ресурсів між державою та підприємствами усіх форм власності за своїм фіскальним значенням є податок на прибуток підприємств. Ключовим фактором економічного зростання країни є активна діяльність компаній, які прагнуть максимізувати свій прибуток, що можливо лише за умови існування оптимальної системи оподаткування прибутку.

Податок на прибуток є вагомим джерелом наповнення бюджету, проте недосконаліть законодавства та низький рівень податкового контролю за діяльністю платників податків призводять до недостовірного визначення бази оподаткування, скорочення податкових надходжень, і тому зумовлюють актуальність обраного дослідження.

Ступінь науково визначення проблеми. Значний внесок у вивчення особливостей здійснення бухгалтерського обліку та податкового контролю за сплатою податку на прибуток підприємств внесли Кургіна Л. Г., Кучер С. В., Скітецька І. М., Соколовська А. М., Тулуш Л. Д. та ін. Основні закони і нормативні акти, що згадуються в роботі: Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 12 “Податки на прибуток”, ЗУ “Податковий кодекс України” та ЗУ “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні”.

Однак, система податкового контролю за сплатою податку на прибуток господарюючих суб'єктів в Україні містить низку проблем, що знижують його ефективність і потребують організаційного та методичного удосконалення.

Мета дослідження. Метою статті є розвиток теоретичних положень та розробка практичних рекомендацій щодо бухгалтерського обліку, аналізу та податкового контроль податку на прибуток.

Виклад основного матеріалу. Сучасна зарубіжна наука трактує бухгалтерський облік як певну знакову систему, спрямовану на визначення прибутку, а теорію бухгалтерського обліку – як аналіз методів його обчислення [1, с. 206-213]. Бухгалтерський прибуток – це і є фактичний приріст власного капіталу протягом звітного періоду, котрий визначається за даними бухгалтерського обліку.

Методика його розрахунку відпрацьована десятиліттями так, щоб власники, відокремлені від управління підприємством, могли отримати правдиву інформацію про прибуток, на частку якого вони мають право, а зовнішні аудитори – підтвердити її достовірність без ретельного вивчення самого підприємства. Саме тому в бухгалтерському обліку, принаймні в тій його частині, що становить фінансовий облік, відображаються виключно доходи й витрати, що можуть бути точно визначені та обчислені [2, с. 127].

Розглянемо методику проведення податкового контролю за нарахуванням та сплатою податку на прибуток в корпорації "GENERAL MOTORS".

"GENERAL MOTORS" – американський автомобільний концерн, виробляє вантажні і пасажирські автомобілі в 37 країнах і продає їх в 192 країнах. Компанія продає автомобілі під брендами Buick, Cadillac, Chevrolet, GMC, Holden та Wuling [4].

Аналіз джерел формування активів "GENERAL MOTORS" свідчить, що корпорація функціонує успішно: протягом 2017-2018 рр. власний капітал складав 37,9% пасивів балансу, а в 2019 році він зріс в 2,63 рази, забезпечивши фінансову незалежність підприємства на 81,4%. При цьому більшу частину власного капіталу складає нерозподілений прибуток, 99-99,7% власного капіталу.

Протягом 2017-2018 рр. зобов'язання корпорації "GENERAL MOTORS" перевищували власний капітал та складали 62% всього капіталу підприємства. Проте в 2019 році вдалось знизити зобов'язання

у капіталі до 18,6%. При цьому, співвідношення довгострокової та короткострокової заборгованостей у зобов'язаннях зберігалось протягом всього розглянутого періоду. На 98% зобов'язання складаються з поточного кредитування та лише на 2% – з довгострокового. Також, слід зауважити, що разом із збільшенням власного капіталу, боргový капітал зменшувався (на 63% у 2019 році, порівняно з 2018 роком). Така динаміка здебільшого спричинена скороченням кредиторської заборгованості за одержаними авансами та іншої поточної заборгованості.

Процес податкової перевірки являється важким, так як у створенні бази оподаткування податком на прибуток необхідно брати до уваги значну кількість об'єктів бухгалтерського обліку, і в залежності ним більша за обсягами діяльність суб'єкта господарювання, тим сам й процес перевірки буде більш об'ємним.

Так, як податкова перевірка проводиться методом використання тільки документальних прийомів контролю, податок на прибуток та його база оподаткування є розрахунковою величиною, яка має своє підтверджується тільки документально. У зв'язку з цим, перевіряючи самостійно визначають як проводити перевірку (яким способом), але для отримання достовірних даних краще проводити перевірку суцільним способом, при цьому завжди необхідно пам'ятати про ефективність та доцільність такої перевірки.

Також, слід відмітити, що в ході перевірки податкові органи не мають права вимагати всі бухгалтерські документи, а лише ті, які підтверджують операції стосовно податку на прибуток та прибуток, який враховується в свою чергу для обчислення такого податку.

За висновками оформлення податкового контролю податку на прибуток в корпорації "GENERAL MOTORS" необхідно оптимізувати податкове навантаження, включаючи податку на прибуток.

Податкове навантаження на підприємство вимірюється в абсолютних та відносних величинах. Абсолютними показниками є сума всіх податків і зборів, що сплачуються до бюджетів. Аналіз абсолютних показників податкового тиску не дає змогу об'єктивно оцінити ступінь впливу сукупності податків і зборів на результати діяльності підприємства.

Отже, для того аби визначити податковий тиск разом із абсолютними показниками розраховуються показники (дані) відносного по-

даткового тиску, що містить аналіз структури загального податкового тиску на підприємство, аналіз зовнішніх аналітичних коефіцієнтів податкового тиску, аналіз внутрішніх аналітичних коефіцієнтів податкового тиску (табл. 1).

Таблиця 1

Податкове навантаження з податку на прибуток підприємств

№	Коефіцієнт	Розрахунок	Зміст
1	Податкового навантаження доходів із ПнП	ПНДПнП=ПнП/Д	Частка нарахованого податку / прибуток підприємств у доходах підприємства
2	Податкового навантаження витрат із ПнП	ПНВПнП=ПнП/В	Частка нарахованого податку / прибуток підприємств у витратах підприємства
3	Податкового навантаження прибутку із ПнП	ПНППнП=ПнП/П	Рівень оподаткування прибутку підприємства

Джерело: [5, с. 81-84]

На основі вищезазначеної методології ми аналізуємо податкове навантаження на податок на прибуток у корпорації “GENERAL MOTORS”.

Протягом аналізованого періоду рівень податкової ефективності зріс та відбулося зменшення податкового навантаження на доходи та витрати. Розрахунок цих показників - це спосіб визначити привабливість певного варіанту оподаткування або податкової схеми. Ці показники можуть бути враховані як при аналізі результатів економічної роботи суб’єктів господарювання, так і в процесі прогнозування та оптимізації процесів роботи з податковими зобов’язаннями. Крім того, під час управління якістю в організації ці показники можуть сприяти прийняттю стратегічних управлінських рішень, завдяки яким компанія буде постійно розвиватися в умовах змінних економічних циклів.

Процес оптимізації податків включає: мінімізацію фіскальних платежів (у довгостроковій та короткостроковій перспективі для будь-якого обсягу діяльності) та запобігання штрафам фіскальними органами.

Ефективна податкова політика суб’єктів господарювання щодо мінімізації фіскальних відрахувань передбачає: оптимізацію фінансово-економічної частини підприємства шляхом мінімізації податкових

платежів до бюджету; використання податкових пільг; використання особливостей груп регіональних формувань з різними системами оподаткування; оптимальний вибір елементів впливу на різні податкові бази.

Основними функціями спеціаліста з оптимізації податків корпорації "GENERAL MOTORS" є щотижневий моніторинг нормативної бази, визначення бази податкових відрахувань та податкових ставок.

Вивчення та засвоєння чинного податкового законодавства є об'єктивно необхідною умовою усіх видів податкового планування. Керівництву підприємства необхідно знати, чи є підприємство суб'єктом податкових відносин; які податки повинна платити компанія; за якою ставкою та з якої основи підприємство повинно сплачувати податки; умови сплати податків; вигоди, які компанія може використовувати при сплаті податків.

Цю інформацію повинен надавати фахівець з оптимізації податків із залученням юридичної служби, якщо це необхідно, а також прогнози податкових зобов'язань організації (податковий календар) з метою оптимізації потоку податкових платежів

Слід зазначити, що робота з внутрішнього податкового контролю не вимагає складного дослідницького апарату, загалом рекомендується використовувати: правові бази даних для вивчення чинного законодавства; роз'яснення ДФС України та територіальної податкової інспекції; спеціальна СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ; роз'яснення аудитора.

Враховуючи всі вищезазначені дані, ми можемо запропонувати декілька способів, які допоможуть оптимізувати податкове навантаження в корпорації "GENERAL MOTORS", а саме такі методи: заміна відносин; розподіл відносин; відстрочка сплати податку; безпосереднє зменшення об'єкта оподаткування; офшорні.

Висновки. Таким чином, можливості оптимізації оподаткування дуже широкі за умов їх належного використання. Успіх у впровадженні механізмів оптимізації податкового навантаження вимагає не лише повного знання податкового законодавства, а й творчих підходів та оригінальних ідей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Хендриксен Э. С. Теория бухгалтерского учета / Э. С. Хендриксен, М. Ф. Ван Бреда; пер. с англ. под ред. Я. В. Соколова. – М.: Финансы и статистика, 1997. – 576 с.

2. Фишер С. Экономика / С. Фишер, Р. Дорнбуш, Р. Шманензи ; пер. с англ. Со 2-го изд. – М.: Дело ЛТД, 1993. – 864 с.

3. Кургіна Л. Г. Податковий контроль у системі управління прибутком на підприємствах / Л. Г. Кургіна // Формування ринкових відносин в Україні. – 2012. – № 8. – С. 142-146.

4. Дженерал Моторз // Універсальний словник-енциклопедія. – 4-те вид. – К.: Тека, 2006.

5. Ткачик Л. П. Методика проведення податкового аналізу суб’єктами підприємництва / Л. П. Ткачик // Потенціал стійкого розвитку та фінансова безпека соціально-економічних систем: матеріали І Всеукр. наук.-практ. конф.: м. Сімферополь смт. Гурзуф, 17-18 жовт. 2013 р. – С. 81-84.

Фещенко Ірина Олександрівна
студентка групи ОМА-19-1
Науковий керівник:
Таращенко Володимир Анатолійович,
к.е.н, доцент кафедри аудиту та економічного аналізу

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОКУМЕНТАЛЬНОЇ ПЕРЕВІРКИ ПРАВИЛЬНОСТІ ОБЧИСЛЕННЯ ОБ'ЄКТА ОПОДАТКУВАННЯ ПОДАТКОМ НА ПРИБУТОК ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. *У статті проведено дослідження наукових поглядів, законодавчого підходу щодо формування методичного забезпечення здійснення документальної перевірки правильності обчислення об'єкта оподаткування податком на прибуток підприємств. Запропоновано авторську систематизацію основних підходів щодо формування методичного забезпечення здійснення документальної перевірки правильності обчислення об'єкта оподаткування податком на прибуток підприємств, які включають: підхід, що включає методичне забезпечення, пов'язане із суб'єктними (залежно від ініціативи підприємств або контролюючих фіскальних органів) та функціональними ознаками (відповідно до призначення та характеру документальної перевірки даного типу); підхід, що характеризується акцентом на розробку локальних характеристик методичного забезпечення здійснення документальної перевірки правильності обчислення об'єкта оподаткування податком на прибуток підприємств (виділення методичних прийомів, узагальненого порядку проведення перевірки тощо).*

Ключові слова: *документальна перевірка податку на прибуток, об'єкт оподаткування, податок на прибуток, контролюючі фіскальні органи, правильність обчислення.*

Актуальність тематики дослідження. Реформування податкової системи України вносить певні зміни до порядку обчислення податків, визначення об'єкту оподаткування, методичних засад здійснення перевірки вказаних об'єктів з боку контролюючих фіскальних органів. Незважаючи на широкий спектр досліджень, в яких відобра-

жені основні аспекти окремих напрямків перевірки правильності числення об'єкта оподаткування податком на прибуток підприємств (за даними фінансової звітності, обліку, за окремими господарськими операціями тощо), існування досліджень щодо організації податкового контролю, зокрема з розробки основ діяльності податкових органів щодо здійснення планування, підготовки та проведення податкових документальних перевірок, низка проблем є невирішеною.

Відсутність конкретної методики підготовки підприємств до документальних податкових перевірок, пов'язаних з оцінкою правильності обчислення об'єкта оподаткування податком на прибуток робить актуальним обраний напрям.

Ступінь наукового вивчення проблеми. Питання методичного забезпечення планування, організації документальної перевірки правильності обчислення об'єкта оподаткування податком на прибуток підприємств висвітлено в працях: В. Котович, Т. Єфименко, Л. Ловінської, Є. Калюги, Т. Мисник, О. Кушиної, Л. Чудак тощо.

Мета дослідження. Метою статті є узагальнення наукових поглядів, законодавчого підходу стосовно визначення методичного забезпечення здійснення документальної перевірки правильності обчислення об'єкта оподаткування податком на прибуток підприємств.

Виклад основного матеріалу. Проведемо характеристику та систематизацію наукових, методичних поглядів та законодавчого підходу стосовно методичного забезпечення здійснення документальної перевірки правильності обчислення об'єкта оподаткування податком на прибуток підприємств. Систематизація буде здійснена відповідно до найбільш поширених підходів українського законодавства, поглядів науковців, дослідників щодо вказаної проблематики.

Можна виділити перший підхід, обумовлений методичним забезпеченням, пов'язаний із суб'єктними (залежно від ініціативи підприємств або контролюючих фіскальних органів) та функціональними ознаками (відповідно до призначення та характеру перевірки).

В рамках вказаного підходу можна відмітити законодавчий підхід [6], підхід В. Котович [3] стосовно систематизації, якими встановлено використання низки видів (підходів) проведення документальної перевірки правильності обчислення об'єкта оподаткування податком на прибуток підприємств: 1) документальних планових перевірок (підставою здійснення такого виду перевірок є положення пп. 75.1.2, ст. 77 Податкового кодексу України (далі – ПКУ),

яким визначено, що вони здійснюються згідно із планами-графіками перевірок, до яких відносять платників податку на прибуток, що мають ризики його несплати); 2) документальних позапланових перевірок (правовими підставами здійснення такого виду перевірок є положення пп. 75.1.2, ст. 78 ПКУ, якими передбачено, вони не плануються в положеннях планів роботи відповідних контролюючих органів, хоча можуть бути здійснені у випадках існування хоча б однієї підстави, визначеної в рамках змісту п. 78.1.1-78.1.18 ПКУ); 3) документальних виїзних перевірок (підставами здійснення перевірок є норми пп. 75.1.2 ПКУ, якими встановлено їх проведення за місцями знаходження платників податку на прибуток, за місцями знаходження їх об'єктів); 4) документальних невиїзних перевірок (правові підстави даних перевірок закладено у вимогах пп. 75.1.2, ст. 79 ПКУ, якими визначено, що вони проводяться в приміщеннях відповідних контролюючих органів); 5) документальних невиїзних позапланових електронних перевірок (правові підстави проведення даних перевірок закладено у вимогах пп. 75.1.2 ПКУ, передбачено, що вони проводяться відповідно до заяв платників податку на прибуток, які мають незначні ступені ризику, наданих ними до податкових органах, в яких вони знаходяться на обліку).

Вивчення вказаних вище норм ПКУ, аналітичних матеріалів свідчить про те, до складу документальної інформації, даних, які необхідні для здійснення документальних перевірок правильності обчислення об'єкта оподаткування податком на прибуток підприємств в Україні відносяться ті документи, які застосовуються платниками даного податку для ведення обліку, пов'язаного із оподаткуванням. Вказаний перелік документальних даних встановлено нормами ПКУ.

Необхідно зазначити, що основною метою документальних перевірок правильності розрахунку об'єкту оподаткування податком на прибуток підприємств в Україні є отримання підтверджень фактів того, що задекларована платниками даного податку у відомостях податкових звітів інформація достовірно, точно характеризує фактичні результати їх діяльності за вказаними напрямками. Всі документальні дані, які подаються для вказаних видів документальних перевірок повинні відповідати визначеним стандартним вимогам, які визначені в рамках законодавчої бази. Зокрема: 1) вимоги до порядку оформлення первинної документації, фінансової звітності, даних обліку наведені в положеннях Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову

звітність в Україні" [2]; 2) вимоги до порядку оформлення податкових звітів подано в положеннях ПКУ [6]. Додатково слід зазначити, що окрім нормативно-правової бази, пов'язаної із загальними питаннями обліку, оподаткування, при проведенні вказаних видів документальних перевірок контролюючі органи в Україні керуються положеннями Наказу Міністерства фінансів України 20.08.2015 № 727 [7] стосовно вимог до порядку оформлення результатів документальних перевірок, методичних рекомендацій органів ДФС.

Можемо констатувати, що в рамках підходу, поданого українським законодавцем [6], В. Котович [3] здійснено акцент на суб'єктах (вказівка на те, хто ініціює документальні перевірки за даним напрямком), функціональних ознаках.

Слід відзначити другий підхід, обумовлений орієнтиром на визначення локальних характеристик методичного забезпечення здійснення документальної перевірки правильності обчислення об'єкта оподаткування податком на прибуток підприємств.

В рамках вказаного підходу слід відмітити систематизацію методичних прийомів документальних перевірок правильності розрахунку об'єкта оподаткування податком на прибуток підприємств, представлену в науковому дослідженні Т. Єфименко, Л. Ловінської, Є. Калюги [1, с. 201]. Автори зазначають, що може бути використана низка методичних прийомів перевірки документальної інформації: формальна, економічна, нормативно-правова, зустрічна перевірка документів; зворотні калькуляції, контрольні звірки; оцінки документальних даних відповідно до даних бухгалтерського обліку; аналітичні перевірки балансових, звітних та документальних даних. Склад даних методичних прийомів є досить комплексним, можна зазначити, що він є узагальнюючим в розрізі виявлення можливих варіантів проведення перевірок.

В контексті другого підходу можемо відмітити зміст поглядів Т. Мисник [5, с. 97] стосовно умов проведення документальних перевірок фіскальними органами платників податків стосовно оцінки правильності розрахунку об'єкта оподаткування податком на прибуток. Авторка зазначає, що вказані умови передбачають: 1) суб'єктний орієнтир щодо ініціативи проведення таких перевірок; 2) об'єктний орієнтир на операції, за якими здійснюється визначення об'єкта оподаткування, передбачено відповідну документальну перевірку; 3) існування підстави для здійснення даного виду перевірок; 4) визначений

характер періодичності здійснення документальних перевірок; 5) визначені місця документальних перевірок. Варто відмітити, що авторка упускає існування орієнтиру на ознаку плановості (позаплановості) проведення.

Слід відзначити положення наукових праць О. Кушиної [4], Л. Чудак [8], які сформульовані в рамках другого наукового підходу і передбачають узагальнюючу оцінку методики проведення досліджуваного виду перевірок.

Висновки. В ході дослідження здійснено систематизацію основних підходів щодо формування методичного забезпечення здійснення документальної перевірки правильності обчислення об'єкта оподаткування податком на прибуток підприємств, які включають: підхід, що включає методичне забезпечення, пов'язане із суб'єктними (залежно від ініціативи підприємств або контролюючих фіскальних органів) та функціональними ознаками (відповідно до призначення та характеру документальної перевірки даного типу); підхід, що характеризується акцентом на розробку локальних характеристик методичного забезпечення здійснення документальної перевірки правильності обчислення об'єкта оподаткування податком на прибуток підприємств (виділення методичних прийомів, узагальненого порядку проведення перевірки тощо) [авторська розробка]. Вказана авторська систематизація розширює теоретико-методичне забезпечення за даною проблематикою, має практичну цінність через можливість вибору підходу, який би дозволяв оцінити цей напрямок в рамках встановлених завдань.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Єфименко Т. І., Ловінська Л. Г., Калюга Є. В. Удосконалення оподаткування прибутку підприємств в Україні. К.: ДННУ "Академія фінансового управління", 2013. 526 с.

2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16 липня 1999 року № 996-XIV. Дата оновлення: 10.09.2020. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14 (дата звернення: 10.09.2020).

3. Котович В. Податкові перевірки: що потрібно знати платнику податків. Дата оновлення: 10.09.2020. URL: https://uteka.ua/ua/publication/commerce-12-proverki-i-yuridicheskaya-

podderzhka-4-nalogovye-proverki-chto-nuzhno-znat-nalogoplatelshhiku (дата звернення: 10.09.2020).

4. Кушина О. Документальне оформлення податкової перевірки. Дата оновлення: 10.09.2020. URL: https://uteka.ua/ua/publication/commerce-12-proverki-i-yuridicheskaya-podderzhka-4-dokumentalnoe-oformlenie-rezultatov-nalogovoj-proverki (дата звернення: 10.09.2020).

5. Мисник Т.Г. Податкові перевірки як основна форма податкового контролю. *Наукові праці Полтавської державної аграрної академії*. 2012. Спецвип. С. 96-101.

6. Податковий кодекс України: Закон України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI. Дата оновлення: 10.09.2020. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17 (дата звернення: 10.09.2020).

7. Порядок оформлення результатів документальних перевірок дотримання законодавства України з питань державної митної справи, податкового, валютного та іншого законодавства платниками податків - юридичними особами та їх відокремленими підрозділами: Наказ Міністерства фінансів України 20.08.2015 № 727. Дата оновлення: 10.09.2020. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1300-15 (дата звернення: 10.09.2020).

8. Чудак Л.А. Особливості організації і методики проведення документальної перевірки податку на прибуток. Дата оновлення: 21.09.2020. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7832 (дата звернення: 21.09.2020).

Фішер Наталія Володимирівна,
студентка групи ОМА-19-1
Науковий керівник:
Савченко Алла Миколаївна,
к.е.н., доцент кафедри аудиту та економічного аналізу

АНАЛІТИКА ПІДПРИЄМСТВА ЧЕРЕЗ ОЦІНКУ ЗАБЕЗПЕЧЕНОСТІ ОСНОВНИМИ ЗАСОБАМИ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ

Анотація. *Висвітлено авторські підходи до аналізу ефективності використання основних засобів підприємства. Для отримання об'єктивних результатів аналізу ефективності використання основних засобів виділено систему показників, що включає показники технічного стану основних засобів, узагальнюючі та окремі показники використання основних засобів.*

Ключові слова: *аналіз, основні засоби, ефективність, ефективність використання, показники ефективності.*

Постановка проблеми. Основні засоби є складовою господарської діяльності підприємства. Так як, за допомогою їх наявності можна оцінити рівень забезпеченості необхідними умовами для здійснення фінансово-господарської діяльності суб'єктом господарювання. Але через складну економічну ситуацію в Україні відбувається пошук резервів покращення діяльності підприємства. І одним із способів виступає підвищення ефективності використання основних засобів. Тому, від розв'язання цієї проблеми залежить фінансовий стан підприємства, конкурентоспроможність його продукції на ринку тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням оцінки та аналізу ефективності використання основних засобів присвячені праці багатьох вітчизняних дослідників, зокрема З. В. Атлас, М.І. Баканова, І. О. Борисюк, І. А. Бланк, І.А. Деруна, Г.І. Купалової, М.І. Самбурської, А.Д. Шеремета. Проблему шляхів підвищення ефективності використання основних засобів, досліджуються у працях зарубіжних вчених-Еріка Гісельса, Яна Обейдола, Кена Ханга, Эндрю Харві та ін.

Мета і завдання дослідження. Мета економічного аналізу ефективності використання основних засобів – визначення забезпеченості основними засобами та пошук резервів підвищення їх фондовіддачі.

Виклад основного матеріалу. Підприємство, що має постійну, повну, достовірну інформацію про структуру та динаміку основних засобів, про фактори, що впливають на їх використання - має можливість розробляти напрями, методи й економічну політику, за допомогою можна підвищити ефективність використання основних засобів та, відповідно, виробничі потужності підприємства. В кінцевому результаті, знизити витрати виробництва та збільшити продуктивності праці.

Значення "економічного аналізу основних засобів визначається посиленням їх впливу на зміни в економіці країни і кожної галузі окремо. Як основа техніко-економічного потенціалу … ці активи повинні забезпечувати реалізацію фінансових і соціально-економічних завдань, а також модернізацію підприємств" [2,с. 12].

Джерелом вихідної інформації для розрахунку даних показників про рух основних засобів є фінансова звітність ПАТ "Київського вітамінного заводу" [1].

У таблиці 1 наведено аналіз структури і динаміки зміни загальної величини основних засобів і за окремими їх видами. Як видно з таблиці 1 за звітний період відбулися суттєві зміни в наявності та структурі основних засобів. Сума їх зменшилася на 24809 тис. грн, або на 5,38 %.

Таблиця 1

Структура основних засобів за залишковою вартістю з 2017 по 2019 рр.

Найменування основних засобів	**Власні основні засоби (тис. грн)**		**Питома вага,%**		**Зміни в абсолютних величинах 2019 р. від**	**Темпи зростання (зниження) 2019 р. у % до**	**Темпи приросту 2019 р. у % до**
	2018 рік	2019 рік	2018 рік	2019 рік	2018 року	2018 року	2018 року
1	2	3	4	5	6	7	8
1.Виробничого призначення	460348	435618	0,999	0,999	-24730	0,946	-5,372
будівлі та споруди	114575	109330	0,249	0,251	-5245	0,954	-4,578

машини та обладнання	292445	261979	0,635	0,601	-30466	0,896	-10,418
транспортні засоби	292445	27593	0,635	0,063	-264852	0,094	-90,565
земельні ділянки	0	7731	0,000	0,018	7731	1,000	1,000
інші	21520	28985	0,047	0,067	7465	1,347	34,689
2.Невиробничого призначення	587	508	0,001	0,001	-79	0,865	-13,458
будівлі та споруди	25	21	0,043	0,041	-4	0,840	-16,000
машини та обладнання	10	8	0,017	0,016	-2	0,800	-20,000
транспортні засоби	0	0	0,000	0,000	0	0,000	0,000
земельні ділянки	0	0	0,000	0,000	0	0,000	0,000
інвестиційна нерухомість	0	0	0,000	0,000	0	0,000	0,000
інші	552	479	0,940	0,943	-73	0,868	-13,225
Усього	460935	436126	1,000	1,000	-24809	0,946	-5,382

Джерело: розроблено авторами на основі [1]

Аналіз розрахунків наведених в таблиці 1 показує, що загальний обсяг основних засобів на підприємстві за 2018-2019 рр. зменшився на 24809 тис. грн., що відбулося переважно за рахунок зменшення таких складових, як: будівлі, споруди, машини, обладнання, транспортні засоби. Проте, поряд із зменшенням цих складових відбулося збільшення таких як земельних ділянок на 7731 тис. грн. та інших основних засобів на 7465 тис. грн. Підприємство постійно проводить оновлення основних засобів, а саме машин, обладнання, транспортних засобів. Підприємство постійно здійснює оновлення структури основних засобів. Так, в 2016 році було здійснено капітальних інвестицій в розмірі 82 468 тисяч гривень, в тому числі у придбання машин та обладнання для виробничих потреб, лабораторного та допоміжного обладнання - 56 228 тисяч гривень. В 2017 та 2018 роках відповідно було здійснено капітальних інвестицій в розмірі 142 326 та 120 268 тисяч гривень, в тому числі у придбання машин та обладнання для виробничих потреб, лабораторного та допоміжного обладнання - 107 772 та 87 408 тисяч гривень.

Для забезпечення процесу відтворення основних засобів виробничого призначення на ПАТ "Київський вітамінний завод" важливе значення відіграє вивчення їхнього стану та використання, бо вони є важливим фактором підвищення ефективної господарської діяльності досліджуваного підприємства.

Аналіз технічного стану основних засобів проводиться на основі наступних показників: коефіцієнт зносу (вказує на рівень фізичного та морального зносу основних засобів), коефіцієнт придатності - "виявляє, яку частку складає їх залишкова вартість від первісної вартості" [5].

Аналіз руху основних засобів проводиться на основі наступних показників: коефіцієнт надходження (оновлення) основних засобів, коефіцієнт вибуття основних засобів.

Для аналізу ефективності задіяності основних засобів на підприємстві використовують "показники віддачі основних засобів (показує загальну віддачу від використання кожної гривні, витраченої на основні засоби), капіталоємності (показує частку вартості основних засобів, що припадає на кожну гривню продукції, що випускається) та технічної озброєності праці (показує, скільки гривень, витрачених на основні засоби, припадає на одного працівника)" [4, с. 551].

Результати дослідження стану та ефективності використання основних засобів на досліджуваному підприємстві дозволило сформувати наступну таблицю 2.

Таблиця 2

Аналіз стану та ефективності використання основних засобів ПАТ "Київський вітамінний завод"

Показник	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Абсолютне відхилення(+/-) 2019 від	
				2017 р.	2018 р.
1	2	3	4	5	6
Показники технічного стану основних засобів					
коефіцієнт зносу	0,04	0,19	0,44	+0,40	+0,24
коефіцієнт придатності	0,96	0,81	0,56	-0,40	-0,24
Показники руху основних засобів					
коефіцієнт надходження (оновлення) основних засобів	0,01	0,02	0,01	0,00	-0,01
коефіцієнт вибуття основних засобів	0,20	0,01	0,05	-0,14	+0,04
Показники ефективності використання основних засобів					
фондовіддача	3,46	4,45	5,02	+1,56	+0,57

фондомісткість	0,29	0,23	0,20	-0,09	-0,03
фондоозброєність	612695,9	547836,5	506242,1	-106453,8	-41594,4
рентабельність	34,351	38,086	26,210	-8,141	-11,876

Джерело: розроблено авторами на основі [1]

Виходячи із таблиці 2, було встановлено, що на досліджуваному підприємстві спостерігається тенденція до зниження кількості основних засобів. Так у 2019 році $К_{вибуття}$ склав 0,05,що на 0,04 більше за 2018 рік. Дана ситуація склалася через збільшення зносу основних засобів (застарілість), що вплинуло на зменшення їх придатності. А це свідчить про погіршення функціонального стану певних необоротних активів, які потребують або ж продажу, або ж удосконалення, або ж утилізації. Коефіцієнт оновлення за досліджений період є дуже низьким, що свідчить про відсутність введення в експлуатацію нового обладнання на заміну проданого. Аналіз показника фондовіддачі основних засобів показав його тенденцію до зростання. У порівнянні з 2019 роком, фондовіддача у 2018 році склала 4,45, що на 0,57 більше за 2019 рік. Це є позитивною тенденцією, адже ефективність вкладених коштів у необоротні активи зростає.

ВИСНОВКИ

Аналіз стану та ефективності використання основних засобів ПАТ “Київський вітамінний завод” упродовж 2017–2019 рр. свідчить про погіршення більшості із показників на кінець періоду, що є негативним чинником, оскільки погіршує їх ефективність використання на досліджуваному підприємстві.

Так, необхідно провести оптимізацію структури виробничого обладнання, яка передбачає ліквідацію проблемних місць шляхом: підвищення якості сировини - збільшення кількості корисних речовин в сировині та його технологічність, можливості видобутку продукту; збільшення тривалості роботи машин та обладнання за рахунок: ліквідації незадіяного обладнання (здавання його в оренду, лізинг, реалізація тощо); скорочення строків ремонту обладнання; скоротити цілоденні і внутрішньо змінні простої (введення прогресивних організаційних і технологічних заходів).

Такі напрями сприятимуть не лише підвищенню ефективності використання основних засобів, але й забезпечать успішність господарської діяльності ПАТ “Київський вітамінний завод” загалом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Річні звіти щодо діяльності АТ “Київський вітамінний завод” / ПАТ “Київський вітамінний завод”. URL: http://vitamin.com.ua/ua/Accioneram/report/report2018/

2. Кандиба К. О. Аналіз ефективності використання основних засобів. Управління розвитком. 2014. № 3 (166). С. 12-14. URL: http://repository.hneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/6377?locale=uk

3. Гнатенко Є.П. Алгоритм аналізу основних виробничих засобів на підприємстві. Економічний аналіз. 2016. Том 26. № 1. С. 99-105. URL: http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/13265/1/16.pdf

4. Шарманська, В. М. Аналіз забезпеченості підприємства основними засобами та ефективності їх використання. Молодий вчений. 2018. № 1. С. 550-552. URL: http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/1/129.pdf

5. Кобилецький В. Р., Показники майнового стану. Онлайн-журнал “Financial Analysis online”. URL: https://www.finalon.com/metodyka-rozrakhunku/94-analiz-majna

Хринюк Ольга Миколаївна
студентка групи ОМА-19-1
Науковий керівник:
Панасюк Ольга Вікторівна
к.е.н., доцент, доцент кафедри аудиту та економічного аналізу

АУДИТ МАЛОЦІННИХ ТА ШВИДКОЗНОШУВАЛЬНИХ ТОВАРІВ

Анотація. *Проаналізовано і визначена сутність, особливості організації аудиту малоцінних та швидкозношуваних товарів на підприємствах. Здійснено аналіз недоліків сучасної системи аудиту малоцінних та швидкозношуваних товарів на торгівельних підприємствах України. Визначено ключові напрями удосконалення системи організації аудиту малоцінних та швидкозношуваних товарів на підприємствах з урахуванням сучасних ринкових умов та тенденцій в Україні.*

Ключові слова: *аудит, проблеми, МШП, система, переваги, удосконалення, облік, підприємство, аналіз, ресурси, розвиток, управління, запаси.*

Об’єктом дослідження є малоцінні та швидкозношувані предмети підприємства і чинна система їх обліку та контролю.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних, організаційних і практичних засад обліку та контролю малоцінних та швидкозношуваних предметів підприємства.

Мета дослідження полягає в дослідженні та глибинному аналізі системи аудиту малоцінних та швидкозношуваних товарів на торгівельних підприємствах.

Відповідно до поставленої мети, що визначає зміст дослідження, в роботі було передбачено вирішити наступні основні задачі:

– розкрити поняття виробничих запасів як об’єкту обліку, аналізу та аудиту;

– вивчити методику аналізу забезпеченості та ефективності використання виробничих запасів;

– висвітлити шляхи вдосконалення проведення аудиту і аналізу виробничих запасів.

– обґрунтувати напрямки удосконалення ефективності використання запасів і розкриття інформації щодо малоцінних та швидкозношувальних товарів в сучасних економічних умовах господарювання.

Виклад основного матеріалу. Ефективність роботи компанії, зокрема, залежить від його забезпеченості оборотними активами. На фінансовий стан підприємства впливає склад запасів, саме тому запаси мають бути в оптимальному обсязі для нормального здійснення процесу виробництва, функціонування підприємства та збуту продукції.

Виробничі запаси посідають особливе місце у складі майна та домінуючі позиції у структурі витрат підприємства різних сфер діяльності і визначенні результатів господарської діяльності та при висвітленні інформації про фінансовий стан. До складу оборотних активів відносять виробничі запаси, адже вони можуть бути перетворені на грошові кошти протягом року або одного операційного циклу. Виходячи із вище викладеного, варто зазначити, що основним критерієм віднесення активів до малоцінних активів є їх вартість [3].

Принципова відмінність малоцінних та швидкозношуваних предметів від інших видів запасів полягає в тому, що при їх експлуатації не відбувається зменшення (видозміна, зникнення) так, як це, наприклад, відбувається з матеріалами, сировиною або паливом. Малоцінні та швидкозношувані предмети до кінця їхнього використання на підприємстві/компанії, як правило, своїх властивостей не втрачають та зовнішньо майже не змінюються [6].

Раціональне використання призводить до зниження собівартості виготовленої продукції, а отже, і ціни, що вплине на збільшення прибутку підприємства. Важливим є те, що запаси обслуговують сферу виробництва і є його матеріальною основою.

“Первісна вартість малоцінних та швидкозношуваних предметів складається з наступних витрат:

− суми, що сплачуються згідно з договором постачальнику (продавцю) за вирахуванням непрямих податків;

− суми ввізного мита;

− суми непрямих податків у зв’язку з придбанням запасів, які не відшкодовуються підприємству/установі;

− транспортно-заготівельні витрати (затрати на заготівлю запасів, оплата тарифів (фрахту) за вантажно-розвантажувальні роботи і транспортування запасів усіма видами транспорту до місця їх використання, включаючи витрати зі страхування ризиків транспортування запасів);

– інші витрати, які безпосередньо пов'язані з придбанням запасів і доведенням їх до стану, в якому вони придатні для використання у запланованих цілях компанії" [9].

До інших витрат належать прямі матеріальні витрати, прямі витрати на оплату праці, інші прямі витрати підприємства (установи) на доопрацювання і підвищення якісно технічних характеристик запасів.

"Оцінка вибуття запасів, згідно із П(С)БО 9 "Запаси", може здійснюватися за одним із методів: ідентифікованої собівартості; середньозваженої собівартості; собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО); нормативних затрат; ціни продажу" [1].

"Для малоцінних та швидкозношуваних предметів можливе застосовування методу ідентифікованої собівартості, середньозваженої собівартості; собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО)" [2]. Обрання методу оцінки вибуття малоцінних та швидкозношуваних предметів визначається компанією самостійно, залежно від їх виду та відображається у розпорядчому документі про облікову політику підприємства.

Оцінка бухгалтерського обліку малоцінних матеріальних активів включає низку нормативно-правових актів, серед яких Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку та фінансової звітності, Податковий кодекс України. Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні", Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку, План рахунків та Інструкцію до нього, тощо.

Внутрішній контроль малоцінних матеріальних активів у наукових джерелах переважно розглядають у контексті основних засобів, якщо мова йде про малоцінні необоротні матеріальні активи, або запасів, якщо це стосується швидкозношуваних предметів. "Найбільш ефективним способом здійснення внутрішнього аудиту є створення окремого структурного підрозділу – служби внутрішнього контролю. Тоді внутрішній контроль за малоцінними матеріальними активами можна включити до переліку посадових обов'язків осіб, що займаються контролем запасів (щодо контролю за малоцінними та швидкозношуваними предметами) та контролем необоротних активів (щодо контролю за малоцінними необоротними матеріальними активами)" [9].

В умовах сьогодення можливості контролю малоцінних матеріальних активів, використовуються недостатньо, адже вони не в повній мірі відповідають вимогам наукового управління з причин методологічного, методичного і організаційного порядку. Недостатність необ-

хідної нормативно-правової бази внутрішнього контролю щодо професійної підготовки, належної кваліфікації співробітників контрольної служби зумовлює певні труднощі в підприємствах.

При проведенні аудиту аудитор перевіряє правильність ведення обліку малоцінних матеріальних активів на місцях їх використання, у цехах, відділах тощо, звертаючи особливу увагу на дотримання встановлених норм безоплатної видачі робітникам і службовцям спеціального одягу та взуття й запобіжних пристроїв, а також на дотримання строків їх експлуатації. Аудитор має виявити випадки достроково-го списання малоцінних матеріальних активів або списання їх при звільненні працівників. Крім того, при проведенні внутрішнього аудиту, аудитор при перевірці актів на списання малоцінних необоротних матеріальних активів має встановити повноту оприбуткування залишків від їх ліквідації. Аудит установлює відповідність синтетичного обліку й аналітичного.

Під час перевірки правильності обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів (рахунок 22), аудитору слід пам’ятати, що їх рух обліковується з використанням таких самих методів, як і запасів. При передачі малоцінні та швидкозношувані предмети в експлуатацію їх списують з балансу на витрати діяльності та ведуть оперативно - кількісний облік.

Отже, підходи до оцінки малоцінних матеріальних активів на різних етапах облікового процесу відображуються у розпорядчому документі про облікову політику підприємства. “Таким чином, при складанні розпорядчого документу про облікову політику підприємству доцільно вказати наступні елементи облікової політики щодо малоцінних та швидкозношуваних предметів: номенклатура малоцінних і швидкозношуваних предметів; порядок встановлення строку корисного використання (експлуатації) малоцінних та швидкозношуваних предметів (до 12 місяців); організація оперативного кількісного обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів за місцем експлуатації і відповідальними особами протягом строку їх фактичного використання; оцінка надлишків малоцінних та швидкозношуваних предметів при інвентаризації; порядок обліку і методика оцінки малоцінних та швидкозношуваних предметів, що були у вжитку” [9].

Висновки. Отже, дослідження методики контролю малоцінних матеріальних активів дало змогу виявити перелік типових порушень,

що можуть мати місце при відображення інформації про стан та рух малоцінних матеріальних активів у системі бухгалтерського обліку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Виноградова М.О. Аудит: навч.-метод. посіб. В 2-х ч. / М.О. Виноградова. – Полтава: РВВ ПУЕТ, 2019. – Ч. ІІ. – 177 с.

2. Аудит: організація і методика: навч. посіб./ М.Ф. Огійчук, І.Т. Новіков, І.І. Рагуліна. – К.: Алерта, 2018. – 584 с.

3. Бенько М.М. Інформаційні системи і технології в бухгалтерському обліку [Текст]: монографія / М.М. Бенько – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2018. – 336 с.

4. Бірюк О.Г. Формування облікової політики щодо малоцінних та швидкозношуваних предметів / О.Г. Бірюк. - Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/foa/2008_12/12_24.pdf

6. Бондар М.І. Облік у зарубіжних країнах: навч. посіб./ М.І. Бондар, Ю.А. Верига, С.І. Мельник, Н.В. Хоменко; за заг. ред. Ю.А. Вериги. – К.”Центр учбової літератури”, 2019.- 216 с.

7. Бутинець Т.А. Об’єкти господарського контролю: проблеми визначення / Т.А. Бутинець // Вісник Житомирського державного технологічного університету. - 2017.-№2.-С.25-36.- Режим доступу: http://www.nbuv.gov.Ua/portal/soc_gum/ptmbo/2010_2/4.pdf

8. Дробязко С.І. Облік та оподаткування підприємств малого бізнесу: Навч. посіб./ С.І. Дробязко, Т.М. Козир, С.Б. Холод; за заг. ред. П.Й. Атамаса. - К.: Центр учбової літератури, 2018. – 416 с.

9. Шумило Р. Р. Організація обліку малоцінних та швидкозношуваних матеріальних активів: теорія і практика / Р. Р. Шумило // Вісник Львівської комерційної академії. Серія економічна. – 2019. – Випуск 32. – С. 144-147.

10. Положення (стандарти) бухгалтерського обліку (зі змінами та доповненнями) // [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://buhgalter911.com/Res/PSBO/PSBO.aspx

Хрящевська Василина Василівна
студентка групи ОМА 19-1
Науковий керівник:
Таращенко Володимир Анатолійович
к.е.н, доцент кафедри аудиту та економічного аналізу

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ ТА ЙОГО РОЛЬ У ФОРМУВАННІ БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ

Анотація. *Розглянуто економічну сутність податку на додану вартість, об'єкт, особливості його нарахування та сплати до бюджету. Проаналізовано динаміку надходжень ПДВ до бюджету помісячно з січня по вересень 2020 року в порівнянні з аналогічними періодами 2019 року.*

Ключові слова. *Податок на додану вартість, податкові надходження з ПДВ, відшкодування ПДВ.*

Актуальність тематики дослідження. На даний час податок на додану вартість є основний з багатьох податків в Україні, проте й одним із найскладніших. ПДВ застосовується в багатьох країнах світу і має значний вплив на формування дохідної частини державного бюджету. Тому, на сьогодні є актуальним дослідження суті податку на додану вартість з метою, виявлення суперечностей нормативно-правових актів, які регулюють порядок відшкодування його до бюджету України. Це дасть змогу підвищити фіскальну роль даного податку і збільшити надходження до державного бюджету країни.

Ступінь наукового вивчення проблеми. Економічну сутність податку на додану вартість у своїх працях досліджували такі вчені як: А. Соколовська, В. Буряковський, К. Ковальчук, А. Скрипник та інші. Однак, враховуючи зміни податкового законодавства, питання ефективності ПДВ потребує подальших досліджень.

Мета дослідження. Визначення сутності податку на додану вартість та аналіз податкових надходжень до бюджету за січень – вересень 2020 року, із врахуванням чинного законодавства України.

Виклад основного матеріалу. Податок на додану вартість – це непрямий загальнодержавний податок на споживчу вартість, що сплачують як юридичні так і фізичні особи. Був запроваджений і розроблений у Франції в 1954 році. У середині минулого століття ПДВ увійшов до складу податкових систем майже всіх європейських країн. На даний момент, він діє в більшості промислово розвинутих країнах світу, окрім США та Японії.

За економічною сутність ПДВ – це непрямий податок, що включається в ціну товару. Він нараховується та сплачується платниками податків до бюджету з операцій постачання товарів і послуг на митній території України, а також з операцій експорту та імпорту [1, 5]. Тобто, ПДВ є частиною новоствореної вартості, яка утворюється на кожному етапі обігу чи виробництва, а дана сума входить до складу продажної ціни товарів (робіт, послуг) і сплачується кінцевим споживачем. Даний податок утримується за даними кожного акту купівлі-продажу, починаючи зі стадії виробництва товару і закінчуючи стадією реалізації. На всіх етапах розмір ПДВ визначається як різниця між сумою податку, сплаченого споживачем товару, та сумою податку, який сплачений його виробником постачальнику матеріалів та сировини, послуг і робіт. Разом з тим на кожному етапі виробництва й обігу товару підприємство компенсує свої витрати і додає податок на новостворену на підприємстві вартість [3].

Тому, підприємства є платниками ПДВ лише формально, бо вони просто перераховують до бюджету суму податку, яку отримують від покупців, тобто даний вид податку сплачується не з власних доходів підприємства, а тягар його сплати по факту лягає на споживача.

Податок на додану вартість виконує стимулюючу, регулюючу та фіскальну функції (рис. 1).

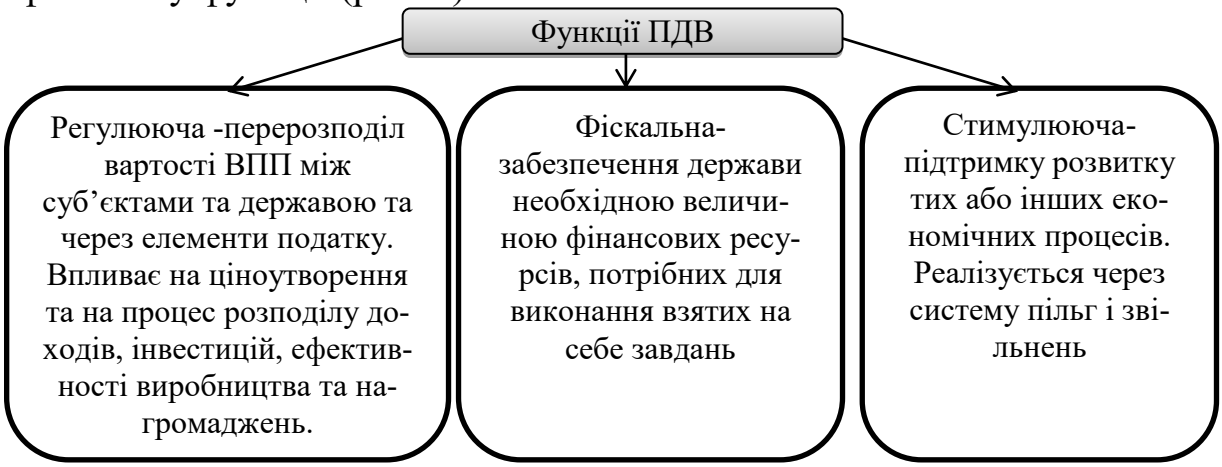

Рис 1. Функції податку на додану вартість

Джерело: складено за даними [1]

З позитивних характеристик ПДВ маємо такі, як прискорене витіснення з ринку слабких виробників, стримування кризи надвиробництва,, "вбудований" механізм взаємної звірки платниками податкових зобов'язань та ін. Але на даний час, коли в Україні немає кризи перевиробництва і потреби витісняти з ринку слабких виробників, а сам механізм потребує трудомісткого електронного адміністрування, позитивні риси ПДВ не можуть бути визначальними. Переваги та недоліки ПДВ надані у таблиці 1

Таблиця 1

Переваги та недоліки податку на додану вартість

Переваги	Недоліки
Ритмічне надходження коштів до бюджету	Виступає фактором,що стримує розвиток виробництва
Володіє нейтральність по відношенню до платника, до переміщення товарів і послуг, розміщення ресурсів	Виступає фактором, що негативно впливає на високотехнологічні і наукоємкісні виробництва
Виступає фактором, що прискорює витіснення з ринку слабких виробників та стримує кризу надвиробництва	Виступає фактором, що стимулює інфляцію при високих ставках
Наявність механізму взаємної перевірки платниками податкових зобов'язань	Володіє масовим регресивним характером як моментально, так і в часі
Дає можливість отримувати кон'юнктурний прибуток, стримувати неоправданий ріст цін	Володіє можливістю ухилення від сплати в умовах недосконалого бухгалтерського обліку
Виступає фактором,що ліквідує лишні ланки господарського управління	відсутністю стабільного правового поля ПДВ характеризується низькою фіскальною ефективністю
Виступає фактором, що регулює розмір заробітної плати і ціни	

Джерело: складено за даними [2]

Враховуючи вище зазначене, ПДВ в Україні має значні недоліки та потребує ретельного дослідження.

За даними офіційного сайту ДПС України [4], протягом січня – вересня 2020 року зібрано 85 млрд.грн податку на додану вартість. Це на 24,9 млрд грн, або в 1,4 раза більше відповідного періоду минулого року. Фактичний рівень надходжень перевищив очікуваний на

25,7 млрд грн, або на 43,3%. Окремі показники з ПДВ за січень - вересень 2020 року у порівнянні із зазначеними місяцями 2019 роком зображені на Рис.2.

Рис.2. Окремі показники ПДВ за січень-вересень 2019-2020 років

За 9 місяців 2020 року платникам відшкодовано 104,3 млрд. грн податку на додану вартість.

Висновки. Отже, ПДВ нараховується та сплачується платниками податків до бюджету з операцій постачання товарів і послуг на митній території України, а також з операцій експорту та імпорту. Як ми бачимо підприємством оподатковуються не одержані доходи, а його витрати пов'язані з процесом виробництва, при цьому в кінцевому варіанті суб'єкт господарювання сплачує лише різницю між сплаченим та отриманими сумами ПДВ, а суму що залишилась платять покупці, які є кінцевими споживачами. Тому для стабілізації податкових надходжень до бюджету необхідно, здійснити заходи, для розширення бази оподаткування ПДВ за рахунок заохочування розвитку реального сектору економіки, а також збільшення обсягів виробництва і його споживання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ковальчук К. Ф. ПДВ: ефективність і проблеми справляння / Т. М. Рева, К. Ф. Ковальчук // Вісник Академії митної служби України. Сер.: Економіка. - 2009. – № 1. – С. 124-130. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vamsue_2009.

2. Стужук Т.М., Джуравець М.В. Оподаткування ПДВ в Україні: позитивні та негативні сторони [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://intkonf.org/stuzhuk-t-m-dzhuravets-mvopodatkuvannya-pdv-v-ukrayini-pozitivni-ta-negativni-storoni/.

3. Загорський В. С. Бюджетна система та оподаткування в Україні: проблеми розвитку: [Монографія]. – Х.: ВД “ІНЖЕК”, 2018. – 288 с.

4. Офіційний сайт ДПС України, [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://tax.gov.ua/data/files/253116.jpg.

5. Податковий кодекс України зі змінами від 23.06.2020 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17

Черненко В'ячеслав Іванович,
студент групи ОМА-19-1
Науковий керівник:
Мельник Микола Миколайович,
к.е.н., доцент кафедри аудиту та економічного аналізу

ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ЕКОНОМІЧНОГО ЗМІСТУ ГОТІВКОВИХ ТА БЕЗГОТІВКОВИХ ОПЕРАЦІЙ ТА ЇХ СПІВВІДНОШЕННЯ

Анотація *У статті проаналізований облік та аудит готівкових операцій на підприємстві та обґрунтовано їх співвідношення в економічній сфері України. Досліджено розподіл готівкових та безготівкових операцій і причин використання кожного виду окремо. Підкреслено перевагу безготівкових розрахунків,, так як вони займають з кожним роком більший сегмент грошового обігу в Україні.*

Ключові слова*: грошовий оборот, готівкові операції, безготівкові операції, касові розрахунки, каса, поточний рахунок.*

Постановка проблеми. На сьогоднішній день гроші є основою економіки, а саме від світового рівня до рівня людини. Тисячі транзакцій проводяться кожну хвилину по всьому світу в грошовому та негрошовому вигляді. Гроші є ресурсом для підприємства і ефективного розвитку. Процес проведення операцій є дуже важливим для існування підприємств, тому пошук шляхів їх удосконалення є дуже важливим для аудиту та обліку. Із-за кризової ситуації в Україні збільшується грошова маса, але співвідношення готівкових та безготівкових операцій змінюється в сторону безготівкових транзакцій і важливо зрозуміти причини цього явища.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Важливими дослідженнями по теоретичних аспектах обліку готівкових та безготівкових операцій та їх співвідношення проводили такі вітчизняні науковців, як: І.Б. Садовська, А.М. Мороз, М.І. Савлук, С.А. Циганов, А.А. Чухно та ін. З кожним роком економічна ситуація змінюється і залишається дуже нестабільною, що є причиною вивчити зміст касових операцій на підприємстві для ефективного їх використання.

Мета дослідження. Метою статті є дослідження готівкових та безготівкових операцій на підприємстві. Зрозуміти суть цих операцій їх переваги та недоліки. Визначити їх співвідношення та зрозуміти переваги кожного виду операцій. Проаналізувати тенденції що до безготівкових платежів та визначити, які переваги у кожного виду. Визначити основні питання при аудиті готівкових та безготівкових операцій.

Виклад основного матеріалу. Кожен день проводяться тисячі готівкових та безготівкових операцій, що в свою чергу і створює економічні відносини на різних рівнях економіки.

Грошові розрахунки створюють грошовий обіг організації незалежно від її виду діяльності, організаційно-правової форми, здійснення їх у готівковій чи безготівковій формі. Складниками грошового обігу є грошові надходження та грошові витрати підприємств, будь-які види розрахунків між учасниками господарської діяльності. Грошовий обіг відображає рух грошових коштів між учасниками процесів виробництва, розподілу, обміну і споживання, тому має вплив на результати діяльності суб'єктів господарювання [1].

Касові та безготівкові розрахунки створюють грошовий обіг. Грошові операції проводяться валютою в національній і в іноземній валюті. Гроші використовують для багатьох операцій, які пов'язані з оплатою праці, оплатою послуг, оплата цінних паперів та акцій. Готівкові операції в Україні прописані в Положенні "Про ведення касових операцій у національній валюті в Україні".

Готівкові операцій – це операції, під час яких грошові кошти переміщуються у вигляді готівки. Облік касових операцій здійснюється відповідно до Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні, затвердженого постановою Правління НБУ від 15.12.04 р. № 637).

Відповідно до цього Положення, кожна установа, підприємство та організація для здійснення розрахунків готівкою повинні мати касу [2].

Підприємства,які здійснюють готівкові операції повинні мати каси. Каса в свою чергу являє собою приміщення або ж структурний підрозділ для збереження і проведення операцій з грошима. Зберігаються в касі не тільки гроші, а й цінні папери, векселі, акції, що також відносять до касових операцій.

Також кожна каса має ліміт на проведення готівкових операцій. Ліміт каси розраховуються з середнього за дань надходження готівки або видачі готівки за дозволом керівника чи уповноваженої особи. Підприємства визначають ліміт, враховуючи режим та умови роботи каси, віддаленість від банку, обсяг обороту надходжень та видатків за рахунками.

Каси підприємств проводять приймання готівки за прибутковим касовим ордером, підписаним головними бухгалтером або особою ним уповноваженою. При прийманні грошей особі, яка внесла готівку, видається квитанція за підписами головного бухгалтера або особи ним уповноваженої та касира, завірена печаткою (штампом) касира або відбитком касового апарата[3].

Підприємство може використовувати готівку на різні потреби по типу зарплата чи інші операційні дії, але Національний Банк України встановив обмеження, що до використання:

- підприємство зобов'язане використовувати готівку, отриману в банку, за цільовим призначенням, вказаним у чеку на її отримання;

- сума готівкового розрахунку одного підприємства з іншим протягом одного операційного дня не повинна перевищувати 10 000 грн.;

- підприємство, яке має заборгованість перед бюджетом, виплату заробітної плати проводить тільки готівкою, отриманою з рахунку в банку;

- видачу готівки під звіт проводять за умови повного звітування підзвітної особи за попереднім авансом [3].

Що до обліку безготівкових операцій, то вони регулюються відповідно до Закону України "Про банки і банківську діяльність" від 20.03.1991 р. № 872-XII та наказу НБУ "Інструкція про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах" від 12.11.2003 р. № 492.

Безготівкові розрахунки - це перерахування грошових коштів з рахунку підприємства-платника на рахунок підприємства-отримувача. Фінансовим посередником у цих розрахунках виступає банк, який надає послуги своїм клієнтам-підприємствам, підприємцям і фізичним особам [4].

Згідно інструкції НБУ, безготівкові операції розрізняються по видам:

- платіжні вимоги та платіжні доручення;

- розрахункові чеки;
- операції за акредитивом:
- зачислення взаємо-заборгованості;
- банкові карти.

Для обліку безготівкових операцій використовують рахунок номер 31 “Рахунки в банках”, де гроші розміщені на рахунках банків для різноманітного їх використання для потреб підприємства.

Також для розуміння готівкових та безготівкових операцій слід ознайомитись з рахунком №33.

Рахунок 33 “Інші кошти” призначений для узагальнення інформації про наявність та рух грошових документів, які знаходяться в касі підприємства, та про кошти в дорозі, тобто грошові суми, внесені в каси банків, ощадні каси або поштові відділення для подальшого їх зарахування на розрахункові або інші рахунки підприємства [5].

Коли проводяться ці рахунки, то використовуються документи в паперовому варіанті так і в цифровому. Що до співвідношення готівкових та безготівкових операцій, то слід зазначити, що з кожним роком кількість безготівкових операцій стає більше, але показники співвідношення обсягу готівки в обігу до ВВП в Україні зростають з кожним роком, що пов’язано з тим що гривня втрачає свою вартість і потребує збільшення кількості валюти для утримання своєї вартості, а також українці, як і раніше довіряють готівковим розрахункам. Люди відають перевагу готівці, вважаючи цей спосіб оплати швидшим і безпечнішим, але безготівкові розрахунки є більш розповсюдженні на підприємствах.

До переваг безготівкових операцій перед готівкою належать такі, як:

- скорочення витрат на обслуговування грошового обігу;
- зменшення витрат на виготовлення грошей;
- підвищення захисту від пограбування та підроблення грошей;
- скорочення тіньового сектору економіки;
- підвищення прозорості формування доходів та витрат корпорацій, бізнесу, сектору загальнодержавного управління та домогосподарств;
- зручність використання[6].

Рис.1 Обсяг та сума готівкових та безготівкових операцій в Україні[7]

Кількість операцій із використанням банківських карток за результатами першого півріччя 2019 року становила 2 352 млн шт., а їхній обсяг – 1 667 млрд грн. Якщо виразити тільки безготівкові операції, то їх кількість становила 1918,1 млн шт., а їхній обсяг – 823,2 млрд грн. На сьогодні безготівковими є вісім із десяти операцій з платіжними картками. Також слід зазначити, що кількість в pos-терміналах, що для зняття готівки кількість становить 434,2 млн шт., а їхній обсяг – 843,7 млрд грн. Слід зрозуміти, що тенденція до обсягу та суми безготівкових операцій зростає з кожним роком, що пов'язано зі збільшенням грошової маси.

Висновки. На основі отриманих даних можна зробити висновки, що в наш час збільшується кількість безготівкових операцій. В той самий час в Україні збільшилась готівка, але зменшилась кількість проведених готівкових операцій, що пов'язано зі знеціненням гривні та діями НБУ щодо її утримання.

Безготівкові операції мають безліч переваг перед готівкою при аудиті, бо вони знаходяться на поточних рахунках в банках, що добре впливає на фіксування при використанні. Кожне переміщення грошей при безготівкових розрахунках просто перевірити. За зберігання грошей відповідає банк, що в свою чергу позитивно впливає на економіку, бо гроші продовжують брати участь в грошовому обігу, а також гроші в банку захищені від фінансових махінацій на підприємстві та

мінімізує людський фактор, щодо невідповідального їх зберігання. Також гроші краще зберігати в банку, бо вони автоматично захищенні від виводу з обороту старих банкнот, а також захищені від фізичного пошкодження цілісності банкноти. З інформації НБУ про pos-термінали ми бачимо, що обсяг безготівкових операцій по обсягу займає 49.4%,що майже половина, але кількість безготівкових операцій значно більша і становить 82 %, що пов'язано з розвитком NFC та різних сервісів безконтактної оплати. Збільшення кількості безготівкових операцій означає зменшення сектору тіньової економіки. Також безготівкові розрахунки сприяють розвитку глобалізації, бо цим способом можна розплатитися в різних країнах, без потреби купувати іншу валюту. Безготівкові транзакції також є захищеним та швидким способом оплати. Облік безготівкових операцій також є більш ефективним, бо він є прозорим та набагато легшим при підрахуванні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гриліцька А.В. Особливості обліку та контролю готівкових і безготівкових розрахунків: теоретичний аспект. с.246 URL: http://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/24_2020/38.pdf

2. Облік фінансово-розрахункових операцій. URL: https://studfile.net

3. Облік готівкових грошових коштів в касі. URL: https://pidru4niki.com

4. Облік безготівкових розрахунків. URL: https://pidru4niki.com

5. Павлюк Т.І. Облік безготівкових розрахунків та напрями його вдосконалення URL: http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/18137/

6. Лелюк О.С Проблеми та перспективи розвитку безготівкових розрахунків в Україні. URL: http://www.market-infr.od.ua

7. Офіційний веб-сайт Національного банку України. Обсяг та кількість безготівкових операцій. URL: https://bank.gov.ua

Шамрай Вадим Валентинович,
студент групи ОМА 19-1
Науковий керівник:
Панасюк Ольга Вікторівна,
к.е.н., доцент, доцент кафедри аудиту та економічного аналізу

ОКРЕМІ ВИДИ ПРЕВЕНТИВНОГО ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮ АКЦИЗНОГО ПОДАТКУ

Анотація. *Проаналізовано інструментарій превентивного податкового контролю. Встановлено, що основні види превентивного податкового контролю визначені Податковим кодексом України, при цьому, сутність поняття "превентивний податковий контроль" в кодексі не розкрито. Вказано недоліки та переваги використання окремих видів превентивного податкового контролю акцизного податку. Запропоновано внесення змін до Податкового кодексу України для розширення розуміння існуючих видів і способів превентивного податкового контролю.*

Ключові слова та терміни: *акцизний податок, податковий контроль, ліцензія, акцизна марка, моніторинг, податковий рескрипт.*

Актуальність дослідження. Держава знаходиться у постійному пошуку альтернативних способів використання вже існуючих видів і форм податкового контролю з метою перевірки відповідності законодавству діяльності суб'єктів господарювання з урахуванням дотримання інтересів платників податків при здійсненні контрольних заходів. Вагоме місце серед різних видів податкового контролю займають види превентивного характеру. Термін "превентивний" походить від латинського "preventio", що в буквальному перекладі означає "попереджую", "запобігаю". Таким чином, на відміну від наступного контролю, який дозволяє виявити податкові порушення, превентивний податковий контроль покликаний їх попередити, відвернути. Якщо порушення, встановлені наступним податковим контролем в ряді випадків неможливо виправити, то в результаті мір превентивного податкового контролю досягається можливість попередити вірогідні втрати бюджету. У чинній редакції Податкового кодексу України відсутнє визначення терміну "превентивний податковий контроль", хоч окремі

інструменти його реалізації регламентовані достатньо детально. Заходи превентивного податкового контролю переважно застосовуються у сферах оподаткування із найбільшими ризиками ухилення від сплати податків, як правило, у сфері обігу та оподаткування підакцизних товарів, зокрема тютюнових виробів.

Аналіз останніх публікацій та досліджень. В економічній науці є чимало праць, присвяченим теоретичним та емпіричним дослідженням інструментів податкового контролю, а також взаємодії учасників податкових відносин. Зокрема, в Україні дана проблематика досліджувалася у працях: В.Л. Андрущенка, О.С. Ватаманюка, С.І. Лекаря, Н.І. Рубан, В.І. Теремецького та інших науковців. Проте, зважаючи на динамічність внесення змін у вітчизняне податкове законодавство, чимало теоретичних аспектів використання превентивних видів податкового контролю залишаються дискусійними та потребують подальших досліджень.

Метою написання статті є аналіз використання окремих видів превентивного податкового контролю акцизного податку на виробництво та обіг тютюнових виробів та встановлення їх недоліків та переваг.

Виклад основного матеріалу. До найбільш застосовуваних видів превентивного податкового контролю обхідно віднести: облік платників акцизного податку та моніторинг здійснюваних ними операцій; маркування окремих підакцизних товарів; ліцензування видів діяльності, пов’язаних з виробництвом та обігом підакцизних товарів. Поряд з цим застосовуються і інші способи превентивного контролю: реєстрація розрахункових операцій, висилання нагадувань про необхідність виконання певних дій, попередження про можливі негативні наслідки за девіантні поступки тощо.

Як засіб презумптивного оподаткування та інструмент превентивного податкового контролю в багатьох державах широко застосовується ліцензування окремих видів діяльності. Ліцензування передбачає отримання спеціального дозволу (ліцензії) і є засобом контролю держави за дотриманням суб’єктами господарювання вимог законодавства. Особливого поширення ліцензування набуло у сфері виробництва та обігу тютюнової продукції. Запроваджено таке ліцензування і в Україні. Відповідно до чинного законодавства, суб’єкти господарської діяльності повинні отримати ліцензії на виробництво тютюнових виробів, їх імпорт та/або експорт оптову та роздрібну торгівлю тютюновими виробами. Ліцензії на виробництво тютюнових виробів

видаються лише суб'єктам господарювання, які мають повний технологічний цикл виробництва тютюнових виробів, включаючи виготовлення тютюнової суміші та сигаретні цехи. Органом ліцензування виступає Департамент податків і зборів з юридичних осіб ДПС України, а Ліцензії на право роздрібної торгівлі тютюновими виробами разом з додатками до ліцензії видаються структурними підрозділами контролю за обігом та оподаткуванням підакцизних товарів територіальних управлінь ДПС України в регіонах.

У світовій практиці податкового адміністрування широко застосовується такий інструмент превентивного податкового контролю, як фіскальні марки. В англомовних державах такі марки називають revenuestamp (від англ. revenue – дохід, виручка, державні доходи, служба державних доходів, фінансове управління). Різновидністю фіскальних марок виступають податкові марки (taxstamp). В Україні податкові марки представлені акцизними марками – це спеціальний знак, який наноситься на підакцизний товар, що відповідає спеціальним вимогам безпеки і підтверджує сплату акцизного податку. Маркування алкогольної продукції та тютюнових виробів розпочалося відповідно до Указу Президента України від 12.07.1995 року. Головна мета запровадження такого фіскального інструменту – запобігання ухиленню від сплати акцизного збору та обігу неякісних і підроблених товарів. Незважаючи на окремі труднощі, маркування дозволяє активно протидіяти ухиленню від оподаткування у сфері обігу тютюнових виробів. Зважаючи на ефективність такого інструменту, в чинній редакції Податкового кодексу пролонговано його подальше застосування. Зокрема, ст. 226 Податкового кодексу України передбачено, що у "разі виробництва на митній території України тютюнових виробів чи ввезення таких товарів на митну територію України платники податку зобов'язані забезпечити їх маркування марками встановленого зразка у такий спосіб, щоб марка акцизного податку розривалася під час відкупорювання (розкривання) товару" [1].

Підрозділи контролю за обігом та оподаткуванням підакцизних товарів здійснюють продаж марок виробникам та імпортерам тютюнових виробів. Для отримання марок такі суб'єкти господарської діяльності, виходячи із виробничої програми чи укладених договорів, подають заявки-розрахунки необхідної кількості марок. Разом із заявкою подаються довідки про сплату суми податку, яка розрахована за ставками для готової продукції, звіти про використання марок за по-

передній період та копії платіжних документів на перерахування плати за марки з відміткою банку про оплату.

Проте, на теперішньому етапі розвитку комп'ютерних та поліграфічних технологій українська та світова практика свідчить, що паперові акцизні марки перестають бути ефективним засобом боротьби з нелегальною торгівлею та підтвердженням сплати акцизного податку. Паперові марки можна підробити незалежно від кількості нанесених захисних елементів. Вони можуть бути втрачені або вкрадені та використані в незаконних цілях. За допомогою паперової марки не можливо стежити за маршрутом переміщення тютюнової продукції. Тому, актуальним є перехід на електронну акцизну марку, перевагами якої є усунення вказаних недоліків.

Серед інструментів превентивного податкового контролю в ряді держав активно використовується так званий податковий рескрипт (rescriptfiscal). Суть його в наступному: платники податків, плануючи ту чи іншу фінансово-господарську операцію і не будучи впевненими в її податкових наслідках, звертаються за відповідним роз'ясненням до податкового органу. Останній, у свою чергу, аналізує законність операції і її податкові аспекти та надсилає платнику письмовий висновок, при потребі – застереження. Діючи в рамках такого роз'яснення, платник звільняється від можливої відповідальності за податкове правопорушення. Також, до превентивних методів податкового контролю необхідно віднести горизонтальний моніторинг платників. Горизонтальний моніторинг передбачає відстеження та аналіз фіскальним органом податкових ризиків стосовно фінансово-господарських операцій платників податків (як правило – найбільших платників). Основна мета горизонтального моніторингу – створення партнерських стосунків фіскального відомства та платника шляхом своєчасного реагування та упередження здійснення ними ризикових операцій, які можуть призвести до порушень законодавства у сфері оподаткування. Такий метод вперше був застосований в Нідерландах, в подальшому його запозичили Німеччина, Словенія, Австрія[2, с. 214]. З 2011 року про запровадження горизонтального моніторингу заявила Україна. Горизонтальний моніторинг полягає в супроводі фіскальною службою найбільших платників податків та надання платнику комплексу інформаційно-консультаційно-довідкових послуг для упередження можливих податкових правопорушень та належного виконання платниками в партнерстві із фіскальним органом своїх пода-

ткових обов'язків. Фіскальна служба, здійснюючи моніторинг фінансово-господарської діяльності платника, попереджуватиме його про можливі ризики та податкові наслідки від здійснення певних операцій, трансакції із сумнівним контрагентами тощо. Для платників, як перебувають на горизонтальному моніторингу, створено на сайті податкового органу електронні кабінети, де можна почерпнути інформацію про стан взаєморозрахунків, погасити податкове зобов'язання, оперативно отримати відповідь на запит тощо. Водночас, податкова служба скоротить кількість перевірок таких платників, сфокусувавши свою увагу на електронному аудиті звітності із застосуванням відповідного програмного забезпечення та аналітичного апарату, зокрема методів статистичного аналізу. Горизонтальний моніторинг запроваджено стосовно найбільших платників податків-виробників тютюнової продукції, з якими укладено окремі договори.

Разом з тим, горизонтальний моніторинг не є ідеальним по своїй природі. Так, одним із серйозних невизначеностей можна вважати питання про конфіденційність – податкову таємницю. Співробітники фіскальних органів, які мають доступ до документації платника податків, отримують інформацію, яка могла б стати цінною для компанії-конкурента. Якщо в період роботи податкового інспектора витік інформації суворо відстежується, то після його звільнення питання про дотримання податкової таємниці залишається відкритим. Однак переваг все ж таки більше ніж недоліків, адже останні можна з часом мінімізувати за рахунок удосконалення механізму горизонтального моніторингу [3, с. 314].

Таким чином, в Україні уже проведено значну роботу щодо впровадження превентивних видів податкового контролю акцизного податку, застосування яких свідчить про більш ліберальний підхід до проведення контрольно-перевірочної роботи та наявність переваг як для держави, так і платників акцизного податку.

Вбачаємо, що перевагами для держави є: зменшення ризику застосування бізнесом різних схем уникнення від сплати акцизного податку; скорочення кількості податкових перевірок та пов'язаних з ними адміністративних витрат; здійснення моніторингу поточної господарської діяльності виробника підакцизних товарів, нарахування та сплати акцизного податку; високий ступінь відкритості платника акцизного податку, постійний доступ до документообігу господарських операцій в електронному режимі. Водночас, перевагами для платника

акцизного податку є: відсутність раптових додаткових нарахувань податків, пені, штрафів; повне або часткове звільнення від податкових перевірок; скорочення коштів і часу, що витрачаються на врегулювання спорів у суді; підвищення ефективності управління податковими ризиками; зменшення невизначеності, що виникає у процесі тлумачення і застосування податкового законодавства; отримання оперативних консультацій з питань оподаткування операцій для коригування своєї економічної політики.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Податковий кодекс України від 02 грудня 2010 року № 2755-VI (Редакція від 01.07.2020) – // База даних "Законодавство України"/ВР України. **Ошибка! Недопустимый объект гиперссылки.**www.zakon5.rada.gov. (дата звернення 30.09.2020).

2. Ватаманюк О. С. Зарубіжний досвід супроводження великих платників податків та його актуальність для України // Вісник ЖДТУ. 2016. № 4 (78). С. 211–217.

3. Лекарь С. І. Горизонтальний моніторинг як прогресивний механізм податкового контролю // Економічний форум. 2017. №2. С. 311-317.

4. Теремецький, В. І. Горизонтальний моніторинг – новий метод здійснення податкового контролю // Форум права. 2012. № 1. С. 953–961.

Щолкіна Ольга Романівна
студентки групи ОМА-19-1
Науковий керівник:
Салямон-Міхєєва Катерина Дмитрівна,
к. е. н. доцент

ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДОЛОГІЇ АНАЛІЗУ ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО ТА СОБІВАРТОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

Анотація: *У статті визначено актуальність аналізу витрат виробництва і собівартості сільськогосподарської продукції на теперішньому етапі зростання економіки України, виявлено потребу використання застосовуваних методів аналізу на сільськогосподарських підприємствах, прописані переваги та недоліки найпоширеніших методів на основі узагальнення наукових та економічних праць. Знайдено проблеми проведення аналізу витрат виробництва та собівартості продукції на підприємствах сільськогосподарської галузі.*

Ключові слова: *аналіз витрат виробництва, методи аналізу, прийоми аналізу, перспективний аналіз, ретроспективний аналіз.*

Постановка проблеми. Сільськогосподарське виробництво – є однією з найважливіших елементів української економіки, яка задовольняє харчові потреби більшості населення. Витрати виробництва тісно пов’язані з собівартість продукції, яка є важливим фактором для підприємства і сприяє здатності підприємства представляти свою продукцію на ринку.

Незалежно від форми власності і господарювання собівартість продукції повинна прогнозуватися, аналізуватися і контролюватися всіма підприємствами, оскільки вона є одним із головних вартісних показників.

Аналіз відіграє головну роль у забезпеченні оптимального рівня собівартості, ціль якого – використання будь-яких можливостей мінімального застосування виробничих ресурсів, що в свою чергу призведе до зменшення витрат виробництва, їх продаж і забезпечення максимального прибутку.

Раціональне використання принципів і методів аналізу значною мірою залежить від ефективно проведеного аналізу витрат, який сприяє організації системного підходу до вивчення діяльності підприємств сільськогосподарської галузі. При цьому необхідно визначити характеристики методу системного аналізу витрат, безпосередньо зв'язаного з виробництвом і реалізацією продукції.

Основна ціль аналізу полягає в отриманні таких результатів, які б цілком і повністю сприяли б збільшенню продуктивності виробництва та прийняттю ефективних управлінських рішень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зміст і методика аналізу з постійною зміною потреб ринкової економіки потребує постійного її оновлення. Питаннями теоретико-методологічного проведення аналізу на сільськогосподарському підприємстві за сучасних вимог функціонування присвятили свої роботи такі українські вчені, С.І. Шкарабан, Г.М. Мельник, В.І. Самборський, Є.В. Мних і інші.

Мета статті. Метою статті є дослідження загальних методів аналізу витрат виробництва та собівартості сільськогосподарської продукції, аналіз їх недоліків та переваг цих методів.

Завданням статті є розгляд основних прийомів групування показників, порівняння, деталізація, балансові порівняння, використання середніх та відносних показників, врахування різниці, математичні прийоми.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для якісного вивчення витрат виробництва та калькуляції собівартості сільськогосподарської продукції потрібно встановити правильну послідовність та періодичність проведення аналізу. Практики відображають, що на сільськогосподарських підприємствах потрібно робити попередній (перспективний) та наступний (ретроспективний) аналіз.

"Перспективний та ретроспективний аналізи тісно пов'язані між собою. Без ретроспективного аналізу неможливе проведення перспективного аналізу. Без аналізу результатів праці за минулі роки, виявлення закономірностей, невикористаних перспектив неможливе обґрунтування рівня економічних показників на перспективу. Отже, основою для перспективного аналізу є ретроспективний [4 с. 472]". Можна зробити висновок, що продуктивність ретроспективного аналізу значною мірою залежить від перспективного аналізу. Тому, якщо планові показники неповністю обґрунтовані, то послідуючий аналіз виконання плану очікує попередньої оцінки правильності планових показників.

Для результативного ведення аналізу витрат виробництва важливим є доцільне використання методів та прийомів аналізу. “Отже, загальними прийомами є групування показників, порівняння, деталізація, балансові порівняння, використання середніх та відносних показників, врахування різниці, математичні прийоми [5 с.84]”.

Використання способу порівняння є основним елементом при проведенні аналізу економічних показників. Метод порівняння використовується для оцінки виконання планових завдань (при порівнянні планових і фактичних показників), допомагає впровадженню та удосконаленню ресурсозберігаючих технологій (при зіставленні фактичних та нормативних показників), дає можливість вивчити тенденції зміни витрат (при зіставленні фактичних показників за певні періоди часу), та вчасно виявити резерви зменшення собівартості сільськогосподарської продукції.

При порівнянні потрібно дотримуватися умови порівнюваності показників, тому що можна співставляти тільки якісно однорідні величини. Даний етап проводиться для отримання ґрунтованих висновків.

Для забезпечення порівнянності показників загальними способами є нейтралізація впливу вартісного, кількісного, структурного факторів приведенням їх до єдиного виміру, а також використання середніх та відносних величин, коригуючих коефіцієнтів, методів перерахунку. Отже, зіставляючи фактичну та планову собівартість товарної продукції з ціллю погашення фактора обсягу та структури необхідно планову собівартість перерахувати на фактичний обсяг та структуру випущеної продукції.

Використання при проведенні аналізу витрат виробництва способу елімінування є також одним з головних елементів аналізу. Він дає можливість розрахувати вплив деяких факторів на зміну собівартості продукції та виявити резерви її зменшення. Проте елімінування, як метод факторного аналізу має вагомий недолік. “Використовуючи даний метод доводиться виходити з того, що фактори змінюються незалежно один від одного. Насправді ж вони змінюються одночасно, у взаємному зв’язку, і від цього взаємозв’язку отримується додатковий приріст результативного показника, який за використання способів елімінування (спосіб ланцюгових підстановок, спосіб абсолютних різниць, спосіб відносних різниць, індексний спосіб) приєднується до одного з факторів, як правило, до останнього[3 с. 30]”. Тому, величи-

на впливу факторів на зміну результативного показника змінюється залежно від місця, на яке поставлений той чи інший фактор в аналітичній моделі.

Також, одним із необхідних елементів аналізу витрат виробництва має бути аналіз структури і динаміки витрат, направлений на пошук нових можливостей, їх поліпшення та тенденції у використанні виробничих ресурсів, що призводить до отримання всебічної інформації про темпи змін рівня витрат та їх направленість.

Підприємствам потрібно ретельніше проводити аналіз витрат виробництва, використовуючи різноманітні методів, що призведе до знаходження більше резервів щодо зменшення витрат і підвищення якості продукції, а також прогнозувати витрати майбутніх періодів.

Для покращення аналітичної праці на сільськогосподарських підприємствах раціональним є застосування автоматизованої системи обробки облікової інформації, впровадження ефективного аналізу та прогнозування витрат виробництва.

Висновки. Отже, витрати виробництва та собівартість сільськогосподарської продукції є одними з основних вартісних показників, які мають контролюватися, прогнозуватися та аналізуватися всіма підприємствами і об’єднаннями незважаючи на форми власності і господарювання.

Результативність проведення аналізу витрат виробництва загалом залежить від доцільного використання методів та способів аналізу, які допомагають організації системного підходу до вивчення діяльності підприємств сільськогосподарської галузі. Дослідження відображають, що на сільськогосподарських підприємствах потрібно проводити попередній (перспективний) та наступний (ретроспективний) аналіз. Основою прийняття продуктивних управлінських рішень є детальний, всебічний, об’єктивний показ системою показників стану та розвитку виробництва, що в свою чергу є запорукою правильних висновків і пропозицій за результатами аналізу.

На сільськогосподарських підприємствах практично не проводиться динаміка витрат виробництва за декілька років, хоча методів і способів аналізу витрат виробництва є безліч. В основному проводиться порівняння досягнутого рівня витрат за останні два роки (або з відповідним періодом попереднього року). Також необхідно відзначити, що цілковита відсутність на практиці ряду основних напрямків економічної роботи і порівняльного аналізу, аналізу взаємозв’язку до-

сягнутого рівня показників витрат виробництва та інших основних техніко-економічних показників виробничих ланок, а також аналізу витрат виробництва нових видів продукції, що негативно впливає на ефективність аналітичної роботи та пошук резервів зменшення собівартості сільськогосподарської продукції, а, відповідно підвищення прибутковості підприємства.

Проведення аналізу з застосуванням багатьох методів надає можливість знайти значні перспективи для підприємства щодо доцільного використання ресурсів, зменшення витрат, підвищенням якості продукції, та максималізації прибутку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. П(С)БО 16 “Витрати” із змінами і доповненнями від 18.03.2011 р. N 372. http// www. zakon.rada.gov.ua/ cgi-bin/laws/main.cgi

2. Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” від 16.07.99 р. №997 – із змінами та доповненнями.

3. Яценко В. Методи прогнозування виробничих витрат // Бухгалтерський облік і аудит. – 2016. – №5. – С. 30–35.

4. Ільченко Л.Б. Перспективний аналіз витрат на виробництво // Економіка: проблеми теорії та практики. Збірник наукових праць. – Вип. 185. Том 2. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2015. – С. 472–479. 5.

5. Лазаришина І.Д. Методологічні аспекти системності економічного аналізу // Вісник НУВГП. Економіка. Збірник наукових праць. – Вип. 3 (31). – Рівне: НУВГП, 2015. – С. 84–89.

6. В. М. Микитюк, Т. М. Паламарчук, О. П. Русак Основи економічного аналізу: навч.-метод. посібник / за ред. В. М. Микитюка. – Житомир: Рута, 2018. – 440 с.

ГРУПА ОМУ-19-2

Безпала Катерина Анатоліївна
студентка групи ОМУ-19-2
Науковий керівник:
Остапенко Яна Олександрівна
к.е.н., доцент, доцент кафедри управлінського обліку, бізнес-аналітики та статистики

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ МЕТОДІВ ОЦІНКИ РИЗИКУ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Однією з актуальних проблем, пов'язаних зі стратегічним менеджментом і плануванням є аналіз фінансового стану та оцінка ризику банкрутства підприємства (корпорації). Своєчасне виявлення ознак можливого банкрутства дозволяє керівництву приймати термінові заходи щодо виправлення фінансового стану і зниження ризику банкрутства.

В даний час існує декілька загальновизнаних методів і методик оцінки ризику банкрутства.

Найбільш відомою є методика професора Альтмана [3].

Z- модель Альтмана являє собою статистичну модель, яка на основі оцінки показників фінансового стану і платоспроможності компанії дозволяє оцінити ризику банкрутства і розділити господарські суб'єкти на потенційних банкрутів і небанкрутів. Разом з тим модель Альтмана має ряд недоліків, і її застосування для економіки України пов'язане з певними труднощами. Тому в останні роки розробляються альтернативні підходи і методи, що враховують специфіку аналізу і прийняття рішень в умовах невизначеності. До їх числа відносяться апарат нечітких множин та нечіткі нейронні мережі.

Метою цієї роботи є аналіз ефективності застосування різних методів і підходів до оцінки ризику банкрутства підприємств стосовно економіки України.

Модель Альтмана побудована з використанням апарату мультиплікативного дискримінантного аналізу (МДА), який дозволяє підібрати такі показники, дисперсія яких між групами була б максимальною, а всередині групи мінімальною. В даному випадку класифікація

проводилась за двома групами компаній одні з яких пізніше банкрутували, а інші, навпаки, змогли вистояти і зміцнити своє фінансове становище.

В результаті МДА побудована модель Альтмана (Z-рахунок), що має такий вигляд [1]:

$$Z = 1.2\ K1 + 1.4\ K2 + 3.3\ K3 + 0.6\ K4 + 2.0\ K5$$

де K1 = власний оборотний капітал / сума активів;

K2 = перерозподіл прибутків / сума активів;

K3 = прибуток до сплати відсотків / сума активів;

K4 = ринкова вартість власного капіталу / вартість позикового капіталу;

K5 = обсяг продажів / сума активів;

В результаті підрахунку Z - показника для конкретного підприємства робиться висновок:

якщо $Z < 1{,}81$ - дуже висока ймовірність банкрутства;

якщо $1{,}81 \leq Z \leq 2{,}7$ - висока ймовірність банкрутства;

якщо $2{,}7 \leq Z \leq 2{,}99$-можливо банкрутство;

якщо $Z \geq 30$ - ймовірність банкрутства вкрай мала.

Модель Альтмана дає досить точний прогноз ймовірності банкрутства з часовим інтервалом 1-2 роки.

Прикладом застосування моделі Альтмана є результати досліджень самим автором моделі 86 компаній-банкрутів в період 1969 - 1975 р.р., 110 компаній банкрутів в період 1976 - тисяча дев'ятсот дев'яносто п'ять р.р. і 120 збанкрутували в період 1997 - 1999 роки. Використовуючи граничне значення 2,675, точність застосування методу була в діапазоні від 82% до 96%. При повторному тесті моделі, який базувався на одному фінансовому періоді у, точність була в межах 80-90% [1].

Слабка сторона моделі Альтмана полягає в тому, що модель є чисто емпіричною, підігнаною за вибіркою, і не має під собою самостійної теоретичної бази. Крім того, наведені коефіцієнти повинні визначатися для різних галузей промисловості і будуть природно, відрізнятися.

В економіці України модель Альтмана поки не отримала широкого застосування через наступні випадки:

1) потрібно обчислення відповідних коефіцієнтів при показниках K i, i = 1,5, які, природно, відрізняються від їх значень для зарубіжних країн;

2) інформація про фінансовий стан аналізованих підприємств, як правило, недостовірна, керівництво ряду підприємств “свідомо” підправляє свої показники в фінансових звітах, що унеможливлює знайти достовірні оцінки коефіцієнтів в Z- моделі.

Тому завдання оцінки ймовірності ризику банкрутства повинна вирішуватися в умовах невизначеності, неповноти вихідної інформації, і для її вирішення пропонується використовувати адекватний апарат прийняття рішень -нечіткі множини і нечіткі нейронні мережі (ННС).

Розглянемо матричний метод прогнозування банкрутства корпорацій, запропонований доктором економ. наук О.А. Недосекіним [].

1. Експерт будує лінгвістичну змінну зі своїм терм-множиною значень. Наприклад, “Рівень менеджменту” може мати наступне терм-множина значень “Дуже низький, Низький, Середній, Високий, Дуже високий”.

2. Для того, щоб конструктивно описати лінгвістичну змінну, експерт вибирає відповідний кількісний ознака - наприклад, сконструйований спеціальним чином показник рівня менеджменту, який приймає значення від нуля до одиниці.

3. Далі експерт кожному значенню лінгвістичної змінної яка з побудови є нечітким підмножиною значень інтервалу [0,1], ставить у відповідність функцію приналежності тієї чи іншої нечіткої безлічі. Як правило, це трапецеїдальних функція приналежності. Верхня основа трапеції відповідає повній впевненості експерта в правильності класифікації, а нижня - впевненості в тому, що ніякі інші значення інтервалу [0,1] не потрапляють в вибране нечітка множина.

Переваги систем з нечіткою логікою і ННС полягають у наступному:

1) опис умов і методи вирішення завдань в термінах наближених до природної мови;

2) можливість оперування з нечіткою інформацією, зокрема, з інформацією заданої у вигляді інтервальних оцінок, використання знань фахівців - експертів, які представляються у вигляді нечітких правил виводу “якщо... то”.

Для аналізу ризику банкрутства були застосовані нечіткі нейронні мережі Цукамото, Мамдані та ANFIS [2]. Вони використовувалися в якості класифікаторів. В якості вхідних даних виступали різні набори фінансових показників підприємств, описані нижче. Таким

чином, число вхідних нейронів дорівнює кількості показників у відповідному наборі, а число вихідних нейронів дорівнює кількості класів, тобто маємо 2 вихідних нейрона.

Вибір гауссовських функцій приналежності був обумовлений їх диференціацією в кожній точці, яка дозволяє гарантувати збіжність процесу навчання (алгоритму). Були проведені експерименти з різною кількістю правил (20, 30, 40), параметри яких налаштовувалися в процесі навчання. Первинна вибірка розбивалася на навчальну і перевірочну. Крім того, для більшої надійності процес навчання здійснювався на декількох вікнах даних.

Таким чином, розглянуто різні методи оцінки ризику банкрутства підприємств: класичний метод дискримінантного аналізу Альтмана, нечітко- множинний метод Недосекіна, нечіткі нейронні мережі з різними алгоритмами виведення. Проведено порівняльні експериментальні дослідження вищевказаних методів стосовно аналізу ризику банкрутства підприємств України. Проведені експерименти показали, що найбільш переважними для оцінки ризику банкрутства для українських підприємств виявилися ННС з висновком Мамдані, за ними слід матричний метод проф. Недосекіна, і, нарешті, на останньому місці опинилися статистичні методи дискримінантного аналізу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Довбуш В. І. Організаційно-практичні аспекти побудови ліквідаційного балансу підприємства-банкрута / В. І. Довбуш // Інвестиції: практика та досвід. – 2012. – № 17. – С. 23–26.

2. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом. Закон України від 14.05.1992 року № 2343-XII. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/ 2343-12

3. Сорока Н. В., Рабушко В. С. Аналітичний розгляд змін у законодавстві про банкрутство та їх вплив на практичне застосування процедур ліквідації та відновлення платоспроможності підприємств / Н. В. Сорока, В. С. Рабушко // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). – 2012. – № 4. – С. 281–287

Берлізєв Ілля Олегович,
студент групи ОМУ-19-2
Науковий керівник:
Параниця Надія Володимирівна,
к.е.н., доцент, доцент кафедри управлінського обліку, бізнес-аналітики та статистики

АНАЛІЗ СОБІВАРТОСТІ РЕАЛІЗОВАНОЇ ПРОДУКЦІЇ ПАТ "ЖИТОМИРСЬКИЙ МАСЛОЗАВОД"

Аналіз собівартості продукції, робіт і послуг є одним із інструментів у системі управління витратами підприємства. Обсяг собівартості продукції напряму впливає на прибуток підприємства, а точніше на рентабельність його виробництва. Економне використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів у процесі виробництва забезпечить більший прибуток і, відповідно, рівень рентабельності продукції.

Дану тематику широко висвітлюють у наукових працях. У даній роботі запинимося на деяких з них, а саме акцентуємо увагу на працях в яких застосовують економіко-математичні методи для аналізу. Паянок Т.М. і Задорожня Т.М. описують "основні методики прогнозування, які застосували для аналізу будівельної галузі, а саме: трендовий аналіз, згладження рівня динаміки за допомогою ковзної середньої, регресійне моделювання із фіктивними змінними. Ними здійснено аналіз методів і вказані переваги та недоліки кожної методики, деталізовано випадки застосування їх на практиці" [4]. Паянок Т. М., Лаговський В. В., Краєвський В. М. та інші застосовують економетричне моделювання із застосуванням прикладних програм, а саме за їх допомогою вказують шляхи уникнення проблемних випадків у моделюванні: усунення мультиколінеарності, корегування моделі за допомогою фіктивної змінної задля покращення її адекватності тощо [1].

Метою написання статті є аналіз собівартості реалізованої продукції за допомогою MS Excel та надання рекомендацій щодо вдосконалення управління нею в сучасних економічних умовах.

Базою дослідження слугує ПАТ "Житомирський маслозавод". За даними фінансової звітності, а саме звіту про фінансові результати за дев'ятнадцять років підприємство стабільно отримує чистий дохід від

реалізації товарів, робіт і послуг (рис. 1). Щорічний середній приріст чистого прибутку складає 124,5 млн грн, дана тенденція буде простежуватися і на далі.

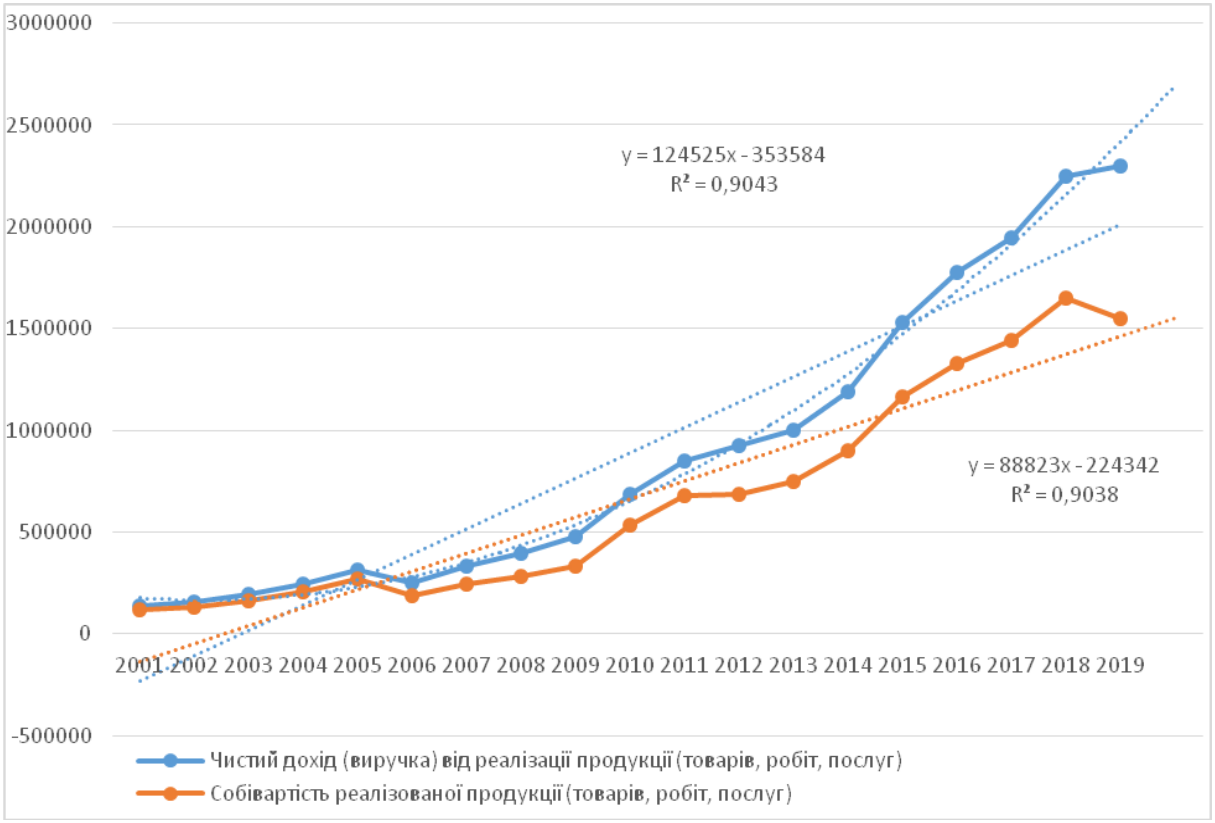

Рис. 1. Динаміка результатів діяльності і с/вартості виробництва ПАТ "Житомирський маслозавод" за 2001-2019 рр., тис грн

Джерело: розраховано автором за даними [3. 5].

Собівартість реалізованої продукції має подібну тенденцію, при цьому щороку її розмір у середньому зростав на 88,8 млн грн. Звертає на себе поступове збільшення обсягу прибутку, з 2006 року валовий прибуток підприємства стабільно зростає, збільшується розрив між чистим доходом від реалізації і собівартістю виробництва. Взято тривалий період часу і вартість гривні за ним суттєво коливалася від 5,37 грн за долар у 2001 році до 25,85 грн за 1 долар у 2019 році [2]. Звідси для оцінки дійсного становище доречно застосувати методи усунення інфляційної складової та розрахувати реальне значення чистого доходу і собівартості виробництва. Розрахуємо обсяг чистого доходу від реалізації продукції, товарів, робіт та послуг та собівартість виробництва в доларах (рис. 2).

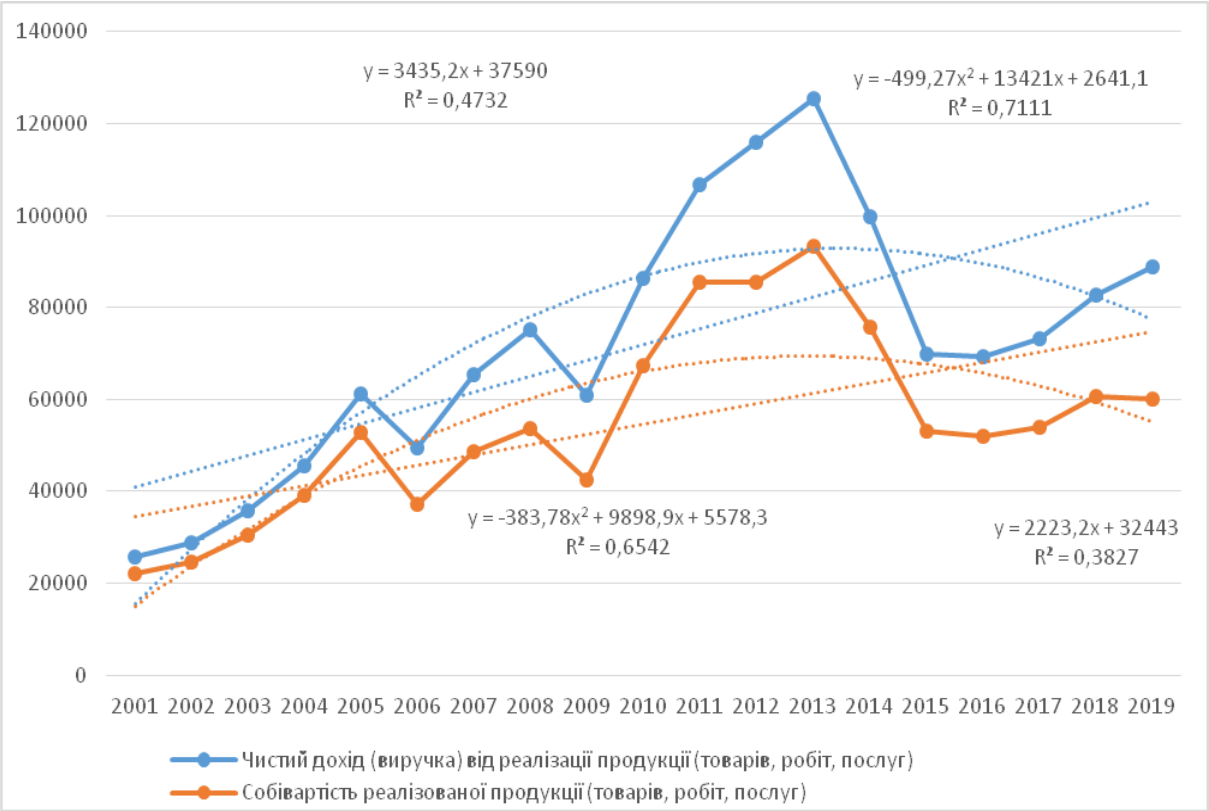

Рис. 2. Динаміка результатів діяльності і с/вартості виробництва ПАТ "Житомирський маслозавод" за 2001-2019 рр., дол США

Джерело: розраховано автором за даними [2, 3, 5].

Розрахований динамічний ряд в доларах суттєво відрізняється від динаміки показників в національній валюті. Простежується негативний вплив на результати діяльності підприємства в 2006, 2009 і 2015 роках світової фінансової і політичної кризи України. Найуспішнішими були 2011-2013 роки – валовий прибуток мав найбільші показники за 2001-2019 рр. Щорічний середній приріст чистого доходу за 2001-2019 рр. в 36 разів менший за гривневий еквівалент (124525/3435,2), а темп зростання собівартості реалізованої продукції – в 40 разів (88823/2223,2). Фактично у 2019 році ПАТ "Житомирський маслозавод" лише сягнув результатів 2009 року. Він поступово відновлює позитивну тенденцію.

Більш детально проаналізуємо собівартість виробництва та порівняємо її із динамікою основних складових операційних витрат, а саме матеріальними затратами виробництва і витратами на оплату праці (рис. 3).

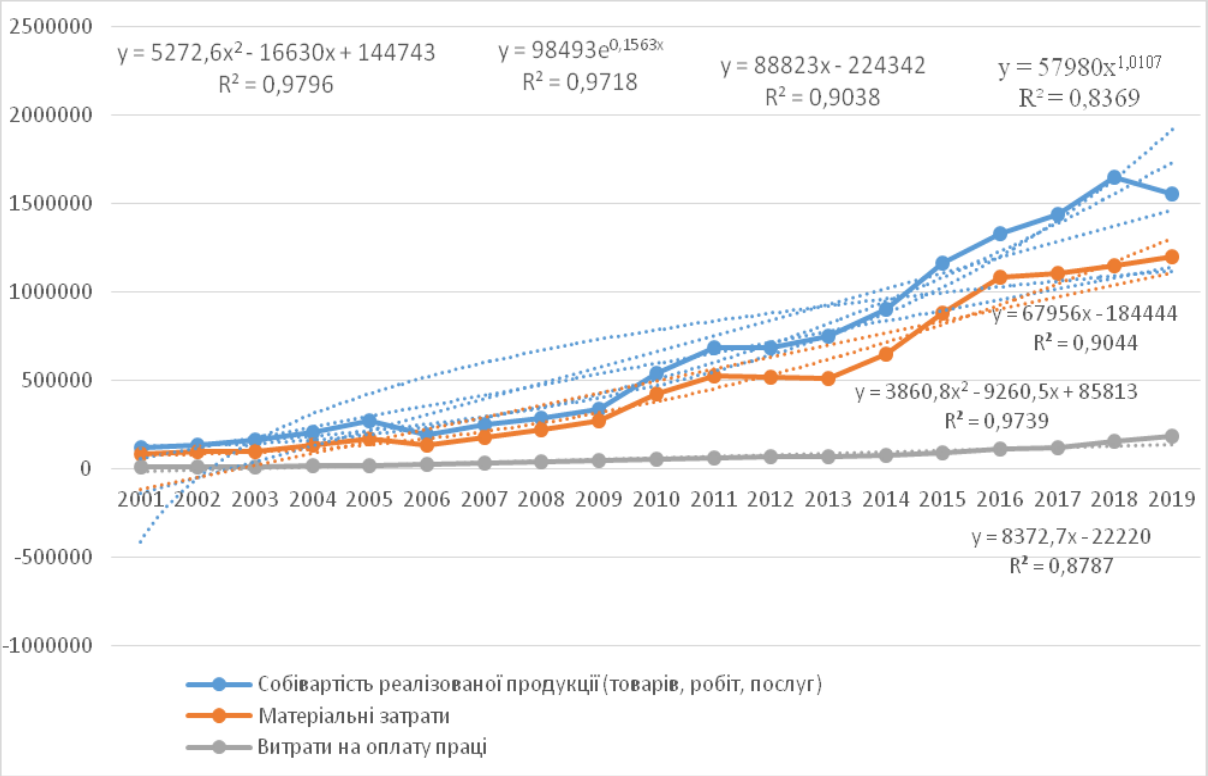

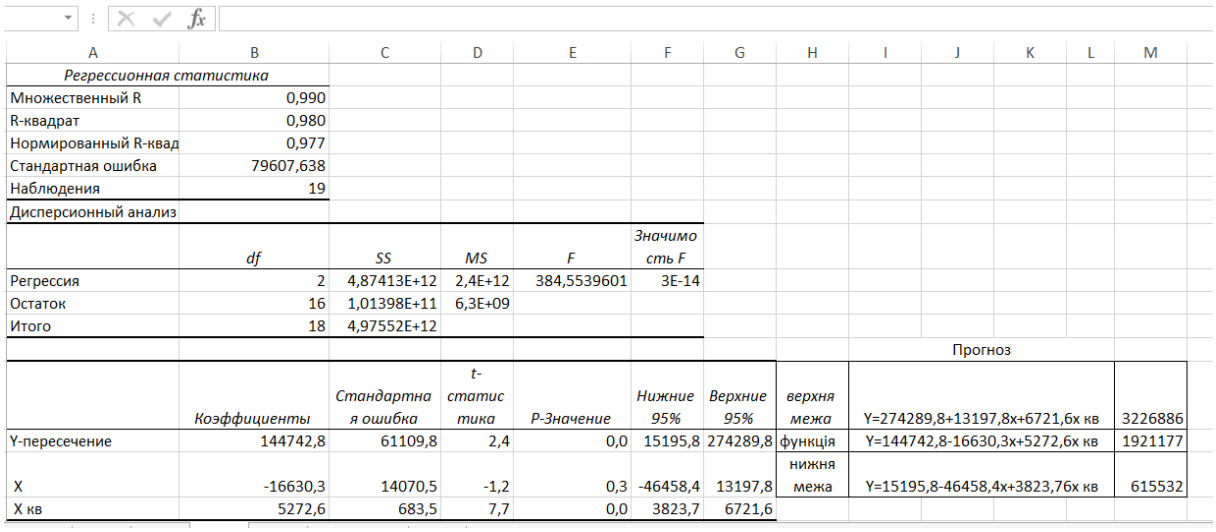
Рис. 3. Динаміка витрат ПАТ "Житомирський маслозавод" за 2001-2019 рр.

Джерело: розраховано автором за даними [3, 5].

Основною питомою вагою собівартості реалізованої продукції виступають матеріальні затрати, які повністю повторюють її тенденцію. При цьому звертає на себе увагу збільшення розриву між даними показниками з 2010 по 2013 рік. Найбільший обсяг витрат на оплату праці був у 2019 році і сягав 185 млн грн. За цей період збільшується приріст витрат на оплату праці.

Спрогнозуємо обсяг собівартості реалізованої продукції на 2020 рік. За результатами аналізу часового ряду найкращою функцією для прогнозу є поліном другого порядку, в якому коефіцієнт апроксимації має найбільше значення 0,98. Тому його і доцільно використати для прогнозу. Побудуємо поліноміальну регресійну модель за допомогою MS Excel (рис. 4).

Обсяг собівартості реалізованої продукції в 2020 році становитиме 1,921 млрд грн, при цьому її значення може коливатися від 0,615 до 3,227 млрд грн. Модель адекватна, коефіцієнт кореляції 0,99, що вказує на сильний прямий зв'язок, критерій Фішера 384,55 значимий ($p=0<0,05$). Аналіз залишків вказує на відсутність гетероскедастичності. Розраховане значення Дарбіна-Уотсона 1,5 (dl=1,08 і du=1,53) потрапляє в зону невизначеності.

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M
1	*Регрессионная статистика*												
2	Множественный R	0,990											
3	R-квадрат	0,980											
4	Нормированный R-квад	0,977											
5	Стандартная ошибка	79607,638											
6	Наблюдения	19											
7	Дисперсионный анализ												
8		*df*	*SS*	*MS*	*F*	*Значимость F*							
9	Регрессия	2	4,87413E+12	2,4E+12	384,5539601	3E-14							
10	Остаток	16	1,01398E+11	6,3E+09									
11	Итого	18	4,97552E+12										
12										Прогноз			
13		*Коэффициенты*	*Стандартная ошибка*	*t-статистика*	*P-Значение*	*Нижние 95%*	*Верхние 95%*	*верхняя межа*	Y=274289,8+13197,8x+6721,6x кв				3226886
14	Y-пересечение	144742,8	61109,8	2,4	0,0	15195,8	274289,8	функція	Y=144742,8-16630,3x+5272,6x кв				1921177
15	X	-16630,3	14070,5	-1,2	0,3	-46458,4	13197,8	нижня межа	Y=15195,8-46458,4x+3823,76x кв				615532
16	X кв	5272,6	683,5	7,7	0,0	3823,7	6721,6						

Рис. 4. Динаміка витрат ПАТ "Житомирський маслозавод" за 2001-2019 рр.

Джерело: розраховано автором за даними [3, 5, 1].

Отже, політична нестабільність в державі найбільше руйнує її економіку, знецінюється національна валюта і доходи населення. Левовою часткою у собівартості реалізованої продукції є матеріальні витрати, вартість закупівлі яких напряму залежить від інфляційних процесів в Україні, тому першочерговим завданням є припинити війну і стабілізувати національну валюту. Тоді і коливання прогнозованих значень матимуть меншу варіацію.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Аналітика та прогнозування соціально-економічних процесів і податкових надходжень: монографія / [Паянок Т. М., Лаговський В. В., Краєвський В. М. та ін.]. К.: ЦП "Компринт", 2019. 426 с.

Офіційний курс гривні до іноземних валют. URL: bank.gov.ua (дата звернення 28.09.2020 р.).

Офіційний сайт ІТ-компанії "Ю-Контрол", URL: https://youcontrol.com.ua (дата звернення 28.09.2020 р.).

Паянок Т.М., Задорожня Т.М. Економіко-математичні методи в прогнозуванні, на прикладі будівельної галузі України // Т. М. Паянок, Т.М. Задорожня // Глобальні та національні проблеми економіки Випуск 22 квітень 2018 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://global-national.in.ua/issue-22-2018. (дата звернення 28.09.2020 р.).

Фінансова звітність ПАТ "Житомирський маслозавод". URL: https://smida.gov.ua (дата звернення 28.09.2020 р.).

Богатюк Ірина Валеріївна,
студентка групи ОМУ-19-2
Науковий керівник:
Остапенко Яна Олександрівна,
к.е.н., доцент, доцент кафедри управлінського обліку, бізнес-аналітики та статистики.

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ

У господарській діяльності підприємство постійно вступає в взаємозв'язки з внутрішнім та зовнішнім середовищем, це є невід'ємною частиною діяльності підприємства. Кредиторська заборгованість відіграє важливу роль в функціонуванні підприємством. Управління позиковим капіталом, потребує якісного аналізу для того щоб прийняти раціональне рішення, що і визначає актуальність теми.

Метою статті є розкриття обліково-аналітичного забезпечення управління кредиторською заборгованістю підприємства за допомогою програмного забезпечення.

Питанням вивчення обліково-аналітичного забезпечення управління кредиторською заборгованістю присвячені ряд публікацій авторів А. А. Пилипенка, П.М. Гарасима, А.В Гевчука, Н. О. Власова і Л. Л. Носач та інші.

Кредиторська заборгованість – це позичені підприємством в інших юридичних і фізичних осіб грошові кошти, оцінені в гривнях, щодо яких у підприємства існують зобов'язання погашення у певний строк.

Методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про кредиторську заборгованість та її розкриття у фінансовій звітності визначає ПСБО 11 [1]. Кредиторська заборгованість може бути довгостроковою, поточною. Наявність кредиторської заборгованості має свої переваги та недоліки рис.1

Вміле й ефективне управління кредиторською заборгованістю мають дуже велике значення для підприємств, що функціонують в умовах ринку [2]. Складові компоненти системи обліково-аналітичного забезпечення управління кредиторською заборгованістю підприємства систематизовано та представлено на рис. 2.

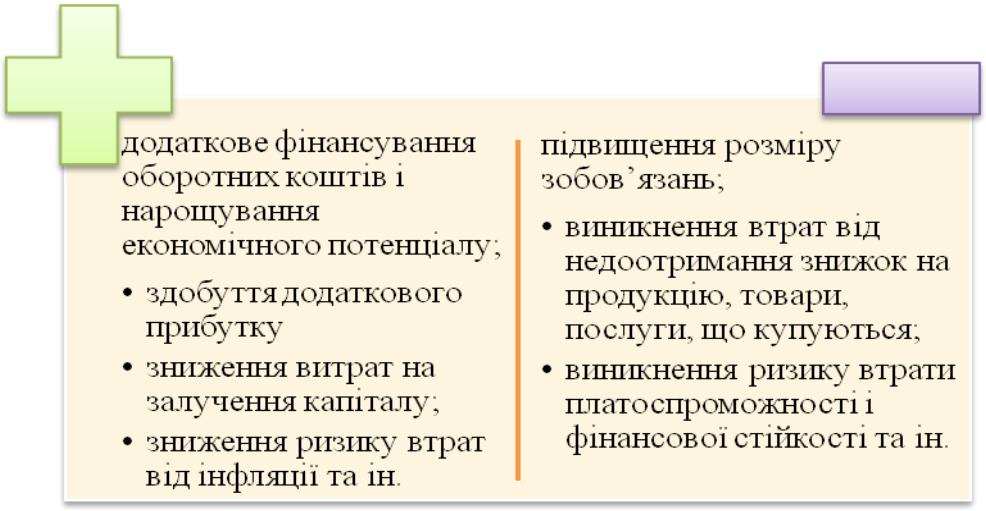

Рис.1. Переваги та недоліки формування кредиторської заборгованості підприємства

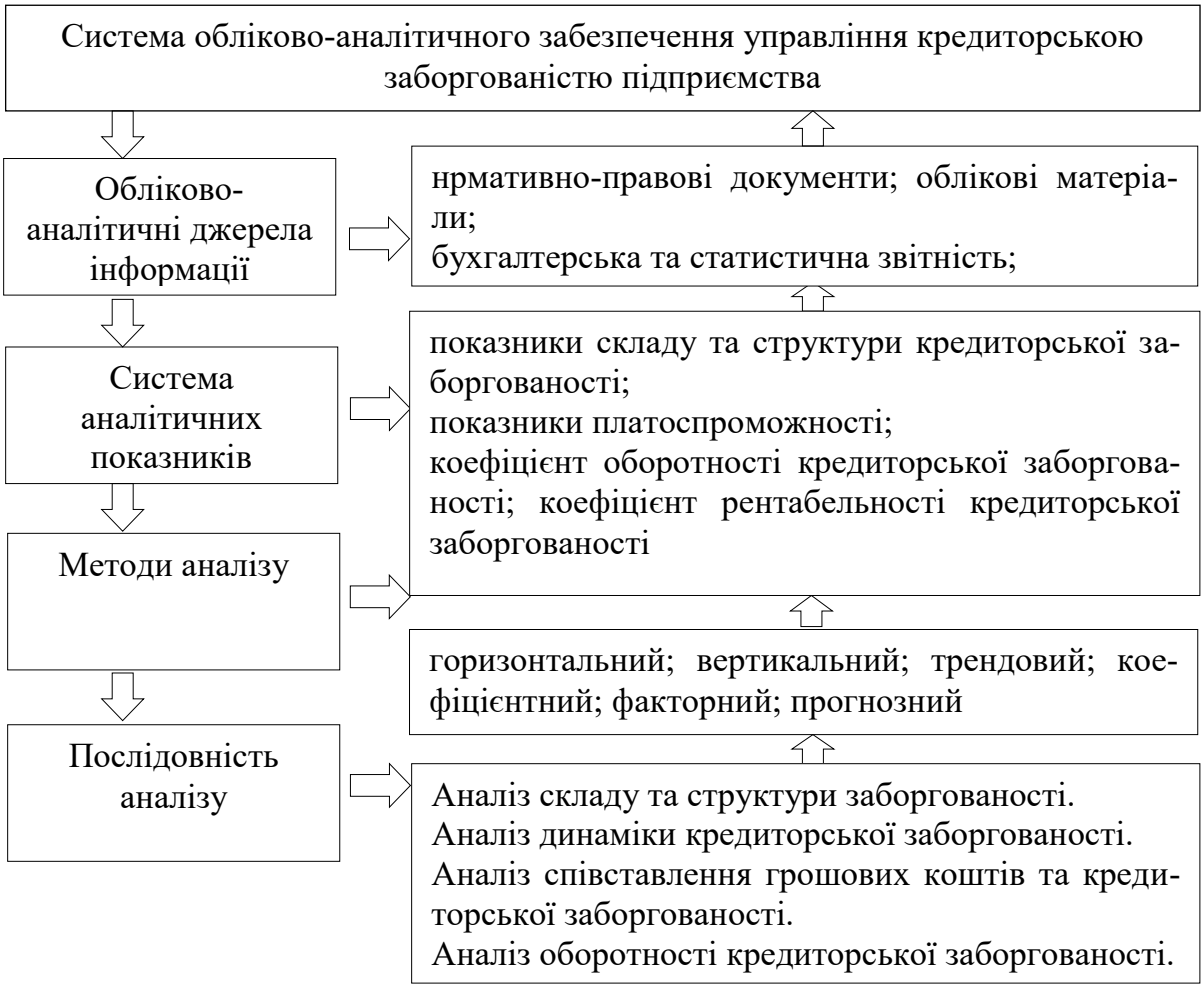

Рис.2. Система обліково-аналітичного забезпечення управління кредиторською заборгованістю підприємства

Джерело: складено автором

Аналітичне забезпечення управління кредиторською заборгованістю на підприємстві можна здійснити за допомогою програмного забезпечення: в середовищі табличного процесора MS Excel або програми SPSS.

Для визначення залежності взаємозв'язків кредиторської заборгованості з іншими об'єктами обліку застосуємо кореляційни аналіз за даними ПАТ "Лантманнен Акса" за допомогою програми SPSS.

Для цього необхідно визначити взаємозв'язок між результативною ознакою: поточні зобов'язання тис. грн. (Y) і факторними: дебіторська заборгованість тис. грн. (X1), гроші та їх еквіваленти, тис. грн. (X2), запаси, тис. грн. (X3),основні засоби, тис. грн. (X4), чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн. (X5), Чистий фінансовий результат, тис. грн. (X6). За допомогою парних коефіцієнтів проводимо аналіз за 13 років (табл.1).

Таблиця1

Кореляційна матриця статтей звітності								
		Y	**X1**	**X2**	**X3**	**X4**	**X5**	**X6**
Y	Корреляция Пирсона	1	,962**	,907**	,985**	,853**	,964**	,433
	Знач. (двухсторонняя)		,000	,000	,000	,000	,000	,140
	N	13	13	13	13	13	13	13
X1	Корреляция Пирсона	,962**	1	,801**	,960**	,869**	,993**	,298
	Знач. (двухсторонняя)	,000		,001	,000	,000	,000	,323
	N	13	13	13	13	13	13	13
X2	Корреляция Пирсона	,907**	,801**	1	,932**	,725**	,833**	,458
	Знач. (двухсторонняя)	,000	,001		,000	,005	,000	,115
	N	13	13	13	13	13	13	13
X3	Корреляция Пирсона	,985**	,960**	,932**	1	,866**	,974**	,392
	Знач. (двухсторонняя)	,000	,000	,000		,000	,000	,185
	N	13	13	13	13	13	13	13
X4	Корреляция Пирсона	,853**	,869**	,725**	,866**	1	,886**	,342
	Знач. (двухсторонняя)	,000	,000	,005	,000		,000	,252
	N	13	13	13	13	13	13	13
X5	Корреляция Пирсона	,964**	,993**	,833**	,974**	,886**	1	,299
	Знач. (двухсторонняя)	,000	,000	,000	,000	,000		,321
	N	13	13	13	13	13	13	13
X6	Корреляция Пирсона	,433	,298	,458	,392	,342	,299	1
	Знач. (двухсторонняя)	,140	,323	,115	,185	,252	,321	
	N	13	13	13	13	13	13	13

Джерело інформації: Розраховано автором за даними [6].

Усі факторні ознаки, окрім чистого фінансового результату, мають r більше за = 0,5529, що вказує на сильний прямий зв'язок, їх можна використовувати для побудови моделі. Сильні прямі зв'язки між змінними, можуть свідчити про добре організовану структуру підприємства, але

вказують про мультиколінеарність, яку необхідно враховувати при побудові множинної регресії, дебіторська заборгованість (X1) має тісний лінійний зв'язок з іншою факторною ознакою чистим доходом від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) (X5) ($r_{x_1x_5} = 0{,}993$), та запасами (X3), ($r_{x_1x_3} = 0{,}960$); гроші та їх еквіваленти (X2) має тісний лінійний зв'язок з іншою факторною ознакою запаси (X3) ($r_{x_2x_3} = 0{,}932$); запаси (X3) має тісний лінійний зв'язок з іншою факторною ознакою, чистим доходом від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) (X5), ($r_{x_3x_5} = 0{,}974$); що показує наявність між ними мультиколінеарності, тобто дані показники не можуть бути застосовані у одній моделі разом.

Якщо дві змінні корелюють, завжди можна припустити, що ця кореляція обумовлена впливом третьої змінної, як загальної причини спільної змінності перших двох змінних. Необхідно провести додаткові дослідження, а саме частинну кореляцію.

Спочатку проаналізуємо залежність результативної ознаки поточні зобов'язання (Y) з факторною змінною гроші та їх еквіваленти (X 2). При цьому зафіксуємо змінну Основні засоби (X4) (табл.2).

Таблиця 2

Частинна кореляція

Переменные управления			Y	X 2
X4	Y	Корреляция	1,000	,802
		Значимость (двухсторонняя)	.	,002
		ст.св.	0	10
	X 2	Корреляция	,802	1,000
		Значимость (двухсторонняя)	,002	.
		ст.св.	10	0

Джерело інформації: Розраховано автором за даними [6]

Грошові кошти та їх еквіваленти має вплив на поточні зобов'язання, коефіцієнт частинної кореляції 0,802, він вказує на прямий, сильний лінійний зв'язок. При цьому, за результатами матриці парних коефіцієнтів кореляції Пірсона ryx2=0,907.

Далі проаналізуємо залежність результативної ознаки поточні зобов'язання (Y) з факторною змінною основні засоби (X4), та гроші та їх еквіваленти (X2) (табл.3).

Таблиця 3

Корреляции				
Переменные управления			**Y**	**X4**
X 2	Y	Корреляция	1,000	,675
		Значимость (двухсторонняя)	.	,016
		ст.св.	0	10
	X4	Корреляция	,675	1,000
		Значимость (двухсторонняя)	,016	.
		ст.св.	10	0

Джерело інформації: Розраховано автором за даними [6].

Основні засоби мають також середній, прямий, лінійний вплив на поточні зобов'язання, коефіцієнт частинної кореляції 0,675. При цьому, за результатами матриці парних коефіцієнтів кореляції Пірсона r=0,853. Отже, обидві змінні доповнюючи одна одну дали високі оцінки парним коефіцієнтам кореляції Пірсона. Маємо наявний негативний вплив лінійної залежності між факторними ознаками, а саме мультиколінеарності. Модель яку можна побудувати: поточні зобов'язання; дебіторська заборгованість; грошові кошти та їх еквіваленти.

Отже, одним з методів обліково-аналітичного забезпечення управління кредиторською заборгованістю підприємства є кореляційний аналіз, який дозволяє визначити вплив факторів на результат, що в подальшому забезпечить визначення ефективного управлінського рішення.

Процес управління кредиторською заборгованістю підприємства може бути проведено за допомогою двох основних варіантів: оптимізації кредиторської заборгованості та мінімізації кредиторської заборгованості [4]. При управлінні кредиторською заборгованістю підприємству необхідно враховувати фактор обмеженості обліково-аналітичного забезпечення, варіативність методик та процедур аналізу заборгованості підприємства [3].

Для уникнення зниження показників фінансової стійкості, керівництво підприємства повинно постійно вдосконалювати свою політику та впроваджувати принципово нові підходи стосовно управління кредиторською заборгованістю, з врахування особливостей діяльності підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кусик Н. Л, Шатковська М. С. Управління кредиторською заборгованістю підприємства: обліково-аналітичний аспект. Ринкова економіка: сучасна теорія та практика управління. Вип. 18. Випуск 2 (42). С. 105-119 DOI: 10.18524/2413-9998/2019.2(42).177077

2. Якимова Л. П., Мацкуляк К. І. Аналітичне забезпечення управління розрахунками з контрагентами в контексті забезпечення платоспроможності підприємства URL: https://www.problecon.com/-export_pdf/problems-of-economy-2018-2_0-pages-396_402.pdf

3. Хохлов М.П., Корнієнко О.С. Управління дебіторською та кредиторською заборгованістю підприємства Мукачівський Державний Університет. Економіка і Суспільство 2017. № 10. С.402-407. URL: http://economyandsociety.in.ua/journal/10_ukr/70.pdf

4. Костюнік О.В., Сторожук В.В. Управління дебіторською та кредиторською заборгованістю на підприємствах 2017. № 3. – С. 113–116. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_27/3/28.pdf

5. Ступницька Т.М., Маркова Т.Д., Бамбуляк І.М., Кулік Н.М. Кредиторська заборгованість підприємства: оцінка та механізми управління // Економіка харчової промисловості. 2018. Т. 10, Вип. 4. С. 66-78. doi: 10.15673/fie.v10i4.1134

6. Фінансова звітність ПАТ “Лантманнен Акса” за 2006–2019 р оки. URL: https://cabinet.smida.gov.ua (дата звернення: 19.09.2020).

Борисенко Катерина Миколаївна,
студентка групи ОМУ-19-2
Науковий керівник:
Паянок Тетяна Миколаївна,
к.е.н., доцент, завідувач кафедри управлінського обліку, бізнес-аналітики та статистики

МОДЕЛЮВАННЯ ДОХОДУ ПІДПРИЄМСТВА ЗА ДОПОМОГОЮ ЕКОНОМЕТРИЧНИХ МЕТОДІВ

Підприємства завжди здійснюють свою діяльність з метою отримання доходу. Відповідно отримання доходу створює основу для самофінансування підприємства за умови, що його розмір достатній для покриття витрат, виконання зобов'язань та утворення чистого прибутку. На жаль, стрімка зміна зовнішнього середовища, яка відбуваються під впливом політичної кризи в Україні негативно впливає на суб'єктів господарювання. І змушує їх шукати резерви для стабілізації становища.

Дана тематика широко висвітлюється в роботах науковців, так Якименко-Терещенко Н. В. і Клімович І. М. [11], Ігнатишин М.І. і Ігнатишина М.В [4], Юрчишена Л. В. [10], Довгань Л.П. і Радкевич М.В. [2], Ткаченко І.С. і Проскурович О.В. [8], Засядько А.А. і Королюк С.С. [3], Фартушний І.Д. і Пузирна К. [9]. Відзначимо роботу Савченко А., Салямон-Міхеева К. та Голінська М. їх методику будемо застосовувати в роботі [1], при цьому інструментами дослідження будуть виступати прикладні програми статистичної обробки даних, а саме SPSS і Statgraphics.

Метою написання статті є моделювання доходу підприємства ПАТ "Київенерго" за допомогою економетричного моделювання із застосування можливостей сучасних прикладних програм.

Проведемо кореляційний аналіз показників діяльності ПАТ "Київенерго". Інформаційна база дослідження складає чотирнадцять років, взято показники фінансової звітності за 2006-2019 рр. Побудована матриця парних коефіцієнтів кореляції Пірсона подана в таблиці 1.

Таблиця 1

Матриця парних коефіцієнтів кореляції Пірсона

Показники	Залишкова вартість ОЗ (X1)	Дебіторська заборгованість (X2)	Кредиторська заборгованість (X3)	Власний капітал (X4)	Матеріальні затрати (X5)	Фонд оплати праці (X6)	Курс долара (X7)	ВВП (X8)	Чистий дохід від реалізації (Y)	Інші фінансові доходи
Залишкова вартість ОЗ (X1)	1	,925**	,830**	,967**	,769**	,801**	,400	,197	,868**	,096
Дебіторська заборгованість (X2)	,925**	1	,894**	,911**	,813**	,863**	,467*	,233	,922**	,237
Кредиторська заборгованість (X3)	,830**	,894**	1	,808**	,785**	,867**	,408	,267	,864**	,280
Власний капітал (X4)	,967**	,911**	,808**	1	,753**	,871**	,243	,027	,879**	,202
Матеріальні затрати (X5)	,769**	,813**	,785**	,753**	1	,790**	,532*	,338	,958**	,525*
Фонд оплати праці (X6)	,801**	,863**	,867**	,871**	,790**	1	,144	-,073	,900**	,428
Курс долара (X7)	,400	,467*	,408	,243	,532*	,144	1	,926**	,472*	,176
ВВП (X8)	,197	,233	,267	,027	,338	-,073	,926**	1	,258	,198
Чистий дохід від реалізації (Y)	,868**	,922**	,864**	,879**	,958**	,900**	,472*	,258	1	,498*
Інші фінансові доходи (Y1)	,096	,237	,280	,202	,525*	,428	,176	,198	,498*	1

*. Корреляция значима на уровне 0,01 (односторонняя).

*. Корреляция значима на уровне 0,05 (односторонняя).

Джерело: розраховано автором за допомогою SPSS [6, 12, 13].

Аналіз матриці показав, що на діяльність підприємства не впливає зміна тенденції макроекономічних показників України. Чистий дохід від реалізації продукції підприємства та інші фінансові доходи не мають зв'язку з ВВП (rYввп=0,258, rY1ввп=0,198 відповідно). ВВП має сильний зв'язок лише із курсом долара 0,926, що вказує на сильну, пряму, лінійну залежність між даними показниками. ВВП зростає разом із курсом долара – це означає, що відбувається приріст за рахунок інфляційної складової, а не за рахунок збільшення тенденцій розвитку промисловості. Простежується зв'язок курсу долара із матеріальними затратами підприємства (rКДМЗ=0,532), він збільшує закупівельні ціни і відповідно собівартість виробництва. Інші фінансові доходи мають слабку залежність із фондом оплати праці (rY1фоп=0,428) і з чистим доходом від реалізації продукції (rY1Y=0,498). Середній вплив простежується з матеріальними затратами (rY1МЗ=0,525), але даний показник низький, тому будувати регресію за даними показниками немає сенсу. За ендогенну змінну доречно взяти чистий дохід від реалізації продукції, товарів, послуг.

Аналізуючи кореляційний зв'язок між екзогенними змінними звертає на себе увагу присутність мультиколінеарності між: залишковою вартість основних засобів і дебіторською заборгованістю за това-

ри, роботи, послуги (rX1X2=0,925), залишковою вартістю основних засобів і власним капіталом (rX1X4=0,967), власним капіталом і дебіторською заборгованістю (rX2X4=0,911). Множинну регресію можна будувати лише за 5 факторами (3*5=15): Звідси будуємо дві моделі, в одній візьмемо залишкову вартість основних засобів (X1), а в іншій – власний капітал (X4), як фактори майнового стану, Y – чистий дохід від реалізації. Для уникнення її в регресійній моделі застосуємо можливості Statgraphics, а саме побудуємо рідж регресію (табл. 2).

Таблиця 2

Результати моделювання рідж регресії (Model Results for Ridge Parameter)

Parameter	Estimate	VIF
CONSTANT	-349148,0	
X2	0,981377	10,8665
X3	-0,37893	6,50912
X4	0,190695	7,49743
X5	1,24179	3,28883
X6	4,82403	6,43584

Джерело: розраховано автором за допомогою Statgraphics [7, 12, 13].

Інфляційно варіаційний фактор VIF вказує на наявність мультиколінеарності. Рідж параметр 0,005 набуває прийнятного значення (менше 10), його і використаємо для оцінки рівняння регресії (рис. 1). Напишемо регресійну модель 1:

$$Y=-349148+0,95x2-0,31x3+0,21x4+1,23x5+4,73x6$$

Збільшення дебіторської заборгованості за продукції, товари, роботи послуги на 1 тис грн призведе до зростання чистого доходу від реалізації на 0,95 тис. грн при сталості інших показників. Зростання кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги на 1 тис грн зменшить чистий дохід на 0,31 тис грн відповідно. Збільшення власного капіталу на 1 тис грн збільшить дохід на 0,21 тис грн, а аналогічне зростання матеріальних затрат і фонду оплати праці збільшить чистий дохід на 1,23 і 4,73 тис грн відповідно.

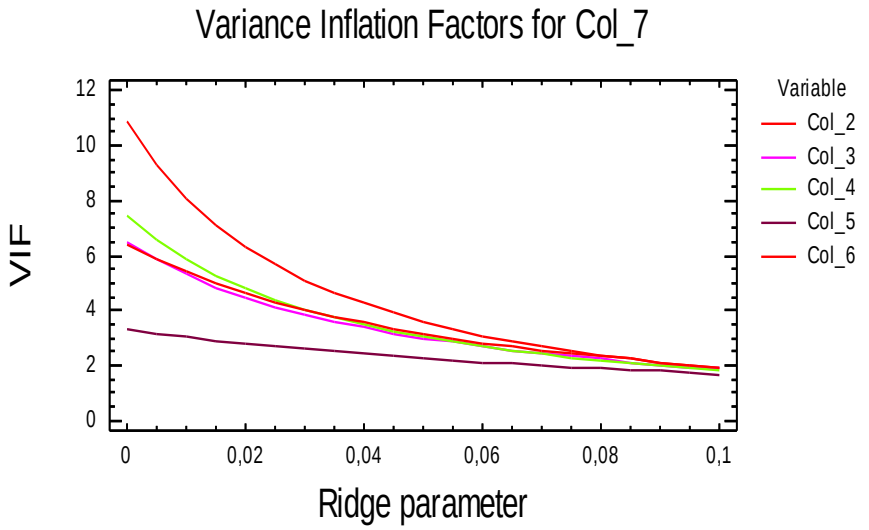

Рис. 1. Візуалізація рідж параметру регресійної моделі
Джерело: розраховано автором за допомогою Statgraphics [7, 12, 13].

Побудована модель якісна на 98,85 % чистий дохід від реалізації продукції, товарів, робіт і послуг залежить від факторів моделі і на 1,15 % від інших величин не включених в модель, враховуючи похибку. Критерій Фішера 170,5 значимий (p=0), модель адекватна, розрахований критерій Дарбіна-Уотсона знаходиться в зоні невизначеності 1,5. За допомогою коефіцієнта еластичності виміряємо відносний приріст показників (табл. 3).

Таблиця 3

Стандартизовані рідж коефіцієнти

Ridge Parameter	X2	X3	X4	X5	X6
0,0	0,262146	-0,0637912	0,0827572	0,56804	0,208224
0,005	0,253409	-0,0529244	0,0897047	0,561671	0,204294
0,01	0,246159	-0,0432351	0,0955454	0,555386	0,201033
0,015	0,240066	-0,0345063	0,100525	0,549214	0,198293

Джерело: розраховано автором за допомогою Statgraphics [7, 12, 13].

Отже, найбільший вплив на чистий дохід від реалізації мають матеріальні затрати виробництва, другу позицію займає дебіторська заборгованість, на третьому фонд оплати праці. Кредиторська забор-

гованість за товари роботи і послуги має негативний вплив на чистий дохід, вказує на те що збоку постачальників накладаються штрафні санкції, які зменшують доходи підприємства.

Проаналізуємо результати другої моделі де фактором майнового стану взято залишкову вартість основних засобів (рис. 2).

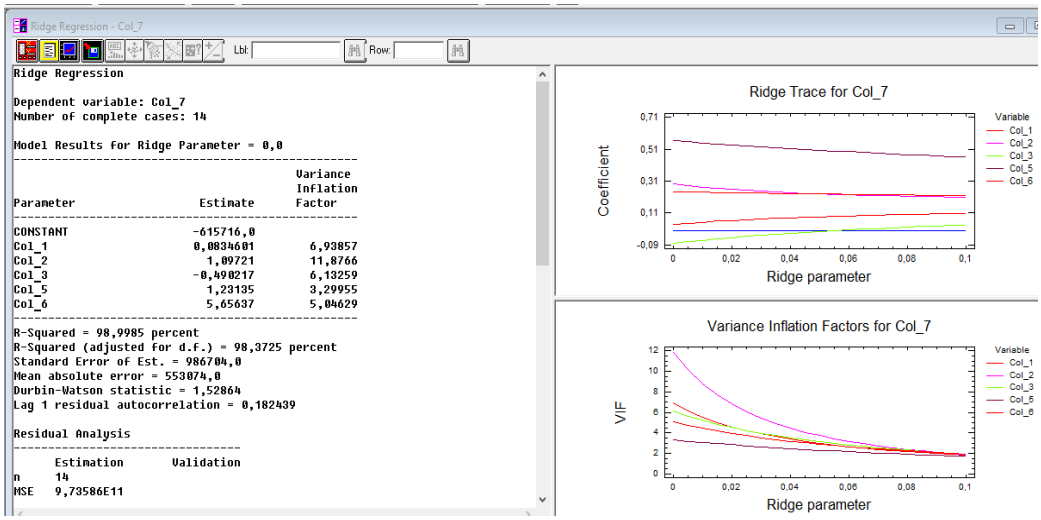

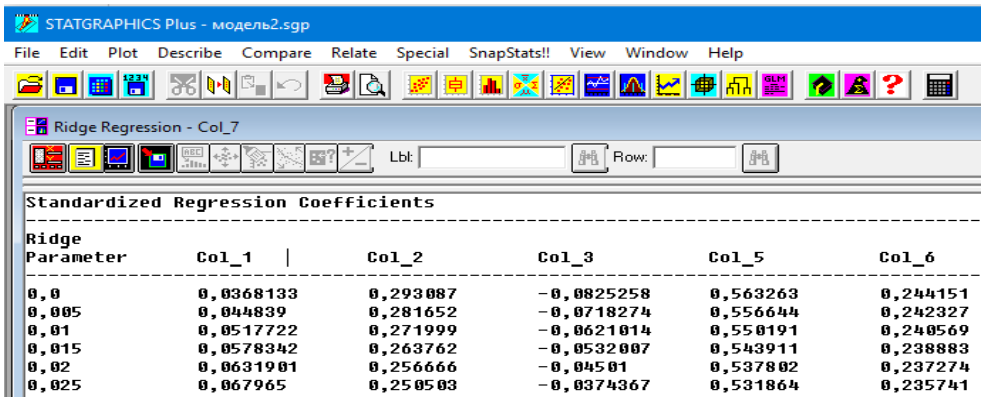
Рис. 2. Результати моделювання рідж регресії

Джерело: розраховано автором за допомогою Statgraphics [7, 12, 13].

Дебіторська заборгованість має високий VIF параметр, що вказує на мультиколінеарність. Прийнятним є рідж параметр 0,01 при якому VIF матиме значення менші за 10. Коефіцієнт детермінації матиме значення 0,9854 – на 98,54 % чистий дохід залежить від факторів моделі і на 1,46 % від інших чинників. Регресійну модель 2:

Y=-615716+0,12x1+1,02x2-0,37x3+1,2x5+5,57x6

Збільшення залишкової вартості основних засобів на 1 тис грн збільшить обсяг чистого доходу на 0,12 тис грн, при сталості інших факторів; аналогічне зростання дебіторської заборгованості призведе до зростання чистого доходу від реалізації на 1,02 тис. грн. Зростання кредиторської заборгованості на 1 тис грн має негативний вплив і зменшить чистий дохід на 0,37 тис грн відповідно. Збільшення матеріальних затрат і фонду оплати праці збільшить чистий дохід на 1,2 і 5,57 тис грн відповідно. Побудована модель якісна, критерій Фішера 158,16 значимий (p=0), розрахований критерій Дарбіна-Уотсона знаходиться в зоні невизначеності 1,5. Стандартизовані коефіцієнти вказують, що найменший вплив має залишкова вартість основних засобів, першість займають матеріальні витрати, другу позицію втримує дебіторська заборгованість на третьому місці фонд оплати праці (рис. 3).

Standardized Regression Coefficients

Ridge Parameter	Col_1	Col_2	Col_3	Col_5	Col_6
0,0	0,0368133	0,293087	-0,0825258	0,563263	0,244151
0,005	0,044839	0,281652	-0,0718274	0,556644	0,242327
0,01	0,0517722	0,271999	-0,0621014	0,550191	0,240569
0,015	0,0578342	0,263762	-0,0532007	0,543911	0,238883
0,02	0,0631901	0,256666	-0,04501	0,537802	0,237274
0,025	0,067965	0,250503	-0,0374367	0,531864	0,235741

Рис. 3. Стандартизовані рідж коефіцієнти

Джерело: розраховано автором за допомогою Statgraphics [7, 12, 13].

Кредиторська заборгованість має негативний вплив, тобто її зростання на 1 % призведе до зменшення чистого доходу від реалізації продукції на 6,2 %. Отже, в першу чергу необхідно погасити кредиторську заборгованість за товари, роботи послуги, яка має негативний вплив на результати діяльності підприємства. Позитивним впливом є збільшення обсягу виробництва за рахунок зростання використання матеріальних ресурсів. Незважаючи що дебіторська заборгованість зменшує обігові кошти підприємства її обсяг контрольований і не має негативного впливу, а зростання її обсягів збільшує дохід підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Savchenko A., Saliamon-Mikhieieva K., Holynska M. Analysis and audit of key economic indicators of economic entities (a case study of the dairy industry). URL: http://baltijapublishing.lv/index.php/issue/article/view/455/pdf.

2. Довгань Л.П. і Радкевич М.В. Моделювання впливу факторів на формування прибутку державного підприємства. Приазовський економічний вісник, 2017. 5 (05). С. 122-127.

3. Засядько А.А., Королюк С.С. Моделювання максимізації прибутку на основі виробничої функції Кобба-Дугласа. Системи обробки інформації, 2017. 148. С. 168-173.

4. Ігнатишин М.І., Ігнатишин М.В. Моделювання загального прибутку підприємства як фінансового результату господарської діяльності URL: https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/14661/1/

5. Маковоз О.В., Глазкова А.С. Аналіз основних проблем енергетичної галузі України. Вісник економіки транспорту і промисловості, 2018. 63.

6. Паянок Т. М., Задорожня Т. М. Статистичний аналіз даних: навчальний посібник. Ірпінь, 2019. 265 с.

7. Паянок Т. М., Лаговський В. В., Краєвський В. М. та ін. Аналітика та прогнозування соціально-економічних процесів і податкових надходжень: монографія. К.: ЦП "Компринт", 2019. 426 с.

8. Ткаченко І.С., Проскурович О.В. Економіко-математичне моделювання фінансового результату підприємства. Економіка: реалії часу, 2017. №3 (31). С. 84-94. URL: https://economics.opu.ua/files/archive/2017/No3/84.pdf.

9. Фартушний І.Д. і Пузирна К.М. Економіко-математичне моделювання виробничої діяльності підприємства легкої промисловості економічний вісник. НТУУ "КПІ", 2017. С,497-505.

10. Юрчишена Л. В. Моделювання прибутку на підприємстві. Вісник Хмельницького національного університету, 2011. № 2, Т. 3.

11. Якименко-Терещенко Н. В., Клімович І. М. Моделювання оптимізації прибутку підприємства Ефективна економіка, 2018. 4.

12. URL: https://dtek.com/investors_and_partners/asset/kyivenergo/

13. URL: https://smida.gov.ua/db/prof/00131305.

Борисюк Софія Валеріївна,
студентка групи ОМУ-19-2
Науковий керівник:
Паянок Тетяна Миколаївна,
к.е.н., доцент, завідувач кафедри управлінського обліку, бізнес-аналітики та статистики

АНАЛІЗ ПОТУЖНОСТІ ТОВ "ФОЗЗІ-ФУД" НА РИНКУ ОПТОВОЇ ТОРГІВЛІ

Всі підприємства прагнуть досягти ефективності своєї діяльності, утриматися на ринку та посідати лідируючі позиції за всіма показниками. Це можливо, якщо убезпечити підприємство від певних ризиків і навчитися управляти всіма процесами на підприємстві злагоджено і продуктивно. Комплексна безпека бізнесу – це система заходів, які забезпечують безпеку компанії, захист інтересів керівництва від зовнішнього середовища. Це заходи для створення економічної і фінансової безпеки організації, стабільного і ефективного функціонування на ринку за наявних ресурсів.

Ефективність діяльності торгових організацій залежить від багатьох факторів, які необхідно вивчати та аналізувати. Розгляд даної проблеми актуальний на сьогодні, оскільки підприємствам, які займаються оптовою та роздрібною торгівлею, необхідно контролювати процеси як на макро-, так і на мікрорівнях, відстежувати вподобання споживачів та інше.

Всі підприємства, незалежно від їх виду діяльності, за формою власності, якою вони володіють, розміром організації мають спільні та відмінні риси. Ці риси визначають керівники ще в момент створення підприємств. Саме вони планують свою діяльність, точно знають, чим будуть займатися, які переваги матиме підприємство в порівнянні з конкурентами, на який дохід вони розраховують і багато іншого. Тому так важливо проаналізувати всі існуючі підходи, щоб підприємство змогло визначити унікальний для себе шлях досягнення ефективності функціонування.

Дана тематика широко розкрита в працях науковців, так бізнес-аналіз в управлінні підприємством висвітлює Титенко Л. і Богдан С. [5], організаційно-інформаційну модель фінансового аналізу Савченко А. і

Матвіюк А. [4], регресійне моделювання факторів впливу на виробничу потужність суб'єкта господарювання Паянок Т. і Краєвський В. [1] та інші.

Метою написання статті є оцінка ринкової потужності підприємства та надання рекомендацій щодо прийняття управлінських рішень для збільшення ефективності роботи.

Для визначення ринкової потужності ТОВ "Фоззі-Фуд" відносно інших аналогічних компаній застосуємо скоригований індекс ринкової потужності. Скоринговий індекс (MarketScore) ринкової потужності компанії розраховує аналітичний відділ YouControl, що ґрунтується на десяти індикаторах, які комплексно відображають ринкову частку підприємства, її місце в галузі і динаміку росту в порівнянні з конкурентами. Діапазон значень скоригованого індексу ринкової потужності може коливатись від одного до чотирьох [2]. Морозюк А. та Паянок Т. детально висвітлили методику розрахунку скорингового індексу, характеристики його складових, переваги і недоліки застосування [3]. ТОВ "Фоззі-Фуд" протягом останніх чотирьох років стабільно втрачає свою ринкову потужність (рис. 1).

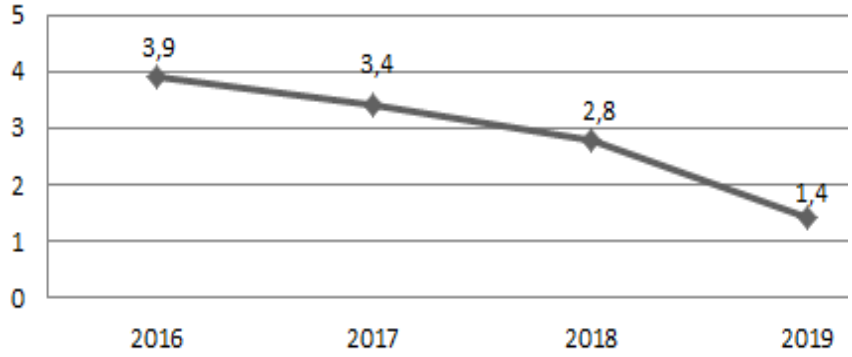

Рис. 1. Скоригований індекс ринкової потужності ТОВ "Фоззі-Фуд" за 2016-2019 рр.

Джерело: за даними [2].

У 2016 році воно досягло показника максимальної ринкової потужності, що дало можливість гідно конкурувати з підприємствами в своїй сфері. З 2016 по 2019 рік скоригований індекс ринкової потужності підприємства стрімко знижується. В 2019 році значення індексу сягнуло практично мінімальної ринкової потужності, що негативно вплинуло на дохід підприємства. Для визначення ринкової долі ТОВ "Фоззі Фуд" у межах сукупної виручки основної діяльності потрібно використати показник частки компаній у секторі (рис. 2), який розраховується як відношення виручки компанії, до виручки сектору.

За останні два роки частка ТОВ “Фоззі-Фуд” у галузевому секторі майже нульова. Підприємство повністю втратило свій вплив на середовище оптової торгівлі України.

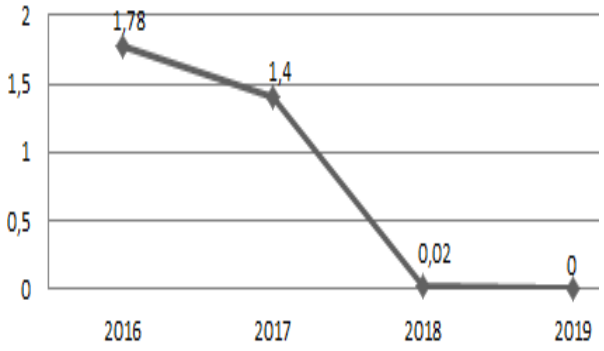

Рис. 2. Частка ТОВ “Фоззі-Фуд” у секторі за 2016–2019 рр.

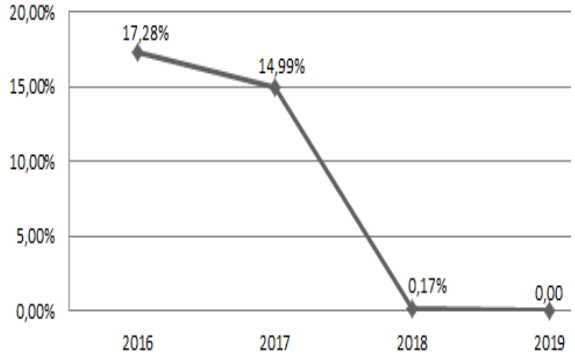

Рис. 3. Частка ТОВ “Фоззі-Фуд” у ринку за 2016–2019 рр., %

Джерело: за даними [2].

Наступна складова скоригованого індексу ринкової потужності – це частка ринку, розраховується як відношення виручки компанії до виручки ринку (рис. 3). Відносна виручка ТОВ “Фоззі-Фуд” у межах сукупної виручки на ринку в 2016 році становила 17,28 % - це було максимальне значення за останні чотири роки. Вже в 2017 році цей показник становив 14,99 %, стрімке падіння показника у 2018 р. до 0,17 % ще більше погіршило ситуацію в 2019 році, показник знизився до 0 %. Підприємство перестало бути прибутковим, повністю втратило свою ринкову потужність. Із лідера на ринку, який займав 3 місце у 2016 році опинився на 82 980 місці у 2019 році (рис. 4). На ринку оптової торгівлі стабільна позиція другого місця стрімко втрачена до 59 у 2018 р. та 5316 у 2019 році. На стрімке зростання даного показника вплинуло закриття магазинів мережі та зниження оборотів продажу (рис. 5).

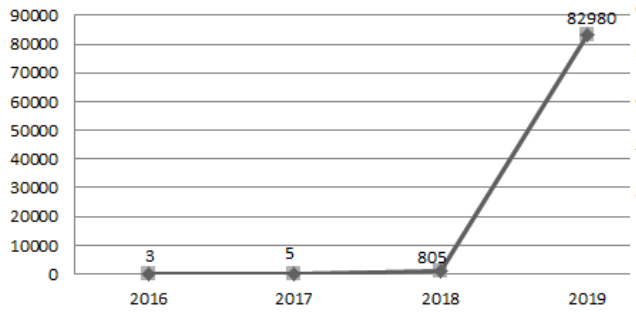

Рис. 4. Місце ТОВ “Фоззі-Фуд” в секторі за 2016-2019 рр.

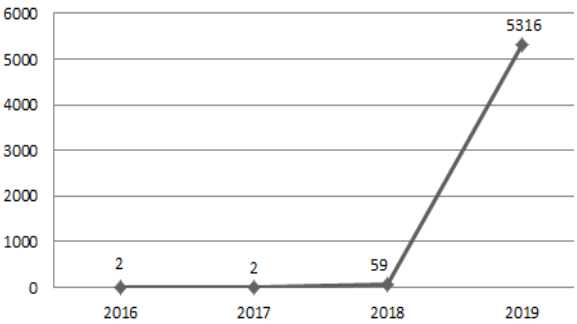

Рис. 5. Місце ТОВ “Фоззі-Фуд” на ринку за 2016-2019 рр.

Джерело: за даними [2].

Розрахований абсолютний приріст виручки вказує, що найгіршим для ТОВ “Фоззі-Фуд” був 2018 рік, виручка зменшилася на 34, 25 тис. грн., у 2019 році тенденція продовжилася хоча приріст був вже 0,49 тис грн.

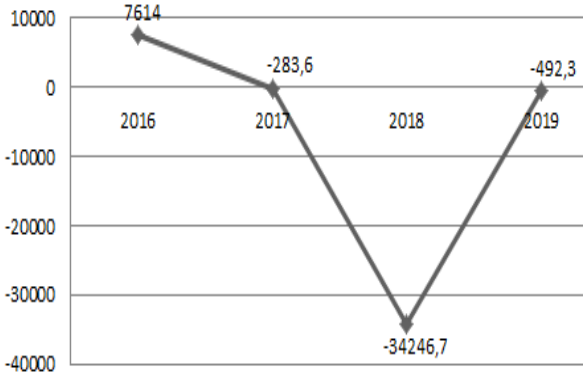

Рис. 6. Абсолютний приріст виручки ТОВ “Фоззі-Фуд” за 2016-2019 рр., грн

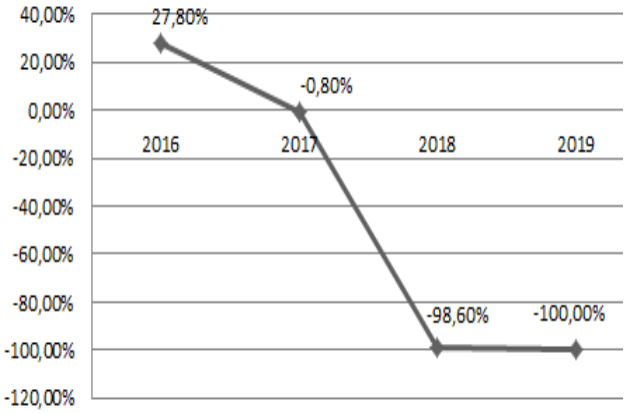

Рис. 7. Відносний приріст виручки ТОВ “Фоззі-Фуд” за 2016-2019 рр.

Джерело: за даними [2].

Фактично з 2017 у ТОВ “Фоззі-Фуд” відслідковуються ознаки банкрута, якому терміново необхідно змінювати політику на ринку.

Відносний приріст виручки ТОВ “Фоззі-Фуд”, з 27,8 % у 2016 році знижувався до -0,8 % у 2017 році. У 2018 і 2019 році ТОВ “Фоззі-Фуд” отримало збитки, відносний приріст виручки досяг рекордного для підприємства показника -98,6 % і -100 % відповідно (рис. 7).

Для розкриття динаміки та стабільності розвитку компанії застосовується показник абсолютного середньорічного приросту, що обраховується як середнє для різниці виручки і виручка за три роки (рис. 8).

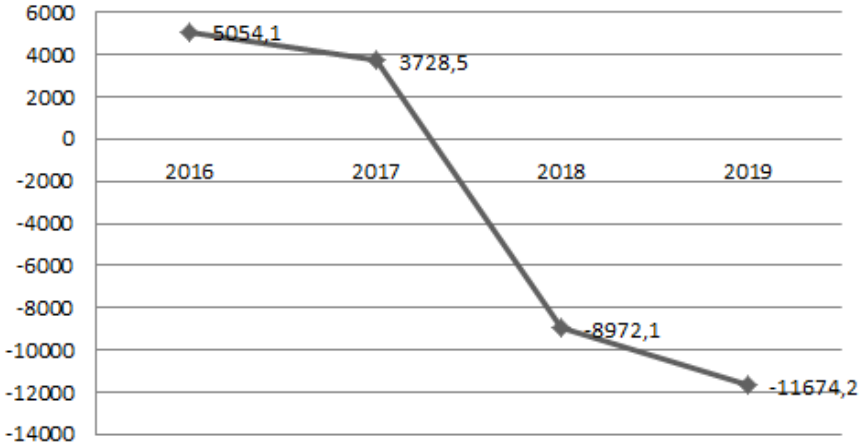

Рис. 8. Абсолютний середньорічний приріст виручки ТОВ “Фоззі-Фуд”, за 2016-2019 рр., грн.

Джерело: за даними [2].

Аналізуючи рисунок 8, можна зробити висновок, що в період з 2016 року по 2019 рік прослідковується негативна динаміка середнього приросту ТОВ "Фоззі-Фуд". Так, у 2016 році абсолютний середньорічний приріст становив 5054,1 грн, у 2017 – 3728,5 грн, у 2018 – 8972,10, а у 2019 році показник впав до -11674,2, що свідчить, про те, що підприємство втратило всі позиції на ринку України, які раніше посідало. На це могла вплинути політична нестабільність в країні, інфляційні процеси, які негативно впливають на суб'єктів господарювання будь-якої галузі. ТОВ "Фоззі-Фуд" не змогло втримати позицію на ринку із-за низького рівня захисту від впливу негативних зовнішніх факторів,. Вмінням швидко реагувати на ринкові зміни притаманні не всім суб'єкта господарювання. В таких умовах виживають сильніші і гнучкіші, які вміють швидко вирішувати фінансові проблеми підприємства.

Отже, можна зробити висновок, що ТОВ "Фоззі-Фуд" за останні два роки має дуже низький рівень конкурентоспроможності. Беручи до уваги аналіз індексу ринкової потужності можна визначити наступні шляхи покращення конкурентоспроможності підприємства на ринку України: формування раціональної та ефективної політики управління фінансовою структурою капіталу, розробка ефективного маркетингу для мотивації та розвитку персоналу, та для заохочення покупців, постійне оновлення програм лояльності і акційних пропозицій для покупців, застосування інновацій для клієнтів. Дані заходи допоможуть ТОВ "Фоззі-Фулд" забезпечити лідерство на конкурентному ринку. Перші кроки в цьому напрямі ТОВ "Фоззі-Фулд" вже робить, а саме розвиває власну мережу продажу продукції – "Сільпо".

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аналітика та прогнозування соціально-економічних процесів і податкових надходжень: монографія / [Паянок Т. М., Лаговський В. В., Краєвський В. М. та ін.]. К.: ЦП "Компринт", 2019. 426 с.

2. Офіційний сайт ІТ-компанії "Ю-Контрол". URL: https://youcontrol.com.ua (дата звернення 27.09.2020 р.).

3. Паянок Т.М., Морозюк А.М. Переваги застосування можливостей "Ю-Контрол" в аналізі ринку. Вплив інноваційних змін на розвиток суспільства: економіко-правові та соціально-гуманітарні аспекти: матеріали Всеукраїнської науково-практичної on-line конференції

здобувачів вищої освіти і молодих учених. Житомир: Житомирська політехніка (14 травня 2020 року), 2020. С. 509–510.

4. Савченко А. М., Матвіюк А.В. Оборотні активи виробничого підприємства в сучасних умовах: обліково-аналітичний аспект. Східна Європа: економіка, бізнес та управління, 2019 р. випуск 6 (23). URL: http://ir.nusta.edu.ua/bitstream/doc/4291/1/4127_IR.pdf

5. Tytenko L., Bohdan S., Kliuchko O., Tymoshenko V. Software and information support for business analysis in enterprise management. Modern Economics. 2020. Number 20. P. 272–277.

Вишнивецький Максим Андрійович,
студент групи ОМУ-19-2
Науковий керівник:
Краєвський Володимир Миколайович,
д.е.н, доцент, професор кафедри управлінського обліку, бізнес-аналітики та статистики

ВИНИКНЕННЯ ТА РОЗВИТОК БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЕКОЛОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Актуальність теми дослідження. Значний науково-технічний потенціал людства розширює можливості економічного розвитку та супроводжується негативним впливом на навколишнє природне середовище (НПС). Антропогенна діяльність змінює природний перебіг процесів у довкіллі, що ставить під загрозу здоров'я і життя людини. За останніх 30-ть років у світі використано сировини стільки ж, скільки за всю історію цивілізації. У процесі оцінювання меж впливу людства на НПС ключова роль відводиться інформуванню. Бухгалтерський облік є системою формування достовірної, релевантної, повної інформаційної бази, на підставі якої здійснюється процес управління як окремим суб'єктом господарювання, так і економікою на рівні держави. Діюча система бухгалтерського обліку не забезпечує достатнього системного відображення впливу суб'єктів господарювання на довкілля. Це зумовлює необхідність розробки теорії та методології бухгалтерського обліку екологічної діяльності суб'єктів господарювання.

Ступінь наукового вивчення проблеми. Дослідження окремих об'єктів бухгалтерського обліку екологічної діяльності здійснювали І.В. Бешуля, Ф.Ф. Бутинець, А.М. Герасимович, Н.М. Малюга, Е.К. Муруєва, В.З. Папінко, М. Стемпєнь, Х. Хендриксен, С. Шелтеггер. Питання оприлюднення інформації про екологічну діяльність суб'єктів господарювання у своїх працях піднімали М.Г. Білопольський, В.Г. Гетьман, В.К. Данилко, І.Д. Лазаришина, В.І. Мосягін, Ю.С. Цаль-Цалко, Л.З. Шнейдман.

Мета дослідження. Метою написання статті є вивчення існуючих теоретичних, методологічних і практичних положень бухгалтер-

ського обліку екологічної діяльності суб'єктів господарювання відповідно до вимог інформаційного забезпечення управління на мікро- та макроекономічному рівнях для реалізації положень концепції стійкого розвитку.

Виклад основного матеріалу. Певні проблеми розвитку бухгалтерського обліку екологічної діяльності пов'язані з формуванням термінологічного апарату і особливостями трактування різними групами користувачів нових понять. Сьогодні немає однозначного визначення бухгалтерського обліку екологічної діяльності.

У літературних джерелах облік екологічної діяльності автори називають по-різному. Так виявлено такі назви: екологічний облік [1, с. 97], облік природоохоронної діяльності [2, с. 61], облік охорони навколишнього середовища [3, с. 4], соціальний облік [4, с. 434] тощо. У зв'язку з цим, виникають непорозуміння у науковій і практичній сферах.

Вважаємо за доцільне для позначення системи виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації користувачам про вплив діяльності суб'єкта господарювання на НПС застосовувати поняття бухгалтерський облік екологічної діяльності суб'єкта господарювання. Наведене визначення є прийнятним у зв'язку з тим, що бухгалтерський облік екологічної діяльності є складовою системи бухгалтерського обліку суб'єкта господарювання.

"Бухгалтерський облік екологічної діяльності повинен формувати інформацію про:

наявність (у кількісному та вартісному вимірниках), ступінь розробки та екологічний стан (якість) природних ресурсів;

наявність впливів (позитивних і негативних) суб'єкта господарювання на НПС;

здійснювані заходи суб'єктом господарювання щодо охорони НПС, а також їх ефективність." [3, с. 4]

Необхідність бухгалтерського відображення екологічної діяльності зумовлена підвищенням уваги з боку держави та суспільства до процесів впливу підприємства на НПС. ""Облік суспільної відповідальності, – зазначає Е. Бужим, – повинен бути інформаційним джерелом для суспільства, на підставі якого воно могло б контролювати та оцінювати діяльність підприємств з точки зору узгодженості його цілей з суспільними цілями""[5].

“Перша спроба ведення обліку екологічної діяльності на рівні підприємства зроблена Міжурядовою робочою групою експертів за міжнародними стандартами фінансової звітності у 90-х рр. ХХ ст.”[5, с. 5]. “Робоча група була стурбована тим, що бухгалтери залишилися осторонь при обговоренні питань, пов’язаних з охороною НПС, і що їх роль в управлінні природоохоронною діяльністю ігнорувалася. Комісія виявила, що поза увагою залишилося те, яким чином традиційну модель бухгалтерського обліку можна застосувати для віддзеркалення природоохоронної діяльності, навіть у тих випадках, коли від цього залежало виживання підприємств” [5, с. 5].

У 90-і рр. ХХ ст. великі підприємства були вимушені враховувати збільшення кількості урядових ухвал з охорони довкілля. Відповідно до законодавства багато підприємств прийняли політику природоохоронної діяльності та програму для її впровадження. Спочатку бухгалтерський облік не сприймався як інструмент управління природоохоронною діяльністю, і не дивлячись на швидке зростання витрат і зобов’язань західних підприємств, пов’язаних з природоохоронною діяльністю, вони не відображалися у фінансовій звітності. “Так, Агентство США з охорони довкілля виявило 27000 місць захоронення відходів, для очищення яких потрібно 1 млрд. дол. США. Така сума повинна була привернути увагу бухгалтерів, проте цього не відбулося, вказана сума не включена у фінансову звітність відповідальних за це підприємств. Значна кількість підприємств вирішили не визнавати масштабів своїх забруднень НПС і вартості можливого його очищення, оскільки це відобразилося б на вартості їх акцій” [5].

Частина корпорацій розкривала інформацію про екологічні аспекти своєї діяльності, але не в оптимальному обсязі. В окремих випадках корпорації у звітності наводили дані про процеси, направлені на боротьбу із забрудненням і на відновлення якості НПС, відповідно до рекомендацій Комісії з цінних паперів і бірж. Проте, оскільки ці вимоги не носили обов’язкового характеру, звітність по таких аспектах надавалася нерегулярно.

Причини необхідності ведення бухгалтерського обліку екологічної діяльності на мікрорівні наведено на рис. 1.

Відображення в бухгалтерському обліку суб’єкта господарювання операцій, пов’язаних з його екологічною діяльністю, дозволить формувати інформацію для налагодження екологічного управління підприємством і оприлюднення її з метою інформування громадсько-

сті про результати такої діяльності, що є одним з факторів формування ділового іміджу підприємства.

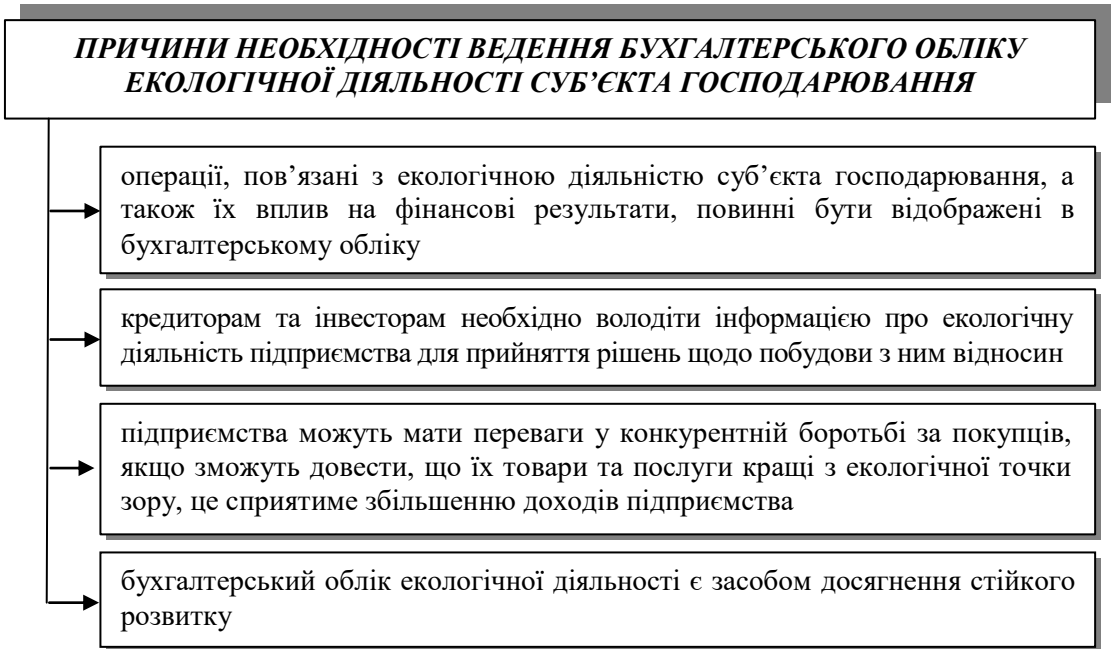

Рис. 1. Встановлені причини необхідності ведення бухгалтерського обліку екологічної діяльності суб'єкта господарювання

Кредитори значну увагу приділяють результатам екологічної діяльності суб'єктів господарювання. Так, для отримання кредитів на пільгових умовах за програмою Європейського банку реконструкції та розвитку (ЄБРР) у 2008 р. Укрсиббанк однією з вимог до клієнтів висував відповідність екологічним вимогам ЄБРР, а також обов'язковість проведення аналізу екологічних ризиків бізнесу позичальника.

"Ознаками значного рівня екологічного ризику, відповідно до п. 40 Міжнародного стандарту аудиту 1010 "Врахування екологічних питань при аудиті", є такі:

наявність інформації у внутрішніх звітах підприємства про екологічні проблеми;

порушення законодавчих вимог з охорони НПС, про які зазначено у звітах контролюючих органів;

включення до офіційного реєстру суб'єктів зобов'язаних усунути певний вид забруднення;

коментарі в пресі про підприємство та ставлення керівників підприємства до основних екологічних питань;

коментарі про екологічні питання у кореспонденції юристів;

факти купівлі незвичайних з урахуванням бізнесу клієнта товарів і послуг, пов'язаних з екологічними питаннями;

виплати штрафів у результаті порушення екологічного законодавства”[6].

Висновки: Сучасна економічна теорія закріпила таку систему економічних мотивів і цілей, а також принципів їх реалізації, які сприяють деструктивним тенденціям у процесі людського розвитку. Основні економічні показники, що визначають рівень національного багатства країни, її економічного розвитку, не враховують екологічних факторів і тому викривляють реальний стан господарювання країни, особливо з огляду на її вплив на НПС. Це вимагає максимально синтезувати інтереси економіки та екології з метою збереження біосфери та досягнення стійкого розвитку всіх країн і суспільства в цілому. За допомогою системи бухгалтерського обліку можна забезпечити досягнення стійкого розвитку країни та світу в цілому. Для цього необхідно змінити теоретичні та методологічні засади бухгалтерського обліку, що зумовлено розширенням його об’єктів. Особливої уваги потребує питання розкриття інформації про екологічну діяльність суб’єкта господарювання як одного з імпульсів розвитку екологічної свідомості суспільства та забезпечення його стійкого розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Максимів Л.І. Формування екологічного обліку та аудиту / Л.І. Максимів // Науковий вісник. – Львів, 1999. – Вип. 9.3 – С. 97-102.

Петрик О. Проблеми розвитку та здійснення екологічного аудиту в Україні / О. Петрик // Вісник податкової служби України. – 2004. – № 16. – С. 61-64.

Мкртчян Г. Устойчивое развитие и учет в области охраны окружающей среды (зарубежный опыт) / Г. Мкртчян, И. Блам // Вопросы статистики. – 1997. – № 12. – С. 3-6.

Мэтьюс М.Р. Теория бухгалтерского учета: [учебник] / М.Р. Мэтьюс, М.Х.Б. Перера; под ред. Я.В. Соколова, И.А. Смирновой; [пер. с англ.]. – М.: Аудит, ЮНИТИ, 1999. – 663 с.

Экологический учет для предприятий / Конференция ООН по торговле и развитию; [пер. с англ.]. – М.: Финансы и статистика, 1997. – 200 с.

Екологічний менеджмент і аудит: [навч. посібн.]; [2-ге видання] / С.М Літвак та ін. – К.: ВД “Професіонал”, 2006. – 200 с.

Волошина Марія Юріївна,
студентка групи ОМУ-19-2
Науковий керівник:
Титенко Лариса Василівна,
к.е.н., доцент, доцент кафедри управлінського обліку, бізнес-аналітики та статистики

РОЗРОБКА РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОЇ СИСТЕМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

У сучасному світі невизначеність і ризики стають невід'ємними рисами ринкових відносин господарюючих суб'єктів. У зв'язку з цим досягти стійкого економічного розвитку, як найважливішої умови виживання господарюючих суб'єктів, неможливо без формування обліку і управління орієнтованого на запобігання підприємницьких ризиків. Ризик є комплексною категорією управління системи економічної безпеки підприємства. Економічна безпека підприємства – це стійкий стан його захищеності від негативного впливу зовнішніх і внутрішніх загроз, дестабілізуючих чинників, при якому забезпечується стабільна реалізація основних комерційних інтересів і цілей статутної діяльності. З визначення випливає, що вона досягається за рахунок усунення загроз, викликаних ризиками. З рішенням даного завдання може допомогти впоратися ризик-орієнтована система бухгалтерського обліку підприємств.

Покладання на систему бухгалтерського обліку і бухгалтерську (фінансову) звітність управління ризиками підприємницької діяльності можна пояснити тим, що ця система поширюється на всі процеси і господарську діяльність організацій; крім того, сформована в рамках системи інформація застосовується на всіх етапах при прийнятті управлінських рішень.

При описі ризиків в системі бухгалтерського обліку окремі науковці [2-3] включають до їх складу:

– ризики, пов'язані з розкриттям в бухгалтерській (фінансовій) звітності інформації про господарські ризики, які пов'язані з діяльністю підприємства (ринковий ризик, кредитний ризик, ризик операційної діяльності та інші);

– ризики, пов'язані з порядком державного і суспільно-професійного регулювання в сфері бухгалтерського обліку;

– ризики, пов'язані з організацією бухгалтерського обліку на підприємстві;

– ризики, які пов'язані з діями інвесторів і кредиторів.

Виходячи з вищевикладеного, пропонуємо трактувати визначення бухгалтерського ризику як ризику збитків при веденні підприємницької діяльності через формування викривленої інформації в бухгалтерській (фінансовій) звітності внаслідок використання прийомів фальсифікації або вуалювання. На основі проведеного аналізу можна запропонувати таку класифікацію ризиків в бухгалтерському обліку підприємств, представлену на рис. 1.

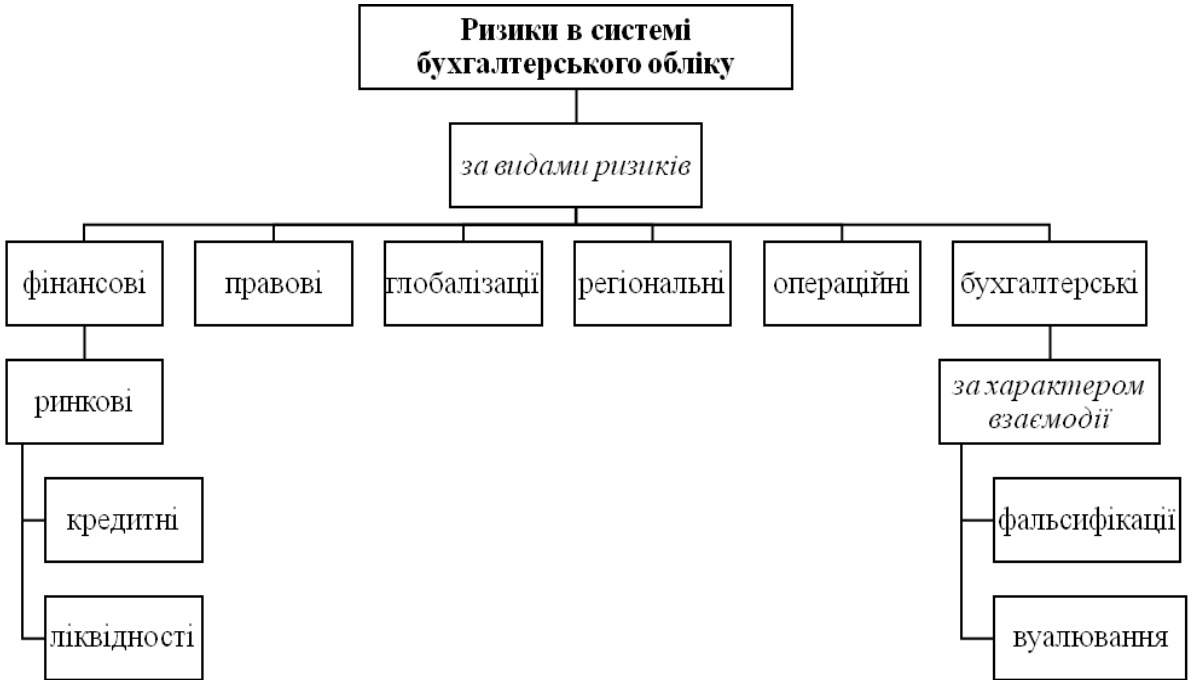

Рис. 1. Класифікація ризиків в системі бухгалтерського обліку
Джерело: складено автором.

Підсистема бухгалтерського обліку фінансових результатів, що формує такі важливі показники в звітності, як виручка, собівартість і ін., і побудована на принципах МСФЗ, вважається більш орієнтованою на інтереси вузької категорії користувачів, в першу чергу інвесторів. У цих умовах в Україні продовжують вважати, що звітність, побудована на принципах МСФЗ, повинна задовольняти інформаційні потреби широкого кола користувачів. Дане протиріччя породжує безліч дискусій щодо достовірності та корисності інформації, що формується в звітності.

Відповідно до МСФЗ і GAAP США при обслуговуванні інформаційних потреб інвестора показники прибутку організації займають ключове місце в загальному обсязі наданої ним інформації фінансового характеру. Це визначає особливий підхід до визначення та розуміння показників фінансових результатів, орієнтованих на задоволення інтересів вузької групи користувачів.

На нашу думку, з метою подальшої гармонізації вітчизняного бухгалтерського обліку з МСФЗ не можна забувати про інтереси інших груп користувачів звітності, окрім інвесторів. Крім того, особливу увагу слід приділяти бухгалтерським ризикам, що виникли в результаті використання прийомів маніпулювання і вуалювання щодо показників фінансових результатів, які не спричиняють порушення бухгалтерських стандартів.

Вуалювання звітності – це спотворення інформації, що дозволяє приховувати аспекти діяльності організації, які негативно позначаються на так званій інвестиційній привабливості організації, що формується у інвесторів через надання їм відображеної в її звітності сприятливої інформації про цю організацію. У цьому випадку вимоги законодавчих актів у частині бухгалтерського обліку та бухгалтерської (фінансової) звітності не порушуються.

Як показав аналіз, вуалювання звітності являє собою спотворення, що:

– здійснюється в зв’язку з різним прочитанням і розумінням бухгалтером нормативних актів, міжнародних стандартів фінансової звітності;

– відбувається внаслідок недоліків окремих документів, що регулюють бухгалтерський облік.

При цьому в більшості випадків спотворення робиться навмисно.

У бухгалтерському обліку ризики спотворень показників фінансових результатів сприяють виникненню операційних ризиків господарюючих суб’єктів (внутрішніх користувачів звітності) і ризиків втрат для основних груп стейкхолдерів (зовнішніх користувачів звітності).

Можливими причинами виникнення ризиків можуть стати зміни податкового законодавства, зміни в методології бухгалтерського обліку, перехід на МСФЗ і пов’язана з цим неприйнятність нових норм вітчизняними обліковими традиціями, а також відсутність докладних роз’яснень.

Зрозуміло, при формуванні ризик-орієнтованої системи бухгалтерського обліку потрібно спиратися на використання певних показників у звітності, що служать індикаторами виникнення в діяльності компаній негативних подій. Також особливої актуальності в організаціях мають проблеми умовності показників прибутку.

Таким чином, використання ризик-орієнтованої системи бухгалтерського обліку фінансових результатів дає можливість:

– вести облік ризиків підприємницької діяльності, які впливають на показники фінансових результатів і обґрунтовувати рішення про створення резервів майбутніх витрат, оціночних резервів і різних фондів;

– інформувати користувачів про ознаки неспроможності організації, що, дозволить вжити необхідних заходів щодо зниження ризику банкрутства;

– формувати систему внутрішнього контролю обліку фінансових результатів.

Невизначеність і складність виробничого процесу підвищують ризики банкрутств, а також ризики спотворень і вуалювання звітності. У зв’язку з цим сучасна методика бухгалтерського обліку фінансових результатів повинна орієнтуватися на попередження та запобігання такого роду ризиків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Концептуальна основа фінансової звітності: міжнародний стандарт від 01.09.2010. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/-show/929_009 (дата звернення: 01.10.2020)

2. Титенко Л.В. Управління інформаційними ризиками облікової системи підприємства. Інфраструктура ринку. Випуск 42. 2020. С. 379-383

3. Tytenko L.V. Economic security as an element of strategic management system: accounting and analytical aspect. Baltic Journal of Economic Studies. 2018. Vol. 4. № 3. P. 309–318. DOI: https://doi.org/10.30525/2 256-0742/2018-4-3-309-318

4. Kraievskyi V.M., Skoryk M.O., Bohdan S.V., Hmyrya V.P. Coherence of accounting systems: transcendence of content and immunity of purpose. Bulletin of the National academy of sciences of the Republic of Kazakhstan. 2020. Vol. 2. № 384. P. 176–184. DOI: https://doi.org/10.32014/10.32014/2020.2518-1467.57

Горбань Софія Юріївна,
студентка групи ОМУ-19-2
Науковий керівник:
Паянок Тетяна Миколаївна,
к.е.н., доцент, завідувач кафедри управлінського обліку, бізнес-аналітики та статистики

АНАЛІЗ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ПАТ "КИЇВМЕДПРЕПАРАТ" ЗА ДОПОМОГОЮ ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Розвиток вітчизняних фармацевтичних підприємств залежить від використання ефективних важелів управління. Практична реалізація даних підприємств спрямована на формування та модернізацію стандартів виробництва, оновлення асортименту продукції, орієнтацію на світові тенденції ринку фармацевтичної галузі та вступу до світової організації торгівлі. Підприємства цієї галузі належать до високотехнологічних, але їх продукція створює окремий сегмент стратегії національної безпеки держави. З цього випливає, що вартість лікарських засобів потрібно підтримувати на доступному для населення рівні. На підприємствах фармацевтичної галузі основним елементом собівартості є виробничі запаси. Необхідно володіти великим масивом інформації, який формується завдяки процесам обліку та аналізу, для того, щоб забезпечити економний режим у процесі їх використання.

Технології з кожним днем модернізуються, тому для проведення сучасного та більш складного статистичного аналізу на даний час існує безліч прикладних програм: SAS, PSPP, R, Statgraphics, SPSS та інші. Без програмного забезпечення якісна та ефективна обробка великих масивів даних неможлива.

Метою даної роботи постає дослідження виробничих запасів на підприємстві фармацевтичної галузі за допомогою програмного забезпечення, для визначення факторів впливу на них.

Дослідженням проблематики та аналізу виробничих запасів за допомогою програмного забезпечення займалися науковці та вчені, такі як: Т.М. Паянок [1], Б.А. Засадний, Т.Г. Мельник, К. Л. Багрій, І.О. Ковшова [2], Л.В. Титенко [4].

На даний час, великим недоліком господарської діяльності підприємств досліджуваної галузі є недосконаліть управління виробничими запасами. Тому, ефективність процесу обліку та контролю за зміною та формуванням виробничих запасів на підприємстві займає особливе значення, особливо в установах з великими потоками матеріальних цінностей. У сучасних умовах здійснення діяльності суб'єкта господарювання вимагає розробки та впровадження новизни по організації обліку виробничих запасів на складах установ та організацій. Для досягнення найбільш ефективних результатів та цілей необхідно досліджувати особливості організації обліку виробничих запасів в діяльності вітчизняних фармацевтичних підприємств.

Найпопулярнішим пакетом статистичного аналізу являється SPSS. "SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) – програма, яка допоможе виявити внутрішню структуру даних, що можуть не помітити ті, хто користується лише електронними таблицями й системами керування базами даних, а також відповісти на найскладніші питання при опитуваннях, аналізі ринку й продажів, контролі якості, проведенні усіх типів досліджень. Модуль SPSS Tables дозволить "витягти" більше інформації з даних і подати отримані результати в таблицях будь-яких видів, включаючи складні з шапкою та корінцем, спряженості й лістинги даних опитувань" [2].

Об'єктом дослідження виробничих запасів обрано приватне акціонерне товариство "Київмедпрепарат", що є вітчизняним лідером з виробництва антибактеріальних препаратів.

На першому етапі проведено кореляційний аналіз виробничих запасів ПАТ "Київмедпрепарат" за 19 років та побудовано матрицю парних коефіцієнтів кореляції Пірсона, для визначення найбільш впливових факторів (табл. 1).

Таблиця 1

Матриця парних коефіцієнтів кореляції Пірсона

	Основні засоби	Готова продукція	Незавершене виробництво	Статутний капітал	С/в продукції	Валовий прибуток	Матеріальні затрати	Витрати на оплату праці	Виробничі запаси
Основні засоби	1	,911**	,857**	,828**	,926**	,938**	,904**	,925**	,910**
Готова продукція	,911**	1	,814**	,825**	,889**	,932**	,875**	,920**	,877**
Незавершене виробництво	,857**	,814**	1	,798**	,939**	,843**	,959**	,869**	,909**

Статутний капітал	,828**	,825**	,798**	1	,804**	,820**	,789**	,749**	,728**
С/в реалізованої продукції	,926**	,889**	,939**	,804**	1	,951**	,996**	,966**	,988**
Валовий прибуток	,938**	,932**	,843**	,820**	,951**	1	,928**	,983**	,941**
Матеріальні затрати	,904**	,875**	,959**	,789**	,996**	,928**	1	,952**	,985**
Витрати на оплату праці	,925**	,920**	,869**	,749**	,966**	,983**	,952**	1	,973**
Виробничі запаси	,910**	,877**	,909**	,728**	,988**	,941**	,985**	,973**	1

**. Кореляція значима на рівне 0,01 (двостороння).

Джерело: розраховано автором за допомогою програмного забезпечення SPSS [3].

Результативною ознакою будуть виробничі запаси, тис. грн. (У), а факторними: основні засоби, тис. грн. (Х1), готова продукція, тис. грн. (Х2), незавершене виробництво, тис. грн. (Х3), статутний капітал, тис. грн. (Х4), собівартість реалізованої продукції, тис. грн. (Х5), матеріальні затрати, тис. грн. (Х6) та витрати на оплату праці, тис. грн. (Х7).

У практичній діяльності застосовують критичне значення лінійного коефіцієнта кореляції для визначення порогового значення включення факторів у регресійну модель (t (a=0,05, k=19-2=17) =2,1098):

$$r_{кр} = \left[\frac{t^2_{табл}}{t^2_{табл} + (n-2)} \right]^{1/2},.$$

Варто відмітити, що всі показники мають значимий зв'язок (розраховані значення > rкр). Основні засоби безпосередньо впливають на виробничі запаси підприємства (rYx1=0,91) фармацевтичної галузі, адже запаси не лише можна придбати в постачальників, а й за допомогою обладнання виготовити самим, щоб в подальшому використати у виробництві готової продукції. Готова продукція (rYx2=0,88) та незавершене виробництво (rYx3=0,91), в свою чергу, теж тісно пов'язані із виробничими запасами, адже у вартість даних факторних ознак закладена вартість виробничих запасів. Статутний капітал (rYx4=0,73) теж певною мірою впливає на вартість та обсяги запасів, адже інколи засновники роблять внески у вигляді матеріалів і сировини, не завжди

вносяться грошові кошти. В собівартість реалізованої готової продукції (rYx5=0,99) закладена вартість виробничих запасів, що пов'язує ці показники між собою. Такий показник, як матеріальні затрати (rYx6=0,99) тісно взаємодіє із результативною ознакою, адже в них входить вартість виробничих запасів. А у витрати на оплату праці (rYx7=0,97) входять виплати працівникам, які задіяні і в процесі виготовлення чи закупівлі запасів. Є й інші показники, які впливають на результативну ознаку, такі як: грошові кошти, кредиторська заборгованість, довгострокові та короткострокові кредити банків; але в даному випадку вони мають слабкий зв'язок, тому не будуть застосовуватися. Описуючи матрицю парних коефіцієнтів кореляції слід наголосити, що ці всі факторні ознаки не можна застосовувати в одній моделі, адже між деякими з них присутня мультиколінеарність, тому побудована модель із наступними показниками: виробничі запаси (У), готова продукція (Х1), статутний капітал (Х2), матеріальні затрати (Х3) (табл. 2). Розраховане значення VIF параметру по всіх показниках вказує на відсутність мультиколінеарності в моделі (<10) (табл. 2).

$$Y = -5412{,}497 + 0{,}821\ X1 - 0{,}199\ X2 + 0{,}328\ X3$$

Зростання готової продукції на 1 тис. грн. призведе до зростання виробничих запасів на 0,821 тис. грн. при сталості інших факторів. Зростання статутного капіталу на 1 тис. грн. призведе до зменшення виробничих запасів на 0,199 тис. грн., при сталості інших факторів.

Таблиця 2

Регресійний аналіз виробничих запасів ПАТ "Київмедпрепарат"

Модель	R	R-квадрат	Скорегований R-квадрат	Стандартна похибка оцінки	Дарбин-Уотсон
1	0,992a	0,984	0,981	17001,0477	2,32

Модель		Сума квадратів	ст. св.	Середній квадрат	F	Значимість
	Регресія	262491192475,794	3	87497064158,598	302,721	0,000b
	Залишки	4335534331,364	15	289035622,091		
	Всього	266826726807,158	18			

Модель	Нестандартизовані коефіцієнти		Стандартизовані коефіцієнти	t	Значимість	95,0% довірчий інтервал для B		Статистика колінеарності	
	B	Стандартна похибка	Бета			Нижня межа	Верхня межа	Допуск	VIF
(Константа)	-5412,497	6821,828		-,793	,440	-19952,88	9127,89		
Готова продукція	,821	,353	,177	2,326	,034	,069	1,574	,187	5,340
Статутний капітал	-,199	,061	-,197	-3,272	,005	-,329	-,069	,300	3,331
Матеріальні затрати	,328	,023	,986	14,070	,000	,278	,378	,221	4,533
a. Залежна змінна: Виробничі запаси									

Джерело: розраховано автором за допомогою програмного забезпечення SPSS [3].

При збільшення матеріальних затрат на 1 тис. грн., виробничі запаси зростуть на 0,328 тис. грн. Найбільше з перелічених факторів на виробничі запаси впливає готова продукція, тому що ці показники взаємопов'язані. R = 0,992 – вказує на сильний прямий зв'язок, обсяг виробничих запасів на 98,4 % залежить від факторних, і лише на 1,6 % від інших факторів не включених в модель, враховуючи похибку.

Таблиця 3

Порівняння t-статистики Стьюдента розрахованого значення з табличним

t-розраховане		t-значиме		t-табличне
-0,793	<	0,440	<	для (a=0,05, k=15) 2,131
2,326	>	0,034	<	
-3,272	<	0,005	<	
14,070	>	0,000	<	

Джерело: розраховано автором за допомогою програмного забезпечення SPSS [3].

Аналізуючи табличку 3, можна сказати що всі розраховані показники t-статистики Стьюдента по факторних ознакам мають більші значення за табличне, оцінки параметрів рівняння регресії значимі. Розрахований критерій Фішера 302,721, він значимий (pF = 0,000). F-табл. (a=0,05, f1=3, f2=15) = 3,29 < 302,72= F-роз., що вказує на

адекватність даної моделі. Дарбин-Уотсон: dl (n=19, k=3)=0,97; du (n=19, k=3)=1,68. (0-0,97) (3,03-4) автокореляція присутня, (0,97-1,68) і (2,32-3,03) зона невизначеності, (1,68-2,32) автокореляція відсутня. Розраховане значення DW = 2,32, автокореляція відсутня, що вказує на адекватність моделі. Отже, побудована модель адекватна і її можна використовувати для прийняття управлінських рішень.

Отже, з даного дослідження видно, що за допомогою програмного забезпечення SPSS можна опрацювати досить великий масив даних, зробити ефективний аналіз показників підприємства і прийняти обґрунтовані управлінські рішення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аналітика та прогнозування соціально-економічних процесів і податкових надходжень: монографія / [Паянок Т. М., Лаговський В. В., Краєвський В. М. та ін.]. К.: ЦП “Компринт”, 2019. 426 с.

2. Ковшова І.О. Аналіз сучасного програмного забезпечення для маркетологів. Наукові записки. Інформаційні науки. Чернігів, 2017. № 3. С.176–83.

3. Паянок Т.М. Задорожня Т.М. Статистичний аналіз даних: навч. посібник. Ірпінь: Університет державної фіскальної служби України, 2020. 312 с.

4. Титенко Л.В. Облік і аналіз виробничих запасів фармацевтичних підприємств: дис. канд. екон. наук: 08.00.09 / Держ. вищ. навч. закл. “Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана”. Київ, 2012. 190 с.

5. Фінансова звітність ПАТ “Київмедпрепарат” за 2001–2019 р оки. URL: ht tps://cabinet.smida.gov.ua (дата звернення: 19.09.2020).

Гринь Вероніка Михайлівна,
студентка групи ОМУ-19-2
Науковий керівник:
Параниця Надія Володимирівна,
к.е.н, доцент, доцент кафедри управлінського обліку, бізнес-аналітики та статистики

ОБЛІК СТВОРЕННЯ Й УТРИМАННЯ ВЕБСАЙТУ ЯК ВИЗНАЧАЛЬНОЇ ВЕЛИЧИНИ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА

Актуальність застосування нематеріальних активів в роботі суб'єктів господарювання збільшується з переходом конкуренції в іншу, нецінову форму, що стає можливим під час здійснення сучасних структурних перетворень в економічній системі України. У сучасному світі бізнесу складно уявити роботу без цифрової трансформації. Залучення партнерів, пошук клієнтів, продажі вже давно переведено в онлайн. Тому будь-яка інституціональна одиниця для досягнення ефективності своєї роботи має зосередитись на використанні інтернет технологій, а саме на використанні вебсайту організації, який є одним з складових елементів нематеріальних активів.

Окремі питання бухгалтерського обліку нематеріальних активів висвітлені в працях М.Ю.Алєйнікової, А.М.Козирєва, А.Костіна, Н.М.Малюги, С.А.Ніколаєвої, А.А.Стельмахова, Г.М.Соловйової, Б.Юровського, І.Й.Яремка.

Поряд з цим дане питання і донині залишається відкритим і потребує більш зосередженої уваги науковців на вирішенні основних проблем обліку нематеріальних активів суб'єктів господарювання.

Метою статті є вивчення науково практичних рекомендацій щодо ведення бухгалтерського обліку при розробці вебсайту як визначальної складової величини нематеріальних активів.

Розробка, адаптація, супровід вебсайту в мережі Інтернет передбачають реєстрацію доменного імені та власне його розміщення (хостинг). Усі ці витрати – зі створення як бізнес-сайту, так і інтернет-магазину – потребують певного обліку. Вартість створення бізнес-сайтів та інтернет-магазинів є доволі різною і залежить від дизайну, зручності функціоналу, а також конверсії в інтернет-маркетингу. Для

створення сайту можна звернутися до сторонньої компанії або залучити власних фахівців, а також наняти фізосіб та укласти з ними цивільно-правовий договір. У будь-якому випадку, якщо йдеться про створення сайту "під ключ", це автоматично означає зв'язок з інтелектуальною власністю.

Згідно із Законом про авторське право власник вебсайту – це особа, яка є володільцем облікового запису та встановлює порядок і умови використання вебсайту. За відсутності доказів іншого власником вебсайту вважається реєстрант відповідного доменного імені, за яким здійснюється доступ до сайту, і (або) отримувач послуг хостингу. Власник вебсторінки – це особа, яка є володільцем облікового запису, що використовується для розміщення вебсторінки на вебсайті, та яка управляє і (або) розміщує електронну (цифрову) інформацію в межах такої сторінки. Власник вебсайту не є власником вебсторінки, якщо останній володіє обліковим записом, що дозволяє йому самостійно, незалежно від власника сайту, розміщувати інформацію на вебсторінці та управляти нею. Ідентифікує власника сайту обліковий запис. Це формалізований згідно зі стандартами мережі Інтернет запис на комп'ютерному обладнанні (комп'ютерах, серверах), підключеному до мережі Інтернет. Обліковий запис включає в себе дані про доступ, визначає права такого доступу, що надають можливість володільцю облікового запису додавати, видаляти, змінювати електронну (цифрову) інформацію і дані вебсайту, надавати доступ до вебсайту або його частин, окремих даних іншим особам, припиняти функціонування сайту або його частини в межах облікового запису. Тож все це повинен знати бухгалтер для правильного обліку. Тож доходимо висновку: щоб визначити, яким має бути облік вебсайту, перш за все слід ознайомитись з умовами договору, а також з'ясувати, які економічні вигоди отримує особа. А це може бути:

– отримання нематеріального активу;

– отримання послуг за наданий доступ до вебсайту іншої особи, наприклад оренда частини сайту як площадки для здійснення продаж. У цьому випадку ваш інтернет-магазин буде розміщений на чужому сайті. У разі оренди підприємство сплачуватиме орендні платежі, що в обліку виглядатиме як звичайна операція оренди;

– реклама, як-от сайт-візитка, якщо не очікується ані отримання прямих доходів від сайту, ані що він приноситиме економічні вигоди в майбутньому.

Незалежно від строку корисного використання (експлуатації), до нематеріальних активів відносять актив за такими ознаками:

– актив не має матеріальної форми;

– може бути ідентифікований (підприємство здійснює його контроль, відповідно до п. 2.1 Методрекомендацій з бухобліку НМА);

– існує імовірність одержання майбутніх економічних вигід;

– вартість може бути достовірно визначена.

Зауважимо, що для того щоб вебсайт визнавався нематеріальним активом, зовсім не обов'язково предмет інтелектуальної власності придбавати у власність – достатньо лише отримати права на використання.

Тож насамперед слід мати технічну можливість та ресурси для доведення об'єкта нематеріальних активів до стану, у якому він буде придатний для використання, а також володіти інформацією для достовірного визначення витрат. Це важливо, адже створений актив – вебсайт – зараховується на баланс підприємства за первісною вартістю. У разі придбання (розробки) вебсайту за плату його первісна вартість складається:

– з вартості придбання (у разі безоплатного отримання первісною вартістю є його справедлива вартість на дату отримання);

– інших витрат, безпосередньо пов'язаних з його придбанням та доведенням до стану, у якому цей об'єкт буде придатний для використання за призначенням.

У разі створення об'єкта нематеріальних активів підприємством до первісної вартості такого об'єкта включаються прямі витрати на оплату праці, прямі матеріальні витрати, інші витрати, безпосередньо пов'язані зі створенням цього об'єкта та доведенням його до стану, придатного для використання за призначенням (оплата реєстрації юридичного права, збір за подання заявки про реєстрацію об'єкта права інтелектуальної власності, збір за публікацію відомостей про видачу свідоцтва, патенту, сплата державного мита за видачу свідоцтва, патенту тощо). У випадку отримання об'єкта в якості внеску до статутного капіталу підприємства первісною вартістю визнається погоджена засновниками (учасниками) підприємства справедлива вартість вебсайту з урахуванням інших витрат, безпосередньо пов'язаних з його придбанням і доведенням до стану, у якому він придатний для використання за призначенням.

Тож всі витрати, пов'язані із розробкою вебсайту, відображаються на субрахунку 154 "Придбання (створення) нематеріальних активів". Якщо на дату балансу сайт не введено в господарський оборот, витрати відображаються у складі незавершених капітальних інвестицій у нематеріальні активи.

Бухгалтерський (як і податковий) облік нематеріальних активів ведеться щодо кожного об'єкта за групами. Отже, вебсайт або отримані за договором права на використання, за умови відповідності активу ознакам нематеріальних активів, можуть обліковуватись у групі "Авторське право та суміжні з ним права", субрахунок 125.

"Метод амортизації обирається підприємством самостійно виходячи з умов отримання економічних вигід. Якщо такі умови визначити неможливо, то амортизація нараховується із застосуванням прямолінійного методу. Розрахунок амортизації здійснюється за методами нарахування амортизації для основних засобів відповідно до П(С)БО 7"[7].

Нарахування амортизації починається з місяця, наступного за місяцем, у якому вебсайт уведено в господарський оборот.

На вимогу п. 31 П(С)БО 8 "термін корисного використання та метод амортизації переглядаються наприкінці звітного року, якщо в наступному періоді очікуються зміни строку корисного використання активу або зміни умов отримання майбутніх економічних вигід" [8]. Аналогічна вимога щодо перегляду періоду і методу амортизації на кінець кожного фінансового року є у п. 104 МСБО 38.

Тож витрати на створення унікального контенту, дизайну та комп'ютерних програм, які було створено для функціонування вебсайту, є нематеріальним активом. Проте на практиці виникають труднощі щодо складової витрат і формування первісної вартості об'єкта. Які ж витрати формують первісну вартість вебсайту?

Відразу зауважимо, що витрати на дослідження (тестування) не є нематеріальними активами і належать до витрат звітного періоду, в якому були понесені. Підтвердження бачимо у п. 9 П(С)БО 8 та п. 54 МСБО 38.

Розміщення вебсайту в мережі Інтернет передбачає:

– реєстрацію доменного імені (отримується сертифікат про реєстрацію доменного імені);

– розміщення вебсайту (хостинг);

– отримання SSL-сертифіката (не обов'язково, але такий засіб необхідний для захисту особистої інформації користувачів в Інтернеті).

Навіщо потрібен SSL-сертифікат

Якщо на сайті є SSL-сертифікат, в адресному рядку браузера з'явиться зелений замок (або синій чи чорний). Це означає, що з'єднання відбувається за протоколом HTTPS і на цьому сайті безпечно вводити пароль або номер банківської картки.

За користування доменним іменем сплачують абонплату. А хостинг – це оплата послуг інтернет-провайдера за виділення місця на вінчестері сервера іншого суб'єкта господарювання під дані вашого вебсайту. Фактично це оренда дискового простору. За SSL-сертифікат передбачено щорічний фіксований платіж. Тож ці платежі не є одноразовими і сплачуються в певний проміжок часу, що і підтверджується первинними документами від провайдерів, де зазначено, за який період здійснено оплату.

Отже, витрати на домен (користування) і оплату хостингу та сертифіката – це витрати, які відображаються у періоді нарахування, що має підтверджуватися первинними документами. У цьому випадку, на наш погляд, правильно використовувати рахунок 39 "Витрати майбутніх періодів". Цей рахунок бухобліку призначений для узагальнення інформації щодо здійснених витрат у звітному періоді, які підлягають віднесенню на витрати у майбутніх звітних періодах. Визнаються витрати шляхом систематичного розподілу між відповідними звітними періодами.

Проте, на погляд податківців, витрати на реєстрацію доменного імені та на хостинг слід відносити до первісної вартості нематеріальних активів.

Але якщо врахувати суть таких платежів, то вони не сплачуються одноразово, а виникають щороку. То як формувати первісну вартість нематеріальних активів? Хіба можна вважати, що первісна вартість щороку збільшується на суму витрат, пов'язаних з удосконаленням такого об'єкта?! Хіба домен та хостинг можна вважати такими?! Це ж витрати, що здійснюються для підтримання вебсайту в придатному для використання стані та отримання первісно визначеного розміру майбутніх економічних вигід від його використання. Тож вони повинні включатися до складу витрат звітного періоду.

Щоправда, іноді реєстрацію доменного імені бере на себе виконавець, а сума витрат на таку реєстрацію закладається в ціну наданих послуг із розроблення сайту. За цих обставин вартість первинної оп-

лати за домен апріорі потрапляє до первісної вартості нематеріального активу.

Проте якщо є намір відображати облік інакше, ніж вважають податківці, безпечніше отримати власну ІПК.

Усі показники податкового обліку формуються на підставі первинних документів та регістрів бухгалтерського обліку. "Враховуючи пп. 134.1.1 ПКУ, платники податку на прибуток визначають об'єкт оподаткування шляхом коригування (збільшенням або зменшенням) фінансового результату до оподаткування (прибутку або збитку), визначеного у фінансовій звітності, на різниці, які виникають відповідно до положень розділу III Кодексу"[1]. Визначають податкові різниці не всі платники, а лише ті, хто зобов'язаний це робити, або ті особи, які прийняли відповідне рішення. Серед операцій, за якими виникають податкові різниці, є нарахування (відповідно до бухобліку) та розрахунок (відповідно до податкового обліку) амортизації, уцінка та дооцінка, а також ліквідація об'єкта нематеріальних активів.

На основі акта ф. №НА-1 заповнюється в одному примірнику Інвентарна картка обліку об'єкта права інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів (типова форма №НА-2). У рядку "Повна назва об'єкта права інтелектуальної власності із зазначенням реквізитів" зазначаються назва об'єкта права інтелектуальної власності та назва документації, на підставі якої такий об'єкт введено в господарський оборот (договір на використання майнових прав інтелектуальної власності, ліцензійний договір тощо). Крім того, вартість понесених витрат будуть підтверджувати акти виконаних робіт на створення сайту від розробників, в яких слід зазначити зміст та обсяг господарської операції, одиницю виміру госпоперації. Як правило, докладний обсяг виконаних робіт зазначається в окремих звітах від розробників вебсайту.

Приклад:

Підприємство – платник ПДВ прийняло рішення створити вебсайт. Наказом керівника встановлено термін використання сайту – 5 років.

Понесені витрати на:

1) розробку вебсайту – 5000,00 грн, без ПДВ;

2) підтримку й оновлення контенту (який надається провайдером) вебсторінки щомісяця становлять – 400,00 грн, без ПДВ;

3) абонплату на рік за користування доменним іменем – 800,00 грн, без ПДВ;

4) SSL-сертифікат, оплата на рік – 250 грн, без ПДВ.

Відображення в обліку операцій за умовами прикладу показано у таблиці. Згадані витрати були понесені підприємством протягом одного місяця.

Таблиця 1

Облік витрат на створення вебсайту

№ з/п	Зміст господарської операції	Бухгалтерський облік		Сума, грн	Коригування фінрезультату до оподаткування	
		Д-т	К-т		Збільшення	Зменшення
1.	Витрати на розроблення сайту (за актами)*	154	631	5000,00	–	–
2.	Введено сайт в експлуатацію (за актом форми №НА-1)	125	154	5000,00	–	–
3.	Сплачено сторонній організації за розроблення сайту	631	311	5000,00	–	–
4.	Підписано акт щомісячної підтримки та оновлення контенту сайту	93	685	400,00	–	–
5.	Сплачено авансом абонплату за рік за користування доменним іменем	371	311	800,00	–	–
6.	Суму абонплати за користування доменним ім’ям включено до складу витрат майбутніх періодів	39	371	800,00	–	–
7.	Частину абонплати за користування доменним ім’ям у поточному місяці включено до складу витрат (800,00: 12)	93	39	66,66	–	–
8.	Суму абонплати за SSL-сертифікат включено до складу витрат майбутніх періодів	39	685	250	–	–
9.	Частину витрат за SSL-сертифікат у поточному місяці включено до складу витрат (250,00: 12)	93	39	20,83	–	–
10.	Нарахування амортизації в наступному місяці	93	133	83,33	+83,33	-83,33

* Витрати на розроблення сайту визнані первісною вартістю нематеріального активу “Вебсайт” (група 5) зі строком корисного використання 5 років. Нарахування амортизації починається з місяця, наступного після місяця введення в експлуатацію.

Щодо визначення строку корисного користування потрібно звернути увагу на встановлене обмеження у податковому обліку. “Якщо відповідно до правовстановлюючого документа строк дії права користування нематеріальним активом не встановлено, згідно з пп. 138.3.4 ПКУ такий строк визначається платником податку самостійно, але не може становити менше двох та більше 10 років”[1].

Із розробником сайту згідно зі ст. 33 Закону про авторське право в письмовій формі слід укласти авторський (ліцензійний) договір про передання (відчуження) виключних або невиключних прав. Види договорів щодо розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності наводяться у ст. 1107 ЦКУ. Як правило, за договором передаються виключні майнові права на вебсайт.

Документальне оформлення (введення в господарський оборот) об’єкта нематеріальних активів оформлюється Актом введення в господарський оборот об’єкта права інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів (типова форма первинного обліку НА-1, затверджена Наказом №732), який складається комісією по підприємству в одному примірнику. Первинні документи про витрати повинні, зокрема, містити інформацію про зміст витрат (виконання робіт зі створення нематеріального активу, витрачання матеріальних цінностей на створення об’єкта), кількісні і вартісні показники таких витрат, підписи уповноважених посадових осіб.

При зарахуванні нематеріального активу у вигляді сайту на баланс у розпорядчому акті по підприємству встановлюється строк корисного використання. Протягом цього строку здійснюється систематичний розподіл вартості у вигляді нарахування амортизації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. №2755-VI.
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. №435-IV.
3. Закон України від 23.12.93 р. №3792-XII “Про авторське право і суміжні права”.
4. Закон України від 15.12.93 р. №3689-XII “Про охорону прав на знаки для товарів, робіт, послуг”.
5. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку нематеріальних активів, затверджені наказом Мінфіну від 16.11.2009 р. №1327.

6. Наказ Мінфіну від 22.11.2004 р. №732 “Про затвердження типових форм первинного обліку об’єктів права інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів”.

7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 “Основні засоби”, затверджене наказом Мінфіну від 27.04.2000 р. №92.

8. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 “Нематеріальні активи”, затверджене наказом Мінфіну від 18.10.99 р. №242.

9. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 38 (МСБО 38) “Нематеріальні активи”, виданий Радою з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку.

10. Узагальнююча податкова консультація щодо особливостей оподаткування податком на додану вартість операцій з постачання програмної продукції, затверджена наказом Міндоходів від 07.10.2013 р. №536.

Дорошенко Марина Миколаївна,
студентка групи ОМУ-19-2
Науковий керівник:
Краєвський Володимир Миколайович,
д.е.н, доцент, професор кафедри управлінського обліку, бізнес-аналітики та статистики

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ У НАТУРАЛЬНІЙ ФОРМІ

Потреба формування в Україні соціально-орієнтованої ринкової економіки вимагає суттєвого підвищення добробуту населення. Головною економічною умовою підвищення рівня життя є забезпечення переходу до високої вартості робочої сили і відповідно – до гідної заробітної плати. В Україні у сфері оплати праці накопичились значні проблеми: тривалий час утримується низький рівень заробітної плати; існує її надмірна міжгалузева диференціація; оплата праці недостатньою мірою пов'язана з продуктивністю праці та ефективністю виробництва.

Більшість дослідників проблем оплати праці в Україні значною мірою аналізують механізм організації оплати праці. Різні його аспекти висвітлені в роботах таких відомих українських вчених, як О.І. Амоша, В.П. Антонюк, А.В. Базилюк, В.Я. Брич, В.М. Данюк, О.А. Дороніна, Н.В. Дудіна, М.Д. Ведерніков, В.Ф. Волик, А.В. Калина, А.М. Колот, Т.А. Костишина, Г.Т. Куліков, В.Д. Лагутін, Е.М. Лібанова

Наразі дане питання досі є відкритим і потребує подальшого глибинного вивчення з точки зору науковців для вирішенні поточних проблем обліку заробітної плати у суб'єктів господарювання.

Метою статті є вивчення науково практичних рекомендацій щодо організації ведення обліку оплати праці в ринкових умовах з можливістю її виплати у натуральній формі.

У зв'язку із запровадженням карантину та скороченням обсягу продажів підприємству може не вистачати коштів на зарплату. В цьому випадку можливо частково розраховуватися з працівниками власною продукцією. Розглянемо, що слід зробити, перш ніж видавати

зарплату в натуральній формі, аби не порушити законодавства. Умови видання "натурзарплати" висуває ст. 23 Закону про оплату праці. "Відповідно до ч. 3 зарплату можна виплачувати натурою (себто товарами, продукцією)"[3]:

– "лишень частково (до 30% від нарахованої суми) і як виняток;

– за умови, що це передбачено колдоговором;

– за цінами не вище собівартості;

– у тих галузях або за тими професіями, де така виплата є звичайною або бажаною для працівників;

– окрім товарів, перелік яких затверджено постановою № 244"[3].

Зупинимося на одній цікавій позиції: непродовольчі товари народного споживання. Постанова № 244 не розшифровує згаданого поняття. На допомогу прийшло Мінпраці України, яке в листі від 09.04.10 р.№3701/0/14-10/13 запропонувало таке визначення: це готові вироби, призначені для безпосереднього використання населенням.

Так, до непродовольчих ТНС можна віднести, зосібна, готові тканини, одяг, взуття, килимові та галантерейні вироби, товари культурно-побутового й господарського призначення, які використовуються безпосередньо населенням.

З продовольчими товарами простіше – перелік обмежує нас, виключаючи з тих, якими можемо розрахуватися зі співробітниками за їхню працю, продукти промислової переробки. Цебто, приміром, м'ясом і яйцями зарплатню частково видати можна, а от уже ковбасою та сиром – ні.

Окрім того, існує непорушне правило: однозначно заборонена – виплата зарплати спиртом, усіма видами алкогольних напоїв, тютюновими виробами й тютюном.

Дані питання стосовно оплати мають бути наведені у колдоговір. У ньому має бути відповідний пункт про можливість виплати зарплатні в натуральній формі. Далі – заяви. Працівники мають підписати їх власноруч, зазначити, за які періоди хочуть отримати зарплату частково продукцією, дату складання заяви – тобто всі належні атрибути мають бути в наявності. І, нарешті, видається наказ керівника. У ньому фіксуємо:

– розмір тієї частини зарплати, яка буде виплачена в натуральній формі;

– дату виплати;

– список працівників, яким зарплату виплатять частково продукцією;

– найменування та ціни на продукцію, яку видаватимемо.

Далі переходимо до оформлення передачі продукції. Для цього складаємо внутрішню накладну. У сільському господарстві послуговуються формою ВЗСГ-8, затвердженою наказом № 929. Інші галузі розробляють документ самотужки, спираючись на власні потреби (за зразок можна взяти цю саму форму).

“За натуроплати ми завше під час обчислення податку на доходи застосовуємо коефіцієнт, передбачений п. 164.5ПКУ, аби правильно визначити базу оподаткування. Для обчислення податку на доходи беремо вартість товарів, зазначену в накладній, виданій працівникові, але вона має бути не нижчою за звичайні ціни” [1].

“Звичайна ціна – ціна товарів (робіт, послуг), визначена сторонами договору, якщо інше не встановлено ПКУ. Якщо не доведено зворотне, вважається, що така звичайна ціна відповідає рівню ринкових цін. Це визначення не поширюється на операції, що визнаються контрольованими відповідно до ст. 39 Податкового кодексу України (пп. 14.1.71 ПКУ)”[1]. ге

Не залишаймо поза увагою військовий збір. Його можна утримати за рахунок грошових доходів працівника.

Застосовувати коефіцієнт законодавство не вимагає. По-третє

Ідеться про зарплату. Тож на суму натурвиплати слід нарахувати єдиний внесок. Коефіцієнт не застосовуємо. По-четверте

Маємо ще визначити зобов’язання з ПДВ. “Саме так, як би дивно це не виглядало, – видача зарплати товарами розглядається як постачання, адже відбувається перехід права власності. Базу оподаткування визначаймо на рівні не нижче за ціну придбання, а якщо зарплату видаємо власною продукцією – не нижче за звичайну ціну (п. 188.1 ПКУ)”[1].

Таблиця 1

Бухгалтерські проведення при оплаті праці в натуральній формі

№ з/п	Зміст операції	Бухгалтерський облік		Сума, грн
		Дт	Кт	
1	Нараховано працівнику зарплату, у т.ч.:			
	– грошова форма	91	661	5950,00
	– натуральна форма	91	661	1050,00
2	Донараховано дохід із застосу-	661	661	1023,17

	ванням натуркоефіцієнта (100 х 17 грн х 1,219512 - 1050 грн)			
3	Нараховано єдиний внесок на зарплату (7000 х 22%)	91	651	1540
4	Утримано податок на доходи:			
	– із грошової частини зарплати	661	641/ПДФО	1071,00
	– з натуральної частини зарплати ((1050,00 + 1023,17) х 18%)	661	641/ПДФО	373,17
5	Утримано військовий збір (7000,00 х 1,5%)	661	642/ВЗ	105,00
6	Відвантажено продукцію в рахунок зарплати	661	701	1050,00
7	Списано собівартість продукції	901	27	1050,00
8	Донараховано податкові зобов'язання з ПДВ (100 х 17 грн: 1,2 х 20%)	949	641	283,33
9	Перераховано до бюджету:			
	– єдиний внесок	651	311	1540,00
	– податок на доходи (1071,00 + 373,17)	641/ПДФО	311	1444,17
	– військовий збір	642/ВЗ	311	105,00
10	Працівник отримує на руки (5950,00 - 1071,00 - 373,17 - 105,00)	661	311(301)	4400,83

Спочатку необхідно нараховувати працівникам грошову частину зарплати, а потім натуральну. Проводки такі, як зазвичай: у дебеті фігуруватиме витратний рахунок (8 або 9 класу), у кредиті – розрахунки з працівниками за зарплатою (субрахунок 661).

Розгляньмо приклад, аби наочно проілюструвати сказане.

Приклад - Птахівниче підприємство, виплачуючи зарплату за червень 2020 року, частково розраховується з працівниками курячими яйцями. Працівнику нараховано за місяць 7000 грн. За його бажанням 15% від нарахованої зарплати (1050 грн) йому видаватимуть натурою, іншу частину виплачуватимуть на картку. Собівартість десятка яєць – 10,50 грн. Отже, працівник отримає 100 десятків яєць. Звичайну (ринкову) ціну підприємство визначило на рівні 17,00 грн із ПДВ за десяток. Відображення операцій в обліку покажемо в таблиці1.

Як бачимо з прикладу, за натурвиплати складається не така вже й вигідна для працівника ситуація: утримання проводять із його грошової частини зарплати, а за рахунок застосування натуркоефіцієнта та обчислення податку на доходи зі звичайних цін його розмір

“злітає” вверх. Можна вдатися до альтернативного варіанта – продажу товарів у рахунок зарплати. На практиці це матиме такий вигляд:

працедавець нараховує працівникові його заробіток (весь у грошовій формі);

працівник купує в працедавця товари або продукцію (робить це як звичайна фізособа в межах цивільних відносин);

працівник подає працедавцю заяву, де просить зарахувати його заборгованість за товар у рахунок боргу працедавця за зарплатою;

працедавець проводить взаємозалік заборгованостей (варто скласти акт про взаємозалік, який підпишуть обидві сторони: працівник і працедавець).

Переваг у продажу в рахунок зарплати купа: немає вимоги дотримуватися обмежень щодо виду товарів, установленого Переліком № 244; не потрібно укладатися у 30% від суми зарплати; не треба застосовувати натуркоефіцієнт під час обчислення податку на доходи.

Водночас співробітникам, обираючи такий варіант, слід зважати, що товар відпускається вже не за собівартістю, а за ціною, яку узгодять між собою працівник і роботодавець, тож така покупка може їм “влетіти в копійчину”. З іншого боку, роботодавця обмежує Конвенція МОП № 95, “у ст. 7 якої закарбовано: продаж товарів працівникам має відбуватися без жодного примусу, за справедливими та розумними цінами”[2].

У будь-якому разі без заяви тут теж не обійтися – саме вона засвідчить добровільність намірів працівника провести зарахування боргів. Що ж обрати – натурвиплату чи продаж у рахунок зарплати - необхідно запропонувати співробітникам обидва варіанти, провести попередні розрахунки та обрати той, що вигідніший для обох сторін.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Податковий кодекс України: Закон України №2755-VI від 02.12.2010 р. [Електронний ресурс] // ВВР. − 2011. − №№13-17. − ст.112 – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17

2. . Рекомендації МОП № 95 щодо охорони материнства 1952 р. Конвенції та рекомендації, ухвалені Міжнародною організацією праці. 1919–1964. Т. I. Женева: Міжнародне бюро праці, 1999. С. 587–589.

3. Закон України “Про оплату праці” зі змінами та доповненнями від 21 жовтня 2004 року N 2103-IУ

Журибеда Марія Олександрівна,
студентка групи ОМУ-19-2
Науковий керівник: Титенко Лариса Василівна,
к.е.н., доцент, доцент кафедри управлінського обліку, бізнес-аналітики та статистики

УПРАВЛІНСЬКІ ТЕХНОЛОГІЇ РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТУ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

В фінансовому сегменті ризик-менеджментом вважають процес ідентифікації, аналізу, обліку чи пом'якшення факторів невизначеності у прийнятті інвестиційних рішень. Власне, ризик-менеджмент виникає, коли інвестор і фондовий менеджер аналізують потенційні втрати в інвестуванні, будують прогнози і вдаються до певних дій – або відмовляються від дій – для реалізації інвестиційних цілей і дотримання припустимих меж ризику [1].

Ризик-менеджмент є необхідним при прийнятті рішення під час купівлі низькоризикових державних цінних паперів або високоризикових корпоративних акцій, коли інвестор хеджує ризики валютними деривативами, коли банк перевіряє кредитну історію клієнта до того, як виділити йому кредитну лінію. Біржові брокери використовують фінансові інструменти, такі, як опціони й ф'ючерси, фінансові менеджери зважають на ризики при формуванні портфелю, диверсифікуючи інвестиції для пом'якшення і нейтралізації можливих падінь. Для компаній риск-менеджмент важливий на всіх етапах – від становлення і зростання до стійкого розвитку, оскільки на різних рівнях з'являються різні фактори ризику за умови постійних змін в ситуації на ринку [1].

Метою управління ризиками є отримання максимального прибутку при оптимальному співвідношенні вкладених коштів, доходу та ризику.

Ідентифікація ризику лише з можливими збитками передбачає очевидні суперечності, адже якщо ми розглядаємо ризик таким чином, що бізнес з самого початку є збитковим для підприємця. В умовах ринкової економіки власник підприємства, сповнений бажання

досягти сталого розвитку бізнесу, свідомо приймає на себе ризик, який може призвести не тільки до збитків, але й до можливого прибутку, на максимізацію якого він спрямовує свої зусилля.

Згідно нормативних актів ефективність управління ґрунтується на загальновідомій доктрині сталого розвитку, яка виходить з головного припущення, що управлінські рішення та їх наслідки повинні базуватися на економічній, соціальній та екологічній відповідальності бізнесу. Такий підхід визначає загальний вектор онтогенезу бізнес-одиниці, який заснований на чотирьох спільних науководослідних областях: промислової екології і економіки, кругових бізнес-моделях і дизайнах продукту, екологічно чистих технологіях та ефективності використання ресурсів. Зазначене вимагає змін теоретичних і методологічних підходів до бухгалтерського обліку як ключової функції управління. В умовах орієнтації системи управління на концепцію сталого розвитку процес формування обліково-аналітичного забезпечення виходить на якісно новий рівень, що дозволяє управляти бізнес-процесами, які відповідають за зміни в структурі капіталу; оперативно відновлювати діяльність після кризових станів; мінімізувати фінансові збитки; задовольняти вимоги клієнтів, акціонерів, управлінців; підтримувати ділову репутацію [2].

Бухгалтерська та аналітична підтримка управління сталим розвитком є багатофункціональною і складається з двох ієрархічних рівнів: системно-цільового та функціонально-технологічного. Важливою складовою методології бухгалтерського обліку та основою для створення єдиних правил складання фінансової звітності є принцип безперервності, який повинен дотримуватися всіма підприємствами та є гарантією захисту інтересів користувачів бухгалтерської та аналітичної інформації. Дефініція “життєвий цикл підприємства” виокремлює п’ять фаз розвитку, які супроводжуються подоланням послідовності організаційних криз на траєкторії руху. Суб’єкт господарювання є економічною бізнес-структурою, глобальна ціль якого – отримання прибутку, що на початкових етапах зростання може бути взагалі недосяжним. Доведено, що з позицій реалізації принципу безперервності перший етап розвитку заснований на формуванні активів, навчанні персоналу, отриманні дозвільних документів, придбанні або лізингу обладнання. Цей етап для суб’єкта господарювання завжди є збитковим, оскільки потребує певних початкових інвестувань, спрямованих на формування стартового капіталу [3].

Процес формування інформаційного поля системи управління спрямований на визначення функціональної підпорядкованості основних та допоміжних бізнес-процесів у загальному торговельно-технологічному процесі, складові яких забезпечують необхідні умови для організації торгівлі та є підпорядкованими. Тому, враховуючи специфіку торгівлі та особливості побудови власних бізнес-процесів, ми пропонуємо розглядати торгово-технологічний процес торгівлі торгівлею як сукупність торгово-технологічних процесів, послідовно взаємопов'язаних, що обслуговують торгові потоки, визначають асортимент товарних запасів та довести їх належної якості для кінцевих споживачів при створенні доданої вартості.

Сталий розвиток підприємства слід розглядати як сукупність завдань, засобів і методів їх вирішення, що забезпечує такий стан підприємства, завдяки якому своєчасно виявляються та збалансовано задовольняються найважливіші вимоги його ключових стейкхолдерів при підтримці власної економічної, соціальної та екологічної стійкості, здатної забезпечувати безперервне зростання. За таких умов саме облік виконує роль універсальної технології, яка дозволяє визначати не лише прибутковість господарської діяльності, а й відповідальність бізнесу перед державою і суспільством. Обліковий процес виконує роль систематизатора руху інформаційних потоків із метою координації прийнятих управлінських рішень. [4]

Інформація про результати функціонування бізнесу, яка формується в рамках обліково-аналітичного забезпечення, надається широкому колу користувачів і має організаційно-координаційний характер, та задовольняє різновекторні інтереси учасників бізнесу. Представлена на рис. 1 модель відображає ідею, що систему управління доцільно створювати із двох взаємопов'язаних інформаційно-комунікаційних комплексів: фронт-офісу і бек-офісу. Такий підхід має міждисциплінарне призначення у прикладних сферах організації праці, бізнес-комунікацій, ділового етикету [3].

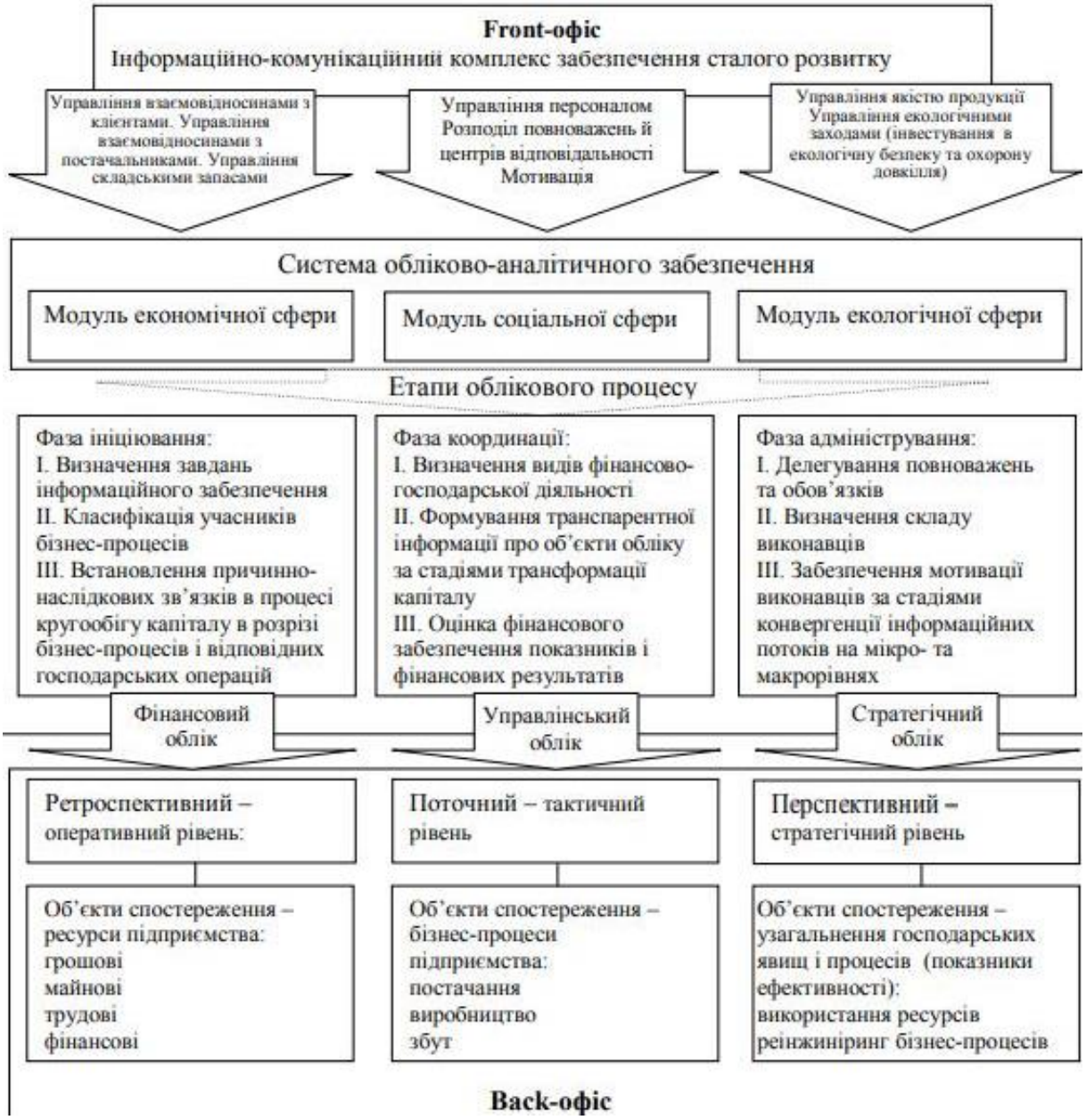

Рис. 1. Модель інформаційно-комунікаційного комплексу обліково-аналітичного забезпечення управління сталим розвитком

Джерело: побудовано на основі [3].

Питання сталого розвитку підприємства слід розглядати не лише з точки зору вирішення економічних вигод для ділового співтовариства, а й з урахуванням соціальних та екологічних наслідків. Тому комерційні підприємства, які забезпечують прозорість у цьому відношенні, викликають більше довіри у зацікавлених сторін та потенційних партнерів. Можна визначити фази бухгалтерського процесу у фронт-офісі, які надалі дозволяють систематизувати бухгалтерський та аналітичний супровід модулів економічної, соціальної та екологічної сфер, які ідентифікуються за принципами їх простого та постійного

вимірювання. У рамках визначення технологій бухгалтерського процесу доцільно виділити три фази (етапи) формування бухгалтерського та аналітичного забезпечення: ініціювання, координація, адміністрування.

Основним трендом поточного моменту є інтелектуалізація бек-офісу в системі обліково-аналітичного забезпечення управління. У контурі бек-офісу забезпечується виконання функцій оперативного, тактичного, стратегічного рівнів управління, які мають відповідні об'єкти спостереження: ресурси, бізнес-процеси, показники ефективності діяльності. Діяльність бізнес-одиниці може бути порушена широким спектром різноманітних інцидентів, що вимагає запровадження необхідних заходів для відновлення діяльності і забезпечення безперервності виконання власних зобов'язань.

Виникнення ризиків обліково-аналітичного забезпечення спричиняє використання альтернативних видів оцінки та елементів методу бухгалтерського обліку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Основна інформація щодо ризик-менеджменту: визначення і сфера застосування [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.eduget.com/news/rizikmenedzhment_viznachennya_i_sfera_zastosuvannya-2555

2. Тарасова Т.О. Фундаментальні положення обліково-аналітичного забезпечення ризик-менеджменту в умовах безперервності діяльності. Вісник ХНАУ: Збірник наукових праць Харківського національного аграрного університету. Серія: Економічні науки. Харків: ХНАУ, 2015. № 5. С. 173 –181

3. Тарасова Т.О. Теоретичне обґрунтування принципу безперервності діяльності в системі фундаментальних положень бухгалтерського обліку. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки. Херсон: "Видавничий дім "Гельветика", 2016. Вип. 16. Ч. 4. С. 143–147

4. Тарасова Т.О. Обліково-аналітичне забезпечення ризик-менеджменту на основі концепції сталого розвитку. Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг: збірник наукових праць. Харків: ХДУХТ, 2016. Вип. 2 (24). С. 7–21

Кащук Анна Миколаївна,
студент групи ОМУ-19-2
Науковий керівник:
Пілевич Оксана Анатоліївна,
к.п.н, доцент, доцент кафедри управлінського обліку, бізнес-аналітики та статистики

МІСЦЕ ГРОШОВИХ КОШТІВ ТА ЇХ ЕКВІВАЛЕНТІВ ЯК ОБ'ЄКТІВ ФІНАНСОВОГО ОБЛІКУ

Актуальність теми дослідження. Розвиток суспільства призводить до перетворень в межах економічних систем, визначаючи інтереси власника ключовими. В сучасних умовах зростає роль бухгалтерського обліку та аудиту у створенні інформаційної бази для прийняття раціональних управлінських рішень. Кризові явища в економіці, у свою чергу, посилюють важливість обґрунтованості та гнучкості дій менеджерів у керівництві майном різної структури, висуваючи на перший план питання регулювання руху грошових коштів.

Ступінь наукового вивчення проблеми. Питання теорії та практики обліку, аналізу і контролю грошових коштів досліджують такі вітчизняні автори як Атамас П.Й., Бланка І., Береза С.Л.,., Білуха М.Т., Бутинець Ф.Ф., Задорожній З.В., Гуцеленко Л.В., Грабова Н.М., Крупка Я.Д., Ткаченко Н.М., Марочкіна А.М., Пушкарь М.С., Ловінська Л.Г., Шевчук В.О та інші.

Мета дослідження. Метою написання статті є теоретико-методологічне обґрунтування рекомендацій з удосконалення методики й організації обліку та контролю за грошовими коштами та їх еквівалентами в умовах реформування бухгалтерського обліку на засадах використання міжнародного досвіду.

Виклад основного матеріалу. "Ефективне функціонування підприємства визначає необхідність управління фінансовими ресурсами з метою забезпечення грошовими коштами всі процеси діяльності підприємства. Основним завданням вказаних заходів для підприємств всіх форм власності є наявність таких ресурсів у розмірах, необхідних для здійснення господарської та комерційної діяльності власника." "[1, с.28]

В цьому контексті слід окремо закцентувати увагу на наукових підходах до дефініції грошей та грошових коштів, синтезувавши багатолітні дослідження науковців, спрямовані на вивчення цих термінів на макро- та мікроекономічному рівнях. Ця необхідність викликана, як тісним взаємозв'язком макро- та мікроекономіки, як окремих економічних наук (макрорівень складається з агрегованого мікрорівня), так і самих категорій грошей та грошових коштів.

Гроші – це одне з найбільш грандіозних відкриттів людства на протязі його існування. Являючись найбільш вагомим чинником стабільного функціонування ринкової економіки, гроші прямо впливають на стабільність економічного розвитку країни, сприяючи максимальному використанню потужностей підприємств, повній зайнятості населення тощо. Саме ефективно діюча грошова система є тим каркасом на якому тримається весь кругообіг доходів та видатків, як економіки країни на макрорівні так і економіки підприємств на мікрорівні.

"На рівні підприємства поняття „гроші" замінюється терміном „грошові кошти. Але чи є ці поняття тотожними, чи все-таки між ними існує суттєва різниця?" "[1, с.31]

На сьогодні розглядають два провідні підходи, до трактування сутності категорій „гроші" та „грошові кошти": формалістичний та економічнаий.

"Формалістичне (юридичне) трактування грошей ґрунтується на буквальному тлумаченні існуючих норм законодавства. Згідно даної позиції, правове поняття грошей визначається нормами діючого закону і ними ж вичерпується"[1, с.30].

Таке трактування даної економічної категорії може бути розтлумачене наступним чином:

"Згідно статті 177 Цивільного кодексу України до об'єктів цивільних прав відносяться речі, включаючи гроші."[2]

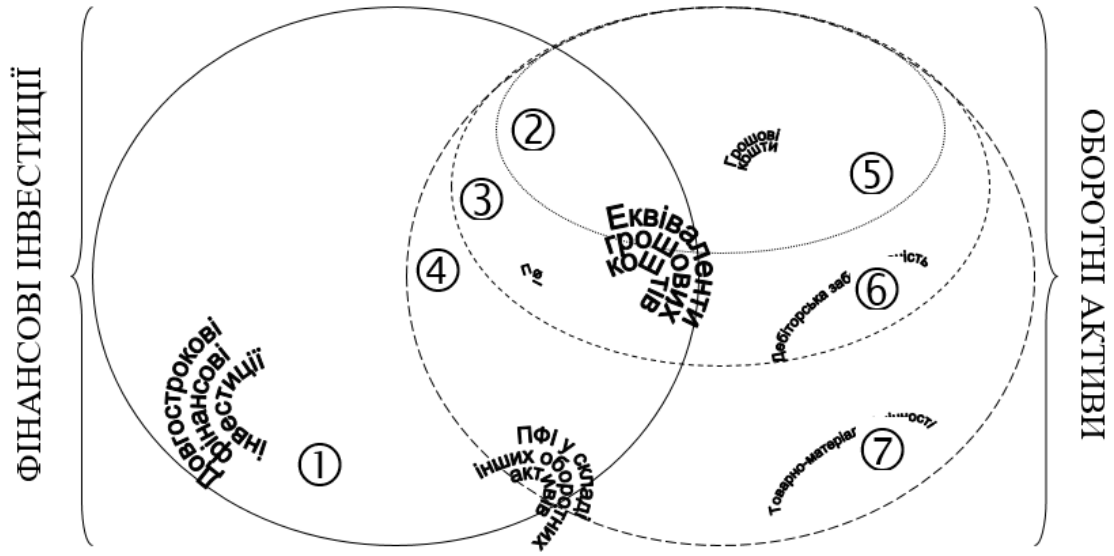
"„Абсолютно очевидно …" – пише проф. Л.О. Новоселова, що „… речами являються тільки готівкові гроші (банкноти і монети). Цінність використовуваних в обороті готівкових грошей визначається не їх власною вартістю як товару, а кількістю позначених на знаку грошових одиниць""[3]. "Саме банкноти і монети, згідно ст. 35 Закону України „Про Національний банк України" є єдиним законним платіжним засобом на території України, приймаються усіма фізич-

ними і юридичними особами без будь-яких обмежень на всій території України за всіма видами платежів, а також для зарахування на рахунки, вклади, акредитиви та для переказів"[4].

"На думку прихильників „Формалістичного (юридичного)" трактування грошей не являються грошима поняття „грошові кошти", „грошові суми", які використовуються в Цивільному кодексі України (скажімо, ст. 1020, 1030, 1046, 1049, 1051 тощо), оскільки вони не свідчать про уречевлену природу грошей як банкнот і монет"[2]. За такими ж мотивами Л.О. Новоселова - "не вважає грошима грошові кошти на рахунках і вкладах і не визнає за ними здатності бути законним платіжним засобом. Безготівкові розрахунки цей автор розглядає як рух зобов'язань між банками"[3].

„Економічний" підхід щодо розкриття грошей як економічної категорії, розглядає той факт, що окрім готівки існують також гроші в безготівковій формі. На думку Д.Ю. Шастіна "Прихильники даного трактування обґрунтовано вважають, що визнання грошима лише банкнот і монет є неадекватним сучасним економічним реаліям в яких більша частина розрахунків і платежів здійснюється не в готівковій, а в безготівковій формі. На підтримку своєї позиції вони також апелюють до висновків сучасної економічної науки, яка вважає грошима не тільки готівкові банкноти і монети, але і грошові кошти на рахунках і вкладах"[5]. Розглянутий підхід до поняття грошей сформувався під впливом практики торговельного обороту. "Ще 70 років тому економісти вважали грошима лише монети і банкноти, і коли Д.М. Кейнс в своїй книзі „Трактат про гроші" в 1930 році включив в поняття грошей вклади „до запитання", його погляди були піддані серйозній критиці. Тепер подібні вкладення економісти вважають грошима, оскільки теоретично вони можуть без перешкод використовуватись для придбання товарів і послуг"[3].

Таким чином, грошові кошти та їх еквіваленти складають найбільш ліквідну частину активів підприємства (рис.1), що впливає як на облік грошових коштів (зокрема місцерозміщення рахунків грошових активів в загальній номенклатурі діючого Плану рахунків) так і на контроль за ними.

——————— - зона абсолютної ліквідності

---------- - зона швидкої ліквідності

– – – – – – – – – – – – - зона поточної ліквідності

Рис.1. Місце грошових коштів та їх еквівалентів в складі оборотних активів підприємства, виходячи з їх ліквідності

Дамо деякі роз'яснення щодо місця розміщення активів по зонах ліквідності на рис.1

Зона ① – довгострокові фінансові інвестиції;

Зона ② – еквіваленти грошових коштів;

Зона ③ – поточні фінансові інвестиції – ПФІ (крім еквівалентів грошових коштів та ПФІ у складі інших оборотних активів);

Зона ④ – поточні фінансові інвестиції у складі інших оборотних активів;

Зона ⑤ – грошові кошти;

Зона ⑥ – дебіторська заборгованість;

Зона ⑦ – товарно-матеріальні цінності.

"Гроші опосередковують процеси обліку суспільно необхідних витрат, ціноутворення. Грошова оцінка широко використовується при оцінці суспільного продукту та національного доходу, обсягів товарної продукції, виробничих фондів, інвестицій, фондів матеріального стимулювання та ін."[6, с. 65].

"Грошові кошти – це більш широке поняття, ніж фінансові ресурси, складові тільки частини грошових коштів, які знаходяться в обороті підприємства. Грошові відносини на мікрорівні (на рівні підприємства) представлені у вигляді господарських операцій з готівкою, з безготівко-

вими коштами та еквівалентами грошових коштів. Фінансові ресурси – це грошове вираження знову створеної вартості”[6, с. 33].

“Головним джерелом фінансових ресурсів є виручка від реалізації продукції. У фінансовому менеджменті забезпеченню її повного та своєчасного надходження надає основного значення. Розмір виручки від реалізації визначається обсягом продукції, яка реалізується, та її ціною. В свою чергу обсяг реалізації залежить від потреб ринку та потужностей підприємства, здатних їх задовольняти”[6, с. 212].

Висновки: Виокремлення електронних грошей, як платіжного засобу, який зазнає бурхливого розвитку останніми роками, в складі грошових коштів, що продиктовано подальшим розвитком академічних поглядів на економічну сутність поняття „електронні гроші” а також необхідність уточнення факту включення до категорії грошових коштів лише тих активів, що можуть бути використані для проведення розрахунків в будь-який момент вимагають уточнення поняття „грошові кошти”, яке використовується для потреб бухгалтерського обліку та контролю. Виділення поняття „еквіваленти грошових коштів” в окрему економічну категорію, на наш погляд, є абсолютно виправданим і доцільним з позиції бухгалтерського обліку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Височан О.С. Наукові підходи до визначення понять „гроші” та „грошові кошти” / Олег Степанович Височан // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: економіка. – 2005. – №18. – С.27–33.

Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435-IV // Офіційний вісник України. – 2003. – №11.

Новоселова Л. А. О правовой природе средств на банковских счетах / Людмила Александровна Новоселова // Хозяйство и право. – 1996. – №8.

Закон України „Про Національний банк України”: за станом на 1 вересня 2008 р. // Офіційний вісник України. – 1999. – №24.

Шастин Д. Ю. Проблемы правового понятия денег / Д. Ю. Шастин // СибЮрВестник. – 1999. – № 2.

Родионова В.М. Финансовая устойчивость предприятия в условиях инфляции / Родионова В.М., Федотова М.А. – М.: Изд-во “Перспектива”, 1995. – 420 с.

Кравченко Ірина Олександрівна,
студентка групи ОМУ-19-2
Науковий керівник:
Параниця Надія Володимирівна,
к.е.н., доцент, доцент кафедри управлінського обліку, бізнес-аналітики та статистики

ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ ПОТОЧНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ "ПАТ КИЇВСЬКА КОНДИТЕРСЬКА ФАБРИКА "РОШЕН"

У процесі ведення фінансово-господарської діяльності в підприємства виникають боргові зобов'язання, які він не завжди може вчасно погасити. Причиною цього є відсутність коштів або дефіцит власних обігових коштів, які суб'єкт господарювання використовує для забезпечення власного виробництва. Згідно ПсБО 11 "Зобов'язання": "поточні зобов'язання – це зобов'язання, які будуть погашені протягом операційного циклу підприємства або повинні бути погашені протягом дванадцяти місяців, починаючи з дати балансу" [5].
Фактично всі підприємства балансують між заборгованістю покупців за отриману продукцію, товари, роботи, послуги і власною заборгованістю перед постачальниками і підрядниками за матеріали та зобов'язаннями за обов'язковими розрахунками.

Висвітлення даної тематики в наукових дослідженнях є недостатньою, праці приділені, як правило, теоретичним основам, а не аналізу. Так Гевлич Л.Л., Катранжи Л.І., "аналізують класифікацію поточних зобов'язань у розрізі вітчизняного та міжнародного законодавства, наводять класифікацію за іншими можливими критеріями. Ними ідентифіковані проблеми класифікації зобов'язань, надані напрями їх вирішення, зокрема, розглянуто перспективу створення єдиної універсальної класифікації, визначені напрями подальших досліджень" [2]. Лозинська Т.В. і Дубініна М.В. звертаються до трактування ПсБО 11 і "за результатами проведеного дослідження ними зроблено висновок, що дані про поточні зобов'язання використовуються при проведенні аналізу фінансового стану підприємства для визначення його платоспроможності та ліквідності" [3].

Метою написання статті є проведення фінансового аналізу поточних зобов'язань ПАТ "Київська кондитерська фабрика "Рошен"" для визначення рівня його боргів.

Аналізуючи заборгованість ПАТ "Київська кондитерська фабрика "Рошен"" необхідно відмітити, що найбільші борги у підприємства були в 2007 і 2008 році (рис. 1), вони сильно обтяжували компанію. З 2014 р. і до тепер ситуація кардинально змінилася, рівень банкрутства низький. обслуговування власних боргів не обтяжує ПАТ "Київська кондитерська фабрика "Рошен"", і не має перешкод до залучення нових боргів.

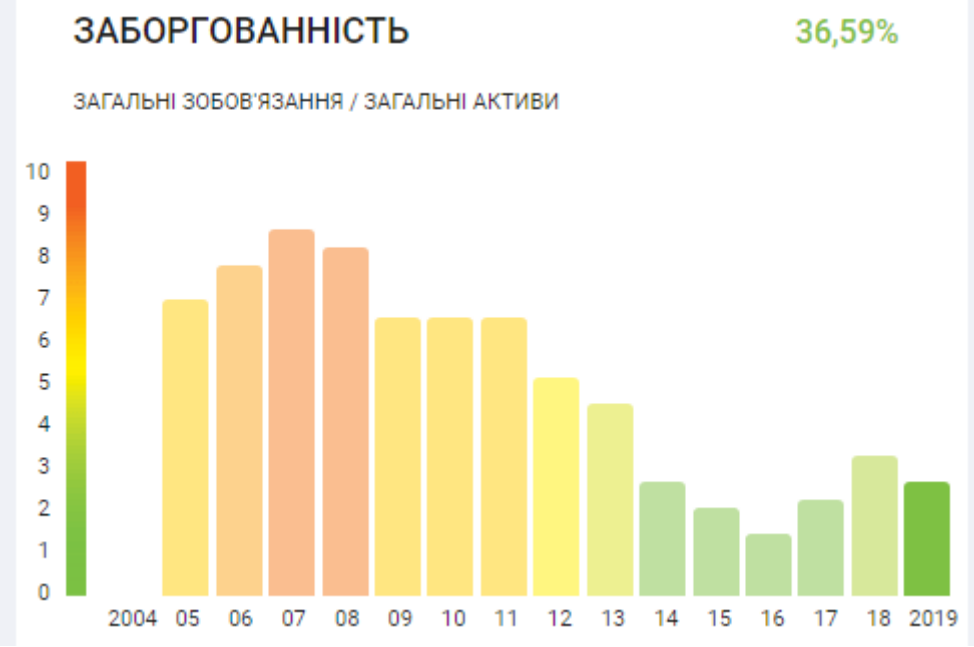

Рис. 1. Заборгованість ПАТ "Київська кондитерська фабрика "Рошен"" за 2005-2019 рр.

Джерело: за даними [4].

Позитивні зміни відбулися в період правління президента Порошенка П., який є пов'язаною особою із власником підприємства. Аналіз загальних зобов'язань до власного капіталу показує аналогічну тенденцію (рис. 2).

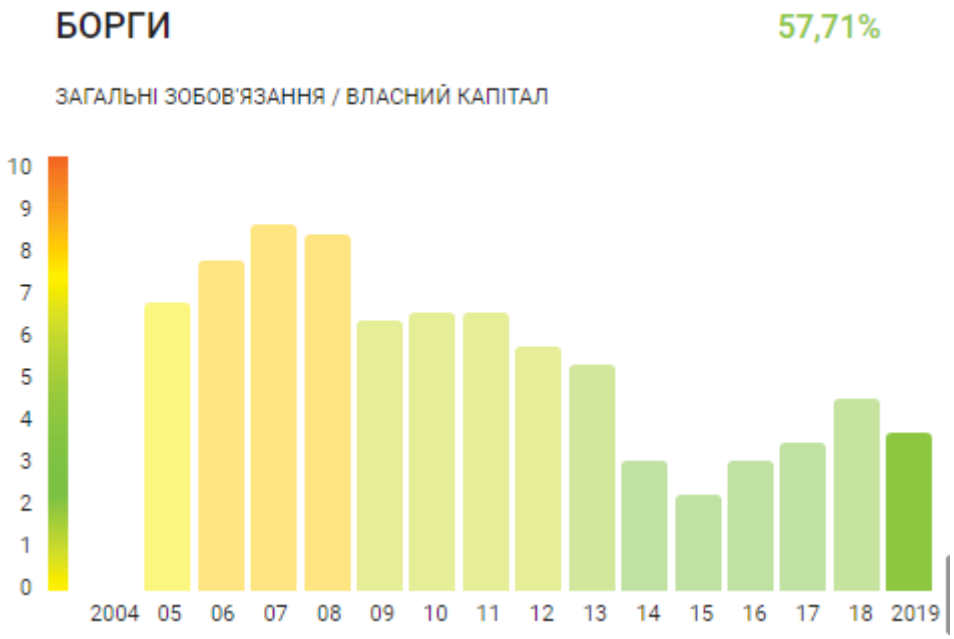

Рис. 2. Борги ПАТ "Київська кондитерська фабрика "Рошен"" за 2005-2019 рр.

Джерело: за даними [4].

Для поповнення обігових коштів підприємство не використовує кредити фінансових установ [6]. Коефіцієнт покриття поточних зобов'язань за рахунок оборотних активів вказує на дефіцит ліквідності за весь період, крім 2017 року (рис. 3).

Рис. 3. Коефіцієнт покриття ПАТ "Київська кондитерська фабрика "Рошен"" за 2005-2019 рр.

Джерело: за даними [4].

За остання два роки ситуація кардинально погіршилася, ліквідності критично не вистачає для сплати власних рахунків, високий рівень настання банкрутства. Аналіз поточної ліквідності вказує на те, що компанія не спроможна погашати свої поточні зобов'язання строком до 1 року за рахунок оборотних активів. У підприємства відсутні ресурси для погашення короткострокових вимог кредиторів. Аналіз поточної ліквідності по галузі коливається від 140,5 у 2015 році до 127 у 2019 році у підприємства показник значно менший за галузевий і нормативне значення (> 100 %) (рис. 4).

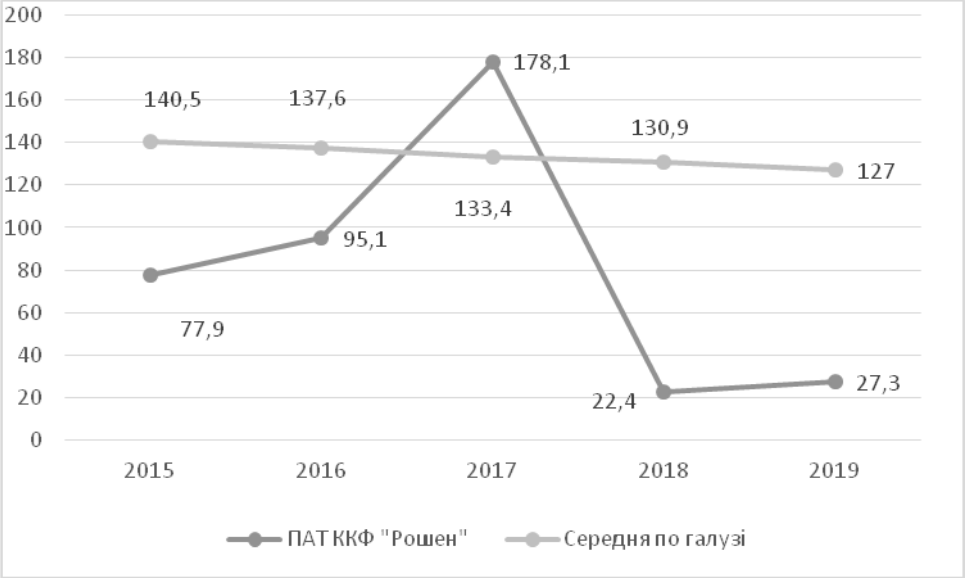

Рис. 4. Поточні ліквідність ПАТ "Київська кондитерська фабрика "Рошен"" за 2015-2019 рр., %

Джерело: за даними [4].

Лише 2017 рік відзначається позитивним значенням 178,1 %.

Якщо розглядати здатність ПАТ "Київська кондитерська фабрика "Рошен"" погашати поточні зобов'язання тільки за рахунок грошових коштів та їх еквівалентів, то ситуація ще гірша. У підприємства відсутня достатня кількість коштів для задоволення вимог кредиторів на поточну дату (рис. 5). По галузі абсолютна ліквідність також має низьке значення (рекомендоване значення > 20 %), але у підприємства він катастрофічно низький, окрім 2017 року.

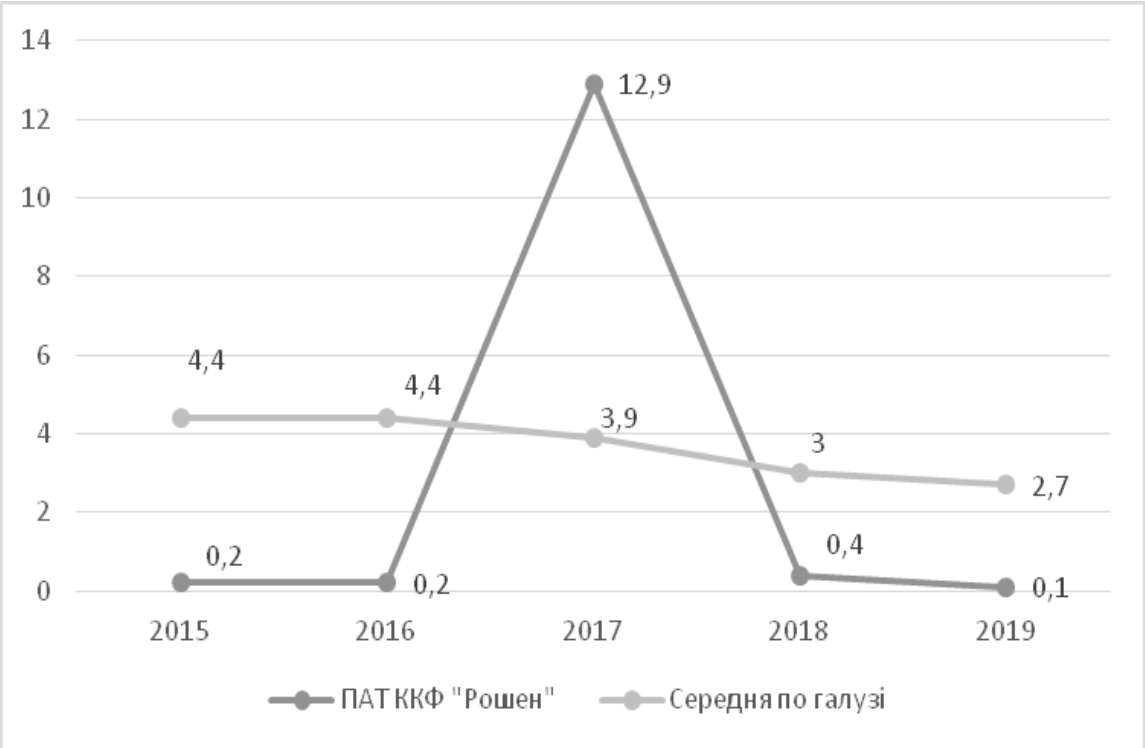

Рис. 5. Абсолютна ліквідність ПАТ “Київська кондитерська фабрика “Рошен”“ за 2015-2019 рр., %

Джерело: за даними [4].

Отже, рівень платоспроможності ПАТ “Київська кондитерська фабрика “Рошен”“ дуже низький, підприємство з одного боку не використовує банківські кредити, а з іншого здійснює операційну діяльність за рахунок власних боргових зобов’язань. При цьому необхідно зауважити, що політичні зрушення 2014 року позитивно вплинули на діяльність компанії і знизили рівень банкрутства. Найбільш успішним був 2017 рік третій рік правління П. Порошенка абсолютна ліквідність перевищила середньогалузевий показник у 3,3 рази. В подальших дослідженнях застосуємо методику прогнозування висвітлену в роботі Паянок Т.М., Лаговського В.В. та інших [1] і визначимо обсяг поточних зобов’язань підприємства на короткострокову перспективу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аналітика та прогнозування соціально-економічних процесів і податкових надходжень: монографія / [Паянок Т. М., Лаговський В. В., Краєвський В. М. та ін.]. К.: ЦП “Компринт”, 2019. 426 с.

2. Гевлич Л.Л., Катранжи Л.І. Особливості підходів до визначення сутності поняття “поточні зобов’язання” та їх класифікації. Фінанси, облік, банки, 2017. 22. С.70-78.

3. Лозинська Т.В., Дубініна М.В Поточні зобов’язання: порядок визнання та відображення у балансі Глобальні та національні проблеми економіки, 2015. №15. С, 1131-1134.

4. Офіційний сайт ІТ-компанії “Ю-Контрол”, URL: https://youcontrol.com.ua (дата звернення 30.09.2020 р.).

5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 “Зобов’язання”: наказ Міністерства фінансів України від 20.10.1999 р. № 246 http://www.visnuk.com.ua/ru/publication/100009267-pbo-11-zobovyazannya.

6. Фінансова звітність ПАТ Київська кондитерська фабрика “Рошен”“. URL: https://smida.gov.ua (дата звернення 28.09.2020 р.).

Кунашенко Руслана Володимирівна,
студентка групи ОМУ-19-2
Науковий керівник:
Пілевич Оксана Анатоліївна,
к.п.н, доцент, доцент кафедри управлінського обліку, бізнес-аналітики та статистики

ОСОБЛИВОСТІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ПРИ ВИХОДІ УЧАСНИКА З ПІДПРИЄМСТВА

Актуальність теми. Успішне управління майном підприємства пов'язано в першу чергу із ефективним використанням вже накопиченої його частини, а також з формуванням власних фінансових ресурсів, які забезпечують майбутній розвиток підприємства. Для ефективного управління власним капіталом економісти повинні володіти достовірною інформацією про розмір та склад власного капіталу підприємства. Саме тому цікавою є ситуація при якій співвласник виходить зі складу учасників ТОВ і забирає свою частку майном.

Наукові дослідження з питання ведення бухгалтерського обліку власного капіталу висвітлені в працях М.Ю.Алєйнікової, В.Ю.Бакшинскаса, В.Букура, А.М.Козирєва, А.Костіна, Н.М.Малюги, С.А.Ніколаєвої, А.А.Стельмахова, Г.М.Соловйової, Б.Юровського, І.Й.Яремка.

Метою статті є вивчення науково практичних рекомендацій щодо ведення бухгалтерського обліку та особливостей оподаткування при зміні кількості учасників ТОВ і виводі частини власного капіталу майном.

Порядок виходу учасника з ТОВ наведено у п. 6 – 10 Закону про ТОВ/ТДВ. Не пізніше 30 днів з дня, коли товариство дізналося чи мало дізнатися про вихід учасника, воно зобов'язане повідомити такому колишньому учаснику вартість його частки, надати обґрунтований розрахунок та копії документів, необхідних для розрахунку. Вартість частки учасника визначається станом на день, що передував дню подання учасником відповідної заяви, у порядку, передбаченому Законом про держреєстрацію.

За погодженням учасника товариства, який вийшов, та товариства зобов'язання зі сплати коштів може бути замінено зобов'язанням щодо передачі іншого майна. Товариство виплачує учаснику, який

вийшов з товариства, вартість його частки або передає майно лише пропорційно до розміру оплаченої частини частки такого учасника.

“Відповідно до пп. 164.2.9 ПКУ до загального місячного (річного) оподатковуваного доходу платника податку включається інвестиційний прибуток від проведення платником податку операцій з цінними паперами, деривативами та корпоративними правами, випущеними в інших, ніж цінні папери, формах, крім доходу від операцій, зазначених у підпунктах 165.1.40 і 165.1.52 ПКУ”[1].

“При цьому порядок оподаткування такого доходу для підприємства має певні особливості. Згідно з пп. 170.2.1 ПКУ облік загального фінансового результату операцій з інвестиційними активами ведеться платником податку самостійно, окремо від інших доходів і витрат”[1].

Тож товариство, яке здійснює нарахування (виплату) доходу, виконує функції податкового агента лише в частині відображення доходу від операцій з інвестиційними активами у податковому розрахунку за формою №1ДФ.

У формі №1ДФ інвестиційний прибуток (дохід) визначено з ознакою доходу “112”. Порахувати суму інвестиційного прибутку фізособи за певний квартал підприємство, зрозуміло, не може і не зобов’язане. Тому з ознакою доходу “112” на практиці у формі №1 ДФ відображається просто сума повернутого внеску в статутний капітал колишньому учасникові такого ТОВ.

“Відповідно до пп. “а” п. 185.1 ПКУ об’єктом оподаткування податком на додану вартість є операції платників податку з постачання товарів, місце постачання яких розташоване на митній території України, відповідно до ст. 186 ПКУ”[1].

“Своєю чергою, пп. 14.1.191 ПКУ встановлено, що постачання товарів – це будь-яка передача права на розпоряджання товарами як власник, у тому числі продаж, обмін чи дарування такого товару, а також постачання товарів за рішенням суду”[1].

Отже, операція з повернення товариством одному із засновників або учасників його внеску у вигляді товарів чи необоротних активів є об’єктом оподаткування податком на додану вартість та підлягає оподатковуванню на загальних підставах за основною ставкою (така операція розглядається як продаж такого майна). Операція з повернення товариством внеску засновникам або учасникам у вигляді коштів не є

об’єктом оподаткування податком на додану вартість і не підлягає оподатковуванню податком на додану вартість.

Тобто підприємство на дату передачі права власності на частку майна визнає податкове зобов’язання з ПДВ у встановленій протоколом про вихід учасника вартості (але не нижче від вартості придбання – для товарів, балансової вартості – для основних засобів та ринкової вартості – для продукції власного виробництва).

“Відповідно до пп. 134.1.1 ПКУ об’єктом оподаткування податком на прибуток підприємств є прибуток із джерелом походження з України та за її межами, який визначається шляхом коригування (збільшення або зменшення) фінансового результату до оподаткування (прибутку або збитку), визначеного у фінансовій звітності підприємства відповідно до НП(С)БО або МСФЗ, на різниці, які виникають відповідно до положень ПКУ”[1].

Статтями податкового кодексу не визначено процедуру коригування фінансового результату до оподаткування за операціями з повернення (виплати коштами) учаснику, що є фізособою, його частки у статутному капіталі товариства у зв’язку з виходом учасника з такого товариства.

Такі операції відображають згідно з правилами бухгалтерського обліку при формуванні фінансового результату до оподаткування.

А в бухгалтерському обліку встановлена протоколом вартість частки майна потрапить до доходу (запис Д-т 377 К-т 712), а собівартість такого майна – до витрат (запис Д-т 943, 976 К-т 10, 11, 28 тощо).

Водночас нагадаємо, що якщо підприємство має річний дохід за даними бухгалтерського обліку (за мінусом непрямих податків) за останній річний звітний (податковий) понад 20 млн грн і застосовує податкові різниці, то при передачі частки майна у вигляді основних засобів виникають такі коригування:

фінансовий результат до оподаткування збільшується, зокрема:

– “на суму залишкової вартості окремого об’єкта основних засобів або нематеріальних активів, визначеної відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності, у разі ліквідації або продажу такого об’єкта”[1];

– “на суму залишкової вартості окремого об’єкта невиробничих основних засобів або невиробничих нематеріальних активів, визначе-

ної відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності" [1];

В той же час ми можемо констатувати зменшення фінансового результату до оподаткування:

– "на суму залишкової вартості окремого об'єкта основних засобів або нематеріальних активів, визначеної з урахуванням положень статті 138 ПКУ, у разі ліквідації або продажу такого об'єкта" [1];

– "на суму первісної вартості придбання або виготовлення окремого об'єкта невиробничих основних засобів або невиробничих нематеріальних активів та витрат на їх ремонт, реконструкцію, модернізацію або інші поліпшення, у тому числі віднесених до витрат відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності, у разі продажу такого об'єкта невиробничих основних засобів або нематеріальних активів, але не більше суми доходу (виручки), отриманої від такого продажу"[1].

У бухгалтерському обліку вихід учасника з ТОВ відображають такими бухгалтерськими записами:

– Д-т 452 К-т 672 – вартість частки, яка належить до виплати учаснику;

– Д-т 401 К-т 452 – відображено зменшення статутного капіталу на частку учасника;

– Д-т 452 К-т 442 – різниця між сумою внеску до статутного капіталу і виплатою, яка належить учасникові;

– Д-т 672 К-т 377 – здійснено взаємозалік на вартість переданого учаснику майна.

Висновок. На сьогодні відносини, пов'язані з правом власності, регулюються Конституцією України, Цивільним кодексом України (далі – ЦКУ). Суб'єктом права приватної власності відповідно до статті 325 ЦКУ є фізичні особи. "За зобов'язаннями, пов'язаними з підприємницькою діяльністю, фізична особа – підприємець відповідає всім своїм майном, крім майна, на яке згідно із законом не може бути звернено стягнення (стаття 52 ЦКУ)"[4].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. №2755-VI. Електронний ресурс] / Режим доступу:https: // zakon. rada. gov. ua/ laws /show /2755-17

2. Закон України від 15.05.2003 р. №755-IV “Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань”. Електронний ресурс] / Режим доступу: https: //zakon. rada.gov.ua /laws/show/755-15#Text

3. Закон України від 06.02.2018 р. №2275-VIII “Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю”. Електронний ресурс] / Режим доступу:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19#Text

4. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV// Відомості Верховної Ради України. − 2003. − № 40-44 [Електронний ресурс] − Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15

Кундиловський Дмитрій Юрійович,
студент групи ОМУ-19-2
Науковий керівник:
Остапенко Яна Олександрівна,
к.е.н, доцент, доцент кафедри управлінського обліку, бізнес-аналітики та статистики

ОСОБЛИВОСТІ КЛАСИФІКАЦІЇ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ДЛЯ ПОТРЕБ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Актуальність теми. Перехід України до ринкової економіки та створення господарського механізму нового типу тісно пов'язані з пошуком засобів оздоровлення промислового виробництва й економіки держави в цілому. Вирішення цієї проблеми пов'язано з удосконаленням системи бухгалтерського обліку, одним із центральних елементів якої є облік взаєморозрахунків промислових підприємств.

В ринковій економіці заборгованість покупців за готову продукцію і товари підприємства є звичайним явищем. Це – комерційні кредити, інакше – розстрочки платежів в часі, які сприяють збільшенню обсягів торгівлі, прискоренню оборотності товарів. Вигідні для покупців умови комерційного кредиту – гарантований спосіб підтримувати стійкий попит на продукцію підприємства. Як переконує досвід українських підприємств, що ведуть успішний бізнес, і більшості західних фірм, дебіторська заборгованість у їхніх активах становить 20–21%. Цей показник (обсяг кредитного продажу) є одним з двох основних чинників, що визначає загальну суму неоплачених рахунків за дебіторською заборгованістю в будь-який період; другим чинником є середня тривалість часу, що минув від моменту продажу до моменту інкасації.

Реформаторські зрушення в економіко-політичній системі України потребують нових підходів до регулювання суспільно-економічних відносин і зокрема сфери бухгалтерського обліку. З розвитком системи обліку керівники та бухгалтери отримали можливості самостійного обрання прийомів та способів обліку, які формують облікову політику підприємства. Однак практика свідчить, що більшість

з них розглядають цей принцип як декларативний та не приводять його до реалізації.

Ступінь наукового вивчення проблеми. Розробці питань обліку дебіторсько-кредиторської заборгованості, аналізу її стану присвячено праці зарубіжних вчених: М. Ван Бреда, Б. Райана, Д. Стоуна, Є. Хендріксена та інших. Крім того потрібно відмітити значний внесок у дану проблему вітчизняних вчених таких як А.М. Андросова, В.А. Бикова, Ф.Ф. Бутинця, С.Ф. Голова, В.В. Ковальова, О.М. Петрука, М.В. Свободіна, Ж.О. Семенченко.

Мета дослідження. Метою статті є вивчення організаційно-методичних аспектів обліку розрахунків підприємств з дебіторами з подальшим виявленням можливостей, щодо раціоналізації інформаційного забезпечення для управління ними через узагальнення теоретичних положень щодо представлення розрахунків як системи.

Виклад основного матеріалу. Дебіторська заборгованість є однією з важливих видів оборотних активів підприємства. У той же час надмірний обсяг виникнення дебіторської заборгованості, порушення термінів її погашення чи неможливість погашення взагалі є досить негативними ознаками стану фінансів підприємства. Збільшення обсягів дебіторської заборгованості свідчить про відволікання засобів не за призначенням, їхнє неефективне використання чи навіть утрату. Хоча виникнення дебіторської заборгованості у визначених границях обумовлене природою й особливостями діяльності та є нормальною ознакою процесу господарсько-фінансової діяльності будь-якого підприємства, однак кожен суб’єкт, що хазяює, зацікавлений в оптимізації її обсягу.

Одночасно діяльність підприємства в умовах ринкової економіки неможлива без періодичного використання різних форм фінансування. Позикові ресурси підприємства являють собою сукупність різних за формою й умовами залучення зовнішніх фінансових ресурсів, що підприємства одержують на зворотній і платній основі на визначений період. Необхідність використання позикових ресурсів зв’язана з невідповідністю в часі між витратами підприємства на закупівлю товарів і одержанням виторгу від їхнього продажу. У зв’язку з цим потреба підприємства в оборотних коштах протягом року значно змінюється. В окремі періоди складається ситуація, при якій вартість реалізованих товарів перевищує витрати на закупівлю нових партій, чи навпаки. У першому випадку в

підприємства виникають тимчасово вільні кошти, а в другому – виникає потреба в додатковому фінансуванні.

Тимчасова необхідність у додатковому фінансуванні задовольняється за рахунок позикових ресурсів, що дозволяє підприємствам більш ефективно використовувати власні оборотні кошти. Використання різних форм кредитування дозволяє прискорити рух грошових і матеріальних ресурсів підприємства шляхом забезпечення своєчасних розрахунків, перерозподілу коштів, що дозволяє йому максимально ефективно здійснювати свою господарсько-фінансову діяльність. Таким чином, виникнення заборгованості є деякою мірою об'єктивним процесом, зв'язаним з виконанням відтворювальної функції фінансів, забезпеченням процесу кругообігу коштів як передумови проведення господарсько-фінансової діяльності.

Заборгованість, формуючись в результаті проведення розрахункових операцій, так чи інакше, пов'язана з рухом грошових коштів (або їхнє відволікання, або залучення). Грошові кошти або рух грошових потоків є одним з найважливіших і перспективних елементів планування і управління в діяльності підприємств, а для їхньої ефективності величезне значення має визначення взаємозв'язків і взаємозалежностей між структурними компонентами як оборотних коштів, так і джерел їхнього формування. Встановлення і виявлення таких взаємозв'язків і взаємозалежностей неможливо без проведення класифікації об'єктів, у даному випадку класифікації заборгованості, але саме цьому питанню не приділяється належної уваги.

Для того, щоб розкрити економічну сутність заборгованості і систематизувати різні її види, проведемо класифікацію дебіторської заборгованості як основи для формування інформаційного забезпечення управління на різних рівнях. Без детальної класифікації заборгованості питання обліку та збирання інформації втратили чіткість, а, відтак, в системі управління можуть виникати помилки, пов'язані з неякісною інформацією.

Мазаракі А.А. достатньо детально розглядає дебіторську заборгованість та пропонує наступні ознаки її класифікації, які були систематизовані нами для наочного сприйняття (рис. 1).

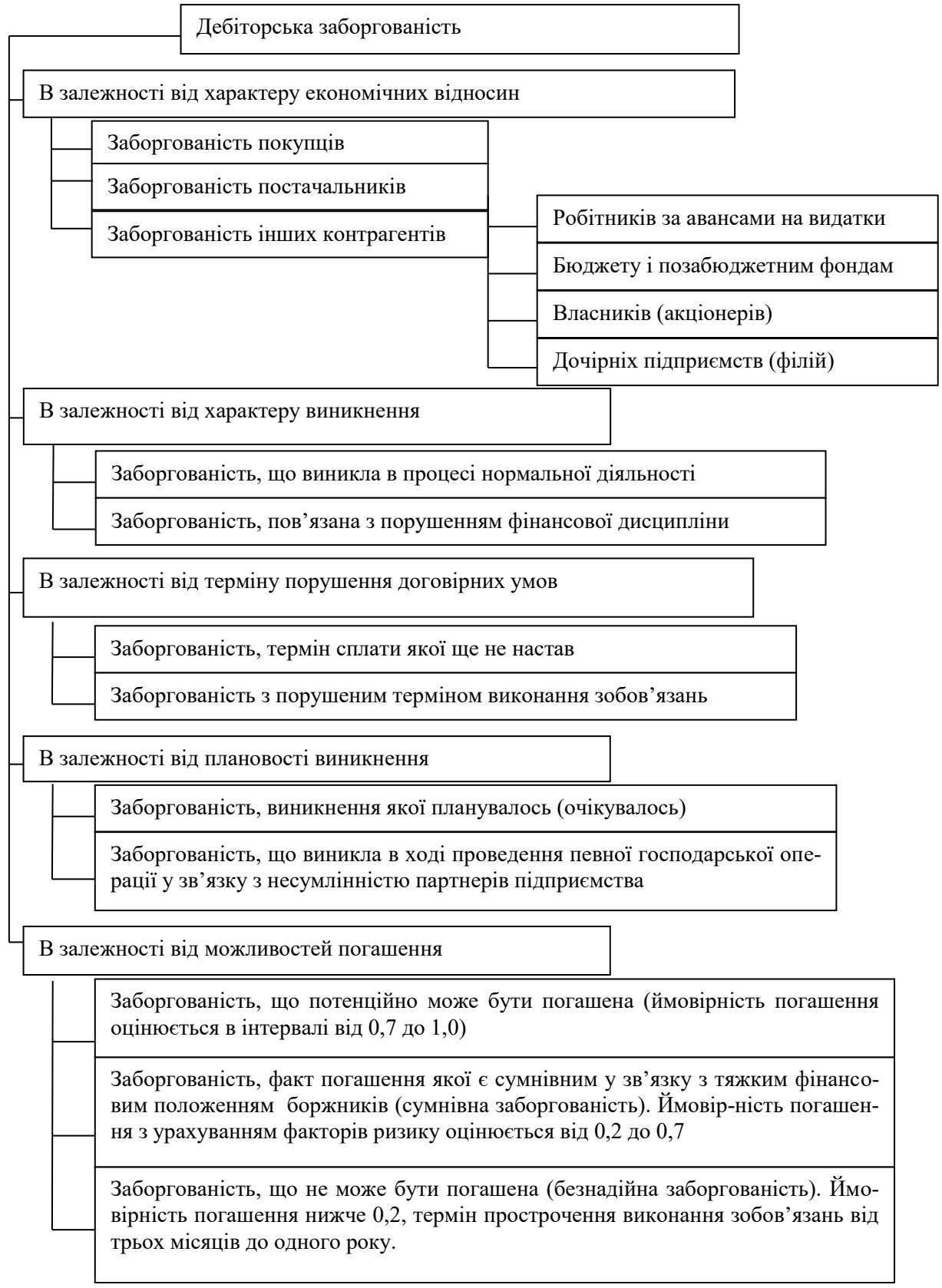

Рис. 1. Класифікація дебіторської заборгованості для цілей управління.

Рис. 2. Види дебіторської заборгованості згідно НП(С)БО 10 та Плану рахунків.

Види заборгованості, що виділяються в бухгалтерському обліку представлені на рис. 2.

У бухгалтерському обліку стандартами також не передбачена класифікація, однак, керуючись Планом рахунків активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій і стандартами 10 "Дебіторська заборгованість" і 11 "Зобов'язання", можна представити ознаки класифікації дебіторської і кредиторської заборгованості в такий спосіб – за термінами погашення та контрагентами.

Висновки. З проведеного дослідження видно, що при класифікації дебіторської і кредиторської заборгованості з погляду фінансів, управління, бухгалтерського обліку і фінансової звітності немає принципових розбіжностей, але також немає і єдиного підходу, особливо при визначенні класифікаційних ознак. У зв'язку з тим, що бухгалтерський облік представляє велику частину інформації для цілей управління, а управління, в той же час, вимагає адаптивної та релевантної інформаційної бази для виконання своїх

поточних дій та проведення прогнозування, це в свою чергу дає підстави стверджувати, що розглядаючи заборгованість як один з об'єктів обліку та управління вчені мають виробити єдині класифікаційні ознаки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бутинець Ф.Ф. Історія розвитку бухгалтерського обліку: Ч. І. Навч. посіб. для студ. спец. 7.050106 "Облік і аудит" - Житомир: ЖІТІ, 1999. – 928 с.

2. Сопко В.В. Завгородній В. Організація бухгалтерського обліку, економічного контролю та аналізу: Підручник. – К.: КНЕУ, 2000. – 260 с.

3. Хендриксен Э.С., Ван Бреда М.Ф. Теория бухгалтерского учета: Пер. с англ. / Под ред. Соколова Я.В. – М.: Финансы и статистика, 1997. – 576 с.

4. Щадилова С.Н. Основы бухгалтерского учета: Учеб. пособие. – 2-е изд., доп. и перераб. – М.: Дело и Сервис, 1998. – 560 с.

Кушнір Богдан Васильович,
студент групи ОМУ-19-2
Науковий керівник:
Остапенко Яна Олександрівна,
к.е.н.,доцент, доцент кафедри управлінського обліку, бізнес-аналітики та статистики

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЧИСТИМ ДОХОДОМ ПІДПРИЄМСТВА

Сучасний стан розвитку ринкових відносин висуває нові вимоги до господарської діяльності підприємств. Різноманітність форм і видів доходів підприємств породили складну мозаїку відносин, досвід яких вимагає наукового аналізу та узагальнення, а також формулювання деяких пропозицій по їхньому вдосконалюванню. У зв'язку з цим як головний об'єкт дослідження в статті обраний механізм утворення й розподілу чистого доходу, метою та завданням статті є розгляд питань з тлумачення понять чистого доходу та прибутку підприємства, сучасних підходів до їх формування, структури та взаємозв'язку між ними.

Метою статті є розкриття обліково-аналітичного забезпечення управління чистим доходом підприємства за допомогою програмного забезпечення.

Методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про чистий дохід та його розкриття у фінансовій звітності визначає ПСБО 15 [1].

Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) визначається шляхом вирахування з доходу від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг наданих знижок, вартості повернутих раніше проданих товарів, доходів, що за договорами належать комітентам (принципалам тощо), та податків і зборів [2].

К. Маркс, характеризуючи чистий дохід, відзначав, що він "є доданою вартістю, отже – доданий продукт, що залишається, за винятком заробітної плати, і є реалізованим капіталом та належним розподілу із земельним власником доданою вартістю і вимірюваним нею доданим продуктом". Тобто ключем до розуміння категорії чистого доходу служить його характеристика як доданого продукту, реалізованого його власником, що призначений для подальшого розподілу і використання [3].

Категорії доданої вартості та доданого продукту вимагають свого розвитку з урахуванням того, на якій стадії свого перетворення або модифікації вони перебувають. Переходити відразу від них, наприклад, до прибутку означає зробити методологічну помилку. Кожній абстрактній категорії зіставляється відповідний представник у господарському житті. Доданий продукт і додана вартість виражають відносини, що складаються у виробництві, тобто там, де вони створюються. На цій стадії ми можемо тільки відзначити, що вони створені в результаті праці. Ми навіть можемо їх підрахувати, якщо зіставимо зроблені та майбутні витрати з сумою від продажу їхніх носіїв – товарів, робіт і послуг, яку ми очікуємо отримати. Але доданий продукт і вартість ще не набули достатньо бажаної для їхнього власника форми реалізації. І тільки після того, як реалізований – проданий за гроші або відданий в обмін на інший товар по бартеру – матеріальний носій доданої вартості, вона переходить в категорію чистого доходу.

Реалізація, таким чином, є тією головною ознакою, завдяки якій чистий дохід відрізняється від всіх інших категорій, що відображають вартісний склад як окремого товару, так і сукупного суспільного продукту.

На практиці чистому доходу відповідає показник грошових нагромаджень. Реалізація створює можливість зробити очищення вартості від тих коштів, за допомогою яких отриманий сукупний, тобто валовий дохід. І, якщо на стадії виробництва ми маємо можливість тільки робити припущення щодо величини доданої вартості, то після реалізації вона отримує конкретне кількісне втілення. Для цього достатньо отриманий валовий дохід зіставити з витратами по його отриманню. Звичайно ж і зміни, що відбулися з доданою вартістю, повинні бути враховані шляхом введення в науковий оборот категорії “чистого доходу”[4].

Чистий дохід є похідною категорією як стосовно вартості сукупного продукту, так і безпосередньо до його складових частин: вартості необхідного продукту та вартості доданого продукту. Похідна економічна категорія стосовно “виробничої” може виражати своєю формою лише частину “виробничої” або її саму, але в основі однієї похідної категорії не може бути дві “виробничі” [2].

Наприклад, категорія заробітної плати при капіталізмі є перетвореною формою вартості товару “робоча сила”, тобто перша є похідною від другої, і було б нелогічно стверджувати, що заробітна плата

виражає частину доданої вартості на тій підставі, що капіталіст скоротив свій прибуток у результаті підвищення заробітної плати. Таким чином, природа чистого доходу і його основних форм – прибутку, ПДВ, акцизів, інших податків, що входять у ціну товару – єдина. І їхньою економічною основою, субстанцією є вартість доданого продукту, що створена на підприємствах [3].

Аналітичне забезпечення управління чистим доходом на підприємстві можна здійснити за допомогою програмного забезпечення: в середовищі табличного процесора MS Excel, RStudio або програми SPSS[5].

Для визначення залежності взаємозв'язків чистого доходу з іншими об'єктами обліку застосуємо кореляційний аналіз за даними ПАТ "Світоч" за допомогою програми SPSS.

Для цього необхідно визначити взаємозв'язок між результативною ознакою і факторними (рис 1.1 Матриця парних коефіцієнтів кореляції).

Результативною ознакою виступає чистий дохід, факторними: собівартість; витрати на оплату праці; запаси; гроші та їх еквівалент; кредиторська заборгованість; витрати на збут.

		Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	Витрати на оплату праці	Запаси	Гроші та їх еквіваленти	ть за довгостроковими зобов' язаннями з бюджетом	Витрати на збут	Адміністративні витрати
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	Корреляция Пирсона	1	,995**	,912**	,815**	,726**	,159	-,202	,910**
	Знач. (двухсторонняя)		,000	,000	,001	,008	,621	,528	,000
	N	12	12	12	12	12	12	12	12
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	Корреляция Пирсона	,995**	1	,943**	,845**	,705*	,188	-,243	,923**
	Знач. (двухсторонняя)	,000		,000	,001	,011	,560	,447	,000
	N	12	12	12	12	12	12	12	12
Витрати на оплату праці	Корреляция Пирсона	,912**	,943**	1	,870**	,514	,170	-,271	,916**
	Знач. (двухсторонняя)	,000	,000		,000	,087	,598	,395	,000
	N	12	12	12	12	12	12	12	12
Запаси	Корреляция Пирсона	,815**	,845**	,870**	1	,695*	,512	-,307	,726**
	Знач. (двухсторонняя)	,001	,001	,000		,012	,089	,332	,008
	N	12	12	12	12	12	12	12	12
Гроші та їх еквіваленти	Корреляция Пирсона	,726**	,705*	,514	,695*	1	,636*	-,193	,510
	Знач. (двухсторонняя)	,008	,011	,087	,012		,026	,548	,090
	N	12	12	12	12	12	12	12	
Поточна кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов' язаннями з бюджетом	Корреляция Пирсона	,159	,188	,170	,512	,636*	1	-,084	
	Знач. (двухсторонняя)	,621	,560	,598	,089	,026		,794	,691
	N	12	12	12	12	12	12	12	12
Витрати на збут	Корреляция Пирсона	-,202	-,243	-,271	-,307	-,193	-,084	1	-,038
	Знач. (двухсторонняя)	,528	,447	,395	,332	,548	,794		,906
	N	12	12	12	12	12	12	12	12
Адміністративні витрати	Корреляция Пирсона	,910**	,923**	,916**	,726**	,510	,128	-,038	1
	Знач. (двухсторонняя)	,000	,000	,000	,008	,090	,691	,906	
	N	12	12	12	12	12	12	12	12

Рис. 1.1 Матриця парних коефіцієнтів кореляції

Джерело інформації: розраховано автором.

У даній моделі присутня мультиколінеарність між факторними ознаками. Тому для більш кращих результатів виключимо деякі озна-

ки між якими існує зв'язок (рис 1.2, 1.3, 1.4, 1.5). Для цього проведем частинну кореляцію і порівняємо отриманні значення.

Корреляции

Исключенные переменные			Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	Витрати на оплату праці
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	Корреляция	1,000	-,833
		Значимость (2-сторон.)	.	,001
		ст.св.	0	9
	Витрати на оплату праці	Корреляция	-,833	1,000
		Значимость (2-сторон.)	,001	.
		ст.св.	9	0

Рис. 1.2. Частина матриця парних коефіцієнтів кореляції

Джерело інформації: Розраховано автором за даними [6].

Корреляции

Исключенные переменные			Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)
Витрати на оплату праці	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	Корреляция	1,000	,991
		Значимость (2-сторон.)	.	,000
		ст.св.	0	9
	Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	Корреляция	,991	1,000
		Значимость (2-сторон.)	,000	.
		ст.св.	9	0

Рис. 1.3. Частина кореляція між собівартістю і витратами на оплату праці

Джерело інформації: Розраховано автором за даними [6].

Обираємо собівартість так як тут більш тісний прямий зв'язок.

Корреляции

Переменные управления			Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)
Адміністративні витрати	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	Корреляция	1,000	,974
		Значимость (двухсторонняя)	.	,000
		ст.св.	0	9
	Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	Корреляция	,974	1,000
		Значимость (двухсторонняя)	,000	.
		ст.св.	9	0

Рис. 1.4. Частина кореляція собівартості і адміністративних витрат

Джерело інформації: Розраховано автором за даними [6].

Корреляции

Переменные управления			Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	Адміністративні витрати
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	Корреляция	1,000	-,238
		Значимость (двухсторонняя)	.	,481
		ст.св.	0	9
	Адміністративні витрати	Корреляция	-,238	1,000
		Значимость (двухсторонняя)	,481	.
		ст.св.	9	0

Рис. 1.5. Частина кореляція між адміністративними витратами і собівартістю.

Джерело інформації: Розраховано автором за даними [6].

Обираємо Собівартість, так як тут більш тісний прямий зв'язок.

Отже, визначивши кореляцію моделі та виявивши які показники тісно пов'язані з моделлю, а також між якими показниками існує мультиколінеарність, у подальшому позбувшись їх отримали модель яка більш адекватно характеризує результативну ознаку "Чистий дохід".

Факторні ознаки, окрім витрат на збут та кредиторської заборгованості, мають r більше за = 0,7, що вказує на сильний прямий зв'язок, тому їх можна використовувати для побудови моделі. Сильні прямі зв'язки між змінними, можуть свідчити про добре організовану структуру підприємства, але вказують про мультиколінеарність, яку необхідно враховувати при побудові множинної регресії, у моєму в випадку даній моделі присутня мультиколінеарність між факторними ознаками (Собівартість з ОП та Адміністративними витратами). Тому для більш кращих результатів виключимо деякі ознаки між якими зв'язок.

Модель можна побудувати за показниками чистого доходу, собівартості, запасів, грошових коштів та їх еквівалентів. Інші факторні ознаки мають слабкий або відсутній зв'язок тому до моделі їх можна не включати.

Отже, одним з методів обліково-аналітичного забезпечення управління кредиторською заборгованістю підприємства є кореляційний аналіз, який дозволяє визначити вплив факторів на результат, що в подальшому забезпечить визначення ефективного управлінського рішення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 “Дохід” ратверджено наказом Мінфіну України від 20.10.1999 р. № 246

2. Доходи і заощадження в перехідній економіці України / за ред. С. Панчишина та М. Савлука. – Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2003. – 406 с.

3. Роденко Д. Идеология управления доходами [Електронний ресурс] / Д. Роденко. – Режим доступу: http://www.marketingua.com/artcles.pdp?artcleld=348

4. Гоголь Т.А. Облік та аудит доходів підприємства: автореф. дис.... канд. екон. наук / Т.А. Гоголь. – К.: КНЕУ, 2006

5. Остапенко Я.О., Морозовський П.А. Фактори впливу на формування доходу підприємства: обліково-аналітичний аспект. Економічний простір: Збірник наукових праць. – № 154. – Дніпро: ПДАБА, 2020. –С.115-119

6. Фінансова звітність ПАТ “Світоч” за 2006–2019 р оки. URL: https://cabinet.smida.gov.ua (дата звернення: 19.09.2020).

Кушнір Богдан Васильович,
студент групи ОМУ-19-2
Науковий керівник:
Остапенко Яна Олександрівна,
к.е.н., доцент, доцент кафедри управлінського обліку, бізнес-аналітики та статистики

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЧИСТИМ ДОХОДОМ ПІДПРИЄМСТВА

Сучасний стан розвитку ринкових відносин висуває нові вимоги до господарської діяльності підприємств. Різноманітність форм і видів доходів підприємств породили складну мозаїку відносин, досвід яких вимагає наукового аналізу та узагальнення, а також формулювання деяких пропозицій по їхньому вдосконалюванню. У зв'язку з цим як головний об'єкт дослідження в статті обраний механізм утворення й розподілу чистого доходу, метою та завданням статті є розгляд питань з тлумачення понять чистого доходу та прибутку підприємства, сучасних підходів до їх формування, структури та взаємозв'язку між ними.

Метою статті є розкриття обліково-аналітичного забезпечення управління чистим доходом підприємства за допомогою програмного забезпечення.

Методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про чистий дохід та його розкриття у фінансовій звітності визначає ПСБО 15 [1].

Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) визначається шляхом вирахування з доходу від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг наданих знижок, вартості повернутих раніше проданих товарів, доходів, що за договорами належать комітентам (принципалам тощо), та податків і зборів [2].

К. Маркс, характеризуючи чистий дохід, відзначав, що він "є доданою вартістю, отже – доданий продукт, що залишається, за винятком заробітної плати, і є реалізованим капіталом та належним розподілу із земельним власником доданою вартістю і вимірюваним нею доданим продуктом". Тобто ключем до розуміння категорії чистого доходу служить

його характеристика як доданого продукту, реалізованого його власником, що призначений для подальшого розподілу і використання [3].

Категорії доданої вартості та доданого продукту вимагають свого розвитку з урахуванням того, на якій стадії свого перетворення або модифікації вони перебувають. Переходити відразу від них, наприклад, до прибутку означає зробити методологічну помилку. Кожній абстрактній категорії зіставляється відповідний представник у господарському житті. Доданий продукт і додана вартість виражають відносини, що складаються у виробництві, тобто там, де вони створюються. На цій стадії ми можемо тільки відзначити, що вони створені в результаті праці. Ми навіть можемо їх підрахувати, якщо зіставимо зроблені та майбутні витрати з сумою від продажу їхніх носіїв – товарів, робіт і послуг, яку ми очікуємо отримати. Але доданий продукт і вартість ще не набули достатньо бажаної для їхнього власника форми реалізації. І тільки після того, як реалізований – проданий за гроші або відданий в обмін на інший товар по бартеру – матеріальний носій доданої вартості, вона переходить в категорію чистого доходу.

Реалізація, таким чином, є тією головною ознакою, завдяки якій чистий дохід відрізняється від всіх інших категорій, що відображають вартісний склад як окремого товару, так і сукупного суспільного продукту.

На практиці чистому доходу відповідає показник грошових нагромаджень. Реалізація створює можливість зробити очищення вартості від тих коштів, за допомогою яких отриманий сукупний, тобто валовий дохід. І, якщо на стадії виробництва ми маємо можливість тільки робити припущення щодо величини доданої вартості, то після реалізації вона отримує конкретне кількісне втілення. Для цього достатньо отриманий валовий дохід зіставити з витратами по його отриманню. Звичайно ж і зміни, що відбулися з доданою вартістю, повинні бути враховані шляхом введення в науковий оборот категорії “чистого доходу”[4].

Чистий дохід є похідною категорією як стосовно вартості сукупного продукту, так і безпосередньо до його складових частин: вартості необхідного продукту та вартості доданого продукту. Похідна економічна категорія стосовно “виробничої” може виражати своєю формою лише частину “виробничої” або її саму, але в основі однієї похідної категорії не може бути дві “виробничі” [2].

Наприклад, категорія заробітної плати при капіталізмі є перетвореною формою вартості товару “робоча сила”, тобто перша є похідною від другої, і було б нелогічно стверджувати, що заробітна плата виражає частину доданої вартості на тій підставі, що капіталіст скоротив свій прибуток у результаті підвищення заробітної плати. Таким чином, природа чистого доходу і його основних форм – прибутку, ПДВ, акцизів, інших податків, що входять у ціну товару – єдина. І їхньою економічною основою, субстанцією є вартість доданого продукту, що створена на підприємствах [3].

Аналітичне забезпечення управління чистим доходом на підприємстві можна здійснити за допомогою програмного забезпечення: в середовищі табличного процесора MS Excel, RStudio або програми SPSS[5].

Для визначення залежності взаємозв’язків чистого доходу з іншими об’єктами обліку застосуємо кореляційний аналіз за даними ПАТ “Світоч” за допомогою програми SPSS.

Для цього необхідно визначити взаємозв’язок між результативною ознакою і факторними (рис 1.1 Матриця парних коефіцієнтів кореляції).

Результативною ознакою виступає чистий дохід, факторними: собівартість; витрати на оплату праці; запаси; гроші та їх еквівалент; кредиторська заборгованість; витрати на збут.

		Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	Витрати на оплату праці	Запаси	Гроші та їх еквіваленти	ть за довгостроковими зобов' язаннями з бюджетом	Витрати на збут	Адміністративні витрати
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	Корреляция Пирсона	1	,995**	,912**	,815**	,726**	,159	-,202	,910**
	Знач. (двухсторонняя)		,000	,000	,001	,008	,621	,528	,000
	N	12	12	12	12	12	12	12	12
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	Корреляция Пирсона	,995**	1	,943**	,845**	,705*	,188	-,243	,923**
	Знач. (двухсторонняя)	,000		,000	,001	,011	,560	,447	,000
	N	12	12	12	12	12	12	12	12
Витрати на оплату праці	Корреляция Пирсона	,912**	,943**	1	,870**	,514	,170	-,271	,916**
	Знач. (двухсторонняя)	,000	,000		,000	,087	,598	,395	,000
	N	12	12	12	12	12	12	12	12
Запаси	Корреляция Пирсона	,815**	,845**	,870**	1	,695*	,512	-,307	,726**
	Знач. (двухсторонняя)	,001	,001	,000		,012	,089	,332	,008
	N	12	12	12	12	12	12	12	12
Гроші та їх еквіваленти	Корреляция Пирсона	,726**	,705*	,514	,695*	1	,636*	-,193	,510
	Знач. (двухсторонняя)	,008	,011	,087	,012		,026	,548	,090
	N	12	12	12	12	12	12	12	
Поточна кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов' язаннями з бюджетом	Корреляция Пирсона	,159	,188	,170	,512	,636*	1	-,084	
	Знач. (двухсторонняя)	,621	,560	,598	,089	,026		,794	,691
	N	12	12	12	12	12	12	12	12
Витрати на збут	Корреляция Пирсона	-,202	-,243	-,271	-,307	-,193	-,084	1	-,038
	Знач. (двухсторонняя)	,528	,447	,395	,332	,548	,794		,906
	N	12	12	12	12	12	12	12	12
Адміністративні витрати	Корреляция Пирсона	,910**	,923**	,916**	,726**	,510	,128	-,038	1
	Знач. (двухсторонняя)	,000	,000	,000	,008	,090	,691	,906	
	N	12	12	12	12	12	12	12	12

Рис. 1.1 Матриця парних коефіцієнтів кореляції

Джерело інформації: розраховано автором.

У даній моделі присутня мультиколінеарність між факторними ознаками. Тому для більш кращих результатів виключимо деякі ознаки між якими існує зв'язок (рис 1.2, 1.3, 1.4, 1.5). Для цього проведем частинну кореляцію і порівняємо отриманні значення.

Корреляции

Исключенные переменные			Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	Витрати на оплату праці
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	Корреляция	1,000	-,833
		Значимость (2-сторон.)	.	,001
		ст.св.	0	9
	Витрати на оплату праці	Корреляция	-,833	1,000
		Значимость (2-сторон.)	,001	.
		ст.св.	9	0

Рис. 1.2. Частина матриця парних коефіцієнтів кореляції

Джерело інформації: Розраховано автором за даними [6].

Корреляции

Исключенные переменные			Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)
Витрати на оплату праці	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	Корреляция	1,000	,991
		Значимость (2-сторон.)	.	,000
		ст.св.	0	9
	Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	Корреляция	,991	1,000
		Значимость (2-сторон.)	,000	.
		ст.св.	9	0

Рис. 1.3. Частина кореляція між собівартістю і витратами на оплату праці

Джерело інформації: Розраховано автором за даними [6].

Обираємо собівартість так як тут більш тісний прямий зв'язок.

Корреляции

Переменные управления			Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)
Адміністративні витрати	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	Корреляция	1,000	,974
		Значимость (двухсторонняя)	.	,000
		ст.св.	0	9
	Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	Корреляция	,974	1,000
		Значимость (двухсторонняя)	,000	.
		ст.св.	9	0

Рис. 1.4. Частина кореляція собівартості і адміністративних витрат

Джерело інформації: Розраховано автором за даними [6].

Корреляции

Переменные управления			Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	Адміністративні витрати
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	Корреляция	1,000	-,238
		Значимость (двухсторонняя)	.	,481
		ст.св.	0	9
	Адміністративні витрати	Корреляция	-,238	1,000
		Значимость (двухсторонняя)	,481	.
		ст.св.	9	0

Рис. 1.5. Частина кореляція між адміністративними витратами і собівартістю.

Джерело інформації: Розраховано автором за даними [6].

Обираємо Собівартість, так як тут більш тісний прямий зв'язок.

Отже, визначивши кореляцію моделі та виявивши які показники тісно пов'язані з моделлю, а також між якими показниками існує мультиколінеарність, у подальшому позбувшись їх отримали модель яка більш адекватно характеризує результативну ознаку "Чистий дохід".

Факторні ознаки, окрім витрат на збут та кредиторської заборгованості, мають r більше за = 0,7, що вказує на сильний прямий зв'язок, тому їх можна використовувати для побудови моделі. Сильні прямі зв'язки між змінними, можуть свідчити про добре організовану структуру підприємства, але вказують про мультиколінеарність, яку необхідно враховувати при побудові множинної регресії, у моєму в випадку даній моделі присутня мультиколінеарність між факторними ознаками (Собівартість з ОП та Адміністративними витратами). Тому для більш кращих результатів виключимо деякі ознаки між якими зв'язок.

Модель можна побудувати за показниками чистого доходу, собівартості, запасів, грошових коштів та їх еквівалентів. Інші факторні ознаки мають слабкий або відсутній зв'язок тому до моделі їх можна не включати.

Отже, одним з методів обліково-аналітичного забезпечення управління кредиторською заборгованістю підприємства є кореляційний аналіз, який дозволяє визначити вплив факторів на результат, що в подальшому забезпечить визначення ефективного управлінського рішення.

Кущ Марія Олександрівна,
студентка групи ОМУ-19-2
Науковий керівник:
Титенко Лариса Василівна,
к.е.н., доцент, доцент кафедри управлінського обліку, бізнес-аналітики та статистики

УПРАВЛІНСЬКИЙ АНАЛІЗ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

При організації зовнішньоекономічної діяльності підприємства необхідно враховувати чинники, що визначають середовище здійснення ЗЕД: особливості макроекономічних процесів розвитку національних економік, міжнародного руху капіталу і фінансових ринків, транснаціонального фінансування, розрахунково-платіжні відносини з іноземними контрагентами (покупцями, посередниками), банками, страховими компаніями, податкові та митні платежі тощо, що зчиняють безпосередній вплив на ЗЕД. Всі ці фактори в тій чи іншій мірі визначають рівень платоспроможності підприємства при здійсненні ним зовнішньоекономічної діяльності.

Проблема управління платоспроможністю по ЗЕД особливо актуальна у зв'язку з її специфікою, пов'язаної із здійсненням розрахунків в іноземній валюті, зміною курсів валют і появою у зв'язку з цим валютних ризиків, інфляцією, збільшенням часу здійснення угод і термінів виконання контрактів, підвищенням кредитних ризиків.

Одним з основних вимог, що пред'являються до фінансової звітності відповідно до стандартів Загальноприйнятих принципів бухгалтерського обліку (GAAP), є вимога забезпечення інформацією, що допомагає інвесторам, кредиторам і іншим користувачам оцінити кількість, час передбачуваної чистої готівки, що надходить до підприємства.

Можливість генерувати грошові потоки за допомогою ділової активності на зовнішніх ринках, укладення зовнішньоекономічних контрактів є одним з головних показників, що впливають на вартість організації-учасника ЗЕД та можливість отримання іноземних інвестицій.

Питання управління і прогнозування платоспроможності останнім часом широко обговорюються в науковій літературі за різними напрямами:

– визначення вартості грошей у часі, використання механізму дисконтування, показників дюрації, модифікованої дюрації тощо;

– використання диференціальних і дисконтованих похідних балансів;

– імунізація розрахунків і балансів, збалансованість грошового обігу між надходженням і витрачанням грошових коштів;

– використання імунізаційних похідних балансів;

– визначення платоспроможності з урахуванням як даних на певну дату, так і за період з урахуванням розмірів, термінів, процентних ставок, ризиків неплатежів;

– використання прогнозної інформації з метою підвищення платоспроможності;

– моніторинг, контроль і аудит платоспроможності;

– оцінка платоспроможності за видами діяльності, сегментам, центрам відповідальності, видам стратегічної активності тощо за допомогою інжинірингу методики аналізу.

Необхідність використання інжинірингових підходів, процедур, інструментів і показників аналізу платоспроможності ЗЕД, інформаційної бази аналізу у вигляді структурованих робочих планів рахунків ЗЕД, укрупнених економічних агрегатів і аналітичних позицій визначила актуальність методики управлінського аналізу платоспроможності зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

Ефективне управління платоспроможністю у зовнішньоекономічній діяльності підприємства ґрунтується на розробці і реалізації фінансової політики ЗЕД (рис. 1) з виділенням наступних складових:

– планування обсягів експорту та імпорту і формування бюджету ЗЕД;

– укладання контрактів з ЗЕД, розробка схем проведення розрахунків за операціями ЗЕД;

– аналіз грошових потоків ЗЕД підприємства;

– контроль і управління валютними позиціями підприємства;

– оцінка, прогнозування та управління валютними ризиками;

– управління дебіторською та кредиторською заборгованістю.

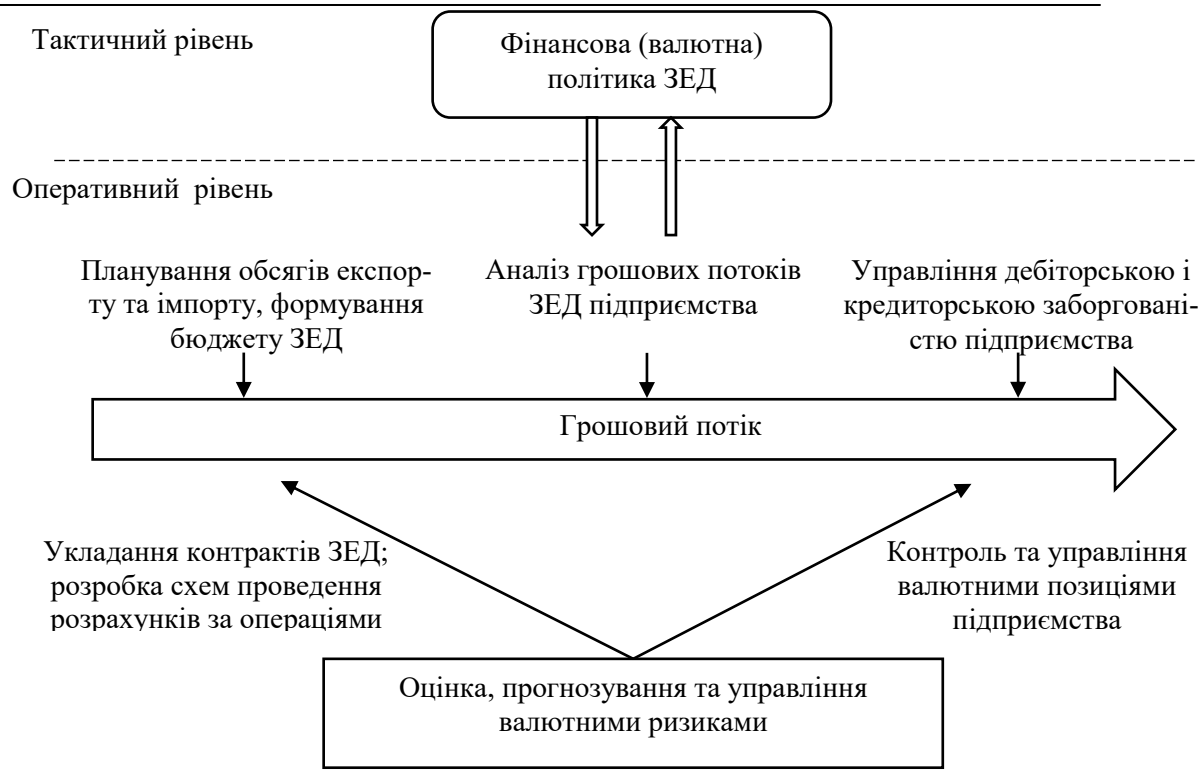

Рис. 1. Структура процесу управлінського аналізу платоспроможності підприємства при здійсненні ЗЕД

Джерело: складено автором.

Методологічною основою управлінського аналізу платоспроможності підприємства при здійсненні ЗЕД є наступні напрями:

– генерація грошових потоків у ЗЕД;

– зовнішньоекономічні фактори платоспроможності;

– цільові фактори платоспроможності;

– облікова забезпечення;

– фінансовий коефіцієнтний аналіз;

– методи управлінського інжинірингового аналізу;

– показники управлінського інжинірингового аналізу;

– ефективні рішення, що впливають на платоспроможність підприємства.

Методика управлінського аналізу орієнтована на використання і порівняння наступних агрегованих грошових потоків ЗЕД підприємства:

1) надходження грошових ресурсів: грошова виручка від реалізації експортної продукції (робіт, послуг), погашення дебіторської заборгованості за експортними контрактами, аванси за експортними контрактами, інші надходження за експортними контрактами, отримання кредитів і позик, доходи від фінансових вкладень в іноземній валюті;

2) витрачання грошових ресурсів: грошові платежі за покупки за імпортними контрактами; грошові платежі з погашення кредиторської заборгованості; авансові платежі за імпортними контрактами; інші витрати за імпортними контрактами; повернення кредитів і позик; витрати по інвестиційної діяльності в іноземній валюті.

Таким чином, методика управлінського аналізу платоспроможності підприємства при здійсненні зовнішньоекономічній діяльності забезпечує комплексний аналіз і управління надходженням і витрачанням грошових ресурсів у ЗЕД підприємства на базі використання інструментарію бухгалтерського та аналітичного інжинірингу та включає наступні блоки: генерація грошових потоків у ЗЕД, зовнішньоекономічні фактори платоспроможності, цільові фактори платоспроможності, облікове забезпечення, фінансовий коефіцієнтний аналіз, методи управлінського інжинірингового аналізу, показники управлінського інжинірингового аналізу, ефективні рішення, що впливають на платоспроможність підприємства при здійсненні ЗЕД.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 “Дохід” ратверджено наказом Мінфіну України від 20.10.1999 р. № 246

2. Доходи і заощадження в перехідній економіці України / за ред. С. Панчишина та М. Савлука. – Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2003. – 406 с.

3. Роденко Д. Идеология управления доходами [Електронний ресурс] / Д. Роденко. – Режим доступу: http://www.marketingua.com/artcles.pdp?artcleld=348

4. Гоголь Т.А. Облік та аудит доходів підприємства: автореф. дис.... канд. екон. наук / Т.А. Гоголь. – К.: КНЕУ, 2006

5. Остапенко Я.О., Морозовський П.А. Фактори впливу на формування доходу підприємства: обліково-аналітичний аспект. Економічний простір: Збірник наукових праць. – № 154. – Дніпро: ПДАБА, 2020. –С.115-119

6. Фінансова звітність ПАТ “Світоч” за 2006–2019 р оки. URL: https://cabinet.smida.gov.ua (дата звернення: 19.09.2020).

Лопанчук Денис Васильович,
студент групи ОМУ-19-2
Науковий керівник:
Краєвський Володимир Миколайович,
д.е.н, доцент, професор кафедри управлінського обліку, бізнес-аналітики та статистики

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ЗАПАСІВ ЯК ГОЛОВНОГО ЕЛЕМЕНТА ОБОРОТНИХ АКТИВІВ

Актуальність теми. Перехід до ринкових відносин вимагає від вітчизняних підприємств нових підходів до управління господарською діяльністю. Одне з важливих місць в управлінні господарською діяльністю підприємств посідає управління матеріальними запасами. Джерелом інформації для прийняття управлінських рішень служить науково обґрунтована та відпрацьована на практиці система бухгалтерського обліку. Наразі підприємства отримали значні можливості у виборі облікової політики щодо запасів. Але необхідна більша аналітичність та оперативність одержуваної облікової інформації про матеріальні запаси з метою прийняття ефективних управлінських рішень.

Ступінь наукового вивчення проблеми. Дослідженню проблем організації та методології обліку і внутрішнього аудиту матеріальних запасів приділили увагу у своїх працях вітчизняні вчені-економісти: Білуха М.Т., Бутинець Ф.Ф., Герасимович А.М., Голов С.Ф., Давидов Г.М., Дорош Н.І., Завгородній В.П., Кулаковська Л.П., Павлюк І.В., Савченко В.Я., Сопко В.В., Ткаченко Н.М., Усач Б.Ф., Швець В.Г. та інші.

Мета дослідження. Вивчення організаційно-методичних аспектів обліку запасів суб'єктів господарювання з пошуком можливостей, щодо більш ефективного інформаційного забезпечення для управління ними.

Виклад основного матеріалу. "За п. 5 П(С)БО 9 запаси визнаються активом, якщо є імовірність того, що підприємство отримає в майбутньому економічні вигоди, пов'язані з їх використанням, та їх вартість може бути достовірно визначена"[6].

"Для потреб бухгалтерського обліку запаси включають сировину, основні й допоміжні матеріали, комплектуючі вироби та інші матеріальні цінності, призначені для виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, розподілу, передачі, обслуговування виробництва й адміністративних потреб"[6].

Згідно з П(С)БО 9 та п. 2.1 Методрекомендацій №2 "запаси визнаються активом, якщо: підприємству перейшли ризики й вигоди, пов'язані з правом власності або з правом повного господарського відання (оперативного управління) на придбані (отримані) запаси; підприємство здійснює управління та контроль за запасами; є імовірність того, що підприємство отримає в майбутньому економічні вигоди, пов'язані з їх використанням; вартість запасів може бути достовірно визначена"[6]. На підставі цих особливостей Мінфін у листі від 18.11.2016 р. №31-11410-07-27/32754 зауважив, що датою здійснення операції для зарахування підприємством активів на баланс є дата, на яку підприємству переходять усі ризики й вигоди, пов'язані з правом власності на придбані активи.

За Інструкцією №291 рахунок 20 "Виробничі запаси" "призначено для узагальнення інформації про наявність і рух належних підприємству запасів сировини і матеріалів (у тому числі сировини і матеріалів, які є в дорозі та у переробці), будівельних матеріалів, запасних частин, матеріалів сільськогосподарського призначення, палива, тари й тарних матеріалів, відходів основного виробництва." [2]

"За дебетом рахунку 20 "Виробничі запаси" відображаються надходження запасів на підприємство, їх дооцінка, за кредитом – витрачання на виробництво (експлуатацію, будівництво), переробку, відпуск (передачу) на сторону, уцінка тощо."[2]

"Рахунок 20 має такі субрахунки:

– 201 "Сировина й матеріали";

– 202 "Купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби";

– 203 "Паливо";

– 204 "Тара й тарні матеріали";

– 205 "Будівельні матеріали";

– 206 "Матеріали, передані в переробку";

– 207 "Запасні частини";

– 208 "Матеріали сільськогосподарського призначення";

– 209 "Інші матеріали"."[2]

Первісна вартість виробничих запасів

“За п. 7 П(С)БО 9 одиницею бухгалтерського обліку запасів є їх найменування або однорідна група (вид). Придбані (отримані) або вироблені запаси зараховуються на баланс підприємства за первісною вартістю (п. 8 П(С)БО 9)”[6].

Якщо виробничі запаси придбавалися у нерезидента

“За п. 6 П(С)БО 21 та п. 2.5 Методрекомендацій №2 запаси, придбані за іноземну валюту, оцінюються у валюті звітності із застосуванням валютного курсу на дату здійснення операцій (дата визнання активів). Якщо оплата запасів в іноземній валюті передує їхньому надходженню, то оцінюють запаси на дату їх оприбуткування у валюті звітності із застосуванням валютного курсу на початок дня дати перерахування іноземної валюти.”[7]

До речі, вартість послуг митного брокера, безпосередньо пов’язана з придбанням товарів, включається до собівартості.

Є випадки, коли запаси, що надійшли від постачальника, не відповідають критеріям визнання активу у зв’язку з невідповідністю стандартам, умовам угод, технічним умовам. У такому разі вони на підставі складеного акта відображаються на позабалансових рахунках до узгодження ціни з постачальником за справедливою вартістю або ціною, зазначеною в документах постачальника. Це вже передбачено п. 2.6 Методрекомендацій №2.

“Відповідно до пп. 140.5.4 ПКУ фінансовий результат податкового звітного періоду збільшується на суму 30% вартості товарів, у тому числі необоротних активів (крім активів з права користування за договорами оренди), робіт та послуг, придбаних, зокрема, у”[1]:

– нерезидентів (у тому числі пов’язаних осіб – нерезидентів), зареєстрованих у державах (на територіях), включених до Переліку №1045;

– нерезидентів, організаційно-правова форма яких включена до Переліку №480.

Якщо господарські операції з придбання товарів, у тому числі необоротних активів, робіт та послуг у нерезидента, організаційно-правова форма якого включена до Переліку №480, не є контрольованими, то платник податку має право не збільшувати фінансовий результат до оподаткування на суму 30 відсотків вартості придбаних товарів, у тому числі необоротних активів, робіт та послуг, якщо нерезидентом сплачувався податок на прибуток (корпоративний податок), що підтверджується довідкою (іншим офіційним документом).

Вимоги пп. 140.5.4 ПКУ не застосовуються платником податку, якщо операція не є контрольованою та сума таких витрат підтверджується платником податку за цінами, визначеними за принципом "витягнутої руки" відповідно до процедури, встановленої ст. 39 ПКУ, але без подання звіту. При цьому згадані податкові різниці виникають лише за наслідками року. Це вказано в роз'ясненні ДПС підтверджується УПК від 14.11.2018 р. №887.

Придбання запасів у "єдинників" - Розділом ІІІ не встановлено окремої податкової різниці щодо операції з придбання запасів та товарів у "єдинників". Тому коригувати фінрезультат не потрібно.

Внесок до статутного капіталу - У листі ДФСУ від 30.05.2016 р. №11800/6/99-99-15-02-02-15 податківці наголошували, що ПКУ не передбачає коригувань фінрезультату до оподаткування на різниці за операціями внесення активів до статутного капіталу підприємства. Нової точки зору щодо цього питання немає. Тому жодних наслідків у платника податку на прибуток не виникає.

Таблиця 1

Відображення в обліку придбання виробничих запасів

№з/п	Зміст господарської операції	Д-т	К-т	Сума
Варіант 1. Отримання запасів, а потім оплата				
1.	Отримано запчастини від постачальника	207	631	2000,00
2.	Відображено суму податкового кредиту з ПДВ (ПН зареєстровано в ЄРПН)	644/1*	631	400,00
3.	Перераховано кошти, оплачено придбані матеріали	641/ПДВ	644/1	400,00
		631	311	2400,00
Варіант 2. Спочатку оплата, а потім отримання				
1.	Перераховано постачальнику передоплату за запчастини	371	311	24000,00
2.	Відображено суму податкового кредиту з ПДВ (за наявності податкової накладної, зареєстрованої в ЄРПН)	644/1	644/2**	4000,00
3.	Оприбутковано придбані запчастини	641/ПДВ	644/1	4000,00
		207	631	20000,00
4.	Списано раніше відображену суму податкового кредиту з ПДВ	644/2	631	4000,00
5.	Здійснено зарахування заборгованостей	631	371	24000,00
Варіант 3. Внесок засновника виробничими матеріалами				
6.	Відображено заборгованість учасника з внеску до статутного капіталу	46	401	20000,00

7.	Оприбутковано виробничі матеріали, отримані від засновника – неплатника ПДВ як внесок до статутного капіталу	201	46	20000,00
Варіант 4. Безоплатно отримані виробничі запаси				
8.	Оприбутковано безоплатно отримані матеріали	201	718	10000,00
9.	Списано на фінрезультат суму доходу від безоплатного отримання матеріалів	718	791	10000,00
* 644/1 “Податковий кредит непідтверджений”. ** 644/2 “Податковий кредит транзитний рахунок”.				

Податкові наслідки з ПДВ

Загальні правила включення ПДВ до складу податкового кредиту

Якщо запаси придбані у платника ПДВ, його суму покупець – платник ПДВ включає до складу податкового кредиту. Але, звісно, відображають його за першою подією: або на дату списання коштів з рахунку для оплати запасів, або на дату отримання цих запасів. Це передбачено п. 198.2 ПКУ, але за умови наявності правильно складеної та зареєстрованої в ЄРПН ПН. Це випливає з норм п. 198.6 та 201.10 ПКУ.

Якщо запаси придбала підзвітна особа, то податковий кредит може бути підтверджений не податковою накладною, а фіскальним чеком за пп. “б” п. 201.11 ПКУ. Але в такому чеку мають бути зазначені: загальна сума отриманих запасів, сума ПДВ, фіскальний номер і податковий номер постачальника. І при цьому загальна сума за касовими чеками не може перевищувати 200 грн на день (без урахування ПДВ).

Якщо загальна сума в фіскальному чеку більша, то податковий кредит за ним відображати не можна. У цій ситуації потрібно звертатися до постачальника за ПН.

Висновки: “Згідно з пунктом 187.8 ПКУ датою виникнення податкових зобов’язань у разі ввезення товарів на митну територію України є дата подання митної декларації для митного оформлення”[1]. “Відповідно до пункту 198.2 ПКУ для операцій із ввезення на митну територію України товарів датою виникнення права на віднесення сум податку до податкового кредиту є дата сплати податку за податковими зобов’язаннями згідно з пунктом 187.8 ПКУ”[1]. “У разі ввезення товарів на митну територію України документом, що посвідчує право на віднесення сум податку до податкового кредиту, вважається

митна декларація, оформлена відповідно до вимог законодавства, яка підтверджує сплату податку (пункт 201.12 ПКУ)”[1].

Відповідно до пункту 198.6 ПКУ не відносяться до податкового кредиту суми податку, сплаченого (нарахованого) у зв’язку з придбанням товарів/послуг, не підтверджені, зокрема, митними деклараціями. Якщо засновник є особою, зареєстрованою платником ПДВ, то операція з внесення такою особою запасів до статутного капіталу юрособи в обмін на корпоративні права є об’єктом оподаткування ПДВ. Відповідно за наявності зареєстрованої в ЄРПН ПН емітент має право включити до податкового кредиту суму ПДВ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. №2755-VI.
2. Інструкція №291 – Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов’язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена наказом Мінфіну від 30.11.99 р. №291.
3. Методрекомендації №2 – Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів, затверджені наказом Мінфіну від 10.01.2007 р. №2.
4. Перелік №480 – Перелік організаційно-правових форм нерезидентів, які не сплачують податок на прибуток (корпоративний податок), у тому числі податок з доходів, отриманих за межами держави реєстрації таких нерезидентів, та/або не є податковими резидентами держави, в якій вони зареєстровані як юридичні особи, затверджений постановою КМУ від 04.07.2017 р. №480.
5. Перелік №1045 – Перелік держав (територій), які відповідають критеріям, установленим підпунктом 39.2.1.2 підпункту 39.2.1 пункту 39.2 статті 39 Податкового кодексу України, затверджений постановою КМУ від 27.12.2017 р. №1045.
6. П(С)БО 9 – Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 “Запаси”, затверджене наказом Мінфіну від 20.10.99 р. №246.
7. П(С)БО 21 – Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 21 “Вплив змін валютних курсів”, затверджене наказом Мінфіну від 10.08.2000 р. №193.

Морозюк Андрій Михайлович,
студент групи ОМУ-19-2
Науковий керівник:
Паянок Тетяна Миколаївна,
к.е.н., доцент, завідувач кафедри управлінського обліку, бізнес-аналітики та статистики

АНАЛІЗ ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ ПРАТ "МИРГОРОДСЬКИЙ ЗАВОД МІНЕРАЛЬНИХ ВОД" ЗА ДОПОМОГОЮ ФІНАНСОВОГО СКОРИНГУ

Оцінка компанії дозволяє інвесторам і партнерам прийняти обґрунтовані бізнес-рішення, для цього необхідно володіти методами фінансового аналізу та економіко-математичними методами, які дозволяють змоделювати будь-які процеси на основі внутрішніх і зовнішніх факторів впливу [1].

Метою написання статті є аналіз ділової активності підприємства на основі фінансового скорингу та його оцінка на ринку.

Фінансовий скоринг розроблений ІТ компанією "Ю-Контрол", дає можливість проаналізувати Індекс FinScore, ліквідність, платоспроможність, прибутковість і ділову активність контрагента [2]. Скоринговий індекс фінансової стійкості компанії, розрахований аналітичним відділом YouControl. Він базується на 10 фінансових індикаторах. Має високу прогнозу здатність передбачення ймовірності банкрутства компанії. Оцінка банкрутства за показниками фінансової звітності суб'єкта господарювання детально відображена в роботі Савченко А. і Блищик Л. [4]. Фінансовий скоринг порівнюється із середньогалузевим показником, що дає можливість оцінити підприємство серед конкурентів і врахувати специфіку галузі. Більш детально оцінити галузевий аспект можна і за допомогою ринкового скорингу ІТ-компанії "Ю-Контрол", який детально висвітлений в роботі Паянок Т. і Морозюка А. [3], вони описують методику його розрахунку, характеризують складові скорингу, переваги і недоліки застосування.

Оцінимо ділову активність ПРАТ "Миргородський завод мінеральних вод" за допомогою фінансового скорингу (рис. 1).

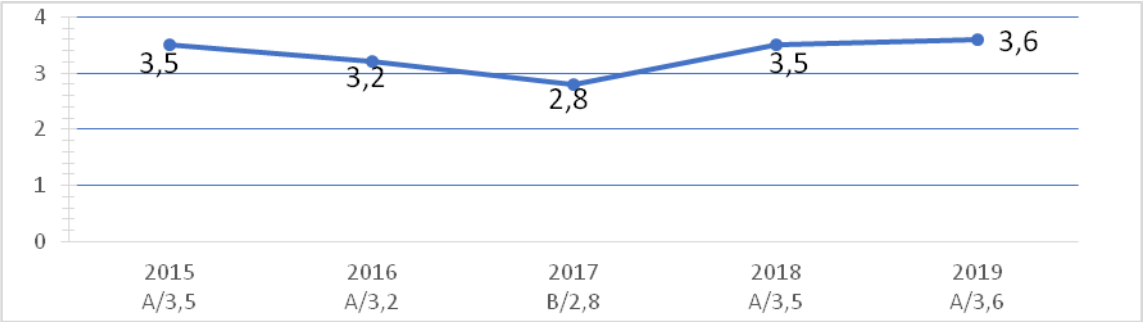

Рис. 1. Скоринговий індекс фінансової стійкості компанії ПРАТ "Миргородський завод мінеральних вод" за 2015-2019 рр.

Джерело:[2].

ПРАТ "Миргородський завод мінеральних вод" за останні п'ять років має високий скоринговий індекс фінансової стійкості (діапазон від 0 до 4), лише у 2017 році він зменшився на 12,5 % від попереднього року та становив 2,8.

Проаналізуємо абсолютну ліквідність ПРАТ "Миргородський завод мінеральних вод", а саме здатність компанії погашати поточні зобов'язання лише за рахунок грошових коштів та їх еквівалентів (рис. 2).

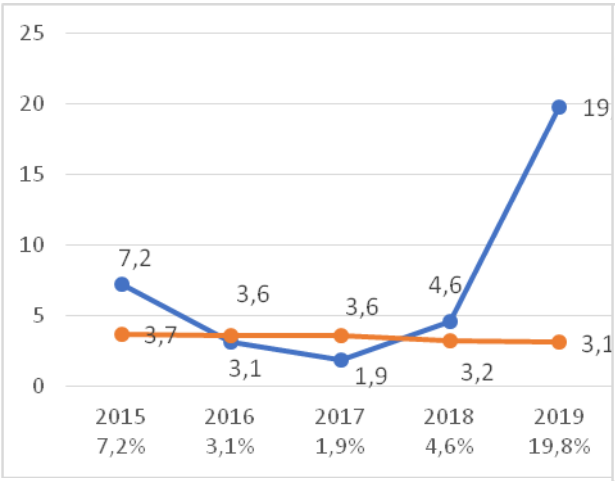

Рис. 2. Індикатор абсолютної ліквідності (Cash Ratio) ПРАТ "Миргородський завод мінеральних вод" за 2015-2019 рр.

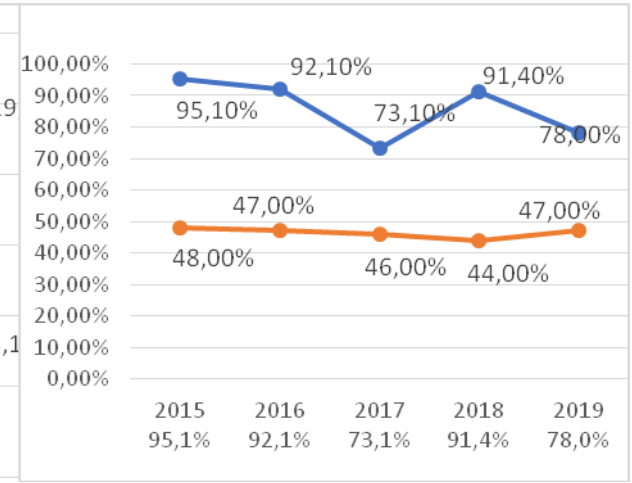

Рис. 3. Коефіцієнт автономії (Equity-to-Assets) ПРАТ "Миргородський завод мінеральних вод" за 2015-2019 рр.

Джерело:[2].

На ринку даний показник коливається від 3,1 у 2016 і 2019 році до 3,7 у 2015, що вказує на дефіцит обігових коштів, рекомендоване значення > 20 %. ПРАТ "Миргородський завод мінеральних вод" лише у 2017 році мав значення нижче за галузевий показник. Найбільш

успішним був 2019 рік абсолютна ліквідність майже сягнула рекомендованого значення (19,8). Потрібно звернути увагу на наявність дебіторської заборгованості, а саме обсягу сумнівного боргу, напряму негативно впливає на наявність обігових коштів.

Проаналізувати платоспроможність підприємства, а саме частку власного капіталу компанії в загальній сумі коштів, інвестованих у її діяльність можна за рахунок коефіцієнту автономії (Equity-to-Assets) (рис. 3). Середньогалузеве значення наближається до рекомендованого (>= 50%), коливається від 44 % до 48 %. ПРАТ "Миргородський завод мінеральних вод" є повністю фінансово незалежною компанією від кредиторів, за останні п'ять років даний індикатор коливався від 73,1 % у 2017 році до 95,1 % у 2015 році, а це значно вище за рекомендовані значення показника.

Проаналізуємо прибутковість ПРАТ "Миргородський завод мінеральних вод" і визначимо скільки прибутку приносить кожна гривня активів компанії. Рентабельність активів (ROA) дає розуміння наскільки ефективно менеджмент використовує активи фірми для генерації прибутку. Від'ємні значення свідчать про збитки (рис. 4).

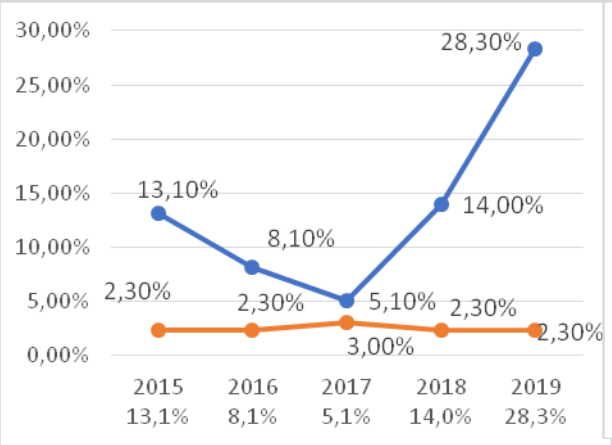

Рис. 4. Рентабельність активів ПРАТ "Миргородський завод мінеральних вод" за 2015-2019 рр.

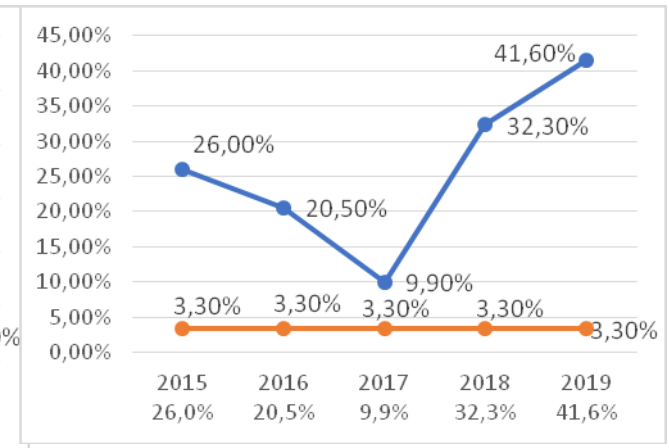

Рис. 5. Рентабельність оборотних активів ПРАТ "Миргородський завод мінеральних вод" за 2015-2019 рр.

Джерело:[2]

Середнє значення рентабельності активів по галузі складає 2,3 %, лише у 2017 році показник зріс до 3 % (рис. 4). Аналіз підприємства показує, що активи на фірмі використовуються ефективно і за 2015-2019 рр. приносили високий прибуток, від 8,1 % у 2016 році до 28,3 % у 2019 році, що в рази вище за середні показники по галузі.

Компанія є висококонкурентна на своєму ринку, а незначний спад у 2017 році не є критичним і не приніс збитків компанії.

Рентабельність оборотних активів (RCA), індикатора прибутковості, що вказує скільки прибутку генерує кожна гривня оборотних активів компанії, має подібну тенденцію (рис. 5). Середнє значення по галузі 3,3 % значно менші ніж по підприємству. З 2015 по 2016 рік спостерігається високий показник оборотності, після чого йде спад у 2017 році і знову різкий підйом у 2018 та 2019 роках. У результаті своєї діяльності компанія отримує достатньо високий прибуток за рахунок своїх активів.

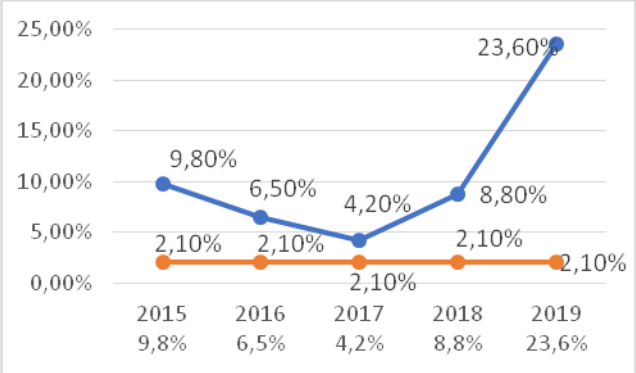

Рис. 6 Чиста маржа ПРАТ "Миргородський завод мінеральних вод" за 2015-2019 рр.

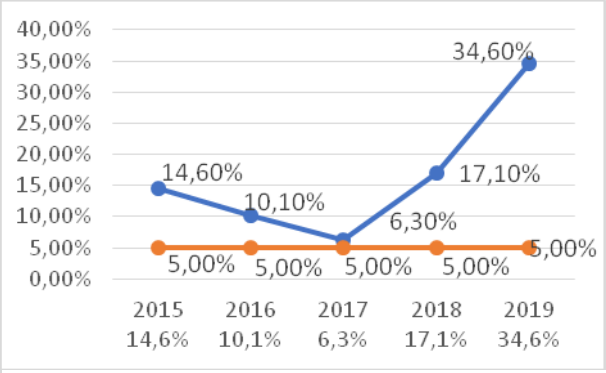

Рис. 7 Рентабельність загальних активів ПРАТ "Миргородський завод мінеральних вод" за 2015-2019 рр.

Джерело:[2]

Чиста маржа (NPM) відображає відношення чистого прибутку до загальної виручки компанії. ПРАТ "Миргородський завод мінеральних вод" має V-подібну криву за даним показником, з нижнім піком у 2017 році (4,2 % при середньому рівні по галузі в 2,1%), при цьому не опускається нижче середніх показників по галузі, а отже компанія має високу частку чистого прибутку від продажів свого товару (рис. 6).

Рентабельність загальних активів (ROTA) характеризує відношення операційного прибутку (чистого доходу до вирахування відсотків та податків) до загальних активів компанії. Він дозволяє абстрагуватись від впливу податків та боргового навантаження на її дохідність. Як бачимо з рисунку 7 за даний період компанія не відчувала сильного податкового тиску з боку держави, що не мало негативного впливу на її ділову активність. Найнижчий пік знову спостерігаємо у 2017 році, але не критичний (6,3 % при середньогалузевому показнику 5 %).

Розглянемо ділову активність підприємства за оборотністю дебіторської заборгованості (рис. 8) і робочого капіталу (рис. 9).

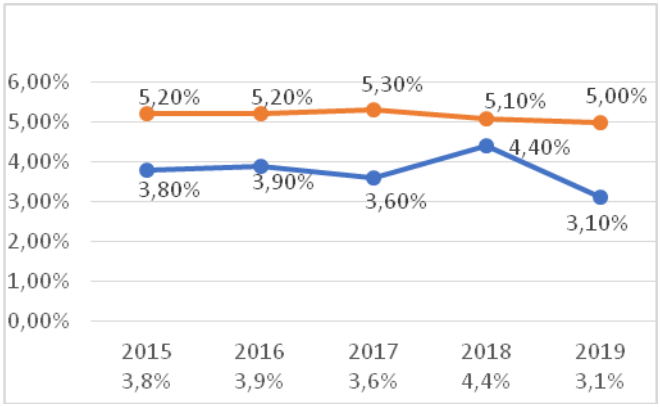

Рис. 8. Оборотність дебіторської заборгованості ПРАТ "Миргородський завод мінеральних вод" за 2015-2019 рр.

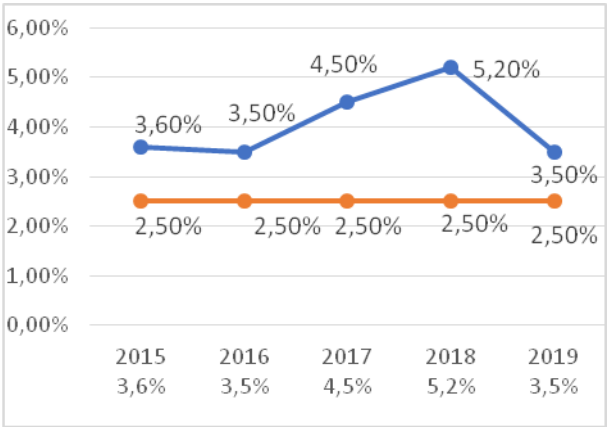

Рис. 9 Оборотність робочого капіталу ПРАТ "Миргородський завод мінеральних вод" за 2015-2019 рр.

Джерело:[2]

Оборотність дебіторської заборгованості (Receivables Turnover) показує скільки разів протягом року погашається дебіторська заборгованість. Чим вище значення показника, тим швидше компанія здатна стягувати плату з клієнтів за надані товари чи послуги. Оборотність робочого капіталу (Working Capital Turnover) показує ефективність використання робочого капіталу компанії з точки зору згенерованої ним виручки - це різниця між оборотними активами та поточними зобов'язаннями. Аналіз ділової активності підприємства за оборотністю дебіторської заборгованості коливається в межах 3,1 % - 4,4 %, що менше за середні по галузі (рис. 8). Даний показник вказує на те, що компанія в більшості випадків не мала можливості вчасно та швидко стягнути дебіторську заборгованість з контрагентів. Наслідком цього є зменшення обігових коштів на підприємстві і збільшення ризиків неотримання вчасної оплати за товари і послуги. Проте, оборотність робочого капіталу показує ефективність використання робочого капіталу компанії, його значення від 3,5 % до 5,2 %, що більше від середньогалузевого показника 2,5 % (рис. 9).

Узагальнюючи всі індикатори та розрахувавши на їх основі скоринговий індекс фінансової стійкості компанії, бачимо що за останні п'ять років, чотири підприємство мало позитивний і стабільний стан на ринку серед конкурентів. Оцінка за даний період від YouControl "А", індекс коливався від 3,2 до 3,6, проте чуть гірша ситуація була в

2017 році з індексом 2,8 та оцінкою в “B”, але відхилення є не критичним і пояснюється зниженням ліквідності активів та рентабельністю в даному році. Згідно даному аналізу ділової активності ПРАТ “Миргородський завод мінеральних вод” з 2015 по 2019 рік є достатньо фінансово стійким, прибутковим та висококонкурентним на своєму ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аналітика та прогнозування соціально-економічних процесів і податкових надходжень: монографія / [Паянок Т. М., Лаговський В. В., Краєвський В. М. та ін.]. К.: ЦП “Компринт”, 2019. 426 с.

2. Офіційний сайт ІТ-компанії “Ю-Контрол”, URL: https://youcontrol.com.ua (дата звернення 27.09.2020 р.).

3. Переваги застосування можливостей “Ю-Контрол” в аналізі ринку / Паянок Т.М., Морозюк А.М. // Вплив інноваційних змін на розвиток суспільства: економіко-правові та соціально-гуманітарні аспекти [Текст]: матеріали Всеукраїнської науково-практичної on-line конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених. – Житомир: Житомирська політехніка (14 травня 2020 року), 2020. С. 509–510.

4. Савченко А.М., Блищик Л.В. Аналіз показників балансу з метою попередження банкрутства суб’єкта господарювання. “Молодий вчений”, 2019 р. № 1 (65). С. 501–505. URL: http://ir.nusta.edu.ua/jspui/bitstream/doc/3715/1/3921_IR.pdf. (дата звернення 29.09.2020 р.).

Пономаренко Ганна Євгенівна,
студентка групи ОМУ-19-2
Науковий керівник:
Пілевич Оксана Анатоліївна,
к.п.н, доцент, доцент кафедри управлінського обліку, бізнес-аналітики та статистики

ОЦІНКА ТРАДИЦІЙНИХ ПІДХОДІВ ДО АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Актуальність теми. Фундаментальні засади фінансово-господарської діяльності підприємств на нинішньому етапі розвитку світової економіки зазнають докорінних змін. Домінуючий вплив на трансформацію фінансових відносин на мікрорівні справляють важелі нової „інформаційно-інноваційної економіки" та процеси глобалізації. Оскільки рівень фінансових ризиків, яких зазнають суб'єкти господарювання, сьогодні є значно вищим, ніж раніше, характерною рисою сучасного етапу розвитку економічних відносин є стрімке зростання кількості фінансово неспроможних підприємств.

Ступінь наукового вивчення проблеми. Про актуальність цього напряму дослідження свідчить уже те, що найбільш видатним його представникам ─ Дж. Акерлоф, У. Вікрей, Р. Коуз, Д. Канеман, К. Ерроу, Дж. Мирліс, М. Спенс, Дж. Стігліц та інші.

Мета дослідження. Метою написання статті є формування наукової парадигми та обґрунтування концептуальних засад організації антикризового управління фінансовою стійкістю підприємств.

Виклад основного матеріалу. Одним із важливих завдань теорії антикризового фінансового управління підприємством є розробка науково-обґрунтованих моделей діагностики фінансової неспроможності та банкрутства підприємства. "Застосування відповідних методик на практиці дає можливість у значній мірі зменшити інформаційну асиметрію між підприємством та його капіталодавцями. Термін „діагностика" означає визначення стану об'єкта управління на основі реалізації комплексу дослідницьких процедур та виявлення слабких ланок і „вузьких місць"[1, с.504].

"Основою діагностики банкрутства є фінансовий аналіз. Досліджуючи значення фінансового аналізу в контексті агентської теорії

проф. Ковальов В. підкреслює виняткову його роль у пом'якшенні протиріч, зумовлених проблемою агентських відносин. Якісна діагностика банкрутства сприяє нейтралізації принципал-агент конфлікту між суб'єктами фінансових відносин та підвищує ефективність антикризового управління. Таким чином, питання діагностики банкрутства логічно вписується в концепцію антикризового управління" [2, с.504].

Не дивлячись на велику кількість методичних підходів до діагностики банкрутства, які можна зустріти у науково-практичній літературі, в Україні відсутня адекватна модель, що дозволяла б робити кваліфіковане оцінювання фінансового стану підприємств і була б у повній мірі витребувана на практиці. З метою вдосконалення існуючих методологічних підходів визначимо їх сильні і слабкі сторони та зупинимося на найбільш дискусійних питаннях у цій сфері.

"Метою оцінки кредитоспроможності підприємства є прогнозування його спроможності своєчасно і повністю розрахуватися за своїми борговими зобов'язаннями. Таким чином, будь-яку методику оцінки кредито-спроможності позичальника можна вважати такою, яка присвячена проблематиці прогнозування фінансової неспроможності, оскільки, неспроможність погасити борг означає наявність підстав для порушення справи про банкрутство. У разі високої ймовірності неплатоспроможності чи незадовільного фінансового стану підприємство вважається таким, якому загрожує фінансова криза та банкрутство" [3, с.320]. У табл. 1.1, 1.2 наведено огляд найбільш відомих вітчизняних методик оцінки фінансової стійкості, аналізу кредитоспроможності та типових груп показників фінансового стану підприємств, розрахунок яких передбачено цими методиками.

Таблиця 1.1

Типові методики оцінки фінансового стану,
які використовуються в Україні

№	Назва методики	Установа, що видала, рік
1.	Методичні рекомендації з аналізу фінансово-господарського стану підприємств та організацій	Державна податкова адміністрація України
2.	Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації	Міністерство фінансів України та Фонд державного майна України
3.	Методика оцінки кредитоспроможності позичальника	Ощадбанк України

4.	Методичні рекомендації щодо проведення аналізу фінансового стану підприємства-боржника при отриманні відстрочок (розстрочок)	Державна податкова адміністрація України
5.	Методика оцінки фінансового стану та визначення класу позичальника-юридичної особи	Промінвестбанк
6.	Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства.	Міністерство економіки України
7.	Методика оцінки кредитоспроможності позичальника	Укрексімбанк
8.	Положення "Про порядок формування і використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків"	НБУ

"Фінансова діагностика проводиться з використанням інформації, яка міститься в трьох основних формах звітності: Баланс (форма №1), Звіт про фінансові результати (форма №2) та Звіт про рух грошових коштів (форма №3). Відносно доцільності використання офіційної звітності підприємств для оцінки ймовірності їх фінансової неспроможності серед науковців та практиків точаться гострі дискусії. Головний аргумент проти використання для зазначених цілей показників, які містяться у звітності полягає в тому, що баланс, звіт про фінансові результати тощо містить інформацію, що характеризує минулі (звітні) періоди, до того ж, станом на певну дату"[4].

"У підтримку використання звітності як інформаційної основи оцінки кредитоспроможності підприємства можна привести тезу про те, що цілий ряд аналітичних показників, які розраховуються з використанням звітних даних, характеризують потенційні можливості підприємства забезпечити стійку фінансову рівновагу та платоспроможність. Так, „патріарх" німецької школи економіки підприємств проф. Е. Шмаленбах характеризує баланс як "акумулятор потужності, в якому відображається майбутній потенціал підприємства""[4, с.74].

"Дані щодо вартості підприємства можна отримати лише за результатами експертного оцінювання за спеціальним замовленням, що у свою чергу суттєво підвищує витрати, пов'язані з аналізом (витрати моніторингу). Враховуючи цю обставину, практично всі вітчизняні

методики не передбачають використання показника вартості підприємства та його корпоративних прав”[5].

Таблиця 2.2

Показники рентабельності та прибутковості, передбачені методиками оцінки фінансового стану

Показники фінансового стану	Алгоритм розрахунку	Порядковий номер методики							
		1	2	3	4	5	6	7	8
1.Рентабельність продукції (продажів)	Чистий прибуток від реалізації/ Чиста виручка	X	X	X	X	X			X
2. Рентабельність активів (майна)	Чистий прибуток Сума активів (середня)	X	X	X		X	X		X
3. Рентабельність власного капіталу	Чистий прибуток Власний капітал	X	X						
4. Рентабельність основної діяльності	Чистий прибуток Собівартість реалізованої продукції	X				X			
5. Період окупності власного капіталу	Середня величина ВК Чистий прибуток		X						

На думку І. А. Бланка, “найбільш поширеними є такі п’ять груп аналітичних фінансових коефіцієнтів: фінансової стійкості, платоспроможності (ліквідності), оборотності активів, оборотності капіталу, рентабельності”[6, с.83-84].

“Система діагностики фінансового стану за В. В. Ковальовим складається із шести груп фінансових показників: майнового потенціалі компанії, ліквідності та платоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності, прибутку та рентабельності, положення на ринку цінних паперів”[6, с.45].

“Комплекс оціночних показників, пропонований д.е.н. Павловською О.В. включає сім груп показників: майнового стану, прибутковості підприємства, ліквідності, платоспроможності та кредитоспроможності, фінансової стійкості та стабільності, рентабельності, ділової активності, оцінки акціонерного капіталу”[7, с.346]. За таким самим підходом побудовано й більшість вітчизняних методик оцінки фінансового стану, кредитоспроможності, інвестиційної привабливості. Зіставлення типових фінансових показників, передбачених окре-

мими методиками в розрізі окремих груп показників (прибутковості та самофінансування, ліквідності та платоспроможності, оборотності наведено в табл. 2.2.

З табл. 2.2 випливає, що суттєвим недоліком традиційних вітчизняних методик є те, що ними не передбачено використання в аналітичних цілях показників, які характеризують фінансову потужність підприємства. Мова йде про індикатори, що розраховуються з використанням інформації, яка міститься в Звіті про рух грошових коштів, зокрема показники чистого грошового потоку (Cash-flow). Між тим, світова практика фінансового аналізу свідчить, що чистий грошовий потік досить часто використовується як база для розрахунку цілого ряду показників, у тому числі, показників рентабельності (по Cash-flow), наприклад, рентабельність власного капіталу по Cash-flow - характеризує величину чистого грошового потоку на одиницю власного капіталу.

Висновки: Таким чином, серед найбільш суттєвих недоліків традиційного аналізу, який домінує сьогодні у вітчизняній практиці можна виділити такі:

неврахування галузевих особливостей об'єкту аналізу;

недостатнє теоретичне та емпіричне обґрунтування критичних точок (чи інтервалів) для окремих фінансових індикаторів, як наслідок, довільність фіксування нормативних значень фінансових показників;

суб'єктивність формування вибірки показників, які підлягають аналізу та не врахування критерію мультиколінеарності;

неврахування (або суб'єктивність врахування) факту різної вагомості впливу окремих показників на загальні результати аналізу;

Що стосується врахування галузевої специфіки, то більшістю методик рекомендується порівняння окремих показників із середньогалузевими значеннями. Однак, з точки зору математичної статистики, середньогалузеве значення показника не може слугувати як критичне чи оптимальне, оскільки показує лише середньоарифметичну величину, яка не враховує різну питому вагу підприємств, що мають значення показників вище та нижче від середньогалузевих.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Василенко В.О. Антикризове управління підприємством. – К.: Цул, 2003. – 504 с.

2. Ковалев В.В. Финансовый учет и анализ: концептуальные основы. – М.: Финансы и статистика, 2004. – 720 с.

3. Енциклопедія банківської справи України./ Редкол.: В.С. Стельмах та ін. - К.: Молодь, Ін Юре, 2001. – 680 с.

4. Schmalenbach E. Dynamische Bilanz. 13. Aufl., bearb. v. R. Bauer. - Koeln: Opladen, 1962.

5. Coenenberg A.G. Jahresabschluß und Jahresabschlußanalyse, 13 Aufl. Landsberg a.L, 1992 - 547.S.

6. Бланк И.А. Основы финансового менеджмента. – К.: Ника-Центр, 1999

7. Фінанси підприємств. /За наук. ред. проф. А.М. Поддєрьогіна. - 5-те вид. - К.:КНЕУ, 2004. – 546 с.

Скрицька Олександра Юріївна,
студентка групи ОМУ-19-2
Науковий керівник:
Паянок Тетяна Миколаївна,
к.е.н., доцент, завідувач кафедри управлінського обліку, бізнес-аналітики та статистики

МОДЕЛЮВАННЯ ВЕЛИЧИНИ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ ЗА ДОПОМОГОЮ SPSS

Будь-яке працююче підприємство, не зважаючи на сучасний економічний стан ринкового середовища, завжди має за свою ціль отримати прибуток за рахунок задоволення потреб споживачів. Аби міцно закріпитись на ринку, підприємство має запропонувати таку продукцію, що буде користуватись попитом у споживачів та відповідати сучасним нормам якості. Сьогодні, в умовах кризового середовища, питання стійкого функціонування підприємства та отримання прибутку є досить вагомим. Велику роль у його стабільному та прибутковому функціонуванні займає виготовлення продукції та повна її реалізація.

Існує безліч програм, які дають нам можливість проводити статистичний аналіз, до яких можна віднеси SPSS, PSPP, R, SAS і навіть Microsoft Office Excel. Якісна обробка отриманих даних дає можливість спрогнозувати можливі зрушення в об’ємі продукції, а також провести аналіз для прийняття управлінських рішень.

Головною метою статті є дослідження готової продукції на підприємстві за допомогою прикладної програми SPSS, для отримання практичних засад управління.

Вагомий внесок для прикладного використання програмного забезпечення SPSS зробили такі науковці, як: Бююль А. [3], Цефель П. [3], Крыштановский А.[4], Паянок Т. [5], Повідайчик М.[6] та інші.

“SPSS (Statistical Package for the Social Sciences – Статистичний пакет для суспільних наук) – одна з найстарших систем статистичного аналізу і керування даними. Продукт фірми SPSS Inc. є одним з лідерів серед універсальних статистичних пакетів. Пакет SPSS нагадує традиційну базу даних і передбачає накопичення масиву інформації, його формалізацію і представлення результатів статистичної обробки

масиву у вигляді звіту, що значно спрощує знайомство з пакетом і дозволяє досить швидко почати процедуру введення або імпорту даних. Структурна відмінність від традиційних баз даних виражена у принципах формалізації масиву, що накопичується, вихідної інформації, принципах статистичної обробки і представлення результатів інформації" [1].

На першому етапі проведемо статистичний аналіз показників ПРаТ "Новоград-Волинський хлібозавод" і знайдемо їх короткостроковий прогноз на 2020 рік (табл. 1).

Таблиця 1

Показники діяльності ПРаТ "Новоград-Волинський хлібозавод" за 2006-2019 роки (тис. грн)

Роки	Готова продукція	Дебіторська заборгованість за товари, роботи та послуги	Кредиторська заборгованість за товари, роботи та послуги	Чистий дохід від реалізації	Грошові кошти	Основні засоби	Собівартість реалізованої продукції
2006	3,1	344	527,2	12842,1	44,5	3887,7	9008,2
2007	4,6	817	447	13911	16	4520	9976
2008	5	434	494	18711	114	4814	13159
2009	13	566	242	21459	196	5255	14041
2010	13	975	358	27397	282	5138	18222
2011	13	1176	863	33885	350	5356	23563
2012	13	1533	860	36099	580	5843	24418
2013	14	1437	1445	38281	1719	6051	25853
2014	11	1758	983	42564	34	6298	29864
2015	15	1777	471	59668	2072	6877	39662
2016	11	1891	1317	59560	2486	9991	39882
2017	23	2990	2781	67214	1993	13847	43875
2018	37	3318,7	2941,6	81334	2279,4	15697,2	51876
2019	44,7	3556,5	2496,7	91417,4	3024,6	18116	56125,6

Джерело: сформовано автором за даними [7].

Провівши необхідні розрахунки за допомогою програми SPSS, результати згрупуємо в таблицю 2. Перевірка на нормальний розподіл показала, що відношення асиметрії до стандартної похибки асиметрії порушує нормальний розподіл лише за готовою продукцією (розраховане значення більше двох). Аналогічний показник розрахований по ексцесу вказує на нормальний розподіл за всіма показниками, при цьому присутня правостороння асиметрія.

Таблиця 2

Описова статистика показників ПРаТ "Новоград-Волинський хлібозавод" за 2006-2019 роки

Показники	Готова продукція	Дебіторська заборгованість за товари, роботи та послуги	Собівартість реалізованої продукції	Чистий дохід від реалізації
Середнє	15,743	1612,371	28537,486	43167,321
Мода	13	344,0а	9008,2 а	12842,1 а
Медіана	13	1485	25135,500	37190
Асиметрія	1,587	0,740	0,442	0,615
Ст. похибка асиметрії	0,597	0,597	0,597	0,597
Асиметрія / Ст. похибка асиметрії	2,66	1,24	0,74	1,03
Ексцес	2,181	-0,428	-1,000	-0,655
Ст. похибка ексцесу	1,154	1,154	1,154	1,154
Ексцес / Ст. похибка ексцесу	1,890	-0,370	-0,87	0,57
Стандартне відхилення	11,836	1040,471	15499,7299	25050,6880
Розподіл	xcp>Me=Mo	xcp>Me>Mo	xcp>Me>Mo	xcp>Me>Mo
Прогноз на 2020 рік				
Нижня / верхня межа до середнього	8,909/ 22,577	1011,621/2213,122	19588,208/ 37486,763	28703,485/ 57631,158
Трендовий аналіз /коефіцієнт апроксимації	43,952	4026,151	61925,5	99759
	R^2 = 0,784	R^2 = 0,952	R^2 = 0,989	R^2 = 0,987

а - наявно декілька мод. Вказано найменше значення.

Джерело: розраховано автором за даними [2, 5, 7].

За чотирнадцять років середній обсяг готової продукції складав 15,743 тис. грн. Найпоширенішим значенням обсягу готової продукції 13 тис. грн. Провівши аналіз часових рядів було виявлено, що найкращою функцією для всіх показників є поліноміальна. Відповідно до якої в 2020 році обсяг готової продукції складатиме 43,952 тис. грн. При цьому звертає увагу на себе розрахований прогноз за допомогою граничної похибки, в якому довірчі інтервали значно менші за всіма показниками. Поясненням є стрімке зростання всіх показників за останні три роки, що напряму пов'язане із інфляційними процесами в країні. На ПРаТ "Новог-

рад-Волинський хлібозавод" цей вплив не був негативним і ми можемо це підтвердити проаналізувавши лінійні функції (табл. 3).

Таблиця 3

Лінійні функції показників
ПРаТ "Новоград-Волинський хлібозавод"

Показник	Функція	Коефіцієнт апроксимації
Чистий дохід від реалізації	y = 5837,2x - 611,91	R^2 = 0,950
Собівартість реалізованої продукції	y = 3644,6x + 1202,9	R^2 = 0,968
Дебіторська заборгованість за товари, роботи та послуги	y = 235,65x - 154,99	R^2 = 0,898

Джерело: розраховано автором за даними [2, 7].

Собівартість реалізованої продукції протягом 2006-2019 рр. в середньому щороку зростала на 3,6 млн грн, а чистий дохід від реалізації на 5,8 млн грн, що в 1,6 рази більше. Негативний вплив відчули покупці, які перестали вчасно розраховуватися за готову продукції, середньорічний приріст за чотирнадцять років складає 235,65 тис. грн. І хоча була позитивна тенденція до зменшення в 2008 і 2013 році, ситуація вимагає впровадження позивної діяльності із боржниками, адже у 2019 році борги складають вже 3,6 млн грн.

Таблиця 4

Матриця парних коефіцієнтів кореляції Пірсона

	Готова продукція	Дебіторська з-ть за товари, роботи та послуги	Кредиторська з-ть за товари, роботи та послуги	Чистий дохід від реалізації	Грошові кошти	Основні засоби	Собівартість реалізованої продукції
Готова продукція	1	,902**	,825**	,888**	,754**	,927**	,861**
Дебіторська заборгованість за товари, роботи та послуги	,902**	1	,916**	,968**	,834**	,951**	,964**
Кредиторська заборгованість за товари, роботи та послуги	,825**	,916**	1	,844**	,750**	,920**	,836**
Чистий дохід від реалізації	,888**	,968**	,844**	1	,908**	,933**	,998**
Грошові кошти	,754**	,834**	,750**	,908**	1	,837**	,904**
Основні засоби	,927**	,951**	,920**	,933**	,837**	1	,915**
Собівартість реалізованої продукції	,861**	,964**	,836**	,998**	,904**	,915**	1

**. Кореляція значима на рівні 0,01 (двостороння).

Джерело: створено автором за даними [5, 7].

На другому етапі побудуємо кореляційну матрицю на основі даних ПРаТ “Новоград-Волинський хлібозавод” і визначимо, які з факторів мають вагомий вплив на обсяг готової продукції (табл. 4). Для визначення порогового значення для оцінки факторів, використаємо критичне значення лінійного коефіцієнта кореляції [2]:

$$rкр = \sqrt{\frac{t^2табл}{t^2табл + (n-2)}} = \sqrt{\frac{2{,}178^2}{2{,}178^2 + (14-2)}} = 0{,}53.$$

Проаналізувавши матрицю парних коефіцієнтів кореляції Пірсона (табл. 4), можна зробити висновок, що готова продукція (далі результативна ознака), має сильний зв’язок з кожним досліджуваним елементом (надалі факторні ознаки). Усі розраховані значення парних коефіцієнтів кореляції Пірсона значно вищі за його критичне значення.

Готова продукція має значимий тісний зв’язок із дебіторською (0,902) та кредиторською (0,825) заборгованостями за товари, роботи та послуги. Це можна пояснити платоспроможністю підприємства, яке за рахунок власних зобов’язань намагається поповнювати обігові кошти і забезпечити виробництво продукції. Чистий дохід від реалізації (0,888) має сильний зв’язок, тому що дана економічна категорія включає в себе суму отриманого доходу від реалізації готової продукції.

При побудові множинної регресії необхідно враховувати, що більшість факторів має тісний лінійний зв’язок, що вказує на мультиколінеарність. Необхідно провести додаткове дослідження, а саме знайти частинну кореляцію для визначення найбільш впливових факторів, які б доречно використати для побудови регресійної моделі.

Отже, застосування такого програмного продукту, як SPSS, дає можливість використовувати її для різних видів аналізу, а результати успішно використовувати при прийнятті управлінських рішень. Дана програма дає можливість визначити, які елементи впливають на наявний обсяг готової продукції, а також в подальшому виявити найсильніші фактори впливу та зробити прогноз на наступні роки з урахуванням інших зовнішніх факторів впливу. Також, в подальшому доречно проаналізувати реальні показники, щоб оцінити дійсне становище без інфляційної складової.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. SPSS URL: https://lib.chmnu.edu.ua/pdf/posibnuku/210/5.pdf (дата звернення: 18.09.2020).

2. Аналітика та прогнозування соціально-економічних процесів і податкових надходжень: монографія / [Паянок Т. М., Лаговський В. В., Краєвський В. М. та ін.]. К.: ЦП "Компринт", 2019. 426 с.

3. Бююль А., Цефель П. SPSS: искусство обработки информации. Анализ статистических данных и восстановление скрытых закономерностей: навч. посіб. Санкт-Петербург: ДиаСофтЮп, 2005. 608 с.

4. Крыштановский А.О. Анализ социологических даннях с помощь пакета SPSS: навч. посіб. Москва: Издательский дом ГУ ВШЭ, 2006. 280 с.

5. Паянок Т.М. Задорожня Т.М. Статистичний аналіз даних: навчальний посібник. Ірпінь: Університет державної фіскальної служби України, 2020. 312 с.

6. Повідайчик О. С., Повідайчик М. М. Застосування інформаційних технологій у науково-дослідницькій роботі майбутніх соціальних працівників. Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Психолого-педагогічні науки. Ніжин, 2016. №1. С.152-156.

7. Фінансова звітність ПРаТ "Новоград-Волинський хлібозавод" за 2006-2019 роки. URL: https://cabinet.smida.gov.ua (дата звернення: 18.09.2020).

Стативко Олег Олександрович,
студент групи ОМУ-19-2
Науковий керівник:
Титенко Лариса Василівна,
к.е.н., доцент, доцент кафедри управлінського обліку, бізнес-аналітики та статистики

АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБГРУНТУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА

В рамках аналітичного забезпечення вибору фінансової стратегії підприємства першочергового значення набувають питання аналізу фінансової стратегії в цілому, її структурних елементів, ризику, застосування сучасних аналітичних методів і моделей.

Фінансова стратегія будується і реалізується на єдиній інтегрованій інформаційній базі даних, основу якої складають дані бухгалтерського обліку і звітності. Доцільне створення інтегрованої системи обліку, що об'єднує одночасно фінансовий, управлінський, статистичний облік і маркетингову інформацію. З позицій дослідження складу і змісту обліково-аналітичного забезпечення фінансової стратегії організації особливо важливою є її функціональна структура, що визначає склад і зміст стратегічної програми управління фінансами. Аналіз сучасної зарубіжної та вітчизняної літератури, а також практичного досвіду вітчизняних підприємств щодо формування фінансової стратегії дозволяє зробити висновок, що функціонально в складі загальної фінансової стратегії підприємства необхідно виділити наступні основні субстратегії: податкову, інвестиційну, дивідендну, фінансування, цінову, облікову.

Податкова, інвестиційна, дивідендна стратегії є ключовими елементами фінансової стратегії та тісно пов'язані з іншими елементами і доповнюють загальну стратегію підприємства. Податки, інвестиції і дивіденди є достатньо гнучкими. Зміна однієї частини призводить до відповідних змін інших аналізованих елементів. Наприклад, зростання податку на прибуток, за інших рівних умов, ускладнює дивідендні виплати і знижує інвестиційні можливості підприємства. З інвестиційною стратегією безпосереднім чином пов'язана стратегія фінансування. Під фінансуванням підприємства розуміється залучення необ-

хідного капіталу для придбання основних і оборотних коштів. Важливе місце при цьому займає проблема оптимального співвідношення між власними і позиковими засобами, між довгостроковими і короткостроковими джерелами. При цьому аналітик має можливість вибору з ряду стратегій фінансування: стратегія самофінансування, стратегія часткового фінансування, стратегія боргового фінансування, змішана стратегія фінансування.

При використанні стратегії самофінансування інвестиційна програма підприємства реалізується повністю або більшою мірою за рахунок власних джерел фінансування. Стратегія часткового фінансування передбачає залучення під конкретну інвестиційну програму коштів пайовиків (за договором про пайову участь) або учасників (за договором про спільну діяльність). Здійснення інвестиційної програми з використанням стратегії боргового фінансування означає залучення зовнішніх джерел фінансування, перш за все, банківських кредитів. Змішана стратегія фінансування передбачає використання зазначених стратегій в їх сукупності в певній пропорції.

Таблиця 1

Аналітичне забезпечення елементів фінансової стратегії

Субстратегія	Елементи аналітичного забезпечення
Податкова субстратегія	методи податкового планування; побудова податкового дерева; аналіз тенденцій податків; нормативно-правовий аналіз
Дивідендна субстратегія	порівняльний аналіз; побудова гістограм розподілу прибутку, дивідендів акціонерів; система аналітичних показників, що характеризують дивідендну стратегію
Інвестиційна субстратегія	методи бізнес-планування; система аналітичних показників; методи оцінки ефективності інвестиційних проектів; методи ризик-менеджменту; методи факторного аналізу; методи бюджетування
Субстратегія фінансування	методи фінансового аналізу; система аналітичних показників; індекс фінансової незалежності; балансове рівняння; методи бюджетування
Облікова субстратегія	порівняльний аналіз; методи фінансового аналізу; система аналітичних показників; методи оцінки систем обробки даних

Джерело: побудовано автором на основі [1].

На даному етапі розвитку аналітичного інструментарію та інформаційної потужності системи бухгалтерського обліку виявляється недостатньо для ефективного обліково-аналітичного забезпечення формування та вибору фінансової стратегії. Вітчизняна система

бухгалтерського обліку не в повній мірі пристосована для цілей управління, недостатньо в методичному плані розроблено аналітичне забезпечення процесу прийняття менеджерських рішень. Що стосується перспектив вдосконалення системи обліково-аналітичного забезпечення, то їх слід пов'язувати, при інших рівних умовах, з розробкою нових облікових та аналітичних підходів і процедур і з розширенням інформаційної бази аналізу. Зазначений підхід до формування обліково-аналітичного забезпечення вибору фінансової стратегії відображає управлінську природу обліково-аналітичної діяльності, засновану на актуальності інформаційних даних (в т.ч. ринкової вартості). В ході аналізу сценаріїв фінансової стратегії розглядається широка сукупність можливих гіпотез поведінки підприємства, здійснюється врахування факторів, що лімітують, в тому числі встановлених державою обмежень, врахування багатокритеріальності оцінки результатів застосування даного стану, проводиться структуризація можливих станів:

– по-перше, виявлення цілей, засобів і індикаторів;

– по-друге, визначення структурних компонентів по зовнішніх функцій за допомогою класифікаційної моделі фінансової стратегії. Потім здійснюється попередня оцінка кожного можливого фінансового стану за інтегральним критерієм величини чистого прибутку, забезпеченості портфеля замовлень, ліквідності і ризику. Розробка ефективної інтегральної фінансової стратегії відбувається на основі безперервного обліку та аналізу взаємозв'язків і взаємозалежностей всіх часткових субстратегій (податкова стратегія, дивідендна стратегія, стратегія фінансування, цінова стратегія, облікова стратегія).

Проведення даних досліджень органами управління підприємством здійснюється при паралельному консультуванні з керівниками виробничих ланок. Можливо зовнішнє фінансове консультування з використанням послуг фахівців аудиторських і консалтингових фірм. В результаті на даному етапі визначається сукупність поєднань можливих стратегій поведінки фінансового стану організації з можливими значеннями показників фінансово-господарської діяльності у стратегічному часовому періоді.

В межах підприємства принцип системного підходу, на наш погляд, проявляється в тому, що фінансова стратегія:

– узгоджується зі статутними цілями і нормами організації;

– підпорядковується загальній стратегії організації;

– зберігає еволюційний характер фінансової діяльності організації;

– концентрується на ключових проблемах фінансової діяльності організації.

Відносно зовнішнього середовища фінансова стратегія: узгоджується з потенціалом зміни навколишнього середовища; ґрунтується як на законах макроекономіки, так і на законах мікроекономіки.

Формою відображення рішення щодо вибору фінансової стратегії може служити програма, яка приймається до реалізації наказом по підприємству, розпорядженням, або іншим документом діючої системи документообігу.

Після прийняття фінансової стратегії необхідно передбачити механізм її реалізації та здійснювати безперервний стратегічний контроль за ходом її виконання, перш за все, з боку керівництва підприємства і стратегічних інвесторів. У табл. 1 представлена сукупність аналітичних методів, диференційованих по етапах вибору і моніторингу фінансової стратегії, що відповідає найважливішим методологічним підходам формування обліково-аналітичного забезпечення.

Таблиця 2

Аналітичне забезпечення вибору і моніторингу фінансової стратегії

Етап	Методи та моделі
Стратегічний аналіз діяльності організації	SWOT-аналіз; метод фінансового аналізу; модель Дюпона; методи ризик менеджменту (аналітичний, експертний, матричний тощо)
Аналіз варіантів можливого фінансового стану	сценарний підхід; методи аналізу організаційно-технічного рівня виробництва, грошових потоків, прийняття стратегічних рішень, фінансового стану; методи маркетингового і асортиментного аналізу; методи концептуального проектування; інтегральний метод побудови дерева фінансової стратегії; метод алгоритмічного динамічного підходу
Вибір варіанту стратегії відповідно до визначених принципів і критеріїв	порівняльний аналіз; системний підхід; методи оцінки фінансового стану організації; завдання цільової функції стратегії
Планування реалізації стратегії	плани; графіки; бюджети; програми
Реалізація стратегії та контроль за реалізацією	методи контролю

Джерело: складено автором на основі [2].

З урахуванням викладеного концепція обліково-аналітичного забезпечення вибору фінансової стратегії організації має наступні принципові особливості:

– формування фінансової стратегії організації має ґрунтуватися на спеціальній аналітичній програмі, яка комплексно вирішує стратегічні та оперативні питання фінансової стійкості;

– перспективна спрямованість обліково-аналітичного забезпечення ґрунтується на фінансових зв'язках, що склалися методах фінансового управління, об'єктах стратегій фінансового розвитку організації;

– цільова спрямованість обліково-аналітичного забезпечення створює умови підвищення ефективності управлінських впливів і забезпечує на цій основі фінансову стабільність організації.

Таким чином, вибір ефективної фінансової стратегії підприємства повинен ґрунтуватися на якісному обліково-аналітичному забезпеченні. Бухгалтерський і статистичний облік, звітність формують інформаційну базу аналізу як діючих, так і майбутніх стратегій. Облікові показники дозволяють здійснювати моніторинг реалізації фінансової стратегії, а методи і прийоми аналізу виступають основою складання прогнозів і відбору оптимального для тієї чи іншої організації варіанта стратегії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Радова Л.Д. Фінансова стратегія в системі управління підприємством. Держава та регіони. 2015. № 2. С. 130-135

2. Фінансова стратегія в управлінні підприємствами: монографія / А.Г. Семенов, О.О. Єропутова, Т.В. Перекрест. Запоріжжя: КПУ, 2008. 188 с.

3. Химич І.В. Фінансова стратегія як елемент фінансової стабільності підприємства. Галицький економічний вісник. 2013. №4 (43). С.158-164

4. Kraievskyi V.M., Skoryk M.O., Bohdan S.V., Hmyrya V.P. Coherence of accounting systems: transcendence of content and immunity of purpose. Bulletin of the National academy of sciences of the Republic of Kazakhstan. 2020. Vol. 2. № 384. P. 176–184. DOI: https://doi.org/10.32014/10.32014/2020.2518-1467.57

5. Tytenko L.V., Bohdan S.V. Software and information support for business analysis in enterprise management. Modern Economics. 2020. Number 20. P. 272-277

Сухина Ярослав Станіславович,
студент групи ОМУ-19-2
Науковий керівник:
Параниця Надія Володимирівна,
к.е.н., доцент, доцент кафедри управлінського обліку, бізнес - аналітики та статистики

АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ТДВ "ЯГОТИНСЬКИЙ МАСЛОЗАВОД" ЗА ДАНИМИ ІТ КОМПАНІЇ "Ю-КОНТРОЛ"

На сьогодні в Україні існують ІТ-компанії, які надають професійні аналітичні послуги за вимогою користувачів. Детально оцінюють фінансово-господарську діяльність суб'єкта, з метою забезпечення замовника достовірною інформацією. Розглянемо можливості ІТ компанії "Ю-Контрол". Вона використовує інформацію більше ніж з 50 джерел, які офіційно висвітлені в відкритому доступі. На основі неї формують: експрес-аналіз контрагента (в якому виділяють статті: до яких потрібна особлива увага, на які потрібно звернути увагу і в яких проблем не виявлено), аналіз зав'язків контрагента, фінансові показники діяльності, фінансовий аналіз (рентабельність активів, чиста маржа, заборгованість і обсяги боргів, коефіцієнт покриття, робочий капітал, активи, чисті продажі, зростання прибутку і обсягів продажів) і скоринг (розраховують ліквідність, платоспроможність, прибутковість і ділову активність), ринковий скоринг, кредитний ліміт, обсяги державних тендерів, власність суб'єкта господарювання (торгівельні марки, об'єкти нерухомості, земельні ділянки і автотранспорт), історію (зміна назви, керівного складу, адреси реєстрації, учасників і видів діяльності), результати проведення перевірок, інформацію по судовим процесам до яких залучався контрагент, ЗЕД, реєстраційні дані по податковій та інших державних органах, наявні ліцензії, пов'язані особи тощо [1].

Аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства широко висвітлюється науковцями, при цьому застосовуються сучасні прикладні програми, які дають можливість змоделювати ситуацію [1]. Розглядається програмно-інформаційне забезпечення бізнес-аналізу в управлінні

підприємством [5], а аналізу діяльності підприємства на основі інформації спеціалізованих ІТ компаній приділена неналежна увага [3].

Метою написання статті є здійснення аналізу зовнішньоекономічної діяльності ПАТ "Яготинський маслозавод" за даними ІТ компанії "Ю-Контрол".

ПАТ "Яготинський маслозавод" почало свою діяльність у 1956 році. У 2017 році загальними зборами акціонерів ПАТ "Яготинський маслозавод" публічне акціонерне товариство, прийняте рішення про його перетворення у Товариство з додатковою відповідальністю "Яготинський маслозавод" з метою мінімізації витрат товариства, що пов'язані з обслуговуванням такої організаційно-правової форми [4]. ТДВ "Яготинський маслозавод" у 2020 році не має податкового боргу, вчасно розраховується із державою. Підприємство п'ять разів приймало участь у державних тендерах і отримало замовлення у 2015 році на суму 0,9 млн грн, у 2016 році – 1,2 млн грн, у 2017 – 1,5 млн грн., але частка в загальній виручці незначна (рис. 1).

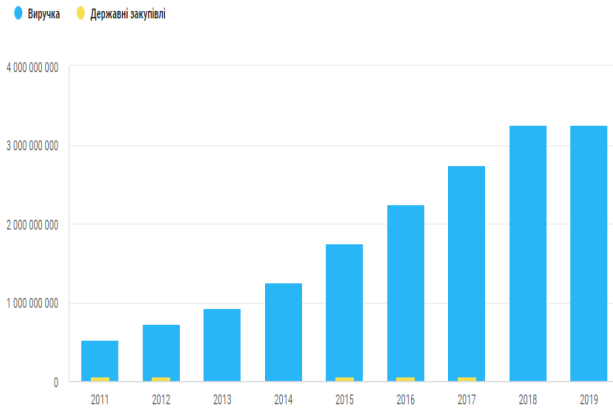

Рис. 1. Обсяг державного замовлення у загальній виручці ТДВ "Яготинський маслозавод" за 2011 – 2019 рр., грн

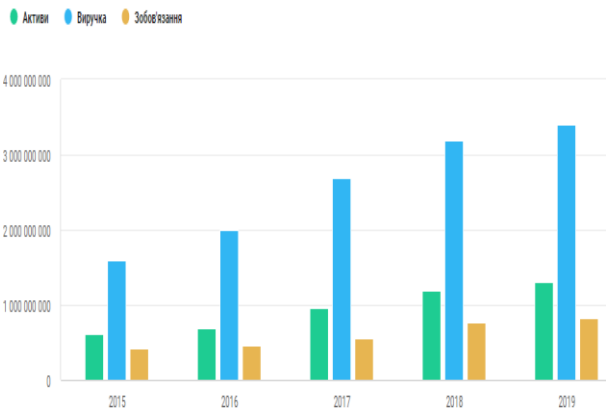

Рис. 2. Фінансові показники ТДВ "Яготинський маслозавод" за 2015 – 2019 рр., грн

Джерело: за даними [2].

Аналізуючи останні п'ять років, можна зазначити, що вартість активів і виручка від реалізації стабільно зростає, а зобов'язання у 2019 році залишилися на рівні минулого року (рис. 2). Фінансовий скоринг показує, що у ТДВ "Яготинський маслозавод" ймовірність несприятливих фінансових наслідків низька, високий рівень фінансової стійкості (рис. 3).

Рис. 3. Фінансовий скоринг ТДВ "Яготинський маслозавод" за 2015-2019 рр.

Джерело: за даними [2].

При цьому за останні 3 роки один раз виступало відповідачем у судовій справі. Кримінальних судових справ, пов'язаних з компанією, за останні 3 роки не було. Всього за останні 3 роки 13 цивільно-господарських судових справ компанії. Експрес-аналіз показав, що особливу увагу потрібно звернути зовнішньоекономічній діяльності підприємства. За останні 12 місяців компанія провела 30–35 операцій з так званими "офшорами", визнаними в Україні (Постанова Кабінету Міністрів України №1045) [1].

Розглянемо зовнішньо-економічну діяльність ТДВ "Яготинський маслозавод" (рис. 4).

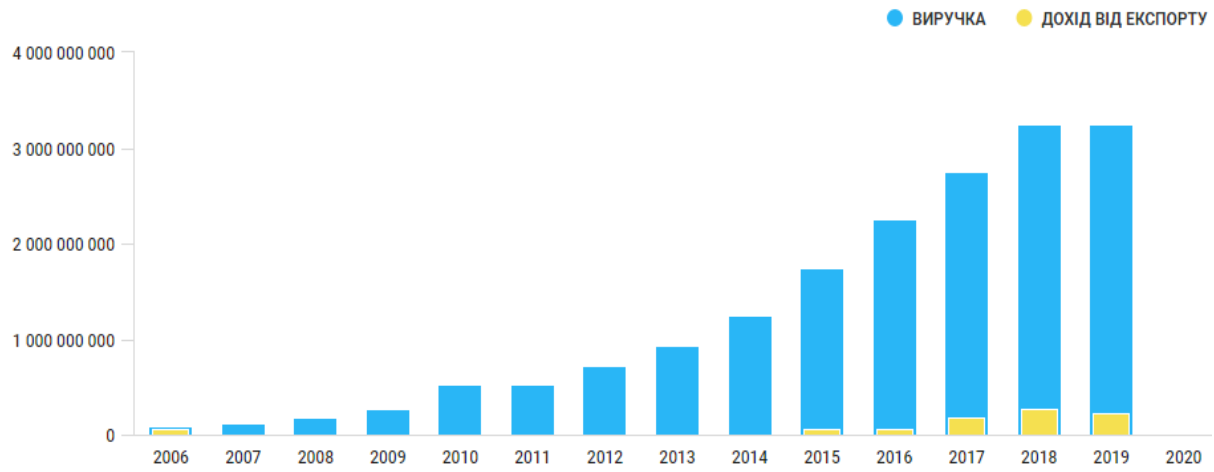

Рис.4. Динаміка виручки і доходу ТДВ "Яготинський маслозавод" від експорту за 2006-2019 рр.

Джерело: за даними [2].

Частка виручки, що була отримана від реалізації продукту в результаті зовнішньоекономічної діяльності в загальній виручки незначна (рис. 4). Можемо стверджувати, що ТДВ “Яготинський маслозавод має низький рівень залежності від економічної ситуації в країні та ризику, що пов’язаний із припиненням можливості ведення експортно-імпортних операцій. Фактично експортними операціями підприємство займається останні п’ять років (рис. 5).

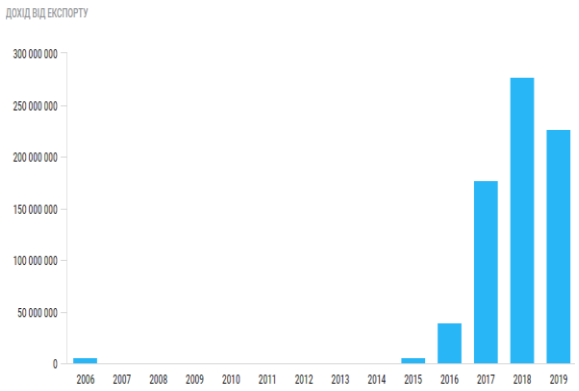

Рис. 5. Дохід від експорту ТДВ “Яготинський маслозавод” за 2006 – 2019 рр., грн

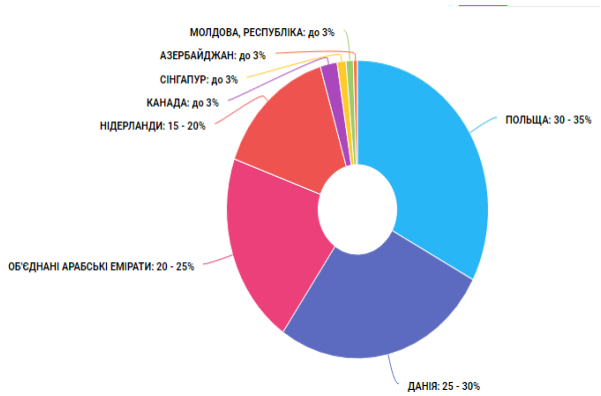

Рис. 6. Дохід ТДВ “Яготинський маслозавод” від експорту у розрізі країн у 2019 році, %

Джерело: за даними [2].

Експортує продукцію в Польщу (32 % від загального обсягу), Данію (27 % відповідно), Об’єднані арабські емірати (22 %), Нідерланди (16 %), інші чотири країни мають частку експорту в межах 3 % кожна (рис. 6). Розглядаючи асортимент експортованої продукції необхідно зауважити, що 55 % складає масло вершкове та інші жири, вироблені з молока та молочні пасти, 35 % - молоко та вершки, згущені та з доданням цукру, вага інших товарів складає 10 %, а це сири всіх видів, коагульовані молоко та вершки, йогурт, кефір та інші ферментовані або сквашені (бактеріальними заквасками) молоко та вершки.

Аналізуючи обсяги імпорту, можна зазначити що у 2012 році він сягав 40-45 млн грн – це максимальне значення за останніх 15 років, а до 2011 року підприємство нічого не закуповувало (рис. 7).

Імпортується зазвичай сучасне обладнання, яке підвищує технологічний процес виготовлення продукції. Так у 2019 році в Чехії закуплено центрифуги, включаючи відцентрові сушарки. У

2020 році в Данії та Італії закуплено: обладнання і пристрої для фільтрування рідини, його вартість складає близько 60 % від всього імпорту. 30 % витрачено на установки і апарати доїльні та обладнання для обробки та переробки молока. Близько 10 % імпорту складають труби і шланги та їх фітинги із пластмаси та інші вироби з вулканізованої гуми (рис. 8).

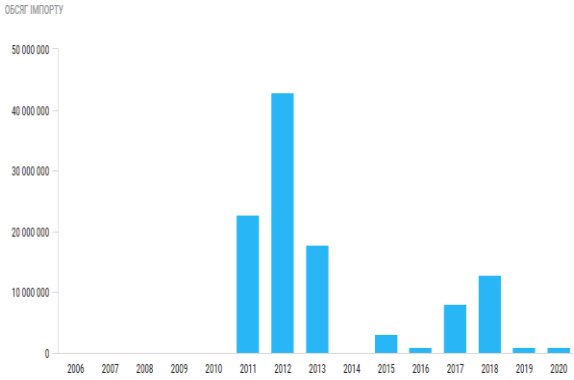

Рис. 7. Імпортні операції ТДВ “Яготинський маслозавод” за 2006 – 2020 рр., грн

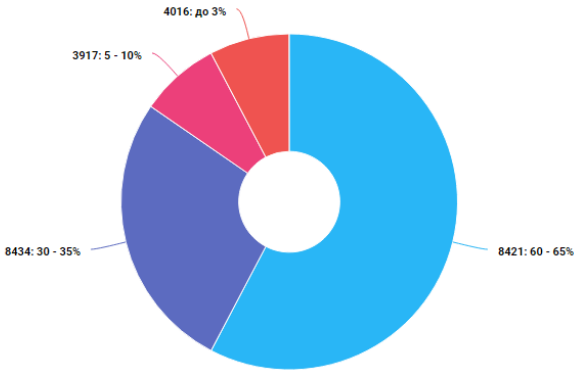

Рис. 8. Структура імпорту ТДВ “Яготинський маслозавод” у 2020 рр.

Джерело: за даними [2].

Отже, аналізуючи діяльність ТДВ “Яготинський маслозавод”, можемо зазначити, що підприємство конкурентоспроможне, стабільно нарощує активи і виручку від реалізації продукції, товарів і послуг, займається зовнішньо-економічною діяльність, а саме експортує готову продукцію та закуповує сучасне обладнання для модернізації технологічного процесу, при цьому оновлює основні засоби виробництва. Спеціалізовані компанії надають різносторонню інформацію користувачам про контрагента, для прийняття обґрунтованих управлінських рішень при заключення довгострокових контрактів із партнерами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аналітика та прогнозування соціально-економічних процесів і податкових надходжень: монографія / [Паянок Т. М., Лаговський В. В., Краєвський В. М. та ін.]. – К.: ЦП “Компринт”, 2019. – 426 с.

2. Офіційний сайт ІТ-компанії “Ю-Контрол”, URL: https://youcontrol.com.ua (дата звернення 27.09.2020 р.).

3. Переваги застосування можливостей “Ю-Контрол” в аналізі ринку / Паянок Т.М., Морозюк А.М. // Вплив інноваційних змін на розвиток суспільства: економіко-правові та соціально-гуманітарні аспекти [Текст]: матеріали Всеукраїнської науково-практичної on-line конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених. – Житомир: Житомирська політехніка (14 травня 2020 року), 2020. С. 509–510.

4. Фінансова звітність ТДВ “Яготинський маслозавод” URL: https://smida.gov.ua/db/emitent/year/xml/showform/114670/156/templ (дата звернення 27.09.2020 р.).

5. Tytenko L., Bohdan S., Kliuchko O., Tymoshenko V. Software and information support for business analysis in enterprise management. Modern Economics. 2020. Number 20. P. 272–277.

Улітіна Олена Станіславівна,
студенка групи ОМУ-19-2
Науковий керівник:
Параниця Надія Володимирівна,
к.е.н, доцент, доцент кафедри управлінського обліку, бізнес-аналітики та статистики

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ КУРСОВИХ РІЗНИЦЬ ЗА ОПЕРАЦІЯМИ З ВАЛЮТНИМИ КРЕДИТАМИ

Актуальність теми дослідження. Для здійснення виробничої діяльності кожне підприємство повинно мати в необхідній кількості оборотні засоби. В складі оборотних засобів важливе місце займають кошти, які потрібні для розрахунків за придбані матеріальні цінності, виконані роботи і надані послуги; для оплати зобов'язань перед фінансовими органами по платежах у бюджет, установами банку за одержані кредити, виплати заробітної плати та ін. У господарській діяльності підприємств виникають ситуації, коли без кредитів в іноземній валюті не обійтися. Іноді валютний кредит вигідніший.

Ступінь наукового вивчення проблеми. Проблеми обліку кредитів у банках України досліджували вітчизняні вчені, зокрема: О. Береговуля, В. Бусов, Б. Гнатківський, О. Гудзь, М. Дем'яненко, М. Жінко, О. М. Євтух, О. Т. Євтух, О. Кірєєва, І. Ковалишин, С. Козменкова, С. Кручок, Л. Лабецька, В. Лагутін, О. Любунь, І. Лютий та інші.

Мета дослідження. Метою написання статті є висвітлення теоретичних положень та вивчення практичних рекомендацій з удосконалення організації та методики обліку кредитів в іноземній валюті в підприємствах України.

Виклад основного матеріалу. Не зупиняючись на вимогах законодавства до кредитних операцій у валюті, розглянемо особливості обліку курсових різниць, пов'язаних із такими кредитами.

Облік кредитних операцій повинен забезпечити: належний контроль за надходженням і витрачанням коштів, цільовим призначенням їх відповідно до діючого законодавства; своєчасне і правильне оформлення документами руху готівки в касі, банківських, розрахункових і кредитних операцій; своєчасну звірку даних підприємства і установи банку; регулярний контроль за станом розрахунків з банком за

одержані кредити, з бюджетом, заготівельними організаціями, засновниками, різними дебіторами і кредиторами, інвесторами; вжиття заходів щодо зниження і ліквідації заборгованості.

Бухгалтерський облік кредитів регулюють одразу кілька П(С)БО:

– П(С)БО 11 "Зобов'язання" у частині обліку заборгованості за кредитом і зобов'язань із виплати відсотків;

–П(С)БО 16 "Витрати" (п. 27) у частині відображення витрат на сплату відсотків за кредитом;

–П(С)БО 31 "Фінансові витрати" у частині капіталізації відсотків, якщо кредит використовувався для створення кваліфікаційного активу.

Поза тим, облік курсових різниць, що виникають при операціях із кредитом у валюті, регламентує П(С)БО 21 "Вплив змін валютних курсів".

Заборгованість за кредитом визнають, якщо його оцінку можна достовірно визначити і є ймовірність одержання майбутніх економічних вигід (п. 5 П(С)БО 11). Підставою для визнання слугує кредитний договір, умови якого встановлюють і додаткові критерії, котрі впливають на облік і відображення у звітності кредитної операції:

вид кредиту – довгостроковий або короткостроковий;

вид кредитора – банк чи інший суб'єкт господарської діяльності.

Згідно з п. 11 П(С)БО 11 короткострокові кредити банків відносять до поточної заборгованості. У таблиці 1 наведені субрахунки для обліку поточних зобов'язань за валютними кредитами.

При відображенні в обліку довгострокових кредитів слід урахувати положення п.п. 7–9 П(С)БО 11. Зосібна, мовиться про випадки, коли довгостроковий кредитний договір порушує позичальник. Так, довгострокове зобов'язання за кредитним договором (якщо договір передбачає погашення зобов'язання за вимогою кредитора (позикодавця) у випадку порушення певних умов, пов'язаних із фінансовим станом позичальника), умови якого порушено, вважається довгостроковим, якщо:

– позикодавець до затвердження фінзвітності погодився не вимагати погашення зобов'язань унаслідок порушень;

– не очікується наступних порушень кредитного договору протягом 12 місяців із дати балансу.

Таблиця 1

Субрахунки бухгалтерського обліку для відображення заборгованості за короткостроковими кредитами у валюті

Найменування субрахунку	Застосування субрахунку
602 “Короткострокові кредити банків в іноземній валюти”	Для відображення заборгованості за кредитом банку у валюті, якщо строк повернення кредиту не перевищує 12 місяців із дати балансу
685 “Розрахунки з іншими кредиторами”	Для відображення заборгованості за кредитом (окрім кредитів банку) у валюті, якщо строк повернення кредиту не перевищує 12 місяців із дати балансу

Складено автором

Опріч того, за п. 10 П(С)БО 11 довгострокові зобов’язання, на які нараховують відсотки, відображають у балансі за теперішньою вартістю.

Себто необхідно дисконтувати такі зобов’язання на дату балансу, використовуючи ефективну ставку відсотка.

Слід звернути увагу: тільки довгострокову заборгованість потрібно перераховувати за теперішньою вартістю, а отже, частину довгострокового кредиту, котру переведено в поточні зобов’язання, не потрібно дисконтувати.

Для бухобліку довгострокових валютних кредитів виділено окремі субрахунки (див. таблицю 2)

П(С)БО 16 мовить про те, що оплата відсотків за кредит є фінансовими витратами і відсотки повинні відображатися в обліку в періоді їх нарахування. Виняток – випадок, коли відсотки включають у собівартість кваліфікованих активів відповідно до П(С)БО 31.Цей виняток “не працює” лишень для суб’єктів малого підприємництва (див. п. 4 П(С)БО 31).

Таблиця 2

Субрахунки бухгалтерського обліку для відображення заборгованості за довгостроковими кредитами у валюті

Найменування субрахунку	Застосування субрахунку
502 “Довгострокові кредити банків в іноземній валюті”	Для відображення заборгованості за кредитом у валюті, якщо строк його погашення перевищує 12 місяців із дати балансу

506 “Інші довгострокові позики в іноземній валюті”	Для відображення заборгованості за кредитом (окрім кредитів банку) у валюті, якщо строк його погашення перевищує 12 місяців із дати балансу
612 “Поточна заборгованість за довгостро-ковими зобов’язаннями в іноземній валюті”	Для відображення частини довгостро-кового кредиту (банку чи іншого кредитора), котра підлягає погашенню протягом 12 місяців із дати балансу

Складено автором

Залежно від названих обставин у бухобліку для обліку відсотків застосовуватимуться рахунки фінансових витрат або незавершеного виробництва, капітальних інвестицій (див. таблицю 3)

Таблиця 3

Рахунки бухгалтерського обліку, котрі застосовуються для відображення відсотків за користування кредитами у валюті

Найменування субрахунку	Застосування субрахунку
684 “Розрахунки за нарахованими відсотками”	Для відображення заборгованості за відсотками за використання коштів, отриманих у кредит (від банку чи іншого кредитора)
55 “Інші довгострокові зобов’язання”	Для обліку довгострокових зобов’язань із виплати відсотків
951 “Відсотки за кредит”	Для відображення витрат на оплату відсотків за банківським кредитом
952 “Інші фінансові витрати”	Для відображення витрат на оплату відсотків за небанківським кредитом
15 “Капітальні інвестиції”	У випадку капіталізації відсотків за кредитом, використаним на створення кваліфікаційного активу у вигляді необоротних активів
23 “Виробництво”	У випадку капіталізації відсотків за кредитом, використаним на виробництво продукції з тривалим (більше року) виробничим циклом

Зауважимо: субрахунок 684 застосовують для обліку нарахованих відсотків за всіма видами кредитів – за довгостроковими й короткостроковими кредитами, для банківських і небанківських кредитів. І тільки якщо умови кредитного договору передбачають розрив між

нарахуванням і виплатою відсотків понад 12 місяців із дати балансу, заборгованість за нарахованими відсотками потрібно обліковувати в складі довгострокових зобов'язань на рахунку 55.

Особливість кредитних операцій у тому, що заборгованості за короткостроковими й довгостроковими кредитами і заборгованості зі сплати відсотків за кредит завжди є монетарними статтями.

А отже, за П(С)БО 21, їх перераховують на дату здійснення господарської операції й на дату балансу. Застосовуючи ці положення, можна сформулювати такі правила (див. таблицю 4):

Таблиця 4

Порядок розрахунку курсових різниць за експортними операціями

Господарська операція	Заборгованість перед кредитором	Первісна оцінка заборгованості	Порядок розрахунку курсових різниць за П(С)БО 21
Перша подія – одержання кредиту	Монетарна стаття	Суму отриманого кредиту обліковують за курсом НБУ на дату одержання кредиту (п. 5 П(С)БО21)	Курсові різниці на дату балансу й на дату погашення за-боргованості розра-ховують за п.п. 7, 8 П(С)БО 21
Перша подія – нарахування відсот-ків за використання кредиту	Монетарна стаття	Суму нарахованих відсотків об-лікову-ють за курсом НБУ на дату нарахування відсотків за кредитом (п. 5 П(С)БО21)	Курсові різниці на дату балансу й на дату погашення за-боргованості розра-ховують за п.п. 7, 8 П(С)БО 21

Складено автором

Одержання та повернення кредиту в іноземній валюті не призводить до збільшення доходів або власного капіталу, не позначається на витратах підприємства. Себто такі операції не впливають на фінансовий результат в бухгалтерському обліку та на оподатковуваний прибуток. Сплата відсотків за кредитом може входити до складу фінансових витрат (якщо не входить до складу кваліфікованого активу), зменшуючи тим самим прибуток у бухобліку.

Висновки: У загальному випадку ПКУ не передбачає коригування фінансового результату, пов'язаного із сумою відсотків, за

винятком операцій з пов'язаними особами – нерезидентами. Пункт 140.2 ПКУ зобов'язує платника податків, у якого сума боргових зобов'язань, що виникли за операціями із пов'язаними особами – нерезидентами, перевищує суму власного капіталу більше ніж у 3,5 рази, фінрезультат до оподаткування збільшити на суму перевищення нарахованих у бухобліку відсотків за такими кредитами та позиками, на 50% суми: фінансового результату до оподаткування; фінансових витрат; суми амортизаційних нарахувань за даними фінансової звітності звітного податкового періоду, у якому здійснюється нарахування таких відсотків. Що стосується курсових різниць, то ПКУ не передбачає випадків коригувань фінансового результату до оподаткування на суму курсових різниць, а отже – бухгалтерський облік курсових різниць повністю визначає об'єкт оподаткування. Тому особливу увагу потрібно приділити питанням обліку у випадках, коли існує ймовірність альтернативи – включати курсові різниці до витрат або до складу додаткового капіталу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 "Зобов'язання": наказ Міністерства фінансів України від 31.01.2000 р. № 20. [Електронний ресурс]: Верховна Рада України. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/ z0085–00.

2. П(С)БО №16 "Витрати" затверджено наказом Міністерства фінансів України від 14.06.00 №131 [Електронний ресурс] / офіційний сайт Верховної ради України. – Режим доступу: http: //rada.gov.ua/.

3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 21 "Вплив змін валютних курсів", затверджено наказом Міністерства фінансів від 10.08.2000 р. № 193. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http//www.zakon.rada.gov.ua

4. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI, [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua /laws/show/2755-17. 44.

Хрущ Ілля Олександрович,
студент групи ОМУ-19-2
Науковий керівник:
Краєвський Володимир Миколайович,
д.е.н, доцент, професор кафедри управлінського обліку, бізнес-аналітики та статистики

НОВІ КОДИ УКРАЇНСЬКОЇ КЛАСИФІКАЦІЇ ТОВАРІВ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ – ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКОВО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Наразі виникає запитання чому коди УКТ ЗЕД за 2013 рік – версії 2012 року, а за 2020 рік – 2017 року? Чи це не для того, щоб нас заплутати, тобто заплутування – лише побічний ефект. Річ у тім, що коди Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності складено на основі Гармонізованої системи опису та кодування товарів, яку розробляє Всесвітня митна організація. Попереднє, п'яте видання Гармонізованої системи з'явилося 2012 року і стало основою для УКТ ЗЕД версії 2012 року, затвердженої в 2013 році Законом №584. Натомість останнє, шосте видання Гармонізованої системи вийшло в 2017 році, на його основі і було розроблено УКТ ЗЕД версії 2017 року, затверджену в 2020 році Законом №674.

Значний вклад у розвиток сучасної теорії міжнародної торговельної політики, у вирішення складних проблем побудови ефективного митно-тарифного механізму в умовах трансформаційної економіки внесли вітчизняні вчені І. Бураковський, В. Бардачова, В. Ващенко, К. Владімиров, С. Волосович, В. Геєць, О. Гребельник, В. Дудчак, М. Каленський, О. Кірєєв, Б. Кормич, А. Кредісов, О. Мартинюк, В. Науменко, С. Осика, П. Пашко, В. Рокоча, Є. Савельєв, К. Сандровський, С. Терещенко, А. Філіпенко та ін.

Проте, окремі аспекти використання кодів УКТ ЗЕД все ще залишаються мало дослідженими та потребують детальнішого вивчення. Багато питань щодо теоретичних та практичних засад використання кодів УКТ ЗЕД є дискусійними.

Метою дослідження є вироблення науково обґрунтованих практичних рекомендацій щодо застосування кодів УКТ ЗЕД в ПН при продажу після 03.07.2020 р. товару, який був імпортований до цієї дати і в митній декларації на який зазначено коди УКТ ЗЕД версії 2012 року.

Наслідки зволікання з підписанням до останнього дня, дозволеного статтею 94 Конституції, сформували ряд проблем, а саме:

По-перше, про набрання чинності Законом №674 з 01.07.2020 р. можна було забути. Прецеденти підписання Президентом законів у день їх прийняття Верховною Радою були, а от випадків офіційного опублікування в день підписання якось не пригадується. Тож і Закон №674 був офіційно опублікований щойно 2 липня.

По-друге, зволікання з підписанням Закону і, відповідно, його запізніле опублікування не дали змоги підготуватися до його запровадження.

А по-третє, виникає ще таке запитання: якщо закон, який мав набрати чинності 1 липня, офіційно опублікований щойно 2 липня, – він чинний з 2 чи з 3 липня?

І щодо цього теж є різні позиції. Одна з них представлена в базі даних "Законодавство України" на сайті Верховної Ради, де написано, що остання подія в історії Закону – набрання чинності – відбулася 02.07.2020 р., тобто днем офіційного опублікування.

До речі, якщо спір дійде до суду, то для суду визначальною буде саме дата 02.07.2020 р.

Але в ситуації з УКТ ЗЕД ця позиція не позбавлена недоліків. Адже митниця працює цілодобово, з перервами тільки на перезмінку. Тому навіть якщо припустити, що Закон №674 набрав чинності з 02.07.2020 р., то почати застосовувати його з цієї дати ніяк неможливо: адже до моменту його опублікування вже минув деякий час, датований цією самою датою.

Тому серед тих, хто має справу з УКТ ЗЕД на практиці, є друга позиція – що Закон №674 застосовується з 00 годин 03.07.2020 р.

Саме ця позиція і висловлена в коментованій ІПК від 01.09.2020 р. №3659/ІПК/99-00-05-06-02-06, а до податківців – митниками в листі ДМСУ від 02.07.2020 р. №08-4/16-01-02/7/7302, на який ця ІПК й посилається. Тобто в день офіційного опублікування Закону №674 митниця видала листа, що застосовуватися він починає з опівночі наступного дня.

На думку митників - зазначений Закон офіційно опубліковано у газеті "Голос України" №109 від 02.07.2020 р. Відповідно до статті 94 Конституції України та частини першої статті 2 Митного кодексу України закони України з питань митної справи, нормативно-правові акти з питань митної справи, видані Кабінетом Міністрів України та центральним органом виконавчої влади, набирають чинності через 45 днів з дня їх офіційного опублікування, якщо інше не передбачено самим законом або нормативно-правовим актом, але не раніше дня їх офіційного опублікування. Враховуючи вищевикладене, Закон України "Про Митний тариф" набирає чинності з 00 годин 3 липня 2020 року. Листом ДМСУ від 02.07.2020 р. №08-4/16-01-02/7/7302 -митниця затвердила Перехідні таблиці для зручнішого використання УКТ ЗЕД 2017 року.

І, до речі, ані Закон №674 не набрав чинності повністю, ані Закон №584 не втратив чинності повністю: деякі нові коди починають застосовуватися щойно з 01.01.2021 р.

Що змінюється в УКТ ЗЕД з 01.01.2021 р.?

До 01.01.2021 р. для сигар та сигарил застосовується єдиний код УКТ ЗЕД 2012 року 2402 10 00 00. З 01.01.2021 р. цей код перестає застосовуватися, а сигари та сигарили отримують окремі коди в межах позиції 2402 10 00: сигари – 2402 10 00 10, сигарили – 2402 10 00 90. Самі ставки мита не змінюються і становлять 10%.

З 01.01.2021 р. перестає застосовуватися код 2403 99 90 00, а в межах позиції 2403 99 90 з'являються нові коди 2403 99 90 10 – тютюновмісні вироби для електричного нагрівання (ТВЕН) за допомогою підігрівача з електронним управлінням, 2403 99 90 90 – інший. Ставки мита, знову-таки, не змінюються і становлять 1,8 євро за 1 кг, хоча для ТВЕНів запроваджується додаткова одиниця вимірювання та обліку – тисяча штук.

З 01.01.2021 р. перестає застосовуватися код 3824 90 97 90, натомість з'являється код 3824 99 96 20 – рідини, що використовуються в електронних сигаретах. Ставка мита становитиме 3% на відміну від 0% для старого коду 3824 90 97 90, а додатковою одиницею вимірювання та обліку буде літр.

Проте листами державних органів не може встановлюватися, з якого моменту починає діяти закон. Натомість ані в коментованій ІПК №3659/ІПК/99-00-05-06-02-06, ані в листі ДМСУ №08-4/16-01-02/7/7302 немає посилання на норму закону, якою було би встановлено, чому Закон №674 починає діяти не з дня опублікування, а з 00 годин наступного дня.

Єдина більш-менш підхожа норма в тому, що можна було би назвати "мотиваційною частиною" цих листа й ІПК, – це пункт 1 статті 2 МКУ.

Але в цьому пункті нічого не говориться про "00 годин наступного дня", а лише що закони з питань митної справи "набирають чинності через 45 днів з дня їх офіційного опублікування, якщо інше не передбачено самим законом або нормативно-правовим актом, але не раніше дня їх офіційного опублікування".

На нашу думку, посилатися слід було не на частину 1 статті 2 МКУ, а на частину 3 цієї статті: "Закон України або інший нормативно-правовий акт з питань митної справи, який набирає чинності з дня офіційного опублікування, вважається чинним з 0 годин дня, наступного за днем офіційного опублікування зазначеного закону України або нормативно-правового акта".

У цій статті ще ж є частина 5, де сказано: "Якщо день набрання чинності законом України або іншим нормативно-правовим актом з питань митної справи визначено конкретною датою, цей закон або акт вважається чинним з 0 годин зазначеної дати".

Саме це і є головною проблемою, оскільки день набрання чинності Законом №674 встановлено ним самим – 1 липня 2020 року. І якби Президент України не ставився недбало до своїх конституційних обов'язків і підписав Закон №674 трохи раніше, щоб він був опублікований хоча б 30 червня, закон почав би діяти з 0 годин 1 липня відповідно до ч. 5 ст. 2 МКУ. Але так не сталося, Закон №674 був офіційно опублікований пізніше зазначеної дати, тож до нього має бути застосовано ч. 3 ст. 2 МКУ – "вважається чинним з 0 годин дня, наступного за днем офіційного опублікування".

А не послалася митниця на цей пункт, гадаємо, тому, що дата набрання чинності визначена в самому Законі №674, тож за формальними критеріями ч. 3 ст. 2 МКУ не може до нього застосовуватися. З цієї самої причини митники і податківці говорять не "вважається чинним", як сказано в МКУ, а "засто-совується".

На перший погляд може здатися, що жодної проблеми немає: до 3 липня ми застосовували старі коди УКТ ЗЕД версії 2012 року, а з 3 липня – коди УКТ ЗЕД версії 2017 року.

І проблеми й не було б, якби коди Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності, як і говорить її назва, застосовувалися лише для зовнішньоекономічної діяльності – тобто на митниці.

Але відповідно до пп. "і" п. 201.1 ПКУ код УКТ ЗЕД є обов'язковим реквізитом податкової накладної, а отже, стосується всіх платників ПДВ, у тому числі СГ, які є платниками ПДВ у зв'язку з переміщенням товарів чи послуг через митний кордон України. А це вже сфера відповідальності ДПСУ.

У чім же проблема? Так, більшість кодів залишилася незмінною. Але якщо коди версії 2012 року і 2017 року різні, постає запитання: який код зазначати в ПН при продажу після 03.07.2020 р. товару, який був імпортований до цієї дати і в митній декларації на який зазначено коди УКТ ЗЕД версії 2012 року?

У коментованій ІПК №3659/ІПК/99-00-05-06-02-06 податківці дають таку відповідь на це запитання: "Починаючи з 03.07.2020 р. у разі здійснення операції з постачання на митній території України товару, ввезеного на митну територію України до 02.07.2020 р. (включно), у графі 3.1 (код товару згідно з УКТ ЗЕД) розділу Б податкової накладної зазначається код відповідного товару згідно з УКТ ЗЕД (версії 2012 року), що був вказаний у митній декларації, оформленій при його ввезенні на митну територію України".

Висновок з цього такий: ДПС не має сталої позиції з цього питання, тому найбезпечніше буде отримати власну ІПК. Адже від блокування ПН/РК через різні коди УКТ ЗЕД тепер не застрахований ніхто.

Окремо слід звернути увагу на "транспортні засоби, оснащені виключно електричними двигунами (одним чи декількома)". Хоча сподіваємося, що невдовзі почне застосовуватися термін "електромобіль", так само як замість "знаки для товарів та послуг" знову повернувся термін "торговельна марка".

Імпортери електромобілів мають окремий клопіт. Пунктом 64 підрозділу 2 розділу XX ПКУ передбачено тимчасове (до 31.12.2022 р.) звільнення від ПДВ імпорту та постачання на митній території України електромобілів за кодами 8703 90 10 10 УКТ ЗЕД. Але це код УКТ ЗЕД версії 2012 року. В УКТ ЗЕД версії 2017 року такі ТЗ класифікуються за кодами 8703 80 10 10 та 8703 80 90 10. Чи діє звільнення від ПДВ з огляду на те, що коди 8703 80 10 10 та 8703 80 90 10 у п. 64 підрозд. 2 розд. XX ПКУ не згадуються? Податкова в ІПК №3658/ІПК/99-00-05-06-02-06 лояльно поставилася до цього запитання і сказала, що звільнення від ПДВ, передбачене для коду 8703 90 10 10, після набрання чинності Законом №674 поширюється на нові коди 8703 80 10 10 та 8703 80 90 10 УКТ ЗЕД версії 2017 року.

За що проголосувала Рада

2. У підрозділі 2 розділу XX “Перехідні положення”:

1) у пункті 64 слова та цифри “31 грудня 2022” замінити словами та цифрами “31 грудня 2025”, слова “та з постачання” замінити словами та знаками “та/або постачання”, а слова та цифри “товарній підкатегорії 8703 90 10 10 згідно з УКТ ЗЕД (в тому числі вироблених в Україні, а також операції із ввезення на митну територію України товарів, зазначених у товарних підкатегоріях 8502 31 00 00, 8541 40 90 00, 8504 40 88 00 згідно з УКТ ЗЕД.)” замінити словами та цифрами “товарних позиціях 8701 20, 8702-8705 (крім 8702 90 90 10) згідно з УКТ ЗЕД.”;

Пункт 2 законопроєкту від 14.05.2020 р. №3476

Знову ж, єдиним нормативним обґрунтуванням такого підходу в цій ІПК є Перехідні таблиці, які мають лише довідковий характер. А отже, і тут порятунком може бути лише власна індивідуально податкова консультація. Щоправда, ДПС говорить про законопроєкт №3806, який має внести зміну до ПКУ і виправити ситуацію. Проте зазначений проєкт ще тільки на розгляді в комітеті. Натомість тим часом у першому читанні прийнято проєкт №3476, який подовжує пільгу з ПДВ до 31.12.2025 р., але не тільки для електромобілів, а й для колісних тракторів і автомобілів з ДВЗ. Ще довше звільнення від ПДВ, аж до 31.12.2028 р., за цим проєктом стосуватиметься не імпорту готових електромобілів, а товарів для їх виробництва самим імпортером. Тролейбуси і товари для їх виробництва під пільгу не підпадатимуть.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Митний кодекс України від 13.03.2012 р. №4495-VI. [Електронний ресурс] / Режим доступу: https://docs.dtkt.ua/doc/4495-17.

2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. №2755-VI. [Електронний ресурс] / Режим доступу: https://docs.dtkt.ua/doc/1011.47.192

3. Закон України від 19.09.2013 р. №584-VII “Про Митний тариф України” (втратив чинність частково з 02.07.2020 р.) [Електронний ресурс] / Режим доступу:https://docs.dtkt.ua/doc/584-18

4. Закон України від 04.06.2020 р. №674-IX “Про Митний тариф України” (чинний з 02.07.2020 р.) [Електронний ресурс] / Режим доступу: https://docs.dtkt.ua/doc/674-20.

5. Перехідні таблиці від УКТ ЗЕД версії 2012 року до УКТ ЗЕД версії 2017 року, затверджені наказом Державної митної служби України від 01.07.2020 р. №234.

Шевченко Євгеній Дмитрович,
студент групи ОМУ-19-2
Науковий керівник:
Титенко Лариса Василівна,
к.е.н., доцент, доцент кафедри управлінського обліку, бізнес-аналітики та статистики

УПРАВЛІНСЬКИЙ МЕХАНІЗМ ПІДВИЩЕННЯ ПРИБУТКОВОСТІ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

Діяльність будь-якого підприємства орієнтована на отримання певних кінцевих результатів. Однак одні підприємства впевнено досягають поставлених цілей своєї діяльності, а інші – працюють менш успішно. Здебільшого успіх діяльності підприємства пов'язують з правильним вибором виду діяльності, наявністю достатніх ресурсів, правильною початковою орієнтацією, сприятливими вихідними умовами діяльності. Однак значну роль в цьому відіграє грамотне управління. А одним з найбільш дієвих методів управління, основним елементом обґрунтування управлінських рішень є аналіз фінансових результатів його діяльності, який залежить від сукупності різного роду умов.

Від об'єктивності і точності оцінки результатів діяльності підприємств багато в чому залежить ефективність роботи вдосконалення систем управління на різних рівнях. Складність такої оцінки полягає у тому, що самі показники роботи підприємств часто виявляються досить суперечливими.

У ринковій економіці господарюючі суб'єкти незалежно від форми власності самі організовують свою діяльність і визначають перспективи розвитку, виходячи з розроблених ними господарських і соціальних завдань, попиту і пропозиції товарів і послуг, передбачуваних інвестицій.

До числа найважливіших показників стали відносити прибуток і рентабельність. Не можна, однак, вважати, що планування та формування прибутку залишилося виключно в сфері інтересів тільки підприємства. Не меншою мірою в цьому зацікавлені держава (бюджет), комерційні банки, інвестиційні інститути, акціонери та інші власники цінних паперів.

Для правильного планування прибутку на майбутній період необхідно точне обчислення резервів її збільшення. В економічній літературі дуже мало уваги приділяється вирішенню цього питання. Основний же недолік сучасної практики пошуку резервів зростання прибутку, широко поширений на промислових підприємствах, полягає в тому, що все переважно зводиться до виявлення безумовних втрат і непродуктивних витрат. А при виявленні резервів збільшення прибутку підприємств особливу увагу потрібно приділяти резервам зростання прибутку не тільки виробничих одиниць, а й функціональних і комерційних відділів підприємства. Ці резерви практично невичерпні. Вони виявляються тим повніше, чим більше число працівників різних професій і спеціальностей беруть участь в їх пошуку.

Можна виділити наступні основні напрямки пошуку резервів підвищення прибутковості підприємства і його рентабельності:

– за рахунок максимальної ліквідації збитків від іншої діяльності і позареалізаційних операцій, а також дотримання планової структури і асортименту. В цьому випадку сума недоотриманого прибутку дорівнює резервам його зростання по цих факторах;

– за рахунок максимального використання доходів від операційної і іншої діяльності;

– за рахунок максимального використання податкових пільг;

– за рахунок вибору найбільш рентабельного виду діяльності;

– за рахунок вдосконалення облікової політики підприємства.

Велика увага в сучасних умовах необхідно приділяти пошуку резервів зростання прибутку за рахунок проведення на підприємстві маркетингового аналізу. В цьому випадку всі резерви підприємства промисловості умовно діляться на перспективні і поточні.

Перспективні резерви пов’язані з перетворенням не керували в поточному періоді факторів.

Поточні резерви пов’язані з керованими чинниками. Вони можуть бути розділені на дві частини: внутрішні резерви і передовий досвід виробників товарів-аналогів, конкурентів. Внутрішні резерви виявляються на основі узагальнення досвіду роботи даного конкретного виробника, а інша група виходить за допомогою методів порівняльного аналізу.

В кінцевому підсумку рівень отриманого прибутку залежить від кількості і якості товару, його ціни, кон’юнктури ринку. Для вирішення

цих питань необхідно здійснення аналізу фінансових результатів діяльності підприємства, який дозволить визначити чинники їх зміни.

Всі зазначені вище фактори та напрями підвищення прибутковості промислового підприємства можна сформувати у єдиний управлінський механізм (рис. 1).

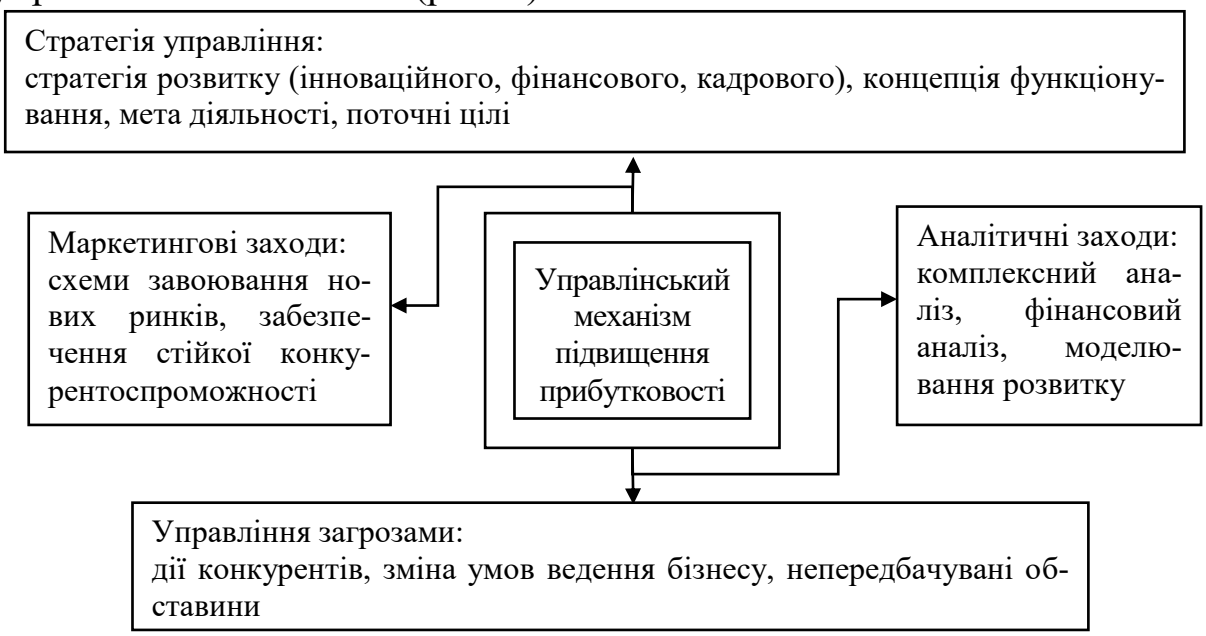

Рис. 1. Механізм управління прибутковістю підприємства
Джерело: розроблено автором.

Враховуючи той факт, що показник прибутку складний за своїм змістом і структурою, то тому найважливішою умовою проведення аналізу цього показника є визначення та врахування факторів, що впливають на його величину, а також дослідження галузевих особливостей.

Зокрема, одним з інструментів управління прибутковістю підприємства є CVP-аналіз.

Аналіз взаємозв'язку обсягу виробництва (продажів), витрат і прибутку, заснований на маржинальній концепції, отримав назву CVP-аналізу (Cost - Volume - Profit). Даний вид аналізу широко використовується в бюджетному плануванні та управлінському обліку. Він будується на встановленні взаємозв'язку між виручкою від реалізації, змінними і постійними витратами і прибутком.

CVP-аналіз може з успіхом застосовуватися при обґрунтуванні ряду управлінських рішень в умовах релевантності витрат, а саме:

– визначення критичних значень постійних і питомих змінних витрат і цін на продукцію з урахуванням знижок для отримання бажаної маси валовий (або операційної) прибутку;

– обґрунтування рішень про збільшення виробничих потужностей за рахунок модернізації діючих або введення нових; порівняльна оцінка різних технологічних рішень;

– обґрунтування доцільності виведення на аутсорсинг окремих бізнес-процесів і господарських операцій;

– діагностика бюджетних альтернатив;

– рішення, пов'язані з оцінкою порівняльної ефективності окремих ринкових сегментів і доцільності їх реструктуризації. При проведенні CVP-аналізу діяльності організації за даними його зовнішньої фінансової звітності аналітик може зіткнутися з низкою проблем, зумовлених недостатністю інформаційної бази. Одна з таких складнощів пов'язана з неможливістю визначення запасу фінансової міцності та діагностики кількісних і якісних параметрів операційного левериджу. З такою проблемою стикаються зовнішні фінансові аналітики, які не мають доступу до даних внутрішньофірмового обліку, або фахівці економічних служб, що аналізують фінансову звітність своїх конкурентів на можливість зниження рівня оптових (роздрібних) цін. Цю проблему доводиться вирішувати фахівцям середніх і малих організацій, в яких управлінський облік організований неефективно, проте керівник яких відчуває потребу в інформації про беззбиткової виручці і запас фінансової міцності. Складнощі з розрахунком беззбитковості, фінансової міцності та операційного ризику виникають тому, що немає навіть приблизної інформації про змінних і постійних витратах аналізованої компанії – вони не відображаються ні в фінансовій звітності, ні в її додатках.

Таким чином, для впливу на інтенсивний розвиток економіки необхідно подальше вдосконалення всієї системи показників ефективності, в якій значне місце займає прибуток, що є одним з узагальнюючих показників економічної ефективності. Тому важливо глибоке і всебічне дослідження прибутку, проведення аналізу її формування та динаміки, що дозволить виявити причини її зміни і дасть можливість намітити шляхи усунення недоліків в роботі промислового підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Криленко В.В. Механізм забезпечення прибутковості вітчизняних підприємств // Економіка. – 2012. – №10 (100). – С. 203-211

2. Шмиголь Н.М. Економічна суть доходів та доходності в системі управління підприємством / Н.М. Шмиголь // Держава та регіон: наук.-виробн. журнал. – Сер.: Економіка та підприємництво. – Запоріжжя: Вид-во Класичного приватного університету. – 2009. – № 7. – С. 221-225

3. Tytenko L.V., Bohdan S.V. Software and information support for business analysis in enterprise management. Modern Economics. 2020. Number 20. P. 272-277

4. Kraievskyi V.M., Skoryk M.O., Bohdan S.V., Hmyrya V.P. Coherence of accounting systems: transcendence of content and immunity of purpose. Bulletin of the National academy of sciences of the Republic of Kazakhstan. 2020. Vol. 2. № 384. P. 176–184. DOI: https://doi.org/10.32014/10.32014/2020.2518-1467.57

Яковенко Михайло Юрійович,
студент групи ОМУ-19-2
Науковий керівник:
Пілевич Оксана Анатоліївна,
к.п.н, доцент, доцент кафедри управлінського обліку, бізнес-аналітики та статистики

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ РЕАЛІЗАЦІЇ ІМПОРТОВАНОГО ТОВАРУ ЗА ЦІНОЮ НИЖЧЕ СОБІВАРТОСТІ

Актуальність теми. Будь-яке підприємство, яке має справу з міжнародною діяльністю, здійснює чималий обсяг розрахункових операцій з контрагентами, фіскальними органами, посередниками, митницею, покупцями, замовниками тощо. Розвиток ринкових відносин у національній економіці призвів до ускладнення господарських процесів і врешті до необхідності проведення досліджень впливу договірних умов на методику обліку при здійсненні господарських операцій. Дана проблема пов'язана не тільки з правовим, а й з економічним аспектом. Насамперед, це стосується необхідності врахування всіх суттєвих договірних умов та даних про їх виконання при формуванні облікової інформації щодо операцій з експорту та імпорту.

Ступінь наукового вивчення проблеми. Дослідженнями проблем обліку імпортних операцій, оцінки виконання зобов'язань за договорами, розробкою проблеми класифікації та впливу договірних умов на їх відображення в обліку, займалися науковці М.Т. Білуха, Ф.Ф. Бутинець, В.І. Драч, І.В. Жиглей, Ю.А. Кузьмінський, В.Г. Козак, Ю.М. Лисенков, Л.І. Лук'яненко, М.Р. Лучко, В.М. Пархоменко, та інші вітчизняні вчені.

Мета дослідження. Вивчення організаційно-правових аспектів обліку імпортних операцій з метою з'ясування можливості усунення перебільшення собівартості імпортного товару у суб'єкта господарювання за ціну його продажу.

Виклад основного матеріалу. Як зазначено у меті нашого дослідження, ми маємо відповісти на питання, чи може собівартість

імпортного товару (під час передоплати валютний курс був більшим за курс на дату оприбуткування товару) бути більшою за ціну продажу? Тобто підприємство спрацювало у збиток. Які наслідки з податку на прибуток і чи маємо ми в такому разі право на податковий кредит за імпортним ПДВ?

Збитковість операції можна обґрунтувати Якщо датою переходу до покупця права власності на імпортні товари, згідно з договором, є дата отримання покупцем товару, а придбання товару відбувається на умовах попередньої оплати, то у випадку падіння валютного курсу (на дату авансу він був вищим, ніж на дату оприбуткування) підприємство-покупець справді з незалежних від нього причин може стикнутися зі збитковим продажем імпортних товарів.

Адже, незважаючи на те, що валютні коливання – макроекономічний чинник, на який підприємство об'єктивно вплинути не може, агресивно змінювати цінову політику під час продажу товарів, імпортованих на (як виявляється, з урахуванням тенденції інвалютного курсу) невигідних економічних умовах, підприємство-імпортер теж з об'єктивних причин не може (за завищеною ціною товари на внутрішньому ринку просто не купуватимуть).

Тоді як оприбутковувати імпортний товар підприємству потрібно за вартістю, що діє на дату переходу йому від продавця права власності, згідно із ЗЕД-договором.

Нагадаємо: собівартість придбання імпортного товару формується на дату його оприбуткування. Адже, згідно з п. 8 П(С)БО 9 "Запаси", придбані (отримані) запаси зараховуються на баланс підприємства за первісною вартістю.

І в бухгалтерському обліку придбані товари мають оприбутковуватися (зараховуватися на баланс) на дату виконання критеріїв щодо визнання їх активами. При цьому активами є ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, призведе до отримання економічних вигід у майбутньому (ст. 1 Закону про бухоблік, п. 3 НП(С)БО 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності").

Як правило, контроль над активом супроводжується отриманням права власності на нього.

За загальним правилом, установленим ч. 1 ст. 334 ЦКУ, право власності в набувача за договором виникає з моменту передання майна.

Водночас сторони в договорі можуть передбачити й інший момент переходу права власності на майно.

Так, на практиці в імпортних договорах як таку дату зчаста передбачають дату переходу до покупця ризиків і вигід згідно з обраними в рамках цього договору умовами постачання, відповідно до ІНКОТЕРМС. Але в будь-якому разі дату переходу покупцю права власності на товар та пов'язані з цим ризики і вигоди в договорі прописувати обов'язково. Інакше діятиме загальне правило ч. 1 ст. 334 ЦКУ.

Отже, з огляду на зазначене, ціна продажу раніше імпортованого товару може виявитися меншою ніж його собівартість (ціна придбання) із незалежних (а тому об'єктивних) від підприємства причин (зокрема, через валютні коливання).

Податково-прибуткові наслідки Оскільки податково-прибутковий облік базується на бухоблікових даних (пп. 134.1.1 ПКУ), для імпортера податково-прибуткові наслідки матимуть місце, лише коли імпорт відбувається з низькоподаткових юрисдикцій чи товари придбавають у нерезидентів із так званими "безподатковими" організаційно-правовими формами господарювання (пп. 140.5.4 ПКУ).

У такому разі, якщо за вартісними критеріями (пп. 39.2.1.7 ПКУ) операції не вважатимуться контрольованими, імпортеру доведеться або знімати 30% витрат на придбання таких товарів (проводити збільшувальне коригування згідно з пп. 140.5.4 ПКУ), або обґрунтовувати відповідність умов (зокрема, цін/рентабельності) у таких операціях принципу "витягнутої руки" за правилами ст. 39 ПКУ (тобто у формі документації з трансфертного ціноутворення), але без подання Звіту про контрольовані операції.

Якщо операції з імпорту товарів підпадатимуть під контрольовані згідно з пп. 39.2.1.1 та 39.2.1.7 ПКУ, а за результатами аналізу умов цих операцій виявиться, що їхня ціна/рентабельність вища за ринковий рівень, на різницю підприємству-імпортеру доведеться донараховувати зобов'язання з податку на прибуток згідно з пп. 140.5.2 ПКУ.

Обидва види коригувань (і 30-відсткове, і трансфертно-цінове) відображаютьу Декларації з податку на прибуток.

Доля імпортного податкового кредиту Стосовно долі імпортного податкового кредиту, то головною умовою для права на нього є сплата на митниці ПДВ і оформлення ВМД, що підтверджує його сплату (п.п. 198.2, 201.12 ПКУ).

Адже, відповідно до п. 198.2 ПКУ, для операцій із ввезення на митну територію України товарів датою виникнення права на віднесення сум податку до податкового кредиту є дата сплати ПДВ-зобов'язань згідно з п. 187.8 ПКУ.

При цьому базою обкладення ПДВ під час ввезення (імпорту) товару є його договірна (контрактна) вартість, але не нижче митної, визначеної згідно з р. III Митного кодексу України, з урахуванням мита й акцизного податку, які підлягають сплаті та включаються в ціну товару (п. 190.1 ПКУ).

Тобто якщо договірна вартість імпортних товарів є меншою за митну вартість згідно з даними ВМД, ПДВ-зобов'язання, відповідно, і податковий кредит із ПДВ, підприємство-імпортер визначатиме з огляду на митну вартість.

ПДВ-зобов'язання при продажу товару на території України Подальший продаж імпортних товарів на території України може відбуватися за ціною як вищою, так і нижчою за митну вартість цих товарів. На податкові зобов'язання з ПДВ при постачанні цих товарів на території України митна вартість таких товарів, яка сформувалася під час їхнього імпорту, жодним чином не впливає. Власне, як і на імпортний податковий кредит. Базою для обчислення ПДВ-зобов'язань при продажу імпортних товарів на території України, згідно з п. 188.1 ПКУ, буде їхня договірна ціна, але не нижче від ціни їх придбання (тобто собівартості імпортних товарів на дату їх оприбуткування).

Дії покупця при виявленні недоліків імпортного товару насамперед залежать від умов ЗЕД-договору. Варто мати на увазі: учасники правовідносин можуть самостійно обрати право, що підлягає застосуванню до змісту правових відносин (ч. 1 ст. 5, ч. 1 ст. 32 Закону № 2709).

Якщо в ЗЕД-договорі немає застереження щодо права, котре застосовується до договору, діють такі правила: – якщо діє Між-

народний договір, укладений між державами сторін контракту, застосовуються його норми (ч. 1 ст. 3 Закону № 2709);

– якщо такого договору немає, застосовуються особливі правила (ч. 3 ст. 32, ст. 43, ст. 44 Закону № 2709), зокрема, стосовно договорів купівлі-продажу діє право держави продавця.

Із цього випливає: орієнтуватися на зазначені в ЦКУ або ГКУ підстави для повернення товару в ЗЕД-контракті можна, лишень якщо до нього застосовується право України. При цьому застосовується також Конвенція ООН. У будь-якому разі про виявлені недоліки товару покупець повинен повідомити контрагента, скерувавши рекламацію-претензію покупця або замовника, котру пред'являють продавцю про неналежну якість або кількість поставленого товару, вимогу про усунення недоліків, зниження ціни, відшкодування збитків (заподіяної шкоди). Строки, протягом яких можна заявити рекламації, права та обов'язки сторін ЗЕД-договору стосовно рекламацій, способи їх врегулювання необхідно зазначати у його розділі "Санкції та рекламації" (п. 1.11 Положення № 201).

Водночас, за ч. 2 ст. 39 Конвенції ООН, покупець у будь-якому разі втрачає право пред'явлення рекламацій після закінчення 2 років з моменту передання йому товару. Податківці також підкреслюють, що вимоги стосовно змісту можливої рекламації за неякісний товар формують виходячи із умов, зазначених у ЗЕД-контракті (ІПК ГУ ДФС у Житомирській області від 09.04.19 р. № 1511/6/06-30-14-03-09-ІПК). У загальному випадку покупець може повернути неякісний товар або для заміни якісним, або для повернення сплачених за нього грошей. Однак досягнену домовленість про повернення необхідно оформити документально. Зокрема, можна скласти додаткову угоду до ЗЕД-договору або окремий договір, у якому зафіксувати домовленість сторін про відмову від угоди й зазначити правові наслідки такої домовленості.

Покупцеві вигідно оформити повернення товару в режимі реекспорту – митному режимі, відповідно до якого товари, раніше ввезені на митну територію України або на територію вільної митної зони, вивозять за межі митної території України без сплати вивізного мита й без застосування заходів нетарифного регулювання ЗЕД (ч. 1 ст. 85 МКУ). При виведенні товару в режимі реек-

спорту не сплачують вивізного мита, а сплачене при ввезенні зазначених товарів ввізне мито підлягає поверненню (ч. 1 ст. 89 МКУ).

Акцизний податок і ПДВ при поміщенні товарів, за п. 5 ч. 1 ст. 86 МКУ, у митний режим реекспорту справляють відповідно до нормам ПКУ (ч. 1 ст. 89 МКУ). Завважте: товари, які вивозять у режимі реекспорту, підлягають ідентифікації (ч. 1 ст. 87 МКУ). Тому в документах на вивезення потрібно зазначати ту саму вартість товарів, за якою їх ввозили до України.

Якщо з якихось причин повернути товар у режимі реекспорту не вдається, залишається їх вивозити в режимі експорту – митному режимі, відповідно до якого українські товари випускають для вільного обігу за межами митної території України без зобов'язань щодо їхнього зворотного ввезення (ч. 1 ст. 82 МКУ). Тоді покупець зобов'язаний сплатити вивізне мито й усі передбачені платежі, а ввізне мито поверненню не підлягає. Заразом при декларуванні в режимі експорту можна зазначити й меншу вартість товарів, якщо сторони домовилися про їхнє повернення за зниженою ціною.

Висновок: Отже, собівартість імпортного товару з причини валютних коливань об'єктивно може бути більшою за ціну продажу. Податковий кредит підприємства за таких обставин не під загрозою. А податково-прибуткові коригування в цьому разі можуть бути лише за певних умов.

При реекспорті фактично мають місце дві операції – імпорт товару та реекспорт. Нагадаємо: граничні строки розрахунків за операціями імпорту й експорту товарів становлять 365 к.дн. (п. 21 Положення № 5). На дату повернення товару операцію імпорту з валютного нагляду вже знято, тому за відповідних обставин такий нагляд здійснюють лишень щодо операції вивезення товару в режимі реекспорту (експорту). Після операції експорту (реекспорту) уповноважений банк одержить інформацію про оформлення митної декларації та поставить її на контроль (пп. 1 п. 7 Інструкції № 7). Її знімуть із нагляду (п. 9 Інструкції № 7): - якщо сума незавершених розрахунків за операцію експорту (реекспорту) не перевищує незначну суму. Наразі вона становить 150000 грн або дорівнює чи перевищує суму в іноземній валюті, банківських металах, інших активах, еквівалентну 150000 грн (ч. 1 ст. 15 Закону

№ 1702). Таким чигом, якщо сума операції менша за 150000 грн, банк знімає її із валютного нагляду. Завважимо, що з 28.04.2020 р., згідно з нормами Закону № 361, гранична сума операції, котра підлягає фінмоніторингу, збільшиться і становитиме 400000 грн.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435-IV // [Електронний ресурс] / Режим доступу:https: // zakon. rada. gov. ua/ laws /show /2875-27

Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. №2755-VI. [Електронний ресурс] / Режим доступу:https: // zakon. rada. gov. ua/ laws /show /2755-17

Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” від 16.07.99 р. № 996-XIV. [Електронний ресурс] / Режим доступу:https: // zakon. rada. gov. ua/ laws /show /3324-18

Наукове видання

Серія «Наукові роботи студентів УДФСУ»

ЗБІРНИК СТАТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДРУГОГО (МАГІСТЕРСЬКОГО) РІВНЯ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВОГО ІНСТИТУТУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ

У двох частинах

Частина 1

Відповідальний за випуск ***В. М. Краєвський, В. А. Таращенко***

Форматування та комп'ютерна верстка ***Н. М. Шамардак***

Матеріали друкуються в авторській редакції.

Здано до друку 23.11.2020. Формат 60×84/16.
Папір офсетний № 1. Гарнітура «Times New Roman».
Друк. арк. 17.67.
Тираж 300 примірників. Замовлення № 921.

Підготовлено до друку Видавничо-поліграфічним центром Університету ДФС України
08200, вул. Університетська, 31, м. Ірпінь, Київська область, Україна

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК № 5104 від 20.05.2016